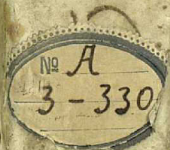

Wimmin, de potestate summi

46

~~14. a. 7.~~

11.

13. a. 8.

96.

46

~~4. a. 7.~~

11.

13. a. 8.

96.

R. 2595
TRACTATUS

DE POTESTATE
SVMMI PONTIFICIS
IN REBVS TEMPORA-
LIBVS.

Aduersus

GVLIELMVM BARCLAIYM:
AVCTORE
ROBERTO S. R. E.
CARD. BELLARMINO.

Recens ad exemplar Romanum impressus.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Sumptibus Bernardi Gualtheri.
ANNO M. DC. XI.

Cum priuilegio S. C. Maiest. & permissu Superiorum.

Del Collegio de La Comp^a de H^{os} de Granada

DE POTESTATE
SVMMI PONTI-
FICIS IN TEMPORA-
LIBVS.

Aduersus

G V L I E L M V M
BARCLAIVM.

P R Æ F A T I O.

VI librum Gulielmi Barclajj de
Potestate Papa nuper emisit in lu-
ccm, neque nomen suum, neque Ty-
pographi, ac ne loci quidem ubi li-
ber excusus sit, prodere ausus est. Quamuis
enim in quibusdam codicibus editus dicatur
is liber Musiponti: id tamen confictum fuis-
se, exploratum habeo. Timuit videlicet, nec
sine causa, pœnam, aut vituperationem; non
præmium, aut laudem exspectavit. Nomen
tatum auctoris, quod ipse auctor, si viueret,
libèter fortasse texisset, liberè detexit; quòd
sciret eum ad iudicem supremum auocatum,
& raptū, nihil negocij cum mortalibus iam
habere. Hac sanè non boni operis argumenta

4
sunt; qui enim malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, vt non arguantur opera eius: qui autem facit veritatem, venit ad lucem, vt manifestètur opera eius, quia in Deo sunt facta, Ioan. 3. Ipse etiam Barclaius veritus fortasse, ne incredibilis arrogantiae, ac temeritatis argueretur, si quasi alter Goliath, aduersus acies omnium Catholicorum scriptorum vnus procederet; dissimulata multitudine aduersariorum, mea solius scripta ex proposito oppugnanda suscepit. Sed ego non tanti sum, vt causam Ecclesiae vniuersa à me vno pendere existimem: noui imperfectum meum; scio me vnum esse de multis, neque committam, vt cõmuni causa prauidetur, siue disputando stem, siue cadam. Ea de causa primum adferam in mediũ sententias clarissimorum Scriptorum ex omninatione orbis Christiani, vt omnes intelligant Barclaij sententiam singularem esse, & Scriptoribus Catholicis omnibus, tum Theologis, tum Sacrorum Canonum, ac ciuiliũ legum professoribus repugnare. Mirum autem esset si Barclaius nunc viueret, & in theatrum tot Virorum doctissimorum, Italarum, Gallorum, Hispanorum, Germanorum, atque Anglorum introductus tot aduersa lumina

intueri,

intueri, velos aperire, aut omninò mutire auderet. Deinde, vt de sententia Catholica Ecclesia nemo dubitare possit, plurium conciliorum Patres in vnum quasi maximum concilium cogam; ubi aliquot Summi Pontifices, nõ pauci Patriarchae, plurimi Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, alijq; viri doctissimi, qui varijs locis; & temporibus olim congregati sederunt; nunc iterum simul omnes conueniãt, & vnum Barclaium in medium vocatum sententijs suis obruant. Postremò cum satis cõstiterit, tum ex singulis Scriptoribus, tum ex Concilijs generalibus, quis sit Ecclesiae Catholicae sensus de Summi Pontificis potestate in tẽporalibus: tum demũ ad Barclaij obiectiones soluendas, atque eius argumenta examinanda deueniam. Et quoniam Barclaius potestatem Summi Pontificis in tẽporalibus vniuersè negat; ego quoque potestatem eandem vniuersè astruam, non multum laborans, si ea potestas sit absoluta, vel in ordine tantum ad spiritualia se extendat. Relaturus igitur sententias illustrium Scriptorũ Occidentalis Ecclesiae, de Potestate Papae in tẽporalibus, visum est ab Italica natione incipere, quia idem obseruatum esse video in Concilio Constantiensi sess. 41.

A 3

SEN-

SENTENTIA ILLUSTRIVM

Scriptorum nationis Italicæ.

Primus igitur ex Italica natione prodeat Sanctus Gregorius VII. Papa, qui lib. 8. Registri sui, epist. 2. ad Episcopum Metensem, copiosè docet, posse à Romano Pontifice Principes Christianos excommunicari, & principatu priuari, eorumque subditos ab obedientia eorum absolui: *Quod autem, inquit, postulasti, te nostris scriptis inuari, & pramuniri cōtra illorum insaniam, qui nefando ore garrunt, non potuisse auctoritatem sanctæ, & Apostolica Sedis Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à sacramento fidelitatis eius absoluerè, &c.*

Sanctus Thomas Aquinas, qui non solum excellenti doctrina floruit, sed eafanctitatis gloria fulsit, ut eum ab omni adulatione erga Pontificem longissimè abfuisse, dubitari non possit, in 2. 2. q. 10. art. 10. *Considerandum est, inquit, quod dominium, vel pralatio introducta sunt ex iure humano: distinctio autem fidelium, vel infidelium est de iure diuino: ius autem diuinum quod est ex gratia, non tollit ius humanum, quod est ex naturaliratione: ideo distinctio fidelium, & infidelium secundum se considerata, non tollit dominium, & pralationem infidelium supra fideles. Potest tamen iussè per sententiam, vel ordinationem Ecclesie, auctoritatem Dei habentis, tale ius dominij, vel pralationis tolli: quia infideles merito sue infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei, sed hoc quidem Ecclesia quandoque facit, quandoque non facit. hæc Sanctus Thomas, qui duo dicit aduersus Barclaium*

vnum est, Dominium, & pralationem introductam esse de iure humano, non ex iure diuino, ut Barclaius frequenter affirmat: alterum est, auctoritate Ecclesie, quæ sine dubitatione plenissimè residet in Papa; priuari posse Principes infideles dominio, quod habent super fideles. Neque per infideles intelligit Sanctus Thomas solos Ethnicos, ut videtur existimare Barclaius; sed omnes infideles, siue Pagani, siue Iudæi, siue Hæretici sint: nam art. 6. eiusdem quæstionis enumerat, & comparat inter se species infidelitatis, ac dicit, Hæreticos esse infideles Pagani, & Iudæis absolutè, & simpliciter deteriores: deinde art. 10. eos omnes infidelibus differtè pronunciat, posse eos priuari dominio, quod habent super fideles, si Ecclesia iudicet expedire. Idem repetit quæst. 12. art. 2 & addit, propter alia etiam crimina, posse ab Ecclesia priuari Dominos dominio, quod habent super alios. Idem in eadem 2. 2. q. 60. art. 6. ad tertium. *Potestas, inquit, secularis subditur spirituali, sicut corpus animæ; ideo non est usurpatum iudicium, si spiritualis Pralatus se intromittat de temporalibus.* Idem Sanctus Thomas in secundum sentent. dist. 44. in fine, dicit, in Papa esse apicem vtriusque potestatis spiritualis, & temporalis. Idem, si tamen idem, lib. 3. de Regimine Principum, cap. 10. *Quod si dicatur, inquit, ad solam referri spiritiualem potestatem (plenitudinem videlicet potestatis Pontificiæ) hoc esse non potest, quia corporale, & temporale ex spirituali, & perpetuo dependet.* Et cap. 19. *Simile contingit in Principe totius Regni, quia pro conseruatione regiminis super subditos ampliatur eius potestas imponendo tales, destruendo ciuitates, & castra pro*

conseruatione totius Regni. Multo igitur magis conueniet summo, & supremo Principi, id est, Papa ad bonū totius Christianitatis. hæc ille. De quo etsi non nihil dubium est, an sit Sanctus Thomas, cum cap. 20. sequenti, mentionē faciat Alberti Imperatoris, cuius tempora Sanctus Thomas viuendo non attigit: & quia cap. 10. citato, Sanctum Petrum Christi successorem non semel appellat; qua voce, successoris videlicet, vti non solent, qui propriè loquuntur, vt Sanctus Thomas imprimis solet; tamen auctor est antiquus, & doctus, quem Barclaius spernere non potest.

*Sanctus Bonauentura, vir doctissimus, & sanctissimus Episcopus Card. Albanensis, tantum abfuit ab adulatione Pontificis, vt ne leuis quidem suspicio tanti criminis in eo vnquam adhæserit. Is nihilominus, in lib. de Ecclesiastica hierarchia, parte 2. cap. 1. sic loquitur, *Iam verò possunt Sacerdotes, & Pontifices ex causa amouere Reges, & deponere Imperatores, si ut sæpius accidit, & visum est, quando scilicet eorum malitia hoc exigit, & Republica necessitas sic requirit. Summus verò Pontifex penes quē in terris prima residet auctoritas, non à Rege, non à Principe seculari, non ab homine iudicatur, sed solius Dei iudicio reseruat.**

A Egidius Romanus Ordinis Sancti Augustini, Archiepiscopus Bituricensis, in tract. de Potestate Ecclesiastica, parte 1. cap. 30. Sed, inquit, diceret aliquis, quod Reges & Principes spiritualiter non temporaliter subsint Ecclesie. Sed hæc dicentes vim argumenti non capiunt: nam si solū spiritualiter Reges & Principes subsent Ecclesie, nõ esset gladius sub gladio; non essent temporalia sub spiritualibus; non esset ordo in potestati-

testatibus; non reducerentur infima in suprema per media. hæc ille, qui toto illo tractatu hoc probat, potestatem Ecclesie, quæ plenissima est in Summo Pontifice, non ad sola spiritualia, sed etiam ad temporalia se extendere.

Beatus Augustinus Triumphus, alias de Ancona, vir adèd pius, & doctus fuit, vt in eius sepulchro, beati titulum incisum videamus. Is in lib. de Potestate Ecclesie quæst. 22. art. 3. Imperatorem, inquit, à Papa posse deponi quis ibit inficias? eius enim est deponere Imperatorem, cuius est eundem constituere, id quod exempla ipsa declarant. Vide plurima alia in tota quadagesima quæstione.

Beatus Ioannes de Capistrano, qui doctrina, & miraculis Ecclesiam Catholicam illustrauit, in lib. de Potestate Papæ, parte 2. secundæ partis principalis, in argumento octauodecimo pag. 54. editionis Venetæ anni 1588. Papa, inquit, Principes in spiritualibus, debet similiter in temporalibus eunere, vt tanquam dignior propter eminentiam, supremus in omnibus habeatur.

S. Antoninus Florentiæ Archiepiscopus, Vir æquè sanctus, ac doctus, atque ab omni adulandi specie alienissimus, in summa sua part. 3. tit. 22. cap. 3. §. 7. Talis, inquit, est potestas Imperatorum, Regum, & Principum, quia per Papam habet institui, regulari, & confirmari, si bona est: & per ipsum habet iudicari, & condemnari, si bona non est. Item c. 5. §. 7. Potest, inquit, ipsos reges ex causa rationabili deponere

Isidorus Mediolanensis Ord. Prædic. lib. 2. de Imperij militantis Ecclesie dignitate, titul. 8. concl. 3. Papa, inquit, potest eorum demeritis exigentibus Imperatorem ac regem deponere.

Thomas Caietanus Ord. Prædic. S. R. E. Card. doctrina, & vitæ integritate insignis, in Apologia, de comparata auctoritate Papæ, & Concilij, part. 2. ca. 13. ad octauum, idem docet: nam proposito argumento octauo aduersarij his verbis, Octauo, quia nonnulli summi Pontifices inueniuntur definiuisse, se in temporalibus habere supremam potestatem: cæteri verò in oppositum; Respondet his verbis, *Ad octauum dicitur, quod quia potestas Papa directè est respectu spiritualium ad supremam simpliciter finem humani generis; ideo sue potestati duo conueniunt: primo, quod non est directè, respectu temporalium: secundo, quod est respectu temporalium in ordine ad spiritualia: hoc enim habet ex eo quod ad supremum finem omnia ordinari debent, etiam temporalia, ab eo procul dubio, cuius interest ad illum finem omnes dirigere, ut est Christi Vicarius: primum autem ex natura sua potestatis consequitur. Ex his autem sequitur, quod vtrunque verè potest determinare, vt Papa: & quod habet supremam potestatem in temporalibus; & quod non habet supremam potestatem in temporalibus: quoniam vtrunq; verum est ad finem intellectum, affirmatio namq; est vera in ordine ad spiritualia: negatio verò est vera directè, secundum se ipsa temporalia. Vnde nihil ex vtraq; decisione erroris accidit.*

Alexander de S. Elpidio Ord. Eremitarum S. Augustini, in libro De auctoritate summi Pontificis, & iurisdictione Imperij, cap. 9. Deo, inquit, non subditur, qui subiectus non est Dei Vicario, & Ecclesiastica potestati: nullus ergo Rex, nullus temporalis Princeps, cuiuscunque conditionis existat, excipi potest, si Christiani se fateri vult nomine, & re: quia etiam in temporalibus potestati suprema spirituali subijci debent.

Petrus

Petrus de Monte Venetus, & Episcopus Brixienfis, in Monarchia parte 2. questione 4. in fine. *Magnam, inquit, habet potestatem Papa super Imperatorem, quia ex delicto eum deponit.*

Petrus Ancharanus in cap. Canonum statuta, num. 6. de constit. Papa, inquit, *habet vtrunq; gladium, & superioritatem ad Imperium, & hinc est, quod Imperatorem coronat, & iniungit, & quandoque deponit.*

Syluester Prieras Ord. Prædic. Theologus, & Canonista doctissimus, in Summa, verbo, Papa, nu. 10. Papa, inquit, *potest eligere Imperatorem per seipsum immediate, quando ex iusta, & rationabili causa expediret: quia principalis agentis habitus dirigere omnes fideles ad pacem, & finem spiritualem, est eligere ministros. & infra: Potest (Papa Imperatorem) dignè excommunicatione excommunicare, & dignum depositione deponere. & num. 11. Habet (Papa in Reges, & Principes Christianos omnes) vniuersalem spiritualem, & temporalium iurisdictionem. & infra: Potest ex rationabili causa deponere.*

Astenfis in Summa, prima par. lib. 2. tit. 64. art. 4. pag. 101. *Ex prædictis, inquit, collige, quod Principes seculi, & Domini temporales, non tantum propter hæresim suam, sed etiam propter negligentiam extirpandi hæresim aliorum, sunt excommunicandi, ab Ecclesia deponendi, de terris suis expellendi, & terra eorum occupanda Catholicis possunt exponi, & idem, si Principes circa Regnum, & iustitiam faciendam, inuentus fuerit negligens, insufficientis, & ineptus: Vnde Zacharias deposuit Childericum, & Innocentius Othonem.*

Nicolaus Abbas Panormitanus, in cap. solitæ, de maior.

maior. & obed. num. 7. *Papa*, inquit, *potest rationabiliter increpare Imperatorem, & alios Principes seculares: & non mirum, nam potest eos ex causa deponere.* Idem docet in cap. *Per venerabilem, Qui filij sint legitimi.*

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis in ca. licet, de voto, num. 10. *Papa*, inquit, *priuat laicum ordine genitura, quia habet potestatem super Reges, & Regna. Vnde deponit Imperatorem.*

Bartholus in l. si Imperator C. de legibus, num. 4. *Ius*, inquit, *eligendi Imperatorem habent Principes de Alemania, & ius priuandi solus Papa habet.*

Baldus in proemio ff. *vet. Solus*, inquit, *Papa priuat Imperatorem.*

Petrus Andreas Gambarara, in tract. De officio, & potestate Legati lib. 2. tit. de Varijs ordinariorum nominibus, num. 220. *Solus*, inquit, *Papa deponit Imperatorem, & Reges, de meritis suadentibus.*

Restaurus Castaldus, in lib. de Imperatore, qu. 21. *Solus*, inquit, *Papa sine Concilio deponit Imperatorem, quia Papa, & Christi vnum est tribunal. & infra, Papa principem quantumcunque exemptum, si expedit, punit, & deponit.*

Dominicus Cardinalis Tuscius vir doctissimus, qui adhuc viuit, & magnum opus ante paucos annos edidit, in sexto tomo Practicarum conclusionum, verbo, *Papa*, multos auctores citat ad hoc

ipsum propositum: ad eum, si quis plures auctores velit, lectorem remitto.

(.)

*SENTENTIA ILLUSTRIVM
Scriptorum nationis Gallicæ.*

Sanctus Bernardus lib. 4. de Consideratione ca. 4. *Quid tu*, inquit, *denovo vsurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in vaginam: quem tamen, qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic, Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse tuo forsitan nutu, & si non tua manu euaginandus; alioquin si nullo modo ad te pertineret, & is, dicentibus Apostolis, ecce duo gladij hic: non respondisset Dominus, satis est, sed nimis est. Vterq; ergo Ecclesiæ & spiritualis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Ecclesiâ, ille verò, & ab Ecclesiâ exerendus est, ille Sacerdotis, is militis manu, sed sanè ad nutum sacerdotis, & iussum Imperatoris. hæc Sanctus Bernardus, qui certè non diceret, gladium materiale Ecclesiæ esse, & non solum pro Ecclesiâ exerendum, sed etiam ad nutum Sacerdotis exerendum, si cum Barclaio existimaret, potestatem in temporalibus nullo modo ad Ecclesiâ, eiusque præsidem pertinere. Sed de hac sententia suo loco plura dicemus.*

Petrus de Palude Patriarcha Hierosolymitanus, vir doctissimus in tract. De causa immediata Ecclesiasticæ potestatis art. 4. qui est de potestate Papæ, sic loquitur, *licet papa non habeat confirmare quemlibet Regem, qui consensu populi à principio Regnum assumpsit: tamen potest deponere omnem talem, non solum propter hæresim, aut schisma, aut aliud crimen intolerabile in populo; sed etiam propter insufficientiã, vtpotè, si quis idiotæ sensu, vel impotès viribus in Regno præset, & propter eius insufficientiã Regnum fidelium pericli-*

periclitaretur. & infra, reddens rationem ait, *Quia Papa est superior in spiritualibus, & per consequens in temporalibus, quantum necesse est pro bono spiritali.*

Durandus Episcopus Meldensis Theologus insignis, in lib. de Origine iurisdictionum, quæstion. 3. *Quia, inquit, utraq; potestas temporalis, & spiritalis est necessaria, ideo utramque potestatem (Christus) contulit Petro. & infra: Isti sunt veri termini iurisdictionis spiritalis & temporalis a fundatione Ecclesie, quos transgredi non licet; quia iurisdictionis temporalis nullo modo se extendit ad spiritalia, de quibus nihil nouit iurisdictionis uero spiritalis se extendit primo, & principaliter ad spiritalia, secundo uero, & per quandam consequentiam se extendit ad actiones hominum circa temporalia, qua ordinantur ad spiritalia tanquam ad finem.*

Erneus Brito Ord. Prædic. Magister Generalis, & Theologus acutissimus, tract. de Potestate Papæ. §. Ad euidenciam secundi, sic loquitur, *Ad Papam pertinet corrigere omnem abusum tam potestatis Ecclesiasticæ, quam terrena in quocunque existente de populo Christiano.*

Iacobus Almain. in tract. de Suprema potestate Ecclesiastica, & temporalis, quæst. 2. principali, quæ est de suprema potestate laica, cap. 5. ad tertiam allegationem, *Papa, inquit, potest Imperatorem deponere in duobus casibus: primus, pro crimine purè spiritali, ut est hæresis; secundus, quando illi, ad quos spectat iure ordinario, sunt negligentes ipsum deponere.* Ibid. ad quartam allegationem, sic ait, *Si gens imperij efficeretur heretica, vel transferret se ad aliam sectam, dimittendo sectam Christianam: posset propter hoc Papa illam gentem priuare dignitate Imperiali, &*

sic transferre in aliam gentem.

Henricus Card. Ostiensis in Summa tit. de Hæreticis. §. Qua poena puniantur num. 11. *Nota, inquit, quod Domini temporales, non solum propter suam hæresim, sed etiam aliorum, quod cum possunt admodum exterminare negligunt, excommunicari possunt, & terra ipsorum exponi Catholicis occupanda. Idem, si Princeps negligens inueniretur circa regimen, & iustitiam faciendam. Vnde Zacharias Papa deposuit Childericum Regem Francorum.*

Petrus Bertrandus Card. & Episcopus Eduensis, in tract. de Origine iurisdictionum, quæst. 4. num. 5. *Potestas, inquit, spiritalis debet dominari omni humani creatura: & quemadmodum Iesus Christus, dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno naturalis Dominus fuit, & de iure naturali in Imperatores, & quoslibet alios depositionis, & damnationis sententias ferre potuisset: ita eadem ratione eius Vicarius.*

Ioannes de Sylua, tract. de Beneficio par. 3. quæst. 8. *Et Papa, inquit, potest deponere Regem.*

Stephanus Auferrius, in tract. de Potestate secularium, nu. 5. & 6. *Papa, inquit, ipsum Imperatorem tanquam inferiorem desituit, exigentibus causis: & in omnibus arduis negocijs, & maximis difficultatibus generantibus scandalum in Christianitate. Papa potest huiusmodi matoritatis ratione se introuentem, etiam inter laicos, & exercere huiusmodi potestatem sibi à Deo attributam.*

Guilielmus Durandus Episc. Mimatensis, speculator vulgò dictus, in speculo lib. 1. tit. de Legato §. Nunc ostendendum num. 17. *Papa, inquit, deponit Imperatorem propter ipsius iniquitates, & dat (Principibus) curatores ubi ipsi sint inutiles ad regendum.*

Ioannes Faber in legem primam, num. 10. C. de summa Trinit. & fid. Catholica. Sed, inquit, de Papa non est dubium, quin sit superior omnibus Christianis, & in temporalibus, & in spiritualibus. & infra: Cum agitur de praeiudicio anima, vel populi, Papa potest, & debet providere, & si necesse sit, quoscumque Reges deponere.

Aegydius Bellamera Episc. Auenionensis, in ca. Alius. 15. q. 6. num. 2. sic ait: Papa potest deponere Imperatorem, qui ab eo temporalitatem recognoscit. & infra. Etiam alios Reges, licet ab eo Regna sua non teneant in feudum, nec temporalitates suas ab eo recognoscant, nec iuramentum fidelitatis ei praestent, videlicet, pro delictis, & negligentis: & infra, Depositiō autem Regum faciēda per Papam, non ex illa ordinaria; sed ex quadam suprema, & absoluta potestate procedit: & quod illam supremam, & absolutam potestatem Papa habeat, videtur multum aequum, & Reipublica valde expediens, scilicet ut sit aliquis supremus Monarcha, qui Regum huiusmodi excessus possit corrigere, & de ipsis iustitiam ministrare. Vide eundem, in cap. Nouit. de Iudic. & in cap. Solita, de maiorit. & obed.

Ioannes Quintinus Hæduus in repetitione ad c. Nouit. de Iudic. num. 64. Quare, inquit, ponimus vtrumque gladium Ecclesie datum esse; hoc est, Ecclesie Pontificem habere ius, & potestatem in spiritualia simul, & omnia temporalia, atque de his statuere, & discernere ex causa posse, cuius decretis standum: nam quamuis homo sit mortalis, tamen caelesti potestate pollet. & infra, nu. 127. Hoc, inquit, iure Papa Zacharias anno Christi nati 753. Childericum longa maiorum serie legitimum Galliae Regem, & possessorem Regno

mixto destituit, & in eius locum Pipinum Belgam substituit, causatus peccatum esse, hominem tanta imparem potestati, inertem, & nihil agentē Reipub. gubernacula moderari: & infra. Hinc & Leo, ut Pontifex Romanus, eadē fultus auctoritate, Carolum pariter Gallorum Regem Romanum creauit Imperatorem.

Reinardus Ruffus, contra Molineum, cap. 6. pag. 106. Non ignoramus, inquit, Leonem III. Pontificem, Graecis ademptum Imperium in Carolum Magnum contulisse: id enim cum nostri Annales, tum Graecorum libri testantur: quod iure sibi quasi tum, & Carolus Magnus, & posterius Franci, Germanique, putarunt. Omitto Pipinum à Stephano II. vel ut nonnulli, à Zacharia Regem factum, detruso in Monasterium Childerico ignauo stupido, & bardo Rege.

SENTENTIA ILLUSTRIVM Scriptorum nationis Hispanicae.

Sanctus Raymundus, in Summa lib. 1. tit. de Hæreticis. § 7. Ex praemis, inquit, inter alia collige notabiliter, quod Iudex, vel potestas secularis, non solum propter hæresim suam; sed etiam propter negligentiam contra hæresim extirpandam, potest non solum excommunicari ab Ecclesia; sed etiam deponi: & extendere hanc pœnam, & Ecclesia potestatem. quando cunque Princeps aliquis secularis fuerit inutilis, dissolutus, & negligens circa regimen, & iustitiam obseruandam. 17. q. 4. Si quis princeps.

Pelagius Aluarus Episc. Syluenfis ex Ordine Minorum assumpt. in tract. de Planctu Ecclesie lib. 1. a. t. 21. Papa, inquit, transfert Imperium, & consiliat Imperatori, electum canonicè iungit, & coronat: & cōiunacem, & persecutorem Ecclesie Imperio priuat.

Ioannes de Turrecremata S. R. E. Card. doctissimus, in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 113. propositione quarta, docet, *Papam iure papatus non habere extra principatum suum Ecclesiasticum, potestatem in temporalibus directi*: sed cap. 114. docet per sexdecim conclusiones, *Papam in ordine ad spiritualia habere potestatem amplissimam in temporalibus*. Referam hoc loco vnam tantum conclusionem. *Quarta propositio, Romanus Pontifex videtur iurisdictionem etiam in temporalibus habere, quia non solum Principes seculares circa usum suae iurisdictionis delinquentes potest per censuram Ecclesiasticam coercere, verum etiam notabiliter negligentem a dignitate deponere*. Videat lector totum caput, & commentarium eiusdem auctoris in cap. Alius. 15. q. 6.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordin. Prædic. in libro De prima orbis fede, in resp. ad sextum pro 2. parte conclusionis primæ. *In traditione, inquit, clauium, includitur etiam collatio terrenarum potestatum pro conseruatione honorum spiritualium*.

Franciscus Victoria Ord. Prædic. de Potestate Ecclesiæ Relectione i. q. 5. prop. 8. *In ordine, inquit, ad finem spiritualementem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes, & Reges, & Imperatorem. & infra. Quando necesse est ad finem spiritualementem, potest, non solum omnia, quae Principes seculares possunt, sed & facere nouos Principes, & tollere alios, & Imperia diuidere*.

Dominicus à Soto Ordin. Prædic. in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 1. concl. 5. *Potestas, inquit, quacunque ciuili, eatenus est Ecclesiastica subiecta in ordine ad spiritualia, vt Papa possit per suam spiritualementem potestatem, quoties ratio fidei, & religionis exegerit, non solum Eccle-*

Ecclesiasticarum censurarum fulminibus aduersus Reges agere, eosque cogere, verum & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum priuationem procedere.

Alphonsus de Castro Ord. Minor. lib. 2. cap. 7. De iusta hæreticorum punitione, sic ait, *Nec mirari debet aliquis, quod Papa propter hæresim crimen Regem à regia dignitate deponat, & Regno priuet; quoniam in negotio fidei, etiam Reges, sicut & alij inferiores subduntur summo Pontifici*.

Iacobus Simanca Pacensis Episc. in lib. De Catholicis institutionibus tit. 45. n. 25. *Quamuis, inquit, Ecclesiastica potestas distincta sit à seculari, & Papa iurisdictionem ciuilem non habeat in secularium Principum Regna: nihilominus tamen in ordine ad finem spiritualementem habet Pontifex Maximus amplissimam potestatem in omnes Principes Orthodoxos. Vnde si Princeps aliquis inutilis esset, aut iniquas leges contra Religionem, aut contra bonos mores conderet, aut quidpiam simile faceret in detrimentum rerum spiritualium, posset Papa seruatis iustis circumstantijs, congruum remedium adhibere, priuando etiam talem Principem, administratione, & iurisdictione*.

Dominicus Bannes, in 22. q. 10. art. 10. in fine commentarij. §. Quarta concl. *Ita etiam, inquit, à iure diuino positiuo est potestas, quam habet pontifex ad auferendum dominium, & iurisdictionem ab infidelibus supra fideles: quando autem vtendum sit hac potestate, relinquitur eius dominio, vel iudicio. & q. 12. art. 2. in commen. §. Circa vltimam concl. Ecclesia, inquit, non tantum priuat dominio in subditos, Principes apostatas perfectè, verum illos, qui lapsi sunt aliquo pacto in hæresim*.

Martinus Ledesmius in secunda quartæ. q. 20. art. 4. concl. 8. In ordine, inquit, ad finem spiritualem Papa habet amplissimam potestatem temporalem super omnes Principes. & Reges, & Imperatores.

Gregorius de Valentia, in 2. 2. disput. 1. q. 12. punct. 2. asser. 2. Iure, inquit, Ecclesiastico per summi Pontificis auctoritatem, atque sententiam, omnino potest quis dominio, & prelatione erga subditos priuari propter peccatum Apostasie à fide, neque est de hac assertione dubium ullum apud verè Orthodoxos.

Gulielmus de Monferat Catalanus, in tract. de Successione Regum. num. 30. Papa, inquit, Vicarius Christi cum causa potest quemcumque Christianum Principem priuare, prout priuauit, & deposuit Childeericum Regem Francia, & in eius locum Pipinum instituit, & Romanum Imperium à Grecis transfudit in Germanos.

Alphonfus Aluarez, in Speculo, cap. 16. Hinc, inquit, est, quod (Papa) Imperiū transferre potest de certo genere personarū, cū maxima causa ad aliud genus: & infra. Et ipsum Imperatorem, tanquam inferiorem desituit, exigentibus causis maximis, & arduis.

Antonius Cordubensis Ord. Minor. lib. 1. Questionarij, quæst. 57. dub. 3. Potestas, inquit, ciuili subiecta est, nō quidem potestati temporali Papæ; sed spirituali aliquo modo, in casu necessitatis, vel magna utilitatis spiritualium. Et Ecclesia, & maxime Papa, habet potestatem, & auctoritatē, vel iurisdictionem aliquam temporalem in ordine ad finem spiritualem super omnes homines, & Principes, & res omnes, & Regna totius Mundi.

Ludouicus Molina, tom. 1. de iustit. & iure, tract. 2. disp. 29. concl. 3. Potestas, inquit, spiritualis summi

Ponti-

Pontificis ad finem supernaturalem, adiunctam quæst ex consequenti habet supremam, & amplissimam potestatem iurisdictionis temporalis super omnes Reges, & reliquos, qui sunt de Ecclesia; præcisè tamen quantum postulat finis supernaturalis, ad quem spiritualis potestas ordinatur. Quare si id exigat finis supernaturalis, potest summus Pontifex deponere Reges, eosque Regnis suis priuare.

Didacus Couarruias, in tract. de Restitueione Super Regulam, Peccatum, p. 2. §. 9. num. 7. Hæc, inquit, sententia vera est in hoc sensu, vt Papa verè habeat potestatem temporalem, etiam super Imperatorem, quatenus ea utilis, & necessaria sit ad Ecclesie Catholicae regimen, & spiritualis potestatis usum.

Ferdinandus Vasquius, lib. 1. Illustrium controuersiarum, cap. 21. Ceterum, inquit, Papa habet etiā iurisdictionem in temporalibus, quatenus necessaria sunt ad spirituum expeditionem, & infra. Id quod admittunt communiter vtriusque partis fautores.

Michael de Aninyon, in tract. de Vnitare Oculis, & Pastoris, num. 12. Penes Papam, inquit, est vtraque suprema potestas, licet nō habeat vsū gladii temporalis: & quia potestas Papæ immediatè à Deo emanauit, & ipsi soli Deo subest: potestas verò Imperatoris à Vicario Christi, cui est subordinata. ideo Papa potest Imperiū de certo genere personarū transferre ad aliud, & Imperatorem vngit, & coronat, confirmat, approbat, & reprob. ac etiam deponit causis exigentibus.

Martinus Nauarrus, in Comment. ad cap. Nouit. de Iudicijs Notab. 3. num. 41. Potestas, inquit, Ecclesiastica, est species potestatis, distincta à laica, & longè nobilior ea: vt aurum est species metalli, distincta à specie plumbi, & nobilior ea; quæ, directe solum amplectitur

plectitur supernaturalia: indirectè verò eatenus naturalia, quatenus sunt necessaria ad consecutionem finis supernaturalis. & infra, num. 99. Colligitur, inquit, ratio quare Papa deponere potest Reges ad eò negligentes in regendo Regnis suis, vt ob id populus Dei subditus illis retrahatur a consequenda vita aeterna. Porro hic auctor plurimos citat in eandem sententiam.

SENTENTIA ILLUSTRIVM

Scriptorum nationis Germanicæ.

Stephanus Episc. Albestatenfis, in Epist. quæ extat in Appendice Mariani Scoti, loquens de Henrico IV. Imperatore, Dominus, inquit, Henricus hæreticus est, & pro nefandis malis à Sede Apostolica excommunicatus, nec Regnum, nec potest ad aliquam super nos, quia Catholici sumus, potest obtinere.

Hugo de Sancto Victore, natione Saxo, vir doctus, & sanctitate celeberrimus, lib. 2. de Sacrament. par. 2. cap. 41. *Spiritualis, inquit, potestas, terrenam potestatem, & institueri habet vt sit, & iudicare habet, si bona non fuerit. Ipsa verò à Deo primum instituta est, & cum deuiat, à solo Deo iudicari potest.*

Henricus de Gandauo, Quodlibeto 6. q. 33. *Iste, inquit, Hierarcha primus post Christum super vniuersalem Ecclesiam Petrus erat, cui ambas clauas tradidit, & duos gladios commisit; sic, vt regimen vniuersalis Ecclesie, tam in spiritualibus, quam in temporalibus ad ipsum pertineret.*

Vlricus in sua Summa, sic ait, *Si Rex esset manifestè hæreticus, vel si interpellatus ab Ecclesia, negligeret nihilominus regimen Regni sui, quantum ad ea quæ sunt fidei, scilicet si non intenderet extirpationi hæreticorum, posset ab Ecclesia deponi à regia dignitate.*

Hunc

Hunc auctorem allegat Ioannes de Turre Cremata, loco supra citato.

Dionysius Carthusianus, in lib. De regimine politicæ, art. 19. *In Ecclesia, inquit, Dei est vnus Pontifex summus, videlicet Dominus Papa, in quo est vtriusque potestatis, atque Domini plenitudo, & apex, hoc est, tam spiritualis, quam secularis potestatis: idcirco iuris, dictionem, & dispositionem habet super omnia Regna & Principatus fidelium, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, dum rationabilis causa requirit. Nam & Imperatorem potest deponere, & Reges, si vita eorum id mereatur, Regnis suis priuare.*

Ioannes Driedo, lib. 1. De libertate Christiana, cap. 14. *Verùm, inquit, hic non est silentio prætereundum, quòd Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atque Imperijs, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum. Vide etiam, cap. 9. vbi demonstrat auctor in ordine ad finem supernaturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali.*

Albertus Pighius, lib. 6. de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 2. *Quare, inquit, hi omnes (Reges, & Principes videlicet Christiani) vt pars, & membra sunt Ecclesie, necessariò etiã subsunt Ecclesiastica Hierarchia Præsidi, qui sui Imperij habena moderetur eorundem; in suam mutuo, & totius corporis vtilitatem conspirantes teneat; omnes contineat in officio, præuariantes corrigat, & si ita exigat totius necessitas; administratione quoque, & officio amoueat, & in locum eorum constituat alios, aut constituendos præcipiat per eos, ad quos hoc ipsum de iure, ac consuetudine*

B 4

pertinet.

pertinet. Vide eundem auctorem, cap. quartodecimo, ubi id ipsum repetit, & exemplis allatis probat.

Jacobus Latomus, in lib. de Ecclesia, cap. 14. *Ex eisdem*, inquit, *principijs conficitur, Regem aut alium quemcumque terrenum Principem Christianum, Regno; & Principatu iure privari posse per Ecclesiam; quia Regnum, & Principatus cum personis, ut supra dictum est, in Ecclesia corpus, & ius transit per sacrum baptisma, & per Christiana Religionis liberam acceptionem Christo, & Sponsa eius dedicatum, & consecratum, & donatum donatione irrevocabili.* hæc ille, qui potestatem Ecclesiæ plenissimè residere in summo Pontifice demonstravit in alio libro, quem de Primatu Romani Pontificis inscripsit.

Conradus Brunus, lib. 3. de Legationibus, cap. 6. *Hæc*, inquit, *iurisdictione iudicia civilia, & criminalia, denunciations, & inquisitiones, accusationes, pœnas item, & censuras Ecclesiasticas complectitur in personas, & res Ecclesiasticas: multis etiam casibus, in laicis personas, & pro rebus temporalibus datur.* In his omnibus plenissimam habet iurisdictionem summus Pontifex: detrimnatam autem, & certis limitibus conclusam Archiepiscopi, Episcopi, &c.

Gabriel Biel insignis Theologus, lect. 23. in Canonè Missæ, *Ille*, inquit, *regit, & custodit qui propter ipsius Ecclesiæ regimen, unum (Papam vide licet) præposuit uniuersis, ut omnes ab vno, sicut corpus à capite gubernentur.* Et propè finem: *Papa transfert potestatem supremam secularem de gente in gentem, & Imperatorem deponere potest, &c.*

SENTENTIA ILLUSTRIVM
Scriptorum nationis Anglicæ, &
Scotiæ.

Alexander Alenfis Anglus Ord. Min. Vir doctissimus, & Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ Præceptor, par. 4. q. 10. in explicatione Canonis Missæ, in illud, *Et pro Rege. N. Spiritualis*, inquit, *potestas terrenam habet instruere, & iudicare, si bona fuerit: ipsa verò à Deo primum instituta est, & cum deuiat, à solo Deo iudicari potest.* Idem Alexander, par. 4. q. 79. memb. 5. & 6. *Velut*, inquit, *Deus quosdam in alios plures habere potestatem; & deinde in illos alios pauciores; & sic semper donec deueniret ad vnum, scilicet Papam, qui sub Deo immediatè est.* Quo loco docet Alexander, Papam ita præesse omnibus potestatibus, ut ipse solus sub Deo immediatè sit.

Robertus Olkot Anglus, in lib. Sapientiæ, lect. 200. *Hic autem*, inquit, *est Rex Regum, cui omnes subsunt nationes, & populi, qui temporalia ab eo recipiunt: Sacerdotio tamen, ac summo Pontifici debet subesse. & infra, Samuel vnxit Dauid in Regem, in figura quod Vicarius Christi, & Prelatus Ecclesiæ confert principatum, & regiam potestatem ad utilitatem Ecclesiæ: vnde ius, & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouendi ad Imperium, ad Papam pertinet.*

Franciscus Maironus Scotus, in 4. sent. dist. 19. qu. 4. *Plenitudo*, inquit, *potestatis secundum vtramque iurisdictionem concurrat in eandem personam: hoc patet auctoritate Christi dicentis, Quodcumque ligaueris, &c.*

Ioannes Bachonus Anglus Ord. Carmelitarum,

in Prologo super 4. sent. quæst. II. ar. 4. *Papa*, inquit, *habet iudicare de Regnis, & de Regibus in causa belli, & pacis: potest enim compellere Principes temporales, ut pacem, & iustitiam sibi inuicem seruent. & infra, Habet Regem deponere, ut alteri Regnum tribuatur, ratione inquitatis, vel inutilitatis sua persone. Item habet Imperatorem deponere, & Imperium alteri dare, si non defendat Ecclesiam.*

Thomas Valdensis Ordin. eiusdem, in lib. 2. Doctorinalis fidei antiquæ, art. 3. cap. 75. explicans quosensu Sanctus Gregorius seruum se Imperatoris dixerit, *Profectò*, inquit, *nec Beatus Papa Gregorius eminentia sui status super statum Imperatoris præiudicauit in aliquo, cum Regem sibi verbotenus proposuit, negotio quoque, quod tunc tractabatur attento: quod tunc aptè videbimus, si posteriora eius facta, & scripta queramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum, & Regum non arbitraretur, cum post priuilegia quadam Senatori presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatoris conclusit. hæc ille, qui continud subiungit duo priuilegia Sancti Gregorij, quibus minatur Regibus Regnorum amissionem, si priuilegia illa violare præsumerent.*

Reginaldus Polus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, in lib. de summo Pontifice, cap. 8. *Ex quo*, inquit, *id quod paulo ante diximus, ita concludi potest, Christi Vicarium, cui singulare, & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod vltimum spectat hominis finem, in orbe terrarum, Ecclesiæ, gubernanda, obtinere summam, ac præcipuam potestatem inter ceteros omnes Dei Ministros, seu Imperatores, seu Reges, seu Principes, aut quocunque*

cunque alio nomine nuncupentur.

Nicolaus Sanderus, in lib. 2. De Visibili Monarchia Ecclesiæ, cap. 4. *Ex his igitur*, inquit, *quatun diuinum ius, tum ipsius natura lumen reuelat, abundè apparet, quanto opere aberrent à veritate, qui putant Reges Christianos in suis Regnis supremam semper potestatem habere, nec vnquam Episcopis ita subesse, ut cū in fide obstinatè peccant, à Regno remoueri queant. & supra, Pontifex igitur non minus dabit operam, ut Regem, qui populum Christianum falsa doctrina imbuat, à regimine populi remoueat, quam Pastor operam dat, ut malè affectum Arietem de medio tollat.*

Habemus igitur, quæ doctrina vigerit in Ecclesia antequam Barclaius, & Ego litigare inciperemus. Et si S. Augustinus, in lib. 2. ca. vltimò aduersus Iulianum, adductis testimonijs vndecim Scriptorum, quorū aliqui ante ducentos annos, aliqui ante centū, aliqui ipsius ætate vixerāt; affirmat, in nullo concilio Ecclesiastico tot illustres Scriptores, & Magistros vnquam simul conuenisse; & miratur, si Iulianus in illum conuentum introductus os aperire, & tot viris grauissimis, & doctissimis resistere ausus fuisset: quantò maiore ratione possumus nos affirmare, in nulla Synodo quantumuis numerosa conuenisse vnquam Scriptores eximios supra septuaginta, quorum aliqui ante quingentos annos floruerunt, quique diuersis seculis in diuersis Christiani Orbis partibus, non solum doctrina, sed etiam sanctitate, & miraculis Ecclesiæ illustrarunt? Et quamuis affirmare non possum, an Barclaius in coronam tot insignium Scriptorum introductus, si nunc viueret, resistendum, an cedendum sibi esse censeret: hoc tamen securus affirmo,

vel omnium istorum libros, quibus Ecclesia tot iam sæculis vsa est, exterminandos esse; vel Barclaij libellum, vt scandalosum, temerarium, seditiosum, & erroneum flammis vlttricibus esse tradendum.

*SENTENTIA CONCILIORVM
de potestate Summi Pontificis
in temporalibus.*

Sed si fortè alicui fidem non faciunt testes singulares, quamuis plurimi, & omni exceptione maiores: veniam ad testes, contestes, eosque penè innumerabiles, qui aduersus Barclaium testimonium dicent. Ante annos nongentos à Gregorio secundo Romano Pontifice excommunicatum fuisse Leonem Isauricum Imperatorem, propter crimè hæreseos, & vectigalibus Italiae, ac per hoc parte Imperij multatam, testatur Historici Græci, Glycas, Theophanes, Cedrenus, & Zonaras, in Leone Isaurico; & Latini Sigebertus anno 727. Paulus Diaconus lib. 21. & Platina in Gregorio III. Latini enim tribuunt Gregorio III. hoc factum, quoniam is Gregorij II. sententiam confirmauit. Porro sententiam Gregorij II. in Synodo Episcoporum latam fuisse, testatur Ioannes Zonaras Græcus auctor, in vita Leonis Isaurici, cuius hæc sunt verba, tom. 3. *Annalium, Gregorius, qui tum Romæ veteris Ecclesiam gubernabat, illos vna cum Imperatore synodico anathemate obstrinxit, & vectigalia, qua ad id vsque tempus Imperio inde pendebantur, inhiuit. imo cū Francus foret. Itaque tota illa Synodus Gregorio Pontifici assensit, totq; sunt eius rei testes, quot in eandem Synodum Episcopi conuenerunt.*

Dein-

Deinde post annos circiter trecentos, cùm Gregorius VII. Pontifex, Henricum IV. Imperatorem sæpius admonitum excommunicauit, & Imperio, Regnoque priuauit; non id occultè, & solo suo arbitratu, sed in Synodo Romana, ad quam plurimi Episcopi vndique conuenerant, omnibus consentientibus, & laudantibus, publicè, & solemnè ritu, ac ceremonia fecit: de hac Synodo scribitur, in lib. 7. Registri Gregorij VII. actâ esse anno Domini 1080. anno septimo eiusdem Gregorij, atque ad eam Synodum conuenisse Archiepiscopos, & Episcopos, nec non Abbates, & diuersorum ordinum Clericorum & Laicorum innumerabilem multitudinem.

His addi debent alia quinque Concilia habita à successoribus Gregorij VII. videlicet Beneuentanum à Victore III. Placentinum ab Urbano I. Romanum à Paschale II. Colonienſe à Gelasio II. Romanense à Callisto II. in quibus confirmata est sententia Gregorij VII. Vide de his Concilijs infra cap. 9.

Præterea cùm Urbanus II. Pontifex Philippum primum Francorum Regem, ob repudiaram legitimam uxorem, & adulteram in matrimonium acceptam, & admonitum obedire recusantem, excommunicare, & corona Regni priuaret; id fecit in Concilio frequentissimo Claramontano, vt testis est Sigebertus, in Chronico anni 1095. & clarius idem refert Matthæus Paris in Villielmo II. ad annum 1095. Sed quòd cum excommunicatione inteligeretur priuatio regiae dignitatis, intelligi potest ex Iuone Episcopo Carnotensi, qui in Epist. 28. ad Urbanum II. Papam, sic loquitur, *Qui ad vos venturi sunt in calliditate ingenioli sui, & venustate lingue*

impunitatem flagitij se impetraturos Regi à sede Apostolica promiserunt, hac ratione ex parte vsuri, Regem cum Regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restitueritis, eumq; ab anathemate absoluatis. Intelligi potest etiam ex historicis, qui testantur, veritum fuisse ab Urbano Pontifice, ne diadema regiū Philippo excōmunicato imponeretur. Vide Chronicum sō Naucleri, Gener. 37. Paulū Aemiliū, lib. 3. in Rege 38. Papiriū Massioniū, Annal. lib. Adde etiam quod scribitur, in Summario, siue Cōpendio historiarum Francicarū Nicolai Vignerij, toto tempore quo Philippus sub anathemate vixit, in publicis scripturis nō fuisse positum de more, *regnante Philippo; sed, regnante Christo,* quia videlicet Regem excōmunicatum pro Rege populus non habebat.

Adhęc, Innocentius III. Pontifex anno 1215. Concilium generale Lateranense, quod iurē maximum dici solet, conuocauit: adfuerunt enim cum ipso summo Pontifice Patriarchæ Orientales duo per se, Cōstantinopolitanus, & Hierosolymitanus; duo per Legatos, Alexandrinus, & Antiochenus, Archiepiscopi septuaginta, Episcopi quādringenti duodecim, Abbates, Priores conuenticuales octingenti, Legati Imperatorum Occidentis, & Orientis, Regum verò, Hierosolymæ, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, & Cypr. In hoc igitur Orbis Christiani celeberrimo cōuentu editus est Canon, qui est ordine tertius, aduersus hæreticos in hæc verba, *Excōmunicamus, & anathematizamus omnē hæresim extollentem se aduersus hanc sanctam Orthodoxam Catholicam fidem, quam superius exposuimus, &c. & infra, Si verò Dominus temporalis admonitus ab Ecclesia, terram suam purgare neglexerit ab hæretica sceditate, per*

te, per Metropolitanum, & Comprovinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum, significetur hoc summo Pontifici, vt extunc ipse Vasalles ab eius fidelitate denunciari absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam, qui eam exterminatis hæreticis sine ulla contradictione possideant, & in fidei puritate conseruent, saluo iure Domini principalis, dummodo super hoc ipse nullum præstet obstaculum, nec aliquod impedimentum opponat, eadem nihilominus lege seruata circa eos, qui non habent Dominos principales. Quid hic Barclaius diceret? si hæc non est Ecclesiæ Catholicæ vox, vbi obscuro eam inuenimus? & si est (vt verissimè est) qui eam audire contemnit, vt Barclaius fecit, an non vt Ethnicus, & publicanus, & nullo modo Christianus, & pius habendus erit? si non habet summus Pontifex potestatem in terris, disponendi de temporalibus vsq; ad depositionem Principum eorum, qui vel ipsi hæretici sunt, vel hæreticis quoquo modo fauent, cur in editione huius Canonis nullus ex tanto numero reclamauit? cur ne vnus quidem ex tot Imperatorum, & Regum Oratoribus mutire ausus est? Nondum videlicet parasti Principum temporalium exorti fuerant, qui, vt regna temporalia stabilire videantur, Regnum æternum ijs, quibus adulantur, eripiunt.

Sed addamus, & Lugdunense Concilium. Ergo Innocentius IV. Pontifex anno salutis 1245. Lugduni generale Concilium celebrauit, in quo præter Archiepiscopos & Episcopos vndique euocatos, interfuerunt etiam Balduinus Imperator Orientis cum alijs multis Principibus. Sanctum quoque Ludouicum Francorum Regem eo tempore Lugduni fuisse,

fuisse, & Pontifici adfuisse, testantur AEmilius, & Nauclerus. Atque in conuentu illo, Ecclesiam vniuersam sine dubio representante, lata est sententia in Fridericum II. Imperatorem in hæc verba, *Nos itaque super præmissis, & quam pluribus alijs eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio, deliberatione præhabita diligenti, cum Iesu Christi vices, licet immeriti, teneamus in terris, nobisq; in B. Petri persona dictum sit, Quodcumque ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis, memoratum Principem, qui se Imperio, & Regno, omniq; honore, & dignitate reddidit indignum, quique propter suas iniquitates, à Deo, ne regnet, vel imperet est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq; honore, & dignitate priuatū à Domino ostendimus, & denunciamus; & nihilominus sententiando priuamus, omnes qui ei fidelitatis iuramento tenentur astricti, à iuramento huiusmodi perpetuo absolūtæ; es, auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquā de cætero, sibi tanquam Imperatori pareat, & intendat: decernendo quoslibet, qui ei deinceps veluti Imperatori, vel Regi consiliū, vel auxiliū præstiterint, seu fauorē, ipso facto excommunicationis sententia subiacerent. Illi autem ad quos in eodem Imperio, Imperatoris spectat electio, eligant libere successorem. De præfato Sicilia Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire. Hæc sententia est summi Pontificis toto approbante Concilio, hoc est, tota consentiente, & laudante Christianorum Præfulum vniuersitate: & tamen audet vnus, nescio quis contra disputare, & librum tuum in lucem edere, atque imperitorum oculos fascinare. Quod si fingula per se Concilia Catholica Ecclesie, præ-*

fertim

fertim cū in ijs præsidet summus Pontifex, fidem amplissimam faciunt, vt nemini fas sit contra sentire; quanta temeritas esset, si quis decem Concilij frequentissimis, simul iunctis, contradicere aude- ret? Nam etiam si Cōcilia ista diuersis locis, & temporibus habita sint, tamen facillè possunt ante oculos mentis omnia simul constitui, & ex omnibus vnum maximū, & numerosissimum fieri, vbi simul conspiciantur Gregorius VII. Victor II. Urbanus II. Paschalis II. Gelasius II. Callixtus II. Innocentius III. & Innocentius IV. Sanctissimi omnes, doctissimiq; Pontifices, apostolica potestate, Reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque à Regni solio deponentes; & simul omnes Præfules Ecclesiarum cum Legatis omnium ferè Principum sententias tantorum Pontificum, vt iustissimas approbantes & collaudantes. Certè si Barclaius, aut quicumq; illi similis est, in eiusmodi conuentū introduceretur, mirū est, si loqui auderet, imò si non continud obmutesceret. S. August. lib. 1. in Iulianū, cap. 2. Cōcil. Palæstinū Episcoporum 14. satis magnæ auctoritatis futurū existimauit ad vnus Iuliani audaciā comprimendā; cur igitur non multo magis valeant ad vnus Barclaij temeritatem damnandā Episcopi supra mille, qui in 10. Concilij conuenerunt? Hanc igitur sententiam Ecclesie Catholicae, quam in meis Disputationibus de summo Pontifice, cū iuuenis adhuc essem, breuiter attingeram, cogor nunc aduersus Gulielmum Barclaium senex defendere: quem sanè laborem ab homine, qui se Catholicum proficitur, mihi adferendum, suspicatus nunquā fuissē. Nam eos, qui foris sunt, & assidue contra me scribunt, nihil moror.

C

DE

DE EXCVSATIONE

BARCLAI.

CAPVT I.

IS ergo quasi prolegomenis præmissis, venio ad librum Barclaii. Is in primo capite totus est in se excusando, & purgando, quòd in hac quæstione de potestate Papæ scripserit, quòd scripsit. Ac primùm probat, licuisse sibi sententiam suam dicere, quia multi alij Catholici id fecerunt.

§ Si complures, inquit, tum Theologi, tum Iureconfulti, alij post alios in eandem hanc quæstionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium sequentium Scriptorum sententijs præiudicauit; cur non & ego aliquem indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo studio et atem consumpsi) meo mihi quodammodo iure vindicem?]

At quanti momenti sit hæc ratio, vel ex eo potest intelligi, quòd ne suo quidem hæredi, aut amico singulari persuaserit. Cur enim hæres ipsius, aut quicumque fuit, qui librum eius edidit, qui certè amicissimus fuit, & nomen suum, & Typographi, & loci, in quo liber editus est, silentio inuoluendum censuit, nisi quia non sine causa existimauit, non licuisse auctori impunè scribere quòd scripsit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excusari possent. Ergo licuit Catholicis scriptoribus, qui consentiunt in re, disputare de modo: non licuit Barclaiò aduersus omnes alios Scriptores, atque aduersus Conciliorum etiam generalium sententiam, negare

gare omninò potestatem Summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, & licet Scholasticis Doctoribus, qui consentunt in Deo vnitatem essentiæ cum Trinitate personarum, multa disputare de attributis essentiæ diuinæ, & personarum constitutione: sed non licuit Arianis veteribus, & nouis, vel essentias Dei scribendo multiplicare, vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, & licet Catholicis Doctoribus, qui consentiunt de substantia septem Sacramentorum, disputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent; non tamen licet, nec licuit sectarijs Lutheranis, & Calvinistis tam multa scribere, contra substantiam, & numerum Sacramentorum: quòd idem de alijs Fidei dogmatibus dici potest. subiungit Barclaius.

§ Monendus in primis Lector est, omni me reuerentia, & benevolentia Sedem illam prosequi, nec id aut hic, aut alibi agere, vt debita potestatis, & dignitatis aliquid decedat Vicario Christi, & successori Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli.]

Ad hoc videtur simile esse ei, quòd scribit S. Marcus cap. 15. *Percutiebant caput eius arundine, & ponentes genua adorabant eum:* & quòd scribit S. Ioan. cap. 19. *Veniebant ad eum, & dicebant, Ave Rex Iudeorum, & dabant ei alapas.* Sic enim Barclaius omni reuerentia, & benevolentia prosequitur apostolicam Sedem, sed interim potestatem eius ferè dimidiat: addit postea,

§ Eos itaq; obsecro qui ante me bono, vt opinor, animo scripserunt, ne indignentur, aut succenseant, si ab illorum opinione recessero: neque enim (vt cum sancto Augustino loquar epist. III.) quorumlibet disputationes, quamuis Catholicorum, & laudatorum hominum,

veluti scripturas canonicas habere debemus, &c.]

At ego non indignor, neque succenseo, quod à mea opinione, vel Barclaius, vel alius quicumque recesserit: sed illud æquo animo ferre non possum, quod à communi Scriptorum sententia in re tam graui, imò etiam à Conciliorum vniuersalium sensu, & consensu vllus recedat. Et quamuis non debeamus libris doctorum, quantumuis Catholicorum, & laudatorum hominum eam reuerentiam, quam Scripturis sanctis debemus: tamen negari non potest, quin communi Scriptorum sententiæ multū omnino tribui debeat, vt à temeritate excusari non possit, qui contra torrentem Doctorum, vt dici solet, scribendo nititur. Nam ipse idem sanctus Augustinus, qui scripserat, disputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas esse auctoritati scripturarum diuinarum; Iuliani temeritatem arguit, quod se auderet opponere vnde decem scriptoribus Catholicis, quorum verba, & sententias diligenter expendit lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. vlt. aduersus Iulianum.

Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum sententias. Alteram, quam plerique Canonistarum sequuntur, quod in summo Pontifice sit potestas vtraque spiritualis, & temporalis, vt Christi Vicarius est. Alteram, quæ Theologis ferè communis est, quod Potestas summi Pontificis, vt Christi Vicarius est, spiritualis proprie, ac per se sit, sed tamen per eam disponere possit de temporalibus, vt ad spiritualia ordinantur. Tum sententiã suam, pro qua nullum Catholicum scriptorem citat, ita proponit.

Mihi verò, inquit, neutra istarum opinionum, quantum

rum ad temporalem potestatem, satis firma visa est, & paulò infra, Theologi itaque isti Canonistarum opinionem probissimè refellunt, sed pace ipsorum dicam, nec ipsi melius sentiunt.]

Hæc ille, qui satis apertè se prodit, tamquam alterum Ismaelem è regione vniuersorum fratrum suorum fixisse tabernaculum, vt manus eius contra omnes essent. Gen. 16. Extremam partem primi capituli coram consumit in refutatione, vel potius irrisione Bozij, qui cum se Theologum profiteatur, Canonistarum opinioni adhærere maluit. De qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozij opinionem, neque refutare, neque defendere statui; sed id tantum, in quo Catholici omnes conueniunt, & in quo à Barclaiò omnes dissident, confirmare, meque ipse ab eiusdem Barclaij obiectionibus propugnare decreui.

*EXCVTITVR PRINCIPIVM
sive fundamentum doctrina
Barclaij.*

CAPVT II.

IN secundo capite Barclaius fundamenta iacere aggreditur doctrinæ suæ: quorum vnum, ac fortè primarium est, *Potestatem Ecclesiasticam, & Politicam iure diuino distinctas, & separatas esse, vt, quamuis amba à Deo sint, vtraque suis terminis conclusa in alterius fines inuadere suo iure nequeat, neutriusque in alteram imperium sit.* Ad probandum hoc principium adducit Can. Duo sunt, & cum ad verū, dist. 96. cap. Nouit, de Iudicijs, cap. Per venerabilem,

Qui filij sint legitimi, S. Bernardum lib. 1. de Confid. Ioan. Driedonem lib. 2. de Libertate Christiana, cap. 2. & Hofium Cordubensem Episcopum, apud Athanasium in epist. ad solitariam vitam agentes.

At qui hoc principium, siue fundamentum in vltima particula falsum omninò esse contendimus, in illis videlicet vltimis verbis, *Neutriq; in alteram imperium sit*. Si quidem affirmamus, Ecclesiasticam potestatem, distinctam quidem esse à Politica, sed ea non modo nobiliorem, verum etiam ita superiorem esse, vt eam dirigere, & corrigere, & in certis casibus, in ordine videlicet ad finem spiritua-lem, & vitam æternam, eidem imperare possit.

Neque vltima illa particula, videlicet: *Neutriq; in alteram imperium sit*, inuenitur in testimonijs allegatis siue ex Canonibus, siue ex Doctoribus. In Can. *Due sunt*; qui desumptus est ex epist. Gelasij Papæ primi, ad Anastasium Imperatorem, hæc habentur, *Duo sunt quippè Imperator Auguste, quibus principaliter Mundus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum, & regalis Potestas: in quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regiminibus hominum in diuino sunt reddituri examine rationem.* & infra, *Nostræ itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem.*

Hæc ibi: vbi non solum non habetur, quod Barclaius dicit, *Neutri in alteram imperium esse*; sed habetur omninò contrarium: nam si Pontifex redditurus est Deo rationem pro regiminibus hominum, certè dirigere debet ea regimina, & si fortè deuiant corrigere, atque in viam reducere. Quo modo autem potest dirigere, & corrigere humana regimina, si nullum in ea imperium habet?

Pari

Pari ratione in Canone, *Cùm ad verum*, qui ex epistola Nicolai Papæ primi, ad Michaellem Imperatorem, sumptus est, non habentur illa verba, *Neutri in alteram imperium esse*. Hæc enim sunt verba Pontificis Nicolai: *Cùm ad verum ventum est, vltra sibi nec imperator iura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium vsurpauit: quoniam mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus actibus proprijs, & dignitatibus, distinctis officia potestatis vtriusque discreuit.*

Hic quoque nullo verbo indicatur, Neutræ potestatem in alteram habere imperium, sed solum discretas esse actibus, dignitatibus, & officijs. Et quoniam idem Nicolaus, paulò post subiungit, Christianos Imperatores egere Pontificum ministerio pro æterna vita; & contra Pontifices vti legibus imperialibus pro cursu tantum vitæ temporalis: apertissimè indicatur, finem potestatis pontificiæ, superiorem esse fini potestatis politicæ, ac per hoc potestatem Pontificum imperium habere super politicam potestatem, quatenus opus est vt potestas politica non impediatur ademptionem vitæ æternæ, ad quam à pontificia potestate dirigenda est: Sic etiam in cap. *Nouit*, de iudic. & in cap. *Per venerabilem*, Qui filij sint legitimi, quæ sunt Innocentij III. Pontificis; nihil omninò habetur, vnde colligi possit, politicam potestatem spirituali, siue Ecclesiasticæ potestati non esse subiectam: alioqui non decreuisset idem Pontifex in Concilio Lateranensi generali, cap. 3. posse principes sæculi per Apostolicam Sedem Principatu priuari, si negligentes essent in purgandis terris suis ab hæretica labe, & admoniti ab Episcopis, non obedirent. Ne-

que idem ipse Othonem IV. Imperatorē deposuisset, si existimasset, potestati Ecclesiasticæ nullum imperium habere in politicam potestatem. Sanctus quoque Bernardus in primo lib. de Consider. dicit quidem, Pontificis potestatem esse in peccata, & spirituales; sed idem S. Bernardus lib. 4. de Confid. cap. 4. vtrumque gladium spirituale, & materiale dicit esse ecclesiæ, & materiale *ad nutum Pontificis* euaginandum esse: quæ sanè non diceret, nisi crederet gladium materiale gladio spirituali esse subiectum. Porrò de sententia Ioan. Driedonis, nulla dubitatio esse potest: nam dicit quidem, potestates ecclesiasticam, & politicam esse discretas; sed dicit etiam politicam ecclesiasticæ ad eò debere esse subiectam, vt possit Pontifex in certis casibus in ordine ad vitam æternam Reges, & Principes Regnis suis, dominijque priuare, vt nos supra allatis verbis ipsius indicauimus. Denique Hosij Episcop. Cordubensis verba à Sancto Athanasio commemorata, distinctionem officiorum vtriusque potestatis demonstrant, æqualitatem non demonstrant: *Tibi Deus, inquit, Imperium commisit, nobis que sunt Ecclesiæ concredidit: & quemadmodum, qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi diuinæ; ita & tu caue, ne que sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias: date, scriptum est, que sunt Cesaris Cesari, & que Dei Deo. Neque igitur fas est nobis in terris Imperium tenere, neque tutymiatum, & sacrorum potestatem habes Imperator*, hæc ille, qui non repugnat sancto Gregorio Nazianzeno, qui Oratione, ad populum timore perculsum, & Præsidem irascentem aperitissimè docet, Ecclesiasticam potestatem ita se habere

bere ad politicam, vt anima se habet ad corpus: animam autem præesse corpori, illudque regere, eiq; imperare nemo vnquam in dubium reuocauit.

Pergit deinde Barclaius, & Bozium exagitat, eiusque responsiones, & disputationes refellit: quæ ipsi Bozio integra relinquo; non enim defendenda suscepi, nisi ea, quæ causam communem, vel meam particularem attingunt: quale est illud, quod in extremo capite Barclaius dicit, non posse voam potestatem alteri subordinari, & subiectam esse, nisi dignitas, & officium, quod est in subordinato, sit etiam in subordinante. Nam subiectionem & subordinationem potestatis politicæ ad Ecclesiasticam, omnes Catholici docemus: sed non omnes admittimus quod Barclaius inde colligit. Hæc enim subordinatio duobus modis potest intelligi: vno modo, vt potestas quæ est in subordinato, deriuetur à subordinante, qualis est potestas Vicarij, quæ deriuatur ab eo, cuius est Vicarius, & Legati, quæ deriuatur à principe, qui eum legauit, & Iudicis, siue Præsidis, quæ deriuatur à Rege; & tunc sine dubio potestas subordinantis includit potestatem subordinari: altero modo, vt vna non deriuetur ab altera, sed ob id solùm subiecta, & subordinata sit alteri, quia finis vnus subijcitur, & subordinatur fini alterius, qualis est subordinatio, & subiectio variarum artium ad artem regendi populos, quæ Regia dici potest. Verè enim dixit Poëta.

*Excudent alij spirantia mollius æra,
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus:
Orabunt causas melius, cœliq; meatus
Describent radio, & surgentia sidera dicent.*

Tu regere Imperio populos Romane memento.

Hæ tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos distincta est ab artibus, sculptoria, oratoria, altronomica, & alijs similibus, neque vna deriuatur ab alia, neque vna proprie alteram includit; & tamen omnes subordinantur, & subiectæ sunt arti regendi populos, vt possit Rex omnes dirigere ad communem populi vtilitatem, & nisi pareant exterminare de regno suo, vel remouere quoslibet artifices, & alios substituere; quoniam fini artis Regiæ subijciuntur, & subordinantur fines artium cæterarum. Iam igitur si subiectio, & subordinatio potestatis politicæ ad ecclesiasticam intelligatur priore modo, vtique sequitur, vt potestas politica coniuncta sit ecclesiasticæ; neque video quo modo id non repugnet verbis Gelasij, Nicolai, & Innocentij Summorum Pontificum; necnon Hofij, Bernardi, Driedonis: sed si intelligatur posteriore modo, vt nos eam intelligimus, tum ratio, & exempla Barclaiij nihil omnino concludunt: quemadmodum enim ars Regia nõ includit artem sculptoriam, neque sculptoria deriuatur à Regia; & tamen ars Regia imperat sculptoriæ, eamque subiectam, & subordinatam habet, & potest, ac debet Rex Sculptori iubere, vt non sculpat statuas obscenas, ne corrumpatur iuuentus; neque ex auro, vel argento, vt ea metalla seruentur ad vsum magis necessarium; neque statuas suas nimis magno precio vendat, ad coëscendam auaritiam: sic ars ecclesiastica regendi animas, quæ est ars artium, & præcipue residet in Papâ, non includit necessariò artem regiam, neque necesse est, vt omnia Regna deriuentur ab Ecclesia; & tamen quia fi-

nis eius est vita æterna, ad quam subordinantur omnes alij fines; subiecta, & subordinata est illi ars politica regendi populos, & potest, ac debet Summus Pontifex Regibus imperare, vt non abutantur potestate Regia ad Ecclesiam euertendam, ad hæreses, & schismata fouenda, ad perniciem denique æternam animæ suæ, & populorum sibi subiectorum; & si non obtemperent, cum admoniti fuerint, potest eos de Ecclesia per censuram excommunicationis eijcere; & populos à iuramento fidelitatis absoluere, denique etiam eos Regno exuere, & Regia potestate priuare.

POTESTATEM SUMMI PONTIFICIS in temporalibus, non esse rem dubiam, neque ab opinionibus Doctorum solum pendere.

CAPVT III.

IN tertio capite contendit Barclaius, de potestate Summi Pontificis in temporalibus nihil certi haberi, sed rem totam inter Theologos, & Canonistas liberè disputari.

** Ingens, inquit, Theologos inter, & Canonistas, & vtrorumque inter se hac de re dissensio, dum hi directam, alij indirectam potestatem astruunt, facit, vt questio hac de temporalis potestate Papa dubia, & incerta, ac tota in hominum opinione posita videatur: ac proinde solutionis eius veritatem lumine rationis, & differendi subtilitate esse peruestigandam.] hæc ille.*

At magnum est discrimen inter questionem. *An sit, & quid sit, vel, quomodo sit.* Deum esse, ne Pagani qui-

quidem in dubium reuocare solebant : tamen de natura Deorum plurimæ erant apud Philosophos opiniones. Deum esse Trinum, & ynum, nullus Catholicus negat, sed omnes firmissima fide tenent : & tamen, quot sunt inter Scholasticos Theologos de constitutione personarum, de relationibus, de notionibus opiniones ? Sic igitur de potestate in temporalibus, quod ea sit in Papa, non opinio, sed certitudo apud Catholicos est : quamuis non desint alterationes, quid sit, & qualis ea potestas, id est, an sit per se, & propriè temporalis; an potius ipsa quidem spiritualis sit, sed per quandam necessariam consequentiam, & in ordine ad spiritualia de temporalibus disponat. Quare non rectè colligit Barclaius, dum sic ratiocinatur.

Dissentio est inter Theologos, & Canonistas, dum hi directam, illi indirectam potestatem astruunt, ergo questio de temporali potestate Papæ dubia & incerta, ac tota in opinione hominum posita est.

Esse autem rem certam, & exploratam, posse Pontificem Maximum iustis de causis de temporalibus iudicare, acque ipsos temporales principes aliquando deponere; probamus.

1. Primùm ex còmuni còsensu Scriptorum, quorum verba initio disputationis attulimus : quod n. còmuni còsensu Doctores varijs in locis, & temporibus docent, id Ecclesià vniuersa sentire, & docere cèsetur : ideo enim *posuit Deus in Ecclesia Pastores, & Doctores*, vt dicitur ad Eph. 4. vt eos populi tanquàm duces sequantur, neque ab eis recedant, nisi fortè videant vnũ aliquem noui aliquid contra doctrinam còmunen inuehere, vt hoc tẽpore Barclaius fecit.

2. Secundo probamus per Extrauagantem, *Vnam*
san-

sanctam, de maiorit. & obedientia. vbi docemur, gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati; & quod, si deuiat terrena potestas, iudicabitur à spirituali; si deuiat spiritualis minor, à suo superiore; si verò suprema, à solo Deo poterit iudicari. Neque obstat quod definitio huius decretalis videtur esse reuocata à Clemente V. in Extrauaganti, *Meruit*, de priuilegijs. Neque enim Clemens V. Extrauagantem Bonifacij reuocauit, sed admonuit, eam nihil noui definiuisse, sed antiquam obligationem declarasse, quam habet homines ad obediendum, & subiendum Apostolicæ Sedi.

3. Tertio probamus ex Concilijs suprà allatis, quorum duo postrema generalia fuerunt : quomodo enim potest in dubium reuocari, & à sola hominum opinione pendere, quod generalia catholica, legitimæq; Concilia probant? Possè autem per Summum Pontificem deponi Principes temporales, quando Ecclesiæ necessitas id postulat, ac per hoc temporalem Principum potestatem spirituali potestati Pontificum subiectam, & subordinatam esse, concilia illa decem, ac præsertim duo postrema Lateranense, & Lugdunense apertissimè docent.

4. Quarto, probamus ex diuinis literis, quemadmodum id probat Gregorius VII. in epist. 21. libri octaui. Nam in Scripturis, & traditione manifestissimè reperimus fundatum Primatum Ecclesiasticum Romani Pontificis, quo primatu amplissima potestas continetur regendi, ligandi & soluendi quoscunq; etiam Reges & Imperatores: id quod neque Barclaius, neque vllus Catholicus negat. Ex hoc autem principio satis apertè colligitur, esse in Romano

mano Pontifice potestatem temporalia disponendi, vsque ad ipsorum Regum, & Imperatorum depositionem: nam per ipsam spiritualem potestatem potest summus Pontifex ligare Principes seculares vinculo excommunicationis; potest per eandem soluere populos à iuramento fidelitatis, & obedientiæ; potest obligare eosdem populos sub excommunicationis pœna, vt regi excommunicato non pareant, atq; vt alium sibi eligant Regem. Præterea cum finis spiritualis regiminis sit adeptio æternæ vitæ, qui est finis supremus, & vltimus, cui omnes alij subordinantur fines; certè necesse est, vt spirituali potestati supremæ Hierarchiæ ecclesiasticæ subiiciatur, & subordinetur omnis secularis potestas; quam ille dirigere debet, & si deuiat corrigere, & iudicare, ac demum efficere, ne impediat salutem populi Christiani. Atque hæc est ratio cur, & Gregorius VII. & Innocentius I V. in depositione Imperatorum, vt ostenderent iure se id facere, verba Domini allegauerint, *Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cœlis*, Matth. 16. &, *Pasce oues meas*, Ioan. 21. nimirum vt significarent potestatem suam disponendi de temporalibus, quando id requirit salus animarum, Religionis incolumitas, Ecclesiæ conseruatio; non pendere ab incertis hominum opinionibus, sed ab ordinatione diuina, Christi Regis æterni, & Pontificis Maximi, qui & super omnia Deus est benedictus in sæcula, teste Apostolo ad Rom. 11.

Sed videamus, quid contra hæc Barclaius obijciat.

1. Primum argumentum eius hoc est, §. *Absurdum*

dum, & iniquum est dicere, Principes Ethnicos duriorè & deteriorè conditione ad, Ecclesiam esse receptos, quam homines priuatos: vel, Papam habere maiorem nunc potestatem in principes politicos Christianos, quam olim B. Petrus, & ceteri Apostoli in quolibet priuatum hominem Ecclesiæ filium: At hi nullum ius, & potestatem temporalem habuerunt tunc temporis in Christianos laicos: ergo nec Papa in Principes seculares potestatem vllam temporalem nunc habet.]

Respondeo. Assumptio argumenti falsa est, & Scripturis sanctis omnino contraria: priuatum enim ius habebant Apostoli percipiendi ex bonis temporalibus laicorum. Id probat Apost. 1. ad Corinth. cap. 9. dicens, *Si nos vobis spiritualia seminamus, magnū est: si nos carnalia vestra metamus? si alij potestatis vestra participes sunt, quare nō potius nos? sed nō vsi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offencilum demus Euangelio Christi: nescitis quoniam qui in sacrario operantur, que de sacrario sunt edunt, & qui altari deseruiunt, cum altari participant? Ita & Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere. Deinde, poterunt Apostoli iubere, vt Christiani in causis ciuilibus Iudices Christianos constituerent, nec ad Iudicia gentilium magistratum accederent: sic enim mandat Apostolus 1. ad Corinth. 6. dicens, *Audet aliquis vestrum habens negocium aduersus alterum; iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos? nescitis quia Angelos iudicabimus? quanto magis secularia? secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum. Quare si poterat Apostoli ordinare iudicia in causis**

sis civilibus, & mandare laicis, vt ministros Euangelij suis facultatibus sustentarent: quomodo nulum ius habebant in bona temporalia laicorum?

2. At, inquit Barclaius: *S. Certo certius est, Ecclesiasticam potestatem fuisse omnino separatam à politica, tempore Apostolorum, & hanc totam penes Ethnicos principes, extra Ecclesiam fuisse, adeo vt ipsi Apostoli in potestate temporali Ethnicorum fuerint; idq; Albertus Pighius, & Robertus Bellarminus, alijsq; Theologi insignes ingenuè fatentur.*

Respondeo. Ecclesiastica potestas nunc etiam separata est à politica: non enim eadem, sed diuersa est potestas Pontificum, & Regum. Sed quoniam, vt supra diximus, potestas Ecclesiastica, quæ spiritualis est, præest potestati politicæ temporali, & eam dirigere debet ad finem supremum æternæ vitæ; idè potest in ordine ad spiritualia disponere de bonis temporalibus. Verùm autem est Apostolorum tempore, politicam potestatem non quamcūque, sed Regiam, siue imperatoriam, fuisse apud Ethnicos totam, quia nulli tunc erant Reges, aut Imperatores Christiani; sed ex hoc nihil aliud sequitur, nisi potestatem Ecclesiasticam eo tempore non habuisse paratam executionem, præsertim in temporalibus, vt hoc tempore habet: ipsos verò Apostolos fuisse in potestate temporali principum Ethnicorum scripsi olim cum Alberto Pighio, & alijs nonnullis: sed postea recognoscens, & expendens diligentius libros meos, censui, Apostolos de facto subiectos fuisse Principibus illis, non de iure; vt in Recognitione mea posui.

3. At, inquit Barclaius: *S. Non venit Christus soluere legem, sed adimplere, nec natura, & gentium iura tol-*

ra tollere, aut quemquam temporali rerum suarum dominio excludere. Itaque sicut ante eum Reges politica potestate subditis præerant, ita etiam postquam aduenit, & à nobis deinde in cælos recessit, eam ipsam potestatem Apostolica doctrina confirmatam, nullaq; ex parte debilitatam retinuerunt. Si itaque Petrus, cateriq; Apostoli, antequam Christum sequerentur, temporali Principum Ethnicorum ditioni, & iurisdictioni subijciebantur, quod negari non potest, nec Dominus illibi diserte, & nominatim iuris obligatione liberauit; consequitur necessario, mansisse eos sub eodem iugo, etiam post Apostolatam.]

Respondeo. Christus non venit legem soluere, sed adimplere: idè non sustulit iura gentium, & naturæ, sed perfecit: non priuauit Reges & Principes dominio, aut iurisdictione; sed eorum iurisdictionem, & dominia ordinauit: nam & in ipsa Ecclesia Reges & Principes sunt non minore præditi potestate politica, quam Ethnici essent; hoc solum accessit, quod proposuit illis Pastorem magnum, qui vice sua fungeretur in terris, à quo dirigerentur, si fortè à via quæ ducit ad Regnum cælorum, eos aberrare contingeret: quod beneficium Dei inter potissima debet agnosci à fidelibus omnibus; sed à nullis magis, quam Regibus, & Principibus, qui, quo sunt in loco sublimiore, eo magis obnoxij sunt casui grauiori, & tantò magis egent Episcopo, & Pastore animarum suarum, vt eleganter, & copiose admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo: quod autem Christus nõ liberauorit nominatim & expressè Petrum, & Apostolos ab obligatione, qua tenebantur Ethnicis Principibus; videtur omninò Euangelio

repugnare: siquidem Matth. 17. Christus soluit didrachma pro se, & Petro, ob scandalum vitandum: nam alioqui neque se, neque Petrum ad id vectigal soluendum obligatos fuisse demonstrauit illis verbis. *Reges terra à quibus accipiunt tributum, vel censum? à filijs suis, an ab alienis? & respondente Petro, ab alienis, dixit illi Iesus, ergo liberi sunt filij.* quibus verbis declarauit se, quod filius esset Regis omnium Regum, immunem esse ab omni tributo, & censu: & quoniam cum filius Regis immunis est, ipsa quoque eius familia censetur immunis; idem Petrus, & Apostoli, qui ad familiam Christi, ipsius beneficio pertinebant, immunes quoque esse debebant: sed de hac re alibi scripsimus copiosius.

4. Sed non quiescit Barclaius, addit enim. *§. Sed & eos aliorum ciuium instar Principibus subditos exiisse, ex ipsorum doctrina, & factis apparet: quippe id illis exprobrari non potest, quod Christus Scribis, & Phariseis improperat, aliud eos fecisse, aliud docuisse. Docuerunt autem Christianos subiectionem, & obedientiam, de qua loquimur, Regibus & Principibus exhibendam: qua de causa Paulus ipse, ad Casarem appellauit, & iniuste Christianos omnes subiectos esse temporali potestati Ethniorum, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.]*

Respondeo: Apostoli sine dubio non fuerunt similes Phariseorum, qui aliud docebant, aliud faciebant; sed non idem de iure subiecti erant instar aliorum ciuium temporalibus potestatibus, cum essent ipsi constituti à Deo *Principes super omnem terram*, vt legimus in Psal. 44. quamuis enim principatus ille spiritualis esset, non temporalis; tamen verus Principatus erat, & temporal: Principatu lo-

gè nobilior. Porro sanctus Paulus appellauit ad Casarem, vt ad Iudicem Præsidis Iudææ, & Hebræorum, qui iniuste illum opprimebant: alioqui enim causa illa, quæ spiritualis erat, videlicet de Resurrectione Christi, & ceremonijs legis Mosaicæ, ad Principem Ethnicum iure pertinere non poterat. Vide Acta Apostolorum cap. 21. 23. 24. 25. & 26. Idem verò Paulus ad Rom. 13. vniuersalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad superiores, cum ait, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit:* quam postea doctrinam applicauit in particulari ad obedientiam, quam debent subditi Principibus temporalibus; & tandem concludit, *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem, honorem.* Quare si quis probet, se non esse iure subditum alicui potestati, non tenebitur hac Apostolica sententia, etiam si forte de facto, vel ad scandalum vitandum subditum illum esse oporteat.

5. Subiungit Barclaius: *§. Nam quod quidam dicunt, Beatum Paulum non de potestate temporalis secularium Principum illic loqui, sed de potestate in genere, vt quisque suo superiori obediat, laicus laico, ecclesiasticus ecclesiastico; mera casuillatio est, & responsum viri doctus, ac Theologi indignum: nulla siquidem tunc temporis alia, quam politica, & temporalis potestas vulgò ab hominibus agnoscebatur.]*

Respondeo. In verbis Apostoli, vt paulò ante diximus quædam sunt sententiæ generales, quædam Particulares. Quis enim inficiari potest, illam esse sententiam generalem. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit?* Item illam, *Non est*

*potestas, nisi à Deo? & illam, Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit? At Apostolus subiungens, Nam Principes non sunt timori boni operis, sed mali; & infra: Si male egeris, time, non enim sine causa gladium portat: videtur omnino, per sublimiores potestates, intelligi voluisse Principes politicos. Ita est, per sublimiores potestates, politicos Principes intelligi voluit, sed non solos: maluit enim doctrinam suam Apostolus generalibus verbis concipere, & proponere, vt pluribus prodesset. vnde alibi monet, vt filij parentibus obediant; vxores viris; serui Dominis; & populi Præpositis suis Ecclesiasticis. Nam quod Barclaius dicit, nullam tunc temporis agnitam fuisse vulgò hominibus potestatem, nisi politicam, & temporalem; sententia est prorsus indigna homine docto, & Iureconsulto. Siquidem notissima semper fuit potestas patria, potestas herilis, potestas maritalis, potestas magistri in discipulos, potestas denique Ecclesiastica: quæ omnes potestates à politica (si propriè loqui velimus) æperitissimè distinguuntur. Ac de potestate Ecclesiastica, nonne idem Apostolus frequentissimè meminit? Certè sic loquitur 2 Corinth. 10. *Nam & si amplius gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in adificationem, & non in destructionem, non erubescam.* & cap. 13. *Hac absens scribo, vt non presens durius agam secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi.* & ad Heb. 13. *Obedite Præpositis vestris, & subiaccete eis.**

6. Addit Barclaius testimonium S. Augustini, in expositione quarundam propositionum epistolæ ad Rom. Ex quo testimonio colligit Barclaius. Primò, Christianæ Religionis professionem non eximere quem-

quemquam à temporalis potestatis subiectione. Secundò, Apostolos, & ipsum sanctum Petrum, Ethnico Magistratui subiectos fuisse. Tertio, non licuisse primis illis Christianis ab Ethnicorum Principum imperio deficere, & alios sibi Principes constituere, etiam si viris illis ad perficiendum suspectissent. Quarto, Augustinum intellexisse verba Apostoli de potestate temporali tantum. Quintò, Augustinum seipsum includere in numero eorum, quos Apostolus iubet subiectos esse debere potestatibus temporalibus: Ex quo sequitur, vt etiam Episcopi & Clerici omnes subditi esse debeant ipsdem temporalibus potestatibus. Sextò, duplex esse officium subditorum: vnum, vt obediant Regi, quando nihil iubet contra Deum: alterum, vt non obediant Regi, quando contrarium iubet Deus.

Respondeo S. Augustinus verè docet Christianæ Religionis professionem non eximere quemquam à temporalis potestatis subiectione: idque rectissime colligit ex verbis Apostoli, neque nos contradicimus. Sed ex hoc non sequitur S. Petrum, & Apostolos cæteros subiectos fuisse *de iure* temporalibus potestatibus; neque hoc S. August. dicit: nam etiam si nõ eximebat Apostolos ab illa subiectione professio Christianæ Religionis; eximebat tamen Principatus Apostolicus, qui sublimior est omni Principatu temporali. An autem licuerit Christianis deficere ab Ethnicis Imperatoribus, infra suo loco tractabimus: interim hoc solum dicimus, id non colligi ex verbis Augustini, vel Apostoli: docet enim S. Augustinus ex Apostolo, Christianos debere obedientiam temporalibus Principibus, dum videlicet, cum potestate imperant; non autem si à

Principatu excidant. Vtrum autem licuerit Christianis imperium Ethnicis abrogare, neque Apostolus, neque Augustinus hoc loco definit: illud verò falsum est, S. Augustinū intelligere hunc locum Apostoli de temporali potestate tantum: nusquam enim habetur apud Augustinum, neque apud Apostolum particula, *tantum*, & nos habemus Sanctum Ioannem Chrysostomū cum Theodoro, & Theophylacto, qui exponunt de potestate in genere: & Sanctum Anselmum, qui exponit de potestate Ecclesiastica, & temporali, & S. Bernardum Epistola 4. & 183. qui exponit etiam de vtraque. Quod autem Sanctus Augustinus se ipse numeret inter eos, qui iubentur obedire temporalibus potestatibus; non cogit, vt inde colligamus, Episcopos, & Clericos non esse exemptos à potestate seculari: nam cum dicit, *Cum constemus ex anima, & corpore, quamdiu in hac vita temporalis sumus, etiam rebus temporalibus ad subsidium degenda huius vitæ vt amur; oportet, nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet, subditos esse potestatibus, id est, hominibus res humanas cum aliquo honore administrantibus*: ostendit, omnes homines egere legibus, & magistratibus Politicis, sine quibus hæc vita tranquillè duci non potest. Quemadmodum etiam Nicolaus Papa in Epistola ad Michaëlem, scribit, ipsos etiam Pontifices vt legibus Imperialibus pro cursu rerū temporalium; omnes enim obseruare debent huiusmodi leges, sed non omnes vi legum ipsarum, sed aliqui vi legum, aliqui vi rationis.

7. Pergit Barclaius, & ait, *S. Quid indignius, & iniquius dici potest, quam Principes Christi fidem profectes, duriori iugo pressum iri, quam singulos de multis*

ritudine? At priuati homines, quando in spirituales Ecclesiæ ditionem concedebant; nihil patrimonij, aut iuris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas spontè obtulerant, vt ex Actis Apost. patet: similiter ergo, & Principes, vbi Christo nomen dabant, ius suum temporale, imperium dico, & potestatem Politicam, integram, & intactam retinebant.]

Respondeo. Priuati homines cum in Ecclesiam admittuntur, non amittunt quidem patrimonia, aut alia temporalia iura: possunt tamen per Ecclesiam cogi, vt Parochos suos alant, & vt Apostolus loquitur, seminantibus spiritualia, concedant, vt carnalia merant; ad quæ ante fidem susceptam minime tenebantur: possunt quoque in pœnam variorum criminum; non solum cogi in foro interiore à confessarijs, vt eleemosynis redimant peccata sua: sed etiam ab Episcopis in foro exteriori multari pœna pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, vt ex Cōcilio Tridentino sess. 25. c. 3. perspicuum est. Pari ratione principes temporales cum ad familiam Christi veniunt, neque Principatum, neque iurisdictionem suam amittunt; sed subijciuntur ei, quæ Christus super familiam suam cōstituit, vt ab eo regantur, & dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitam.

S. Nec iuuat, addit Barclaius, aduersariorum causam, dicere, Apostolos ideo non habuisse temporalem potestatem in sui saculi Principes, quia nondum facti erant Christiani: secundum illud, Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt, iudicare? 1. Corinth. 5. Papam verò nunc illam potestatem habere, quia facti sunt Christiani, & filij Ecclesiæ, cuius ipse supremus Princeps, & caput in terris est, atque omnium Christianorum Pater: & rectum natura, & rationis ordinem

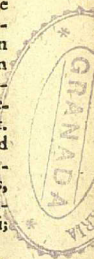
postulare, vt filius Patri, non Pater filio subijciatur. Hac, inquam, adeo nihil ratio est, vt mirum sit, locum ei aliquem à viris doctis datum esse: nam illa subiectio spiritualis, per quam Principes facti sunt filij Papæ, penitus distincta, & separata est à subiectione temporali, ita, vt altera alteram non sequatur. Sed quem admodum Præses, vel Consul interea dum magistratum gerit, potest se in adoptionem alij dare, atque ita in familiam Patris adoptiui, & patriam potestatem transire, cum tamen per illum actum legitimum nec fasces consulares, nec aliud quicquam iure magistratus sibi competens in adoptantem transferat.]

Respondeo. Mirum est quam facilè Barclaius de scriptis hominum doctorum pronunciet: cum optimo iure in ipsum retorqueri possit: eius responsiones atque similitudines, adeo nihil esse, vt vix credibile sit eas auctori suo satisfacere potuisse. Si quidem illa similitudo de filio adoptiuo, qua tota eius responsio nititur, nihil omninò facit ad rem: potestas enim Patris ad filium adoptiuum, & potestas Præsidis, siue Consulis, non solùm distinctæ, & separatæ sunt; sed etiam prior posteriore inferior est; & si Pater potestate patria abutatur, potest per Præsidem siue Consulem, ac multò magis per Regem, & Principem corrigi, & in certis casibus potestate sua priuari: cum è contrario, si Præses, aut Consul, aut Princeps potestate sua politica abutatur, non possit à Patre adoptiuo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, & multò minus potestate sua priuari. Iam verò potestas summi Pontificis spiritualis, & supernaturalis, & Regia temporali, & terrena potestate sublimior, atque maior non debuit

conferri cum potestate humana Patris adoptiui erga filium Præsidem, aut Consulem, id est cum potestate inferiore erga superiorem: sed cum potestate Principis, aut Præsidis erga potestatem patriam ciuium priuatorum, id est, cum potestate superiore erga inferiorem. Ex quo sequitur, vt quamuis potestas Papæ, & Regis distinctæ sint, separatæ, & non necessariò alia aliam sequatur: tamè cum in eodem Ecclesiæ corpore inueniuntur, potestas Papæ ita eminet, vt Regiam potestatem dirigere, & corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat, aut possit. Itaque tota deceptio Barclaij in eo posita est, quòd spirituale, & supernaturale paternitate summum Pontificem erga Reges, & Principes Christianos, nihilo sublimiorem esse censuit paternitate humana, & ciuili hominis priuati erga filium adoptiuum; quæ manifesta & puerilis hallucinatio est.

9. S. *Huc accedit, inquit Barclaius, quod florente plurimum Republica Christiana tum multitudine credentium, tum sanctiorum Pontificum, tum eruditione exemplis Doctorum, atq; à malis interim Principibus Christianis vexata, atque iactata, nulla de hoc Principatu & Iurisdictione temporali in Principes seculares, non dicam expressa, & manifesta declaratio, sed ne leuissima quidem mentio facta sit.]*

Respondeo. querere possem à Barclaiò, vnde factum sit, quod in testamento veteri tot secula transferint, antequam Pontifex Regem deponi & alium substitui iusserit: quod factum est cum Ioiada Pontifex Athaliam Reginam, non solum deponi, sed & interfici mandauit, & Iosias Regem substituit 4. Reg. II. Item cum post diuisionem Regni Salomonis in Regnum Israel, & Regnum Iudas inter Reges

Israel nullus fuerit pius, sed omnes impij, & idololatæ; cur alijs multis toleratis Propheta Domini vnixerit tehu in Regem, & iusserit, vt Regem Ioram, cui fidelitatem iurauerat, interficeret: quod ille continuo fecit, & laudatus à Deo fuit, vt habemus 4. Regum 9. & 10. Responderet, opinor, sic placuisse Deo, cuius iudicia inscrutabilia sunt. Eodem igitur modo Ecclesia, quæ spiritu Dei regitur, non semper exeret potestatem suam, sed pro loco, & tempore, vt à spiritu Christi admonetur, & ducitur. Et quidem primis trecentis annis Ecclesia Christiana, non habuit Reges Christianos, nisi paucissimos, vt Lucium in Britannia, & Donaldum in Scotia, qui cum pijessent, non erat causa, cur Ecclesia potestatem suam in illos exerceret. Successerunt postea Reges, aut valde pij, & religiosi, vt Constantinus magnus, Còstantius eius filius, Iouinianus, Valentinianus, Gratianus, Theodosius, Honorius, & alij: aut valde impij, & blasphemij, vt Constantius, Iulianus, Valens, Theodoricus, Totila, Gensericus, Hunericus, & alij: Erga priores Ecclesia beneuolentiam ostendere debuit, non seueritatem: erga posteriores, quonia potētissimi erāt, seueritatem ostendere nihil profuisset, idem potētia potius adhibenda fuit, quàm auctoritas. Sed cum temporibus Gregorij secundi Pontificis, Italici populi ægrè ferrent Imperium Leonis Isaurici, hæretici, & persecutoris; & prompti essent ad iugum nefarj Principis excutiendum, Pontifex iuberet, vel annueret, tum demum opportunum visum est Apostolica sedi auctoritatem suam exercere; quādo videlicet non frustra exereret. Sic etiam non ante Pōtifer Zacharias de Childerico Rege deponendo, & Pipi-

no ad Regnum euehendo cogitauit; quam populus, & Proceres Franci id expeterent: neque enim prudens consilium Pontificis fuisset, si inuito populo, & Proceribus, Regem illorum quamuis ineptum, & ignauum exauthorare tentasset. Quod si Barclaius tanti facit silentium annorum septingentorum, cur non maioris facere debemus nos verba, & exēpla annorum nongentorum? nam Pōtiffices, & Scriptores Ecclesiæ prioris temporis, vt non affirmarunt, ita etiam non negarūt, esse in Apostolica sede potestatem aliquā disponendi de temporalibus, in ordine saltem ad spiritualia: Pōtiffices autē, & Scriptores posterioris temporis, disertè pronuntiarūt, eam potestatem Ecclesiæ non deesse. Ecclesia certè eadem est, neque aduersus eam portæ inferi vnquam præuālebunt; neque defunt Ecclesiæ temporis posterioris homines doctrina, & sanctitate illustres. Quare non rectè de Ecclesia Christi sentit, qui nihil admittit, nisi quod expressè in veteri Ecclesia scriptum, aut factum esse legit; quasi Ecclesia temporis posterioris, aut desierit esse Ecclesia, aut facultatem non habeat explicandi, & declarandi, cōstituendi etiam, & iubendi, quæ ad fidem, & mores Christianos pertinent.

10. Adducit Barclaius Sanctum Gregorium, qui in Epist. 61. lib. 2. vocat se *fanulum indignum Imperatoris*; & dicit, Imperatori cœlitus datam esse potestatem super omnes homines: vbi notat illud. *omnes*, comprehendere etiam Papam, si Papa est homo. & ne quis fortè respondeat, sanctum Gregoriū ex humilitate ita esse locutum, citat illud ex sancto Augullino ser. 29. de verbis Apostoli, *Cum humilitatis causa mentiris; si non eras peccator antequam*

mentireris, mentiendo efficeris, quod euit aueras. Denique addit, verba S. Gregorij, in fine illius Episto. Ia, Vtrobique, ergo que debui exolui, qui & Imperatori obedientiam praeui, & pro Deo, quod sensi, minime taci.]

Respondeo. Sanctus Gregorius non solum Imperatoris; sed omnium fidelium seruum se nominabat, cum initio Epistolarum suarum adscriberet, *Gregorius seruus seruorum Dei.* Et Ioannes Diaconus lib. 4. vitæ sancti Gregorij, cap. 58. testatur à sancto Gregorio vocari solitos fratres, omnes sacerdotes; filios, omnes clericos; Dominos, omnes laicos; nec tamen opinor, Barclaius cõcedet, sanctum Gregorium omnibus laicis fuisse subiectum. Porro quod scribit sanctus Gregorius datam fuisse potestatem Imperatori cælitus, non significat Imperatoriam potestatem esse immediatè à Deo; sed esse à Deo in eo sensu, quo dicit Apostolus, ad Rom. 13. *non est potestas nisi à Deo.* Omnis enim potestas à Deo est; sed aliqua immediatè, vt Moyſis, vt sancti Petri, vt sancti Pauli: aliqua mediante consensu hominum, vt potestas Regum, Consulum, Tribunorum: nam vt sanctus Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. & q. 12. art. 2.) dominia, & Principatus humani de iure humano sunt, non de iure diuino. Quod addit sanctus Gregorius, *super omnes homines,* intelligitur super omnes homines Romano Imperio subditos; alioqui potestas Mauricij Imperatoris, fuisset etiam super Antipodas, super Garamantas, & Indos, & tamen non fuit super vicinos Persas, vel Scyras, nec super Germanos, aut Fracos, aut Hispanos, aut alios innumerabiles: proinde poterat Barclaius omittere illà cõsecutionem, *ergo super Papam si homo est.* Neque mea-

mentitus ex humilitate Beatus Gregorius, cum seruum se dixit eorum, quibus subiectus non erat; seruum enim dicitur, qui seruit aliorum vtilitati, siue id faciat obediendo, siue imperando: nam & Apostolus, seruum se fuisse scribit Corinthiorum, super quos tamen potestatem à Christo accepisse se dicit. 2. Corinth. 4. & 13. Denique quod attinet ad obedientiam, quam se exhibuisse scribit S. Gregorius Imperatori, dico eam fuisse coactam, & de facto, non de iure præstitam: nam idem sanctus Gregorius in explicatione Psalm. 101. de Mauritio Imperatore scribit hæc verba, *Intantum autem sua temeritate extendit vesaniam, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vindicaret, & in Domina gentium terrena ius potestatis vsurpet.*

Pergit Barclaius, & exclamat S. *O diuinum Antifitem & sententiam nullis non sequentium seculorum Pontificibus inculcandam, Sed pro Numen, quo benigna illa & humilis confessio à nostris seculis exulauit? cui paulatim succreuit hæc minax, & fastuosa aduersus Reges, & Imperatores oratio, Nos in supremo iustitia throno collocati, supremum in omnes Reges, & Principes vniuersæ terræ, cunctosq; populos, gentes, & nationes, non humana, sed diuina institutione nobis traditam potestatem obtinentes, declaramus, iubemus, præcipimus, &c. qua verba falsa, & inania, vel ex eo esse patet, quod Papa in Principes, & populos infideles, qui multitudine Christianos superant, neque temporalem, neque spiritualem potestatem habeat, vt Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmissimè ratione ostendit.]*

Respondeo. Hanc inanem exclamationem, & humilis confessionis laudationem, sanctus ipse Grego-

Gregorius refellit in eo priuilegio, quod Monasterio sancti Medardi concessit, quodque subscripsum ab ipso Gregorio, multisq; Episcopis legitur, lib. 12. Epistolarum, post epistolam tricesimam primam: in eo siquidem priuilegio ita loquitur, *Si quis autem Regum, Antistitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum, huius Apostolica auctoritatis, & nostrae praeceptionis decreta violauerit, aut contradixerit, vel fratres inquietauerit, vel conturbauerit, aut aliter ordinauerit. cuiuscunque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo priuetur, & ut Catholicae fidei deprauator, vel sanctae Dei Ecclesiae destructor, à consortio Christianitatis, & corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi sequestretur.* Et supra dixerat, *auctoritate diuina, uice B. Petri Apostolorum Principis se statuere.* Iisdem uerbis utitur sanctus Gregorius in alio simili priuilegio, quod habetur, lib. 11. epistolae, quae est ad Senatorem Abbatem. Itaque humilis ille teruus feruorum Dei eminentiam suae dignitatis non ignorauit, cum diuina auctoritate, uice Principis Apostolorum, omnibus Regibus cuiuscunque dignitatis, & sublimitatis essent, sub interminatione priuationis proprii honoris imperare non timuit, ut praeceptionis suae decreta violare non auderent. Quid igitur est in Bullis Pij V. & Sixti V. (has enim bullas notat in margine) quas *minaces & fastuosas* appellat Barlaeus, quod non sit in priuilegio: illo ab humili Gregorio dato? Pius, & Sixtus dicunt, potestatem diuinam institutione sibi traditam: & Gregorius dicit, auctoritate diuina se praecipere. Illi dicunt super oes Reges se potestatem habere: iste dicit, *si quis Regum, vel quarumcunque secularium personarum, &c.* Illi dicunt

dicunt, iubemus, praecipimus: Iste dicit, si quis Regum, &c. huius Apostolica auctoritatis, & nostrae praeceptionis decreta violauerit. At, inquit, uerba illa Pij V. & Sixti V. falsa, & inania esse, uel ex copatet, quod Papa in Principes infideles, neq; temporalem, neque spiritualem potestatem habet. Respondeo si falsa & inania sunt ista uerba, multò magis falsa, & inania erunt uerba sancti Gregorij, in epistola 61. lib. 2. à Barlaeo supra citata, & laudata, ubi S. Gregorius dicit, Mauritio Imperatori datam esse à Deo super omnes homines potestatem: cõstat enim Imperatoris Mauritij potestatem non fuisse super omnes homines, cum non fuerit, nisi super homines Romano Imperio subditos, quod Imperium eo tempore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur uerba S. Gregorij de potestate Mauritij super omnes homines, intelligi debent de omnibus hominibus, qui Romano imperio subiecti erant: sic etiam uerba Pontificum de potestate super omnes Reges, & populos, intelligi debent de omnibus Regibus, & populis, qui sunt in Ecclesia Catholica, quae toto terrarum orbe diffusa est: sic enim debere intelligi uerba illa, docent uerba praecedentia. Pius enim V. initio Bullae scribit, unicam esse ueram Ecclesiam Dei, eamque totam sancto Petro eiusque successoribus esse commissam, atque inde colligit, summum Pontificem potestatem habere super omnes Reges, & populos, qui uidelicet ad Ecclesiam pertinent, quae in uniuerso Mundo est. Sixtus uero V. dicit, sibi curam incumbere Ecclesiarum omnium populorum, & gentium; ubi non dicit, se habere potestatem in omnes populos, & gentes; sed in Ecclesias quae

quæ sunt in omnibus populis; & gentibus. Similis locutio inuenitur apud sanctum Bernardum, in lib. 3. de Consid. cap. 1. ubi dicit, totum orbem terrarum ad curam summi Pontificis pertinere, Ita, inquit, tu hæres, & orbis hereditas. & orbe illi exeundum est, qui sortè voluerit explorare, quæ non ad tuam pertinent curam; & tamen ibidem dicit, Papam non esse dominum orbis; sed orbem totum ad eum pertinere, quia debet fideles pascere, eisque cum potestate præesse, & infidelium conuersioni studium, & diligentiam adhibere, vt Apostoli faciebant. Sanctus quoque Thomas in 2. 2. q. 12. art. 2. dicit, Papam habere potestatem super fideles, & infideles, qui fidem aliquando susceperunt; non autem super eos, qui fidem nunquam susceperunt, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 5. *Quid ad me de his qui foris sunt iudicare?* quos auctores, & multos alios ego secutus sum in loco quem Barclaius notauit, videlicet lib. 5. de Pontifice cap. 2. Neque his repugnat quod supra docuimus cum S. Thoma, posse à Summo Pontifice priuari quoscumque infideles à dominio quod habent super fideles: nam etiam si absolutè non pertineat ad Pontificem de his qui foris sunt iudicare, neque habeat Pontifex in illos ordinariam potestatem, cum ad gregem sibi commendatum non pertineant, nisi in potentia; tamen in ordine ad conseruationem fidelium, habet à Deo auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent super fideles, vt idem sanctus Thomas docet secunda 2. quæst. 10. artic. decimo.

Addo postremò, verba Pij V. non esse ita fastuosa, & minacia, vt Barclaius dicit: hæc enim sunt ipsius verba in Bulla excommunicationis Elizabethæ

thæ præsentis Angliæ Reginæ. *Regnans in excelsis, cui data est omnis in cælo, & in terra potestas, vnam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, extra quam nulla est salus, vni soli in terris, videlicet Apostolorum Principi Petro, Petriq; successori Romano Pontifici, in potestatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc vnum super omnes gentes, & omnia Regni Principem constituit, qui euellat, destruat, dissipet, disperdat, & plantet, & adificet, vt fidelem populum mutua charitatis nexu constrictum in vnitatè spiritus contineat, saluumq; & incolumem suo exhibeat Saluatori: quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ Ecclesiæ gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermittimus, &c. & infra. Illius itaque auctoritate suffulti, qui nos in hoc supremo iustitiæ throno (licet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apostolica potestatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetham hereticam, & hereticorum fautricem eiq; adherentes in prædicti anathematis sententiam incurrisse, esseq; à Christi corporis vnitatè præcisos: quin etiam ipsam præsentis Regni prædicti iure, nec non omni, & quocumq; dominio, dignitate, priuilegioq; priuatam, &c. Porro Bulla Sixti V. ita incipit: *Ab immensa æterni Regis potentia, Beato Petro, eiusq; successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, & Principum supereminet potestates, stabilisq; in petra consistens, nec vllis aduersitatibus, vel etiam secundis flatibus à recto deflecta inconcussa profert in omnes iudicia. & infra, Itaque in præexcelsis hoc solio, & in plenitudine potestatis, quam ipse Rex Regum, & Dominus Dominantium, nobis, licet indignis, tribuit, constituti, auctoritate Dei omnipotentis, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum**

lorum eius, & nostra, ac de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, pronuntiamus, & declaramus, &c. Quare sententia quam Barclaius recitat, non habetur ad verbum in Bullis Pij V. vel Sixti V. Sed eam ipse varijs ex locis ita construxit, vt ad inuidiam conflandam aptissimum esse iudicauit. Omitto cetera, quæ sunt in hoc tertio capite; quia non argumenta vel rationes; sed maledicta sunt, & conuicia aduersus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur. i. Petri 2.

DE FALSA CAUSA ORIGINIS temporalis potestatis Pontificiæ à Barclaiio assignata.

CAPVT IV.

IN quarto capite differit Barclaius de origine temporalis potestatis pontificiæ: quasi iam exploratum esset, diuino iure sola spiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque verum est, facile potuissim totum hoc caput silentio præterire, vt quod ad rem non faciat, vel certè solido fundamento careat. Videamus tamen quid sit, quod hoc loco adfert Barclaius.

S. Duas res, inquit, potissimum inuenio, quæ ansam Pontificibus tantam potestatem arrogandi videntur præbuisse. Vna est ingens ille honor, qui vt par erat à Prin-

à Principibus, & populis Christianis summo animarum Pastori deferretur, & deferri adhuc debet, atque etiam præiudicata sanctitatis opinio de Sede illa Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli. & infra, Alteram tanta iurisdictionis temporalis captanda ansam præbuit gladius excommunicationis.]

Respondeo. Frustra querit Barclaius vnde tanta potestas Summis Pontificibus accesserit, cum ratio sit in promptu, quam & Doctores communi consensu, & ipsa generalia Concilia tradiderunt, summa videlicet spiritalis potestas diuinitus collata Apostolo Petro, eiusq; successoribus super omnem Ecclesiam: ex ea siquidem manifestè sequitur, vt in ordine ad spiritualia, & vitam æternam, possit Summus Pontifex de temporalibus quoque disponere, vt capite superiore explicatum est. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferretur, & præiudicata sanctitate illius Sedis, captasse ansam Pontifices arrogandi sibi potestatem temporalem super Reges & Principes; falsum esse constat ex ijs, quæ supra Barclaius ipse scripsit: siquidem honor maximus, & præiudicata sanctitas nõ defuit primis mille annis, imò tunc maximè viguit: & tamen Barclaius contendit primum fuisse Gregorium VII. qui sibi potestatem temporalem in Reges, & Principes usurpauit, post annum millesimum, ac septuagesimū, ab aduentu Saluatoris. Dicit fortasse, primis illis annis fuisse Pontifices optimos. sed postea factos deteriores ad gloriam temporalis Imperij aspirare cœpisse. At Gregorius VII. vir sanctissimus fuit, nec solùm innocentia vitæ, sed etiam miraculis clarus; cuius rei tot sunt testes, quot scriptores illius tæporis, exceptis

schismaticis, vel hæreticis: quemadmodum etiam Innocentius III. & IV. qui hac potestate præter cæteros vti esse videntur, Pontifices laudatissimi habiti sunt. Neque verum est Gregorium VII. fuisse primum, qui de temporali Regno disponere cœpit: nam & Gregorius primus, & secundus, & alij Pontifices optimi, & laudatissimi ante Gregorium VII. hanc potestatem habere se testati sunt, vt paulò infra docebimus. Porrò excommunicatio est quidem instrumentum, quo Pontifices plerunque vti solent ad coercendas huius seculi potestates; sed etiam sine isto instrumento non semel Pontifices Maximi de temporalibus dignitatibus pro Ecclesiæ vtilitate, & animarum salute disposuerunt; vt cùm Zacharias Childericum Regem Francorum deponi mandauit, & Pipinum inungi, atque in solium exaltari iussit, & populos ab obedientia, & fidelitate Childerico præstita liberauit: & cùm Hadrianus primus Carolo Magno Regi Francorum dignitatem Patritiatu Romani contulit: & cùm Leo III. eundem Carolum Imperatorem Occidentis dixit. Quare verum non est, excommunicationis censuram ansam dedisse Pontificibus, vt potestatem temporalem sibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non sine magna temeritate effutijt.

1. Primum est illud: §. *Sed hic Lector monendus est, sententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem esse timendam; cùm hac exceptione intelligi debere, extra quam si manifestè constet esse iniustam; tunc enim nec curanda, nec timenda est. modo absit ab excommunicatione contemptus, & præsumptio.*]

Hanc

Hanc Barclaij doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui distinguunt inter excommunicationem iniustam, & nullam: & iniustam quidem docent cum S. Gregorio esse timendam; nullam autem, non esse timendam, nisi aliquando ob scandalum, quando videlicet nullitas excommunicationis nota non est. Ac ne singulos Doctores afferre necesse sit, audiamus Martinum Nauarrum, qui communem doctrinam hanc esse testatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. sic Nauarrus loquitur, *Sententia excommunicationis, quantumvis iniusta, valet regulariter, & ob id Gregorius in cap. 1. n. 9. 3. dixit, timendam esse siue iusta sit, siue iniusta. & infra, Vbi gloss, & vbiq; Doctores aperte dicunt valere, & ligare excommunicationem iniustam, & differre ab ea que est nulla.*

2. Alterum est in illis verbis: §. *Cuius generis excommunicationis illa videtur, que in subditos profertur, eo quod Regi, vel Principi suo excommunicato pareant in ijs, que temporales sunt iurisdictionis, & Dei mandatis non repugnant.*]

Huius doctrinæ temeritatem, vel ex eo possumus demonstrare, quòd per eam damnatur sententia Innocentij IV. lata in Lugdunensi Concilio: quæ potest enim maior esse temeritas, quàm damnare manifestæ iniustitiæ sententiam Summi Pontificis, in generali Concilio latam, & omnium consensu probatam?

3. Tertium est in illis verbis: §. *Et verò Gregorius VII. partim publica offensa Henrici IV. Imperatoris, partim priuata iniuria permotus, id iuru dandi, & auferendi Regna aperte sibi primum omnium asseruit.*]

E 3

At qui

At qui falsum omninò est, quod Gregorius VII. primus omnium sibi asseruerit ius dandi, & aufe-
rendi Regna: iam enim supra numerauimus sex
Pontifices, qui ante Gregorium VII. idem fecerunt,
videlicet Gregoriũ primũ, Gregorium secundũ, Za-
chariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, &
Hadrianum secundum. Nam Gregorius prius in
priuilegio supra citato apposuit illa verba, *Si quis
autem Regum, Antifistum, &c. honore suo priuetur.*
Gregorius secundus Imperatorem Leonem Isauri-
cum veltigalibus Italix priuauit, teste Zonara, Ce-
dreno, & alijs. Zacharias Childericum à Regno
deposuit, & Pipinum in Regno exaltauit, testi-
bus Annalibus Francorum antiquissimis, vbi sic
legimus: *Data auctoritate sua (Zacharias) iussit Pi-
pinum Regem constitui.* & infra: *Secundum Romani
Pontificis sanctionem Pipinus Rex Francorum appella-
tus est.* Idem dicit Aimoinus, Eginartus, Lamber-
tus, Regino, Sigebertus, Hermanus Cõtractus, Ma-
rianus Scotus, Abbas Vrspergensis, Otho Frising-
ensis, & Albertus Crantzius, quorum verba infra
citabimus. Leo tertius à Græcis ad Francos Impe-
rium Occidentis transtulit, quod testimonijs hi-
storicorum, Pontificum, Imperatorum, & ipsorum
Principum Electorum probauimus in libr. 1. de
translatione Imperij. Gregorius IV. decretum
Francorum, quo Ludouico Pio Imperium aufere-
batur, auctoritate sua rescidit, & Imperium Ludou-
ico restituit, vt refert Marianus Scotus li. 3. Chro-
nici, his verbis, *Ludouicus Reginam Aquis obuiam ei
venientem iubente Papa Gregorio accepit: siquidem
filij Ludouici non solum Imperium patri abrogauer-
ant, sed etiam Iudithem vxorem ei ademerant; sed*

virum-

utrumque iubente Gregorio recepit. Et Paulus Aemi-
lius lib. 3. de rebus gestis Francorum: *Lugduni, in-
quit, Concilium Episcoporum, quos Ludouici Impera-
toris filij contraxerant habitum, Imperiumq; patri
abrogatum, quod decretum mox à Gregorio Pontifice
Maximo rescissum est.* Denique Hadrianus secundus
plus ducentis annis Gregorio septimo antiquior,
cũ accepisset, Imperium Ludouici iunioris Im-
peratoris à Carolo Caluo Rege armis tentari, scri-
psit ad Carolum minaces literas, teste Aimoino lib.
5. cap. 24. qui sic ait, *In epistolis Papa continebatur, vt
Regnum quondam Lotharij, quod Ludouico Impera-
tori spirituali eius filio, hereditario ei iure debebatur,
& quod ad eum post mortem eiusdem Lotharij redijt,
vel homines in eo degentes, mortuum nullus inuade-
ret, nullas commoueret, nullas ad se conaretur inflecte-
re: quod si quis praesumeret, non solum per sua auctori-
tatis ministerium infirmaretur, verum etiam vinculis
anathematis obligatus, nomine Christianitatis priua-
tus, cum Diabolo omnino locaretur.*

4. Quartum est in verbis sequentibus: 5. *Verum
enim nihil aliud Gregorius eo factò quàm cruentas, &
furiosas tragœdias excitauit, nec infelicitèr destinata
vi, & armis prohibitus perfecit.]*

Hoc quoque falsum esse notissimum est, quoniam
cruentas, & furiosas tragœdias non Gregorij de-
cretum, sed Henrici inobedientia peperit: & quod
potissimum optauit Gregorius, vt videlicet inue-
stituras Episcoporum de manibus laicorum eriperet,
partim per se, partim per successores omni-
nò perfecit. Siquidè Gregorij sententiam, & decre-
tũ cõfirmarunt oēs eius successores, Victor tertius,
Urbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius,

Secundus, & Callistus secundus, cuius tempore Imperatoribus cedentibus pax inter Sacerdotiũ, & Regnũ facta est: sic enim scribit Abbas Vrspergensis in Chronico anni millesimi centesimi vicesimi secundi, *Ipse, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolica reuerentia obedientiam, causa matris Ecclesie, et iam vltra spem plurimorum inflexit, &c. vide totum locum.*

5. Quantum, & vltimum est in illis verbis, vbi magnificè laudat Hosium Episcopum Cordubensem, quem vocat virum magnum, & nobilissimum Confessorem: atque ex eius sententia constare dicit, Ecclesiam primis temporibus, neque temporalem potestatem in Principes habuisse, neque habere se credidisse; ac ne quidem ob hæresim, quod crimen grauissimum & perniciosissimum est.]

Sed nos Hosium virum magnum aliquando fuisse scimus, sed turpissimè postea lapsum in Arianam hæresim non ignoramus. Id enim tradit Athanasius in epistola, ad solitariam vitam agentes, & in Apologia secunda; Hilarius in lib. de Synodis; Epiphanius hæresi 73. Sebadius in libro contra Arianos; Sulpicius lib. 2. Sacræ historiæ; Socrates lib. 2. cap. 26. Sozomenus lib. 4. cap. 5. Vigilius Martyr, in lib. 5. aduersus Eutychetem: denique Isidorus de Viris illustribus in Gregorio Bético. Deinde Hosius quantumuis nunquam lapsus fuisset, tamen non tanti faciendus est ab hominibus Catholicis, vt anteponatur Concilijs generalibus, non vni, sed multis, & Doctoribus omnibus initio à nobis citatis, & Doctoribus omnibus initio à nobis citatis, qui cõmuni cõsensu docent, propter hæresim posse à Summo Pontifice Principes deponi, ac principatu priuari. Adde postremo verba Hosij nihil omnino aduer-

aduersus cõmunem sententiã facere. Quid enim ille dixit? nõ licere Pontifici Imperium gerere, vt neq; Imperatoribus Pontificatum. Sed etiam si Pontifex Imperium non gerat, potest tamen per ipsam Pontificalem potestatem Imperatorem hæreticum, ab Ecclesia arcere, ac ne Ecclesiæ noceat, Imperium illi abrogare. Neque enim Zacharias Rex erat, & potuit tamen regem deponere: Neque Leo III, Imperator erat, & tamen Imperium ab vna gente ad aliam transferre potuit. Imò si Papa Rex aut Imperator esset, non posset Imperiali, aut Regia potestate Imperatorem aut Regem deponere, quia par in parem non habet imperium: proinde quod facit Papa, facit Apostolica, id est, suprema spirituali potestate, vt Christi Vicarius, non vt Princeps terrenus. Ex his apparet quantum officiat lumini mentis prauus propriæ opinionis affectus: Barclaius enim amore captus opinionis suæ, in verbis Hosij perspicuè se id videre existimauit, cuius nos ne vestigium quidem cernimus.

DE POTESTATE IN TEMPORALIA, QUAM INDIRECTÈ Theologi summo Pontifici tribuunt.

CAPVT V.

IN quinto capite Barclaius explosa (vt ipse dicit) Canonistarum, & Bozij sententia, aggreditur refutare sententiam Theologorum, qui dicunt Papam habere potestatem in temporalia *indirectè*. Sed antequam ad eius argumenta refellenda accedam, explicabo breuiter quid intelligamus

per voces illas *directè* & *indirectè*; & quis sit auctor earum vocum. Igitur per voces *directè* & *indirectè*, non intelligimus, vt aliqui per iocum dicunt, potestatem spiritualem esse in Pontifice *directè*, id est, *iuste* & *legitimè*; temporalem autem *indirectè*, id est, *iniuste* & *vsurpatiuè*; sed potestatem Pontificiam per se, & propriè spiritualem esse, & idèd *directè* respicere, vt obiectum suum primarium, spiritualia negotia; sed *indirectè*, id est, per ordinè ad spiritualia, reductiuè, & per necessariam consequentiã, vt sic loquamur, respicere temporalia, vt obiectum secundarium, ad quod non conuertitur hæc spiritualis potestas, nisi in casu, vt loquitur Innocentius tertius, in cap. *Per venerabilem*, qui filij sunt legitimi, in *alijs*, inquit, *regionibus*, *certis causis inspectis*, *temporalem iurisdictionè casualiter exercemus*: quomodo etiam loquitur S. Bern. in li. 1. de Considerat. cap. 5. Sed, inquit, *aliud est incidenter excurrere in ista* (temporalia negotia) *causa quidem vrgente, aliud verò vltro incumbere istis, tanquam magnis, dignisq; tali*. Porro auctorem harum vocum habemus Innocentium IV. Pontificem doctissimum. Is enim explicans, cap. *Notuit*, de iudicijs, §. de feudo, dicit, Pontificem *directè* non iudicare de feudis, secus autem *indirectè*, ratione peccati. Eadem distinctione vtitur Ioannes de Turrecremata, Thomas Caietanus, Petrus de Palude, Durandus, Franciscus Victoria, Dominicus à Soto, Martinus Ledesmius, Iacobus Simanca, Antonius Cordubensis, Martinus Nauarrus, Ludouicus Molina, & alij.

Venio nunc ad argumenta Barclaij. Primùm adfert argumentum, quo ego fueram vsus aduersus eos, qui potestatem Pontificis, simul Pontificiam, &

Regiam, spiritualem, & temporalem esse volebant, Reges autem temporales, non tam esse Reges, quam executores pontificiæ potestatis, & voluntatis. Argumentum meum hoc fuit, *Potestas Regum terrenorum est à Deo*, vt contentur ipsimet Pontifices; sanctus Leo, epist. 38. ad Martianum; sanctus Gelasius, in epist. ad Anastasium; sanctus Gregorius, lib. 2. epist. 61. Nicolaus in epistola ad Michaelè: *ergo vel potest summus Pontifex tollere executionem administrationis à Regibus, & Imperatoribus, à quibus summus ipse Rex, & Imperator, vel non potest; si potest, ergo est maior Christo, cum possit auferre, quod Christus dedit; si non potest, ergo non habet vere potestatem Regiam in ipsos Reges, & Imperatores*. Hoc argumentum ita retorquet Barclaius aduersus meam, & Theologorum cæterorum sententiam.

1. *Aut potest summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, & Imperatoribus Regna, atque Imperia, alijsq; conferre; aut non potest, ergo est aliquo modo maior Deo, quia quod Deus dedit, ipse auferit: minor enim vel par, auferre non potest, quod à maiore, vel aquali concessum est; ac ne Vicarius quidem eius, qui concessit sine expresso Domini mandato: (ne quis nobis reponat, Papam tanquam Christi Vicarium id facere, cum ipse nullum de ea re mandatum neque expressum, neque tacitum accepisse inueniatur) si non potest, ergo falsum est, quod dicunt, eum habere summam potestatem indirectè disponendi de omnibus rebus temporalibus Christianorum, & deponendi de solio Reges, & Imperatores, aliosq; in eorum locum sufficiendi. hæc Barclaius.*

Respondeo. Cùm dicimus ex Pontificum sententia

tentia Regum terrenorum potestatem esse à Deo non intelligimus, esse à Deo *immediatè*, quomodo est à Deo potestas summi Pontificis; sed esse à Deo, quia Deus voluit esse in genere humano politicum regimen; & ideo instinctum [quendam naturalem] dedit hominibus, vt eligant sibi Magistratus à quibus regantur: & præterea voluit Deus regimen politicum esse distinctum ab Ecclesiastico, vt expressè docuit Nicolaus Papa, in epist. ad Michaelem; & post eum Innocentius in cap. *Solita*, de maiorit. & obediens. & ante vtrumque Gelasius in epist. ad Anastasium. Ex his perspicuum est, argumentum meum solidum esse, & argumentum Barclaij omninò infirmum: nam si in summo Pontifice esset potestas spiritualis, & temporalis *directè*, & esset Pontifex Rex mundi, vt est Pontifex Ecclesiæ vniuersæ, & Reges cæteri essent meri executores temporalis iurisdictionis; certè posset Pontifex pro arbitrio suo priuare quoslibet Reges administratione, & executione iurisdictionis temporalis, & hoc modo posset tollere regimen politicum, vel confundere cum Ecclesiastico; & esset maior Christo, cum posset tollere, vel confundere potestates, quas ille voluit esse, & esse distinctas. At si in summo Pontifice ponatur potestas spiritualis tantum *directè*, & temporalis *indirectè*, id est, in ordine solum ad spiritualia; non sequitur, posse Pontificem tollere, vel confundere politicum regimen; sed solum sequitur, posse Pontificem per spirituales, atque Apostolicam eminentissimam suam potestatem dirigere, & corrigere potestatem politicam, eamque, si opus sit, ad finem spirituales, vni Principi adimere, & alteri conferre. Atque vt respondeamus in forma ad ar-

ad argumentum: cum ille dicit, *Aut potest Summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directè, vel indirectè auferre Regibus, aut Imperatoribus regna, at que Imperia, alijsq; conferre, aut non potest.* Respondeo, potest; cum ille colligit, *si potest, ergo est aliquo modo maior Deus, quia quod Deus dedit, ipse auferit*: nego consecutionem, nam Deus non dedit *immediatè* regnum huic aut illi; sed dicitur potestas Regum esse à Deo, quia Deus voluit esse inter homines potestatem politicam, eamque distinctam ab Ecclesiastica; proinde cum Summus Pontifex transfert Regnum ab vno ad alium, non tollit quod Deus dedit, sed ordinat, & dirigit: & quemadmodum Deus dat Regna hominibus *mediante consensu & consilio hominum*; & potest, & solet ea mutare & transferre de gente in gentem, mediante consilio & consensu eorundem hominum: ita potest maiore ratione ea mutare, & transferre propter finem spirituales per Vicarium suum generalem, quem constituit super totam familiam suam. At, inquit Barclaius, *iste Vicarius non habet mandatum Domini, neque expressum, neque tacitum.* Imò habet expressum, sed in genere: eo siquidem ipso quod factus est Pastor gregis totius, & præpositus toti familiæ, & caput vice Christi totius corporis Ecclesiæ, intelligitur habere mandatum regendi, & dirigendi, & corrigendi omnes oues totius gregis; omnes conseruos, qui sunt in familia; & omnia membra quæ sunt in corpore: neque excipiunt Imperatores, & Reges, nisi velint excipi à numero ouium Christi, & feruorum Christi, & membrorum corporis Christi.

2. Adfert deinde Barclaius alterum argumentum,

tum, quod ego proposui aduersus eorum sententiã, qui tribuunt Summo Pontifici potestatem temporalem directè in omnia Regna mundi: illudque re- torquere conatur aduersus meam, & aliorũ Theolo- gorum sententiã de potestate temporali indirectè, id est, in ordine ad spiritualia, sic autem loquitur.

§. *Sed aliud longè efficacissimum, quod ex eodem Bellarmini libro, & capite suprã retulimus, hoc loco ad institutum nostrum optimo iure in hunc modum adaptabimus. Si verum est, Papam habere pote- statem indirectè disponendi de rebus temporalibus omnium Christianorum, aut eam habet iure diuino, aut iure humano: si iure diuino, deberet id constare ex Scripturis, aut certè ex Apostolorum traditione: ex Scripturis nihil habemus, nisi datas Pontifici cla- ues regni cœlorum: de clauibus Regni terrarum nul- la mentio fit: traditionem Apostolorum nullam ad- uersarij proferunt.]*

Respondeo: Habet Summus Pontifex iure diui- no potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum in ordine ad finem spiritualem. Id verò constat ex Scripturis; nam in clauibus Regni cœlorum Apostolo Petro, pro se, & successoribus traditis, Matth. 16, non intelliguntur quidem cla- ues Regni terrarum, de quibus nulla mentio facta est in Euangelio, quia non erat necessarium, vt Summus Princeps Ecclesiæ simul esset Monarcha temporãlis huius Mundi: sed intelligitur potestas disponendi de temporalibus, quatenus ea iuuant ad aperiendum fidelibus Regnum cœlorum, vel impediunt, atque obstant, ne fidelibus aperiatur Regnum cœlorum.

3. At, obijcit Barclaius, §. *Quod si dixerint, neque* *expres-*

expresso Dei verbo, neque traditione Apostolorum ad huius potestatis confirmationem opus esse; cum indi- rectè tantum, & ex quadam sequela Pontifici com- petat, tamquam inseparabilis quadam accessio, & ap- pendix potestatis illius spiritualis, qua supremus ani- marum Pastor in omnes Christiani gregis oues pradi- tus est. Nos rursus ab eis petemus aliquod eius accessio- nis, & coniunctionis testimonium ex Scripturis, vel traditione Apostolorum.

Respondeo. Iam dixi, potestatem, de qua loqui- mur, haberi expressè in Scripturis, sed generatim non in particulari; in illo videlicet cap. 16. Matth. *Tibi dabo claues regni cœlorum. & Ioan. 21. Pisco oues meas:* atque ex iisdè istis testimonijs diuini colligi particularem illam accessionem & coniunctionem po- testatis, disponendi de réporalibus in ordine ad spi- ritualia, non semel explicatũ est. Neque verum est quod Barclaius subiungit, hanc tantam potesta- tem, tum à Christo, tum ab Apostolis, eorumq; suc- cessoribus alto silentio in Ecclesia tot seculis fuisse prætermissam. Nam à Christo aperte satis significa- ta est in locis citatis: & ab Apostolo etiam indica- ta. 1. Corinth. 6, cum ait, *Nescitis, quia & Angelos iudicabimus? quanto magis secularia?* & à successoribus Apostolorum Petri, & Pauli, Romanis vide- licet Pontificibus, re ipsa demonstrata est in depo- sitione Regum, & Imperatorum, iam inde ab anno Domini septingentesimo: nam ante illud tempus, vel defuit necessitas, vel oportunitas.

4. Obijcit rursus Barclaius, §. *Si vtraque potestas ab altera, spiritualis scilicet à temporali, & è contrã, separari possit: locus erit sententiæ, qua quod directè fieri non permittitur, id nec indirectè fieri statuit*

ita enim prudentes desinierunt, quoties aliquid dicitur esse fieri prohibetur, id nec indirectè quidem, siue per consequentiam fieri posse; nisi id quod prohibitum est, sequatur necessariò ad aliud iure permissum, ita ut permissum sine prohibito non possit procedere, & nisi (ut cum Iure consulto dicam l. s. §. generaliter, de donatione inter vir. & vxor.) vtriusque causa ita commixta sit, ut separari non possit. Vnde eum, qui solus rem alienare non potest, ne cedere quidem posse liti super ea mota concluditur, iuxta Panorm. in cap. dudum. 4. de elect. & cap. cum prudem, de pact. quod nimirum obliquè, & indirectè hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa, nullam temporalem iurisdictionem directè habet in Christianos, quod illi concedunt, superiore iuris sententia effici videtur, eum ne indirectè quidem habere posse. Quapropter ut suam hominibus sententiam persuadeant, debent ex Scripturis, aut Apostolorum traditionibus testimonium proferre, vel saltem docere, temporalem potestatem de qua loquuntur, ita coniunctam esse cum spirituali, ut ab ea diuelli, & separari, ut inquam, spiritualis sine ea consistere nullo modo possit: quod quoniam præfate nequiuerunt, nihil nisi opiniones incertas sunt sequuti, & rationes quæ non satis videntur concludere, quod assumunt.

Respondéo. De coniunctione & separatione Ecclesiasticæ potestatis, & politicæ, duplex potest esse quæstio. vna, An possit Ecclesiastica potestas esse sine Politica, ita ut nullus in Ecclesia sit princeps politicus; & contra, An possit potestas politica inueniri in aliqua gente, vbi nullus sit Prælarus Ecclesiasticus; & hoc modo concedimus posse inueniri has potestates omninò separatas: primis enim

tempo-

temporibus Ecclesiæ fuit in terris Ecclesia sine vilo Principe temporali Christiano, & fuerunt eodem tempore, & sunt etiam nunc aliqua Regna infidelium, vbi nulli sunt Prælati Ecclesiastici. Altera quæstio esse potest, An possit dari summa potestas Ecclesiastica, siue spiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia; & hoc modo negamus posse dari potestatem summam Ecclesiasticam, siue spiritualem, quæ non habeat annexam potestatem temporalem aliquo modo, id est, in ordine ad spiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Ecclesia Principes temporales, potuit Princeps Ecclesiasticus iubere fidelibus, ut de bonis temporalibus alerent ministros Sacramentorū: item, ut fideles dirimerent inter se lites ciuiles, & non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum vtrumque docet Apostolus in priore ad Cor. cap. 6. & 9. Potuit quoque Ecclesia non tolerare super se Principem infidelem, si is auertere conaretur fideles à cultu veri Dei, ut S. Thom. docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Denique illo tempore deerat vsus potestatis huius in Principes, quia nulli erant; sed potestas ipsa non deerat: aliud enim est potestas, aliud vsus potestatis. Itaque fundamentum Barclaij de separatione harum potestatum omninò corrūit, & eo ruente ruit totum ædificium argumentorū ipsius. Nam quod adducit ex iure ciuili, & canonico, non facit ad rem; quia non admittimus separari posse omninò potestatem spiritualement à temporalis; & contrarium pro comperto habemus, idq; ex testimonio Scripturæ, & praxi Ecclesiæ. Barclaius autem assumit tanquam certa, & concessa, nos detitui

F

stitui

stitui testimonio Scripturæ, & potestates illas nullo modo esse coniunctas: quæ nemo nostrum concedit; imò etiam falsa esse contendimus. Accedit præterea, quod quando in Ecclesia sunt Principes temporales, vt post primos ducentos, vel trecentos annos semper fuerunt: tunc potestas Ecclesiastica, & politica coniunctæ sunt adhuc strictiore vinculo; quoniã Princeps politicus subiectus est Principi spirituali, vt filius patri, & membrum capiti. Siquidem Respublica politica, & spiritualis vnã Ecclesiam faciunt, non duas: & illius vnus Ecclesiæ caput est Vicarius Christi, Petrique successor. Quare si quid valerët argumenta Barclaij pro Principibus, qui fidem Christi nunquam susceperunt, quod tamen non admittimus; certè pro Principibus Christianis, aut qui Christiani aliquandò fuerunt, nihil prorsus valent. Sed de hac re plura suo loco dicenda sunt.

*CVR PRIMIS SEPTINGENTIS
annis Summi Pontifices non deposuerunt
Reges hereticos, vel A-
postat. as.*

CAPVT VI.

IN sexto Capite Barclaius producit tanquam argumentum insolubile, quod neque vsus, neque exemplum, neque mentio vlla talis Pontificiæ potestatis, annis circiter mille in Ecclesia fuerit: cum multi interea Principes Christiani, si impiè, crudeliter, peruersè, & magno Ecclesiæ detrimento Regnis, atque Imperijs abuterentur. Deinde adfert solutionem ad hoc suum argumentum, quam ante

ANNOS

annos viginti ad argumentum simile dedit Franciscus Romulus in Responione ad Apologiam, quæ falsò Catholica inscribatur: & eam solutionem in toto capite, & sequentibus vsque ad duodecimum prolixè admodum, & magnis clamoribus odiosè similè refellere nititur, vt in his sex capitibus non Iureconsultum, aut Theologum disputatorem; sed tragicum declamatorem agere voluerit. Quare adscribam hoc loco responionem integram Francisci Romuli, vt eam Barclaius refert, deinde respondebo ad singulas partes Barclaiianæ confutationis. Sic igitur loquitur Franciscus Romulus in Apologia cap. 8.

[Iam verò quod quarto loco aduersarius obijcit de maiorum nostrorum consuetudine, qui Principes multos hereticos passi sunt, vt Constantium, & Valentem, Arianos; Anastasium Euthychianum; Heraclium Monothelitam, & si qui sunt alij, ad rem nihil facit; neq; enim Ecclesiæ temerè, & inconsideratè potestate sua debet abuti. Porrò nõ raro accidit, vt tâta sit quorundam Regum cum improbitate, ac sauitia iuncta potentia, vt Ecclesiastica impura, neque ad eos coercendos quicquã prosit, & Catholicis populis, in quos Principes irritati magis seniunt, plurimum obsit. Quid enim quæso profuisset; quondã Ecclesiæ, si tentasset, vel Ostrogothos Reges in Italia, vel in Hispania VVisigothos aut VVandalos in Africa excommunicare, ac de solio deturbare, quãuis id facere optimo iure potuisset? Quod idem de Constantio, Valente, & alijs supra nominatis intelligi debet. Siquidem ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quã ad Principes coercendos parati esse deberent. At vbi vidit Ecclesiæ suæ potestati locum aliquem aperiri,

F 2

vel

vel cum ipsorum Principum spirituali vtilitate, vel certe sine detrimento, & pernicie populorum; non sibi desuit, vt exempla paulò antè allata demonstrant. Sic enim Ecclesia Leonè I sauricum Imperij parte, & Henricum quartum toto Imperio, & Childericum Regno Francie spoliandos esse iudicauit, vt re ipsa deinceps, & Leo parte Imperij, & Henricus Imperio toto, & Childericus Regno caruerit. Itaque veteres illos Imperatores Constantium, Valentem, & ceteros, non ideo tolerauit Ecclesia (vt aduersarius somniat) quòd legitime in Imperium successissent; alioqui enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum, qui non minus legitime successerant, pertulisset; sed quod illos sine populi detrimento coercere non poterat, istos poterat.]

Hæc responsio Francisci Romuli à moribus Barclaij vindicanda est, tum quia ad rem postram maxime facit, tum quia est hominis Catholici, & eruditi, cuius librum iam olim vidi, non Romæ excusum, vt Barclaius fingit; sed in Gallijs; qua vrbe non memini. Ergò Barclaius partem illam reprehendendam primo loco sibi desumpsit, vbi dicitur, *Ea tunc erant tempora, vt potius ad martyrium subeundum Episcopi, quam ad Principes coercendos parati esse deberent.* Quæ verba Barclaius pro sua modestia dicit, falsa esse, & in meris mirisq; mendacijs fundata. Deinde addit, ea indigna sibi videri, quæ ab illo Catholico, nedum Theologo in medium adferantur. Denique ita in partem deteriorem ea verba interpretatur. Quid enim? *an nos incidimus in ea tempora, quibus Episcopi milites potius quam martyres esse debeant? aut, egemus Dei, atque Ecclesiam præ alijs, quam predicationibus*

defen-

defendere? Atque hinc accepta occasione toto illo capite, aduersus mores Episcoporum, & Cardinalium maximo furore baccharur. Sed nos conuicijs, & maledictis præteritis, & tota eius Canina eloquentia prætermisâ, breuiter respondebimus. Primo falsum esse dico, quod initio capitis ipse sumit, annis circiter mille, neque vsus, neque exemplum, neque mentionem vllam talis Pontificiæ potestatis in Ecclesia fuisse: siquidem exempla Gregorij primi, secundi, & quarti, nec non Zachariæ, & Leonis III. supra allata contrarium euidenter ostendunt. Deinde addo, Franciscum Romulum non diuisisse responsionem in partes duas, vt iste fingit; vna est enim, & simplex responsio, videlicet nõ potuisse Ecclesiam illo tempore vti potestate sua; idèd subeundum fuisse martyrium potius, quam fidem abnegandam. Quemadmodum etiâ hoc tempore vbi Ethnici prævalent, vt in Insulis Iaponijs; vel hæretici, vt in Britannia, plurimi ad martyrium animantur, & re ipsa martyrium fortissimo animo suscipiunt potius, quam ad fidei abnegationem perducere se sinant: Adiungo postremò tempus martyrij proprium illud esse, cum neque fuga, neque iusta defensione, sed sola passione abnegatio fidei declinari potest. Neque enim Dominus in Euangelio vim vi repellere vnquam prohibuit; fugam autem non modò permittit, sed etiam in certo casu, vt cum Ecclesiæ necessitas, vel maior utilitas id postulat, imperauit dicens, *Cum vos persequantur in vna ciuitate, fugite in aliam.* Mat. 10. neque in gladios persecutorum irruere, sed mortem pro fidei confessione illatâ tolerare æquo animo iussit. Et quidem quod attinet ad fugâ tam euidentem est mandatum Domini, &

testimoniz, atque exempla sanctorum Prophetarū,
& Apostolorum quæ copiosè adducit sanctus Atha-
nasius in Apologia pro fuga sua, vt nulla de hac re
dubitatio Catholicis relicta sit. quod autem liceat
vim vi repellere, & iure belli persecutionem siue
gentilium, siue hæreticorum propulsare, si vires
adsint; docent bella Machabæorum aduersus An-
tiochum, qui populum Dei ad Idololatriam com-
pellere satagebat, docent bella Catholicorum ad-
uersus hæreticos in Africa tempore sancti Grego-
rij, de quibus loquitur idē S. Gregorius, lib. 1. epist.
77. ad Gennadium Exarchum, vbi eum laudat, quòd
magno zelo hæreticos armis persequeretur, eumq;
excitat, & hortatur, vt viriliter pergat. docent bel-
la Catholicorum aduersus hæreticos Albigenes, &
Tholosanum Comitem Raymundum patronum i-
psorum, vbi diuina adiuuante gratia plus centum
millibus vno prælio à Simone Comite Monfortio
cum exigua manu cæsi sunt, vt scribit Paulus Aemi-
lius, lib. 6. historia Francorū: docent nostro tempo-
re bella Heluetiorum Catholicorum aduersus Hel-
uetios hæreticos Zuinglianos. Nam vt scribit Io-
annes Cochleus de Actis Lutheri anno 1531. Helue-
tij pro fide Catholica pugnantes, cum numero, &
viribus essēt inferiores, & sola iustitia causā supe-
riores, quinque prælijs hæreticos gloriosè vicerūt.
quo tempore autem Catholici à Constantio Aria-
no Imperatore vexari cœperunt, ad Constantem
Principem Orthodoxum, qui in Occidente impe-
rabat S. Athanasius, alijsq; Episcopi Catholici con-
fugientes, literas impetrarunt minaces ad Constancium,
vt haberetur in historia tripartita, lib. 4. cap. 25.
quibus literis ad tempus repressa persecutio est;

sed

sed paulò post Constante defuncto, & Constantio
in toto orbe Romano Imperium obtinente, cum
nemo esset, qui illi resistere auderet; tempus illud
aduenit, quo Episcopi ad martyrium parari, non
autem de Imperatore excommunicando, vel depo-
nendo cogitare deberent. Atque hæc est sententia
Francisci Romuli, non ea, quam illi Barclaius affi-
git, quasi voluerit olim Episcopos martyres esse
debuisse, nunc milites esse debere.

*CVR ECCLESIA CONSTANTIVM
hæreticum, & Iulianum Apostatam
Imperatores non deposuit?*

CAPVT VII.

IN septimo capite refutare Barclaius aggredi-
tur verba illa postrema Francisci Romuli. [*Ita-
que veteres illos Imperatores Constantium, Valen-
tem, & ceteros, non idèd tolerauit Ecclesia,
quòd legitime in Imperium successissent: alioquin
enim Leonem etiam, & Henricum, & Childericum,
qui non minus legitime successerant, pertulisset;
sed quod illos sine populi detrimento coercere non
poterat, istos poterat.*] Et miratur, hoc idem scri-
pisse Bellarminum lib. 5. de Pontifice cap. 7. Sed
vt magis miretur, sciat hoc idem sensisse sanctum
Thomam in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum, vbi dicit Ec-
clesiam tolerasse, vt fideles obedirent Iuliano A-
postatæ, quia in sui nouitate, nondum habebat vi-
res compescendi Principes terrenos. Existimat
igitur Barclaius, Ecclesiam facillè potuisse, si vo-
luisset, tum Constantium Arianum, tum Iulianum
Apostatæ de folio deturbare; sed id nō fecisse, quod

sciret illos legitimè in Imperium successisse. Argumenta eius hæc sunt Primum, quia totus orbis tempore Constantij Christianus erat, & eius pars maxima Orthodoxa. s. *Falsissimum*, inquit, esse dico, non potuisse Ecclesiam coercere illos aequè facile, atque istos, ne dicam facilius, & sine detrimento populi, siue id armis tentare, siue arte aliqua, & hominis deuoti opera uti voluisset. *Iam enim totus orbis sub Constantio Christianus fuit (vt ex epist. Constantini magni ad Ecclesiam, ab Eusebio, & Nicephoro relata constat) & eius pars maxima Orthodoxa: ita vt vires illæ ad opprimendum Imperatorem nequaquam defuerint, fidas, aut pium credidissent armis aduersus legitimum Principem decertare.]*

Responded. Primum, verum non est, tempore Constantij totum orbem fuisse Christianum, neque hoc dicit in ea epistola Constantinus. Et si hoc esset verum, quo modo Simmachus Præfectus vrbs longa oratione (quæ extat apud sanctum Ambrosium inter Epistolas eius vicestimam nonam, & tricesimam primam) persuadere conatus fuisset Valentiniano Imperatori, vt sacra gentilibus Romanis restitueret? Cur sanctus Ioannes Chrysostomus in oratione de sancto Babyla, & Theodoretus, in libris de curandis Græcorum affectionibus tam multa disputassent aduersus gentiles sui temporis? Cur sanctus Augustinus, & Paulus Orosius scripssissent contra querelas gentilium, ille libros de Ciuit. Dei: iste historiam cladium, quas Romani antequam Christus aduenisset acceperant? Denique Barbari cum quibus post tempora Cōstantini ad Orientem, & Septentrionem Romani assidue decertabant Parthi, Persæ, Sarmatæ, Gothi, nonne maxima ex parte genti-

gentiles erant? Deinde etiam si hoc esset verum; non tamen inde rectè colligi posset, facile fuisse Ecclesiam coercere Constantium, vel Iulianum: nam Imperatores illi potentissimi erant, & multas legiones armatas ducebant, aduersus quas nihil poterat inermis multitudo fidelium, præsertim cum Principem aliquem Christianum non haberet, qui vellet, aut posset eam armare, & armatam ducere aduersus Imperatores. Hoc certè tempore in Imperio Turcarum plurimi sunt Christiani, & fortasse plures numero, quam ipsi Turcæ sint: tamen quia neque Ducem, neque arma in promptu habent, aduersus Turcarum Regem nihil possunt; quæ causa fuit olim, cur neque Itali iugum Gothorum, neque Africani Vandalorum, neque Galli Francorum excutere possent. At Leonem Imperatorem Græcum facile fuit Summo Pontifici Gregorio excludere ab Imperio Italix, quoniam vires eius in Italia debilitatæ erant, & Proceres Italix hoc ipsum maxime expetebant, vt facultas eis à Pontifice daretur deficiendi ab Imperatore impio: pari ratione Childericum Regem Francorum nullo negotio potuit Zacharias Pōtifex Regno priuare, cum id ipsum Proceres Franci cuperent, & ipse potestate rerum gerendarum ad Magistrum Palatij translata ocio defidiaque langueret. Denique Henricum Imperatorem non ante Gregorius Papa deponendum esse decreuit, quàm grauissima eius crimina vocibus populorum ad eum delata iustitiam postularent, vt Marianus Scotus, alijque eius temporis historici docent.

Addit Barclaius, temporibus Constantij non defuisse in Aegypto, & Lybia, alijsq; locis per Asiam, & Euro-

Europam Monachos permultos, in quibus non minor zelus erat quàm in illo, qui Henricum tertium Francorum Regem confodit, qui, si licuisset, facile Constantinum de medio tollere potuissent.

Respondeo. Non pertinet ad Monachos, aut alios Ecclesiasticos viros cædes facere, vt habetur 23. q. 8. Can. 1. & sequentibus; multò autem minus per insidias Reges occidere. Neque Summi Pontifices consueuerunt ista ratione Principes coërcere. Ipsorum mos est, primùm paternè corripere, deinde per censuram Ecclesiasticam Sacramentorum Communionem priuare, denique subditos eorum à iuramento fidelitatis absoluere, eosque dignitate, atque auctoritate Regia, si res ita postulat, priuare. Exequutio ad alios pertinet. Quare Innocentius Pontifex cùm in Concilio Lugdunensi Friderico II. Imperium abrogasset, dixisse fertur, *Ego, quod meum est, feci; faciat & prosequatur super his Deus, quod voluerit.* Id refert Matthæus Paris in Henrico tertio referens acta anni Domini 1245.

Pergit deinde, & probare nititur, facilè fuisse Ecclesiæ tollere de medio Iulianum Apostatam, & Valentem Arianum, quia exercitus eorum magna ex parte Catholici erant, & Episcopis obedientes, quod cùm non fecerit, sequitur, aut Pontifices illius temporis non esse functos officio suo, aut credidisse nõ sibi licere Principes, quamuis Apostatas, aut hæreticos deponere.

Respondeo. Iulianum Apostatam difficillimum fuit deponere, quoniam ipse solus Imperium regebat, neque verum est totum eius exercitum fuisse Christianum: scribit enim Ruffinus, lib. 2. cap. 1. totum fuisse pollutum sacrilegijs, sacrificijs videlicet

licet idololatricis: nam, vt scribitur in Historia tripartita, lib. 7. cap. 1. legem tulerat Iulianus, vt omnes milites sacrificarent Idolis, aut de militia eiicerentur. Itaque plenus erat exercitus Paganis, aut ijs, qui à Christo defecerant. Neque his repugnat, quod aduersarius citat ex Ruffino, Socrate, & Theodoro; Iouiano recusante Imperium sumere, quò ipse Christianus cùm esset, Paganis imperare nolebat, exercitum vna voce clamasse, *& nos Christiani sumus.* Siquidem ea vox significabat, plerosque illorum corde, ac voto Christianos fuisse, non manifesta professione: alioqui Iouianus, non eis obiecisset paganismum, neque dixisset, se nolle imperare Paganis. Itaque si qui erant in exercitu Iuliani Christiani, occulti erant, & communicatione sacrilegorum sacrorum maculati, Pagani habebatur. De Valète idem omninò dici potest: quamuis enim paucos quosdam in exercitu suo Catholicos haberet, tamen multitudo Principis sequebatur errores. Neque alia causa est, cur Valentinianus Catholicus Imperator fratrem Valentem hæreticum toleraret, nisi quia non facilè erat sine periculoso, & ambiguo bello de Imperatorio solio illum deijcere.

Subiungit postremò Barclaius duo Patrum testimonia, vnum S. Gregorij Nazianzeni, orat. 1. in Iulianum, cuius verba sunt, *Coercitus est Dei clementia, & lacrymis Christianorum, quæ multam iam, & à multis erat effusa, cùm solū hoc contra persecutorè haberet remediū.* Alterum, sancti Augusti. tract. in Psal. 124. qui sic loquitur, *Iulianus exiit infidelis Imperator, nonne exiit Apostata iniquus, idololatra? Milites Christiani seruiunt infideli Imperatori: vbi veniebāt ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum,*
que

qui in cælo erat; quando volebat, vt *Idola colerent*, & *thurificarent*, præponebant illi Deum: quando autem dicebat, *producite aciem, ite contra illam gentem*, statim obtemperabant, *distinguebant Dominum æternum à Domino temporali*, & tamen subditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

Respondeo. Sanctus Gregorius dicit, nullum aduersus Iuliani persecutionē fuisse remedium præter lacrymas; quoniam non habebat Ecclesia vires, quibus illius tyrannidi resistere posset. Ided enim lacrymis Dei benignitas imploranda erat; quoniam aliudē auxilium expectari non poterat. Neque negauisset sanctus Gregorius, potestatem politicam iure subiectam esse debere spirituali Pontificum potestati, cum hoc ipsum disertis verbis scriptum reliquerit, in Oratione ad populum pertimelcentem, & Præsidentem iratum: quare hoc loco de facto loquitur non de iure. Sanctus Augustinus rectè dicit, Milites Christianos seruiuisse Iuliano Imperatori infideli, quoniam initio Imperij sui tolerabat Christianos; nec solos milites Christianos esse patiebatur; sed etiam Episcopos Catholicos, quos Constantius Arianus relegauerat, ad sedes suas reuerti permisit, vt refert Rufinus, lib. 1. cap. 27. postea tamen, vt ex Tripartita citauimus, cogebat omnes, aut idolis sacrificare, aut militia excedere, quo tempore Iouinianus, & Valentinianus cingulum militiæ abijcere, quàm idolis sacrificare maluerunt; propter quod Deus, qui reddit centuplū in hac vita, vtriq; paulo post, pro cingulo militiæ Regium diadema donauit. Porrò Barclaius perperam interpretatur illa verba, *Vbi veniebant ad causam Christi*: dicit enim, causam Ecclesiæ esse causam

causam Christi; & ided si licitum esset Imperatorem Apostatam deponere, debuissent milites Christiani, iubente Ecclesia, in ipsum Iulianum arma conuertere. At sanctus Augustinus verba sua ipse interpretatur, cum ait, *Quando volebat Iulianus, vt Idola colerent, præponebant illi Deum*. Hanc igitur vocat causam Christi sanctus Augustinus: quamuis autem sit etiam Christi causa, Ecclesiæ causa; tamen non tenebantur milites Christiani in Imperatorem suum, quamuis Apostatam, & persecutorem arma conuertere, nisi antea hostis iudicatus esset: Ecclesia verò tolerandum potius censuit, quàm irritandum, cum satis virium ad eum deponendum non haberet, vt sanctus Thomas ad hoc ipsum Argumentum responderit, in 2. 2. q. 12. art. 2.

*CVR ECCLESIA NON DEPOSUIT Valentinianum Iunio-
rem
Arianum?*

CAPVT VIII.

IN cap. 8. Barclaius probat, non defuisse vires Ecclesiæ, quibus Valentinianum Iunio-rem hæreticum ab Imperio deponeret: sed frustra laborat; non enim Franciscus Romulus, cuius disputationem Barclaius resellendam suscepit, de isto Valentiniano vllam mentionem fecit: sciebat enim facile fuisse S. Ambrosio illum deicere, præsertim cum Maximus Princeps Catholicus iam esset in armis, vt Valentinianum hæreticum coerceret, & tota ciuitas Mediolanensis, & ipsi etiam milites ab Ambrosio starent. Cur igitur, inquit, S. Ambrosus Valentinianum hæreticum tolerauit? Causa est

est in promptu, quia Valentinianus puer erat, & non proprio iudicio, sed matris auctoritatem sequutus Ecclesiam persequi cœpit. Sperabat verò S. Ambrosius facillè posse adduci eundem Valentinianum, vt Parentis sui Valentiniani senioris, & fratris Gratiani, necnon collegæ Theodosij Catholicorum Imperatorum fidem, & pietatem sequeretur. Quod etiam breui consigit: respicit enim Valentinianus, & S. Ambrosium ita colere cœpit, vt nullum haberet, cui magis fideret, neque quem magis obseruaret: denique parentis loco illum deinceps semper habuit: quæ omnia vera esse intelliget, qui orationem eiusdem S. Ambrosij in funere Valentiniani Imperatoris habitam legere voluerit. Ex quo etiam responderetur ad id quod Barclaius objicit de Theodosio Imperatore, qui Valentinianum ad se confugientem complexus est, eumque fugato Maximo, in Imperium restituit.

S. Res notatu digna (inquit Barclaius) hereticus à Catholico fugatur, ad Catholicum auxilij causa fugit: à quo & reprehensus est propter hæresim, & propter reuerentiam Maiestatis humaniter exceptus, atque in Regnum restitutus: & quia Ecclesia rebellionem, Religionis ergò, aduersus legitimum Principem non laudauit, Maximus neque reformator Imperij dictus est, neque restaurator Ecclesiæ, sed rebellis, & tyrannus.]

Respondeo. Theodosius optimo iure Valentinianum adiuuandum suscepit aduersus Maximum, tum quia animaduertit, illum à matre seductum facillè posse ad Fidem Catholicam reduci, quod (vt diximus) còtinuò factum est; tum quia Theodosius à Gratiano Valentiniani fratre ad Imperij societate

vocatus

vocatus fuerat, proinde æquum erat, vt benefactoris sui fratrem, & Imperij collegam in tanto periculo nõ desereret; tum denique quia Maximus non præcipuè propter Religionem, sed propter dominandi cupiditatem Imperium vsurpauerat, & Gratianum legitimum Principem interfecerat. Itaque Theodosius non aduersus defensionem Catholicæ fidei, sed aduersus parricidam Imperatoris, & iniustum Imperij vsurpatorem arma suscepit.

His explicatis Barclaius, quasi parua victoria exultans, ait: *S. Hac cum ita sint, desinant nunc velim aduersarij commento suo nobis imponere, aut saltem dicant, vnde id hauserint?]*

Respondeo. Commentum dici non potest, quod omnes Doctores, & ipsa Concilia generalia tradiderunt. Vnde autem id hauserimus, non semel ostendimus, & paulò post clarius ostendemus.

Subijcit Barclaius: *S. Constat omnes ea etate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ vniuersæ temporalem potestatem in illo modo, vllæ ex causa in eos competere, sed solius Dei iudicio, quantum ad pœnas temporales, relinquendos. & paulò post, Huius, inquit, rei testem in primis Tertullianum produco, qui de Imperatoribus loquens in Apologetico; sentiit, inquit, Deum esse solum, in cuius solius potestate sunt, à quo solo sunt secundi, post quem primi, ante omnes Deos, & super omnes homines. & in libro ad Scapulam, Colimus, inquit, Imperatorem sic, quomodo, & nobis licet, & ipsi expedit, vt hominem à Deo secundum, & quicquid est à Deo consecutum, solo Deo minorem: hoc & ipse volet; sic enim omnibus maior est, dum solo vero Deo minor est.]*

Respondeo: Falsum est, còstare, omnes Doctores

ea rra-

ea ætate sensisse, nullam vel Episcopo Romano, vel Ecclesiæ vniuersæ temporalem potestatem vlllo modo, vllave ex causâ in Principes Christianos competere. Auctores enim, quos Barclaius adducit, & paucissimi sunt, & non dicunt quod ipse affirmat. Tertullianus, qui primo loco citatur, de Principibus Ethnicis loquitur, qui toti Orbi Romano imperabant, & nondum sceptrâ sua Christo subiecerant. Itaque secundi à Deo in rerû temporaliû administratione de facto dici poterât. At, inquit Barclaius, *lex Christi iure suo neminem priuat, proinde Reges, & Imperatores accedendo ad Ecclesiam, nihil iuris sui temporalis amittunt.* Verum est, nihil amittunt, sed multa luçantur potius, cum & Reges temporales sint, vt antea erant, & Regni cœlestis hæredes fiant, quod antea non erant. Sed si ad Regnum cœleste adipiscendum, oporteat eos Vicario Christi lubesse, vt iam non liceat illis temporali potestate abuti ad suam, & aliorum perditionem, molestè ferre non debent.

Secundo loco Barclaius Ambrosium producit, qui in Apologia Dauid sic loquitur: *Rex vtique erat (Dauid) nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt Reges à vinculis delictorum: neque enim vllis ad pœnam vocantur legibus, tuti Imperij potestate.*

Respondeo. Liberi sunt Reges à legibus politicis, tum suis, tum prædecessorum Regum, quia par in parem non habet potestatem: non sunt tamen liberi à legibus Dei, & Ecclesiæ; & hoc videmus etiam commune fuisse cum Regibus testamenti veteris, qualis erat Dauid. Siquidem cum Rex Ozias thys adolere vellet in templo Domini, quod erat officium summi Sacerdotis, & repulsus à Sacerdotibus

tibus non acquiesceret, continuo lepra percussus est, & ad iudicium Sacerdotum coactus esse habitare seorsim, & à Regni administratione cessare; vt dicitur in 2. lib. Paral. c. 26. Addit Iosephus lib. 9. antiquitatum cap. 11. ab eo tempore Oziam priuatû vixisse, ac longo mœrore consumptum. Simili ferè modo cum Principem Christianum lepra hæresis infectum cernit Summus Pontifex, segregat illum à cœtu piorum per sententiam excommunicationis, ac ne cæteros inficiat, soluit eius subditos à iuramento fidelitatis, atque si opus sit, iubet etiam sub eadem excommunicationis pœna, ne illum pro Rege habeant, neve illi vt regi pareant.

Tertiò Barclaius Gregorium Turonicum testem adducit, qui in lib. 5. historiæ Francorum, cap. 18. his verbis alloquitur Regem, *Si quis de nobis, ô Rex, iustitia tramites transcendere voluerit, à te corripitur potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet? loquimur enim tibi, sed si volueris audis, si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is, qui se pronunciauit esse iustitiam?*

Respondeo. Loquitur Gregorius de potestate, quam habent Reges de facto cogendi homines particulares, & quam non habent homines particulares ad cogendos Reges. Accusauerat enim Rex Childericus Prætextatum Episcopum Rothomagensem tamquam reum Maiestatis, apud Parisiensem Synodum, in qua cum alijs multis Gregorius Turonicus sedebat: & quoniam Gregorius Prætextatum innocentem esse, & à subordinatis falsis testibus grauari intelligebat, condemnationi eius assentiri nullo modo volebat. Itaque sciens Rex vnû

Gregorium sibi resistere, dixit illi, *O Episcopo iustitiam cunctis largiri debes; & ecce ego iustitiam à te non accipio; sed vt video consentis iniquitati, & impletur in te prouerbum illud, quod Cornuu oculum Corui non eruet.* Tum Gregorius demonstrare volens, fieri non posse, vt aliquis nolit Regi iustitiam facere, cum Rex possit eum cogere, vt iustitiam faciat; sed è contrariò fieri posse, vt Rex nolit iustitiam facere, cum nemo possit eum cogere, vt iustitiam faciat: respondit verba superius posita. *Si quis de nobis, d Rex, iustitia tramitem transcendere voluerit à te corripì potest: si verò tu excesseris, quis te corripiet?* Atque hanc esse sententiam horum verborum, non solum perspicuum est ex verbis præcedentibus; sed etiam ex euentu illius causæ. nam cum Rex varijs artibus, & dolis conatus esset extorquere à Synodo sententiam damnationis contra Prætextatum, & non obtinuisset; vi adhibita, coniecit eum in carcerem, & cum is elabi voluisset, grauitè cæsus in exilium missus est, vt eodem loco narrat Gregorius, & Aimoinus, lib. 3. historię Francorum, cap. 26. Neque hic finis furoris fuit Fredegundis Reginæ, in cuius gratiam Rex omnia illa moliebatur, nam cum postea per Guntrānum Regem Prætextatus in suam sedem restitutus fuisset, dolo eiusdē Reginæ per sicarium quendam ad altare sacrū Prætextatus occisus fuit, teste eodē Gregorio, lib. 8. ca. 31. qui Prætextatus inter sanctos Martyres haberi cœpit. Hæc igitur est illa potestas quam Reges in Episcopos habent, vt videlicet vi adhibita contra iustitiam in illos, si velint, animaduertant; & quam non habent Episcopi in Reges, vt eos, quamuis iure damnatos obtemperare cogant, nisi

nisi ab alia temporali potestate maiori iuuentur.

Quarto loco adducit Barclaius testimonium S. Gregorij Papæ, qui se famulū Imperatoris appellauit, & Imperatori cęlitus datam potestatem super omnes homines passus est. De quo testimonio satis multa dicta sunt capite tertio, neque opus est illa repetere.

Vltimo loco adducit Othonem Frisingensem in epistola ad Fridericum AEnobarbum, cuius hæc sunt verba, *Soli Reges, vt potè constituti supra leges, diuino examine seruari, seculi legibus non cohibentur: vnde est illud tam Regis, quam Prophetæ, Tibi soli peccauit: & mox, Cum enim iuxta Apostolum homini mortali horrendum sit incidere in manus Dei viuentis; Regibus tamen, qui nullum præter ipsum supra se habent, quem metuant, eo erit horribilius, quo ipsi possunt ceteris peccare liberius.]*

Respondeo. Otho Frisingensis apertè loquitur de legibus seculi, quibus sine dubio Reges subiecti non sunt subiectione coactiua: nam non solum in verbis citatis habetur, *seculi legibus non cohibentur;* sed etiam paulò ante sic loquitur Otho, *Præterea cum nulla inueniatur persona mundialis, quæ Mundi legibus non subiaceat, subiacendo coerceatur, soli Reges, vt potè constituti supra leges, & cæt.* At Reges ex Othonis sententia nullum habent supra se, quem timeant, nisi Deum; ergo non solum à legibus seculi, sed etiam à legibus Ecclesiæ, saltem quo ad temporalem pœnam liberi sunt, alioqui haberent supra se summum Pontificem, quem timerent, & non solum Deum. Præterea ex eiusdem Othonis sententia, Reges diuino solius Dei examini

referuantur; non igitur iudicio subijciuntur Papæ, saltem in temporalibus. Respondeo. Otho Episcopus Catholicus, & pius, non voluit dicere, Reges non teneri legibus Pontificis, vel non habere super se Christi Vicarium, quem timeant, vel non subiacere summi Pontificis examini, saltem in rebus spiritualibus; & quo ad pœnas spirituales, si enim id veller, hæreticus esset. Ergo cum ait, Reges solius Dei examini referuari, & non habere super se, quem timeant, nisi Deum, & solutos esse legibus, utpotè supra leges constitutos, necesse est restrictionem addere, vel ex parte legum, vel ex parte pœnæ. Barclaius libenter admittet restrictionem ex parte pœnæ; sed nos dicimus restrictionem subintelligendam esse solum ex parte legum. Id probamus, quia in verbis Othonis inuenitur restrictio ex parte legum, cum dicat, eos non subiacere mundi legibus, & rursum, sæculi legibus non cohiberi: restrictio ex parte pœnæ, temporalis videlicet, in verbis eius, nusquam legitur. Præterea, non ignorabat Otho Childericum Regem à Summo Pontifice fuisse depositum, & postea Henricum Imperatorem à Gregorio Papa VII. exauthoratum. nam utriusque rei meminit in Historia sua, lib. 5. cap. 23. lib. 6. cap. 34. 35. 36. neque reprehendit factum: imò videtur probare, cum his verbis laudat Gregorium septimum, lib. 6. cap. 34. *Forma*, inquit, *gregis saltus, quod verbo docuit, exemplo demonstrauit, ac fortis per omnia Athletæ murum se pro domo Domini ponere non timuit:* & cap. 36. *Ecclesia*, inquit, *tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbat a, dolorem non modicum habuit.* Igitur sensus verborum Otho-

nis hie erit, Reges legibus sæculi non teneri, & quantum ad eas leges, solius Dei examini referuari, & quantum ad easdem leges, neminem super se habere, quem metuant, nisi Deum.

Propter hæc testimonia triumphat Barclaius dicens: *S. Si contraria opinionis assertores tot antiquorum Patrum testimonia, imò si vel vnum proferre possint, quo disertè scriptum sit, Ecclesiam, vel eius caput summum Pontificem habere temporalem illam potestatem in Reges, & Principes seculares, & posse eos temporalibus pœnis quoquo modo, directè scilicet, vel indirectè coercere, aut Regno, Regniue parte mulctare, non equidem recusabo, quo minus his tota secundum ipsos sine prouocatione iudicetur.]*

Respondeo. Auctores à Barclaiio producti, non disertè scripserunt, Reges, & Principes Christianos non posse ab Ecclesia, vel eius capite Summo Pontifice pœnis temporalibus directè vel indirectè coerceri, aut Regno, Regniue parte mulctari: & si hoc disertè scripserunt, possemus nos Tertulliano ab ipso allato sanctum Cyprianum opponere, qui lib. 1. Epist. 3. iubet cum hæreticis nulla commercia copulari: quod antea S. Irenæus Tertulliano antiquior docuerat, lib. 3. cap. 3. aduersus hæreses dicens: *Tantum Apostoli, & horum discipuli timorem habuerunt, ut ne, verbo tenuis comunicarent alicui eorum, qui adulterauerat, veritatem; quemadmodum & Paulus ait, Hæreticum hominem post vnam correptionem deuita:* inquam sententiam omnium Patrum testimonia possent adduci. Ex quibus apertè colligitur hæreticum Regem, si id fieri possit, non esse ab Ecclesia tolerandum, sed excommunicandum; & fidellem populum ab eius obedientia remouendum, ne

cogatur ei seruire, quem vitare iubetur, neque cum
 eo commercia copulare, cum quo ne colloquium
 quidem miscere deberet. Sancto Ambrosio, sanctū
 Gregorium Nazianzenum opponeremus eius æ-
 qualem, qui in oratione ad populum timore per-
 culsum, & Præsidem irascentem, comparauit spi-
 rituali potestatem animæ, temporalem carni,
 ac docuit ita subiectam esse debere potestatem tem-
 poralem spirituali, vt caro subiecta est animæ. At-
 que hoc ipsum est fundamentum sententiæ nostræ.
 Sancto Gregorio Turonico opponeremus, sanctum
 Gregorium Romanum ætatis eiusdem, qui, vt supra
 diximus in duobus priuilegijs illa verba apposuit,
*Si quis autem Regum, Antistitum, aut Iudicum, aut
 quarumcunque secularium personarum huius Aposto-
 lica auctoritatis, & nostræ præceptionis decreta vio-
 lauerit, honore suo priuetur.* Denique Othoni Fris-
 ingensi opponeremus Gregorium VII. centum ferè
 annis antiquiorem, qui disertè scribit, posse Regem
 seculi à Sede Apostolica certis de causis Regno pri-
 uari. vide Epistolam eius ad Episcopum Metensem.
 Opponeremus etiam sanctum Bernardum, & Hu-
 gonem de sancto Victore, qui Othonis tempore
 floruerunt, quorum testimonia in præfatione pro-
 duximus. Opponeremus præterea sanctum Thomã,
 & sanctum Bonauenturam, qui Othone Fris-
 ingensi, non multum ætate inferiores; sed doctrina, &
 sanctitate longè superiores, disertissimè docent,
 quod Barclaius requirit. vide testimonia ipsorum
 supra allata. Præterea, quinque testimonijs veterū
 Scriptorum opponeremus plusquam septuaginta
 testimonia Scriptorum variarum ætatum. Denique
 quinque hominibus à Barclaiō in testes adductis
 oppo-

opponeremus decem concilia, quorum duo genera-
 lia fuisse non dubium est. Neque idè concilijs,
 præsertim generalibus minus credendum est, quia
 posteriora fuerunt: nam eadem est Ecclesia, & Con-
 ciliarum eadem est auctoritas, siue priora sint, siue
 posteriora: & quemadmodum in Concilio Nicæno
 post annos trecentos ab aduentu Domini licitum
 fuit Ecclesiæ scripturas de filij Dei consubstantia-
 litate declarare, ac illam præcipuè, *Ego & Pater
 vnum sumus*; sic etiam licitum fuit post annos sep-
 tingentos eidem Ecclesiæ scripturas de potestate
 Summi Pontificis explicare qualis illa est, *Quic-
 quid ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis, &
 quicquid solueris super terram, erit solutum & in cæ-
 lis.* Quare si Barclaius pollicitationi suæ stare vel-
 let, lis tota sine prouocatione finita esset.

AN POTVERINT POSTERIORES
*Principes sine detrimento populi per Ecclesiæ
 auctoritatem Principatu priuari: & simul,
 iusta ne, an iniusta fuerit Gregorij VII.
 sententia in Henricum Impe-
 ratorem?*

CAPVT IX.

IN capite nono Barclaius aggreditur demon-
 strare falsam esse illam alteram partem
 sententiæ Francisci Romuli, quod vide-
 licet Ecclesia sine detrimento populi potuerit
 Regno, vel parte Regni priuare Childericum,

Leonem, & Henricū: probat autem id esse falsum, quia Henricum quartum Imperatorem Gregorius VII. Papa non sine magno populi detrimento deposuit, cum, Othone Frisingensi auctore, inde nata sint bella, schismata, & alia id genus multa. Sed Franciscus Romulus non de vno Henrico loquutus est, sed de Leone quoque & Childerico. Constat autem Leonem Isauricum Imperatorem parte Imperij multatum sine vllō populi detrimento: quod idem manifestissimè constat de Childerici Regis depositione, & Pipini exaltatione. ad quæ duo exempla Barclaius nihil habuit quod responderet, ideo silentio illa inuoluit, in solo Henrico demoratus est. Quid si addamus etiam translationem Imperij à Græcis ad Francos sine populi detrimento à Leone III. Pontifice factam, completus erit numerus ternarius exemplorum, quæ Franciscus Romulus adferre voluit. Quia tamen Barclaiō placuit de solius Henrici depositione Franciscum Romulum reprehendere, quasi vel historias ignorauerit, vel alia de causa mentiri voluerit, Respondeo, detrimenta aliqua populum Christianum accepisse ex Henrici excommunicatione & depositione, sed emolumenta maiora detrimentis fuisse, vt non immeritò dici possit, sine detrimento populi rem illam esse peractam; neque enim detrimentum pati dici potest, qui iacturam facit frumenti, quod seminando spargit in sulcos, si tempore messis multiplicatum cum exultatione reportet. Vidit Gregorius Pontifex sanctus, & sapiens, plenas esse prouincias concubinarijs, & simoniacijs; animaduertit Imperatores contra Canones sacros, ac præcipud O. t. a. x. Synodi generalis, inuestituras Episcopatu-

tuum

uum, & Monasteriorum sibi vendicasse. Adiecit animum ad Ecclesiam repurgandam, & liberandam; & quamuis per multas molestias, & pericula, partim per se, partim per Successores, quod voluit ad foelicem exitum perduxit. nam & Sacerdotibus abstulit concubinas, & beneficia Ecclesiastica, vt gratis darentur & acciperentur, effecit, &, quod erat omnium difficillimum, inuestituras Ecclesiarum Henrico V. Henrici IV. filio, Calixto II. Pontifici liberè renunciante, recuperauit, Id quod sine manifestis signis, & prodigijs cœlestibus factum non fuisse, testatur Abbas Urspergensis in Chronico.

Sed libet iam per partes discutere, quæ Barclaius aduersus Gregorium septimum ex Othone Frisingensi, alijsque autoribus annotauit. Primum igitur adfert illa verba Othonis Frisingensis lib. 6. c. 35. *Legō & relego Romanorum Regum & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc (Henricum quartum) à Romano Pontifice excommunicatum, vel regno priuatum; nisi fortè quis pro anathemate habendum ducit, quod Philippus ad breue tempus à Romano Episcopo inter penitentes collocatus, & Theodosius à Beato Ambrosio propter cruentam cadem à limitibus Ecclesie sequestratus sit.*

Respondeo. Fuit quidem Otho Frisingensis doctus, moribus, & nobilitate insignis; sed tamen legendo & relegendo non inuenit omnia. Nam Archadium Imperatorem ab Innocentio primo Pontifice propter eiectionem S. Ioannis Chryostomi, excommunicatum fuisse testatur Nicephorus lib. 13. cap. 34. qui & sententiam ipsam excommuni-

G 5

cacio

cationis ad verbum recitat: eiusdem excommunicationis meminit Gregorius septimus, in epistola ad Episcopum Metensem. Leonem quoque Isauricum Imperatorem à Gregorio secundo, & rursus à Gregorio tertio, excommunicatum propter hæresim Iconomachorum, & vestigalibus Italiæ priuatum testantur historici Græci, & Latini, vt supra demonstrauimus.

Deinde Barclaius ex eodem Othone commemorat mala, quæ ob excommunicationem Henrici IV. Imperatoris Ecclesiæ acciderunt, bella videlicet, schismata, exilium Papæ, eadem Rudolphi Imperatoris à Gregorio electi, & alia id genus: & ijs connumeratis exclamat; *S. Hoccine est Principem sine detrimento populi coercere?*

Respondeo. Quando Euangelium Christi prædicari cœpit ab Apostolis in Hierusalem, coorta est persecutio magna in Ecclesiam, Stephanus lapidatus, Iacobus capite cæsus, Petrus coniectus in carcerem, fideles dispersi per varias regiones: quâdo verò prædicari cœpit idem Euangelium inter gentes, commotum est Imperium Romanum vniuersum, persecutiones exortæ grauissimæ, direpta bona, incensæ Ecclesiæ, strages Sanctorum toto orbe terrarum incredibiles factæ; quæro igitur an Euangelium cum detrimento, an cum salute populorum prædicatum sit? si carnis oculis res consideretur, videbitur Euangelium non salutem, sed perniciem populis attulisse: sed si mentis oculo fidei lumine repurgato res eadem spectentur, perspicuè apparebit idololatriam fuisse de Mundo pulsam, Ecclesiam propagatam, Martyres coronatos, denique bona omnia per Euangelium ad nos venisse.

Tale

Tale aliquid (vt paulò ante diximus) accidit Ecclesiæ, cum Papa Gregorius Henricum Imperatorem excommunicatione coercuit.

Pergit Barclaius, & factum Gregorij his verbis reprehendit: *S. Fieri potest, vt bono id animo fecerit Gregorius (Deus de intentione iudicet) at fieri non potest, vt rectè, prudenter, & ex officio fecerit, & quin largiter errauerit more, & consilio humano; cum ita sibi tribueret, quod suum sane non erat; deponendi scilicet, & abdicandi Imperatoris nuntius; inq. eius locum alterius substituendi potestatem, & infra: Culpa igitur Gregorij Papa per magna mihi in hoc negotio videtur.]*

Respondeo. Satis audacter Barclaius in Christum Domini, & suum, atque omnium Christianorum Iudicem sententiam tulit: nec saltem dubitando vel suspicando, vel opinando locutus est; sed præcisè, & absolutè quasi de re explorata, & certè pronunciauit, fieri non posse, vt Gregorius in hac re iustè, prudenterquè se gesserit. Atego sententiam Barclaij falsam & temerariam, ne dicam sacrilegam, & blasphemam his argumentis fuisse demonstrabo.

Primum, constat sententiam Gregorij ab omnibus Episcopis, qui in Concilio Rom. cum illo sederunt: fuisse probatam. At quis credat, Pontificem cum vniuerso Concilio tam iniustam, & imprudentem sententiam tulisse, vt Barclaius dicit?

Deinde iudicium Gregorij septimi, cõfirmarunt omnes eius successores, Victor tertius, Urbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius secundus, & Callistus secundus, cuius tempore pax facta est inter Sacerdotium & Regnum: & tamen omnes isti

vide,

viderūt bella & schismata exorta occasione sententia Papæ Gregorij: quod argumentum certissimum est, iustam, & prudentem fuisse sententiam, quam Gregorius tulit, cum tot prudentissimi iustissimique Pontifices concilij Episcoporum cooperantibus, & spreta persecutione schismaticorum, defendendam, confirmandamque susceperint.

De Victore tertio, qui proximè post Gregorium sedit, testis est Leo Ostiensis in Chronico Cassinensi lib. 3. cap. 71. ab eo celebratum fuisse Concilium Beneuentanum, atque in eo confirmatam sententiam Gregorij septimi, de inuestituris cum illa clausula, *Si quis Imperatorū, Regum, Ducum, Principum, Comitum, vel cuiusuis potestatis secularis Episcopatū, vel quamuis aliam Ecclesiasticam dignitatem dare presumpserit, eiusdem sententiæ vinculo se adstrictum nouerit.*

De Urbano secundo, Victoris tertij proximo successore, Bertoldus Constantiensis eius temporis Historicus scribit, in Synodo Beneuentana anno Domini 1091. confirmatam ab Urbano sententiā excommunicationis in Guibertum Antipapam, & omnes eius complices, quorum præcipuus erat Henricus Imperator. Item anno 1095. eandem sententiā confirmatam ab eodem Urbano in Synodo Placentina, coram innumerabili multitudine, & anno eodem rursus confirmatam in Concilio generali Claramontano.

De Paschali secundo, Urbani secundi proximo successore, testatur Abbas Vrspergensis anno 1102. in Concilio Romano generali à Paschali confirmatam esse sententiā Gregorij VII. & excommunicatum Henricum, & omnes illi adhaerentes. Addit quoque

quoque idem Abbas, se præsentem Romæ fuisse, & audiuisse feria quinta in Cœna Domini ab ore ipsius Pontificis, cum Henricus excommunicatus denunciaretur.

De Gelasio secundo, Paschalis secundi proximo successore, testatur idem Abbas Vrspergensis anno 1118. ab eo per Cononem Episcopum Cardinal. Prænestinum, Legatum suum in Concilio Colonienſi, & altero Fritestarenſi, confirmatum decretum Paschalis de excommunicatione Imperatoris Henrici.

De Callisto secundo, Gelasij proximo successore, testatur Abbas Vrspergensis, in Chronico, necnon Sugerius Abbas in vita Ludouici Regis Francorum, necnon Rogerius in annalibus Anglicanis, à Callisto in Concilio Remensi Patrum quadringentorum iterum confirmata decreta synodalia prædecessorum, Gregorij videlicet, Victoris, Urbani, Paschalis, & Gelasij.

Tertiò, iudicium Gregorij septimi approbatum fuit ab omnibus bonis, qui tunc viuebant, qui que longè melius scire poterant iustitiam, vel iniustitiam illius causæ, quam Barclaius, qui plus quintigentis annis posterior est. Marianus Scorus, qui tempore Gregorij vixit, in Chronico anni 1075. *Gregorius, inquit, querimonijs & clamoribus Catholicorum iustus, aduersus Henricum & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter simoniam: quod factum Catholicis viris bene placuit; Simoniacis verò, & fautoribus Regis nimium displicuit.* Hæc ille, qui non de vno aut altero loquitur, sed in commune de multitudine Carho-

Catholicorum factum Pontificis approbante.

Lambertus Schaphnaburgensis qui eodem tempore vixit, in historia rerum Germanicarum. *Hilibrandi*, inquit, *constantia*, & *inuietus aduersus auaritiā animus excluderebat argumenta humana fallacia*. & infra: *Signa & prodigia, quae per orationes Gregorij Papae frequentius fiebant, & zelus eius feruentissimus pro Deo, & Ecclesiasticis legibus, eum contra venenatas detractorum linguas communiabant*. hęc ille, qui non solum detractores sui temporis, sed etiam Barclaium detractorem confundit: neque enim Gregorius tam charus Deo fuisset, neque per eum tot miracula Deus patraffet, si sententiam tulisset tam iniustam, & tam imprudentem, & tot malorum causa extitisset, vt Barclaius dicit. Idem Lambertus refert ibidem horribilem mortem Gulielmi Episcopi Traiectensis, qui Gregorio detrahebat, vt Barclaius postea detraxit: *Repente*, inquit, *grauissima egritudine correptus, miserabili euulatu coram omnibus vociferabatur iusto Dei iudicio se & praesentem vitam amisisse, & aeternam: quod Regi ad omnia quae perperam intendisset, operam suam summo animu praeuisset, atque in spem gratiae eius Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens, & prudens innocenti irrogasset*. Sanctus Anselmus Cantuariensis, qui eodem tempore vixit, initio libri de fermentato & azymo ad V Valerium: *Scienti*, inquit, *breuiter loquor. Si certus essem prudentiam vestram non fauere successori Iulij Casaris, & Neronis, & Iuliani, contra successorem, & Vicarium Petri Apostoli, libentissime vos vt amicissimum, & reuerendum Episcopum salutarem*. hęc ille,

qui

qui Henricum Imperatorem comparat cum Iulio Cæsare oppressore Reip. cum Nerone persecutore Ecclesiae, & cum Iuliano Apostata, & persecutore: & V Valerium Episcopum, quem fauere existimabat Henrico contra Gregorium, ne salutare quidem audebat: quod certe non faceret, si Gregorij sententiam aduersus Imperatorem iniustam esse crederet. Idem Anselmus, in epist. x. ad Gulielmum, sententiam Gregorij defendit, & aperte iustam esse pronuntiat. Sanctus Anselmus Episcopus Lucensis eiusdem temporis auctor vir Sanctissimus, & miraculis clarus scripsit Epistolam ad Guibertū Antipapam, quem Henricus Imperator Gregorij Papae opposuerat; in qua Epistola Gregorium mirifice laudat. Scripsit quoque Apologeticum pro Gregorio aduersus eundem Guibertum, vbi inter cetera refellit argumentum, quo vtitur hoc tempore Barclaius, & quo tunc utebantur Antipapa, & eius cōplices; quod videlicet fuerit Gregorius causa turbarū, & sanguinis effusū, praesertim in Saxonia, quem sanguinem clamare dicebat aduersus Gregorium, & eius sectatores, quorum vnus erat hic S. Anselmus: sic autem loquitur, lib. i. Apologet ei, *Non aduersus nos clamat sanguis Saxonum; sed contra vos cum vniuerso Mundo, qui sceleris vestri tate inhorruit, clamat cælum, clamat terra, clamat omnis Ecclesia iustorum, & quae adhuc peregrinat, & quae iam cum Christo regnat, clamat Christus, clamat Pater pro sponsa filij sui, clamat Spiritus S. qui quotidie postulat pro ea gemitibus inenarrabilibus, &c.* Vbi rectissime dicit, turbas illas, & bella non esse tribuenda Gregorio, qui pro officio suo pastoralitarcere conatus est Lupos à grege; sed inobedientia, & obstina-

stinationi eorum, qui in Pastorem, & gregem ipsum tanto ferocius saeuierunt, quanto humiliter Deo eiusque Vicario obedire salubriter admonentibus, & consulentibus debuerunt.

Nam quam horrenda, & non toleranda fuerint Henrici scelera, ex sequenti testimonio intelligitur. Sanctus Gebehardus Archiepiscopus Salsburgensis, qui obiit tribus annis post mortem Gregorij VII. id est, anno 1088. disputans cum Vvecilone Archiepiscopo Maguntino, apertè pronunciauit, Imperatorem non iniuncto iudicio tam Regnò, quam communionem, Apostolica sententia, priuatum: cuius sententia ita probata est à concilio quodam, vt contraria sententia Vvecilonis hæresis sit appellata. Vide Abbatem Vrspergensis in Chronico anni 1085. Stephanus Halberstatensis eiusdem temporis auctor in Epistola ad Vualramum, quam refert Dodechinus continuator Mariani Scoti ad annum Domini 1090. *Domini*, inquit, *Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus, & Abbatis vendit: etenim Constantiensem, Bambergensem, Maguntinensem, & plures alios pro pecunia; Ratisponensem, Augustensem, Strasburgensem, pro gladio; Abbatiam Fuldensem pro adulterio; Monasteriensem Episcopatum (quod dicere, & audire nefas est) pro Sodomitica immunditia vendidit, & infra: Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit obtinere.* Leo Hostiensis Episcopus, eiusdem temporis auctor, in Chronico Cassinensi multa scribit de Gregorij VII. iustitia, sapientia, zelo, aliisque virtutibus. Sed lib. 3. cap. 53. refert etiam cœlestem visionem, qua Deus ipse testatus est placere

placere sibi facta Gregorij, quæ nunc Barclaius cum veteribus schismaticis vicuperare ausus est. Vidit igitur, quidam candidissimam columbam super Gregorium sacrum Missæ mysterium celebrantem: quod visum cum is, qui vidit patefacere cunctaretur, his verbis aperire diuinitus iussus est: *Vade celeriter, & hoc ipsum auribus Papæ intimato, vt constanter vigore sancti Spiritus, quod capit, exequatur.* Bartholdus eiusdem temporis auctor, presbyter Constantiensis in Chronico suo plurima scribit pro iustitia causæ Gregorij septimi, sed inter cætera de Imbricone Episcopo Augustano hæc refert: Imbrico Augustensis Episcopus, qui in præterito pascha Rudolphi Regi fidelitatem iurauit, nil de periurio curans Henrico aduenienti adhæsit, & apud illum quadam die Missam faciens, hanc sibi conditionem miser imposuit, vt sacra oblationis perceptio in iudicium ei proueniret, si Domini eius Henricus Regnum sibi iniuste vsurparet. Post hanc temerariâ perceptionem, paruo quod superuixit tempore usque ad mortem nunquã se sanum de lecto leuauit: nã circa Kal. Iulij abiq; Ecclesiastica communione defunctus est. Isti sunt auctores septem, qui ipso tempore Gregorij vixerunt, quibus addam quatuor alios, qui non diu postea floruerunt. Guilielmus Episcopus Tyrensis in lib. 1. de bello sacro cap. 13 de Henrici Imperatoris peruersis moribus loquens: *Quod, inquit, Dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facto conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundo, ac tertio eundem Imperatorem communuit, vt à tam detestabili desisteret presumptione: quæ præceptis salutariibus communium, cum reuocare non posset, vinculo anathematis innolauit.*

uit. Otho Frisingensis, vt supra notauimus, Grego-
rium septimum virum sanctissimum fuisse confes-
sus est, lib. 6. cap. 34. & 36. & lib. 7. cap. 1. neque fieri
potest vt vir tam sanctus iniustam sententiam pub-
licè ferret, neque eam vnquam retractaret, sicut re-
vera non retractauit, vt perspicuum est ex verbis
illis, quæ eodem Othone teste lib. 6. cap. 36. mori-
ens Gregorius pronunciauit, *Dilexi iustitiam, &
odi iniquitatem, propterea morior in exilio.* Dodechi-
nus Mariani Scoti continuator in chronico anni
1106. Henricum, inquit, *hominem peruersum, & iusto
iudicio ab Ecclesia eiectum constat manifeste. Vendit
enim omnia spiritualia, & ad annum 1090. & 1093.
tam multa, & tam horribilia scelera Henrici refert,
vt mirum sit, si vllus audeat eum iniuste damnatum
affirmare; quod tamen Barclaius audacter affirmat.*
Abbas Vrspergensis in chronico anni 1106. narrat
obitum Henrici repentinum, & tam miserabilem
ipsi, quam lætum omnibus alijs: *Miserabile, in-
quit, dictu est, tanti nominis, tanta dignitatis, tan-
tiq̃ue animi virum, sub professione Christiana mun-
dum tanto tempore lucratum, nec ad instar cuiuslibet
pauperis defuncti, pium, vel compassiuum luctum, à
quouis inter tot Christianos persona promeruisse: sed
potius vniuersorum tam ibidem, quam vbius verè
Christianorum corda simul & ora infinito nimis tripu-
dio, sui oblitos, rumore repleffe. Non altius concinebat
Israel Domino, Pharaone demerso, nec augustiori
ipsi Octauiano, siue vllò Augustorum applaudebat Ro-
ma triumpho. Frænum enim quod erat in maxillis po-
pulorum, versum est illis in canticum, sicut vox san-
ctificata & solemnitatis. hæc ille, qui certè sufficere
deberet, vt os Barclaij iniqua loquentis opprime-*

ret.

ret. Quo modo enim Henricus iniusta Gregorij
sententia oppressus est, & nullus in toto orbe Chri-
stiano inuentus est, qui mortem eius defleret, imò
qui non vehementissimè gauderet, vt olim Israel
Pharaone demerso, vel Romanus populus Princi-
pe triumphâre! nullus ne in toto orbe repertus est,
qui iustitiam Henrici perspexerit? nullus qui Gre-
gorij iniustitiam viderit? Sed audiamus quid paulò
infra idem scriptor dicat: *Hic, inquit, finis, hic inte-
ritus, hæc fors vltima Henrici sub vocabulo quarti Ro-
manorum Imperatoris à suis appellati; à Catholi-
is verò .i. cunctis B Petro, suisq̃, successoribus fidem, &
obedientiam lege Christiana conseruantibus, Archipi-
rat a simul, & heresiarcha, necnò & apostat a, persecu-
torq̃, plus animarum quam corporum competenter di-
cebat, vt potè qui nec naturalibus, nec consuetudi-
narijs contentus sceleribus, noua, & à seculis inaudita,
ideòq̃, nonnulla incredibilia excogitasse, & exercuisse
infamabatur.* Ac de his latis: nam si vellem auctores
posteriores adducere pro iustitia, & sanctitate Gre-
gorij, nullus esset finis. Videat Lector, quæ scripsi-
mus lib. 4. de Pontifice cap. 13.

Pergit Barclaius, & probare nititur, non debu-
isse à Gregorio Henricum excommunicari, cum in
societatem sceleris Henrici tantus hominum nu-
merus coierit: adducit autem ad hoc probandum
sententiam S. Augustini ex lib. 3. contra epistolam
Parmeniani cap. 2. quæ relata est in decretum Gra-
tiani 23. 3. 4. can. *Non potest.* Verba S. Augustini hæc
sunt: *Non potest esse salubris à multis correptio, nisi
cum ille corripitur, qui non habet sociam multitudi-
nem: cum verò idem morbus plurimos occupauerit,
nihil aliud bonis restat, quàm dolor, & gemitus, vt per il-*

lud signum quod Ezechielis sancto reuelatur illa se uadere ab eorum vastatione mereantur. Ne cum uouerint colligere zizania, eradiceant sinu & triticum: nec per diligentiam segetem Domini purgent, sed per temeritatem, ipsi potius inter purgamenta numerentur. Ideoq; idem apostolus cum iam multos comperisset & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, ad eosdem Corinthios in secunda epistola scribens, non itidem precepit, ut cum talibus nec cibum sumerent: multi enim erant, nec dici de eis poterat, si quis frater nominatur fornicator, aut idolis seruans, aut auarus, aut aliquid tale, cum eiusmodi nec cibum quidem sumere: sed ait, ne iterum cum uenero ad vos humiliet me Deus, & lugeam multos ex ijs, qui ante peccauerunt, & non egerunt poenitentiam super immunditia, & luxuria, & fornicatione, quam gesserunt: per luctum suum potius eos diuino flagello coercendos minans, quam per illam correptionem, ut ceteri ab eorum conjunctione abstineant. & paulò post: Reuera si contagio peccandi multitudinem inuaserit, diuina disciplina seuera misericordia necessaria est: nam consilia separationis (hoc est excommunicationis) & inania sunt, & perniciofa, atque sacrilega, quia & impia, & superba sunt, & plus perturbant infirmos bonos, quam corrigant animos malos.

S. Hac cum ita sint, inquit Barclaius, nemo, ut arbitror ex collatione doctrinae S. Augustini, que & Ecclesie est, cum gestis à Gregorio in Henricum, non perspicue cernet, Papam magnoperè errasse, &c.]

Respondeo. Barclaij temeritas vndeunque se prodit, cum ob vnum S. Augustini locum non bene intellectum, synodalem sententiam Pontificis Maximi, à multis alijs Pontificibus, & Concilijs

confirmatam ita damnare audeat, ut dicat, Papam magnoperè errasse. Sed ostendamus non Papam in iudicando, sed Barclaium in intelligendo vehementer errasse.

Primum, sanctus Augustinus loquitur de correptione, siue excommunicatione illius, qui multos habet socios in eodem crimine; ut perspicuum est ex illis verbis, Cum verò idem morbus plurimos occupauerit, &c. & ex illis, Ideo apostolus cum iam multos comperisset, & immundos luxuria, & fornicationibus inquinatos, &c. At Gregorius vnum Henricum excommunicauit propter crimina illi vni propria, quod videlicet venderet Episcopatus, & Abbatias, & admonitus respicere nollet: non ergo facit ad rem locus ex August. vel ex Graciano citatus.

Deinde loquitur sanctus Augustinus aduersus Parmenianum, aliosque Donatistas, qui separauerant se ab Ecclesia vniuersa, & se solos esse dicebant Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam. Ideoq; docet S. Augustinus propter multitudinem peccatorum non esse faciendam separationem, cum semper futuri sint mali cum bonis vsque ad Mundi consummationem. Tunc enim (ut dicitur Matt. 13.) exibunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum: atque hæc est causa, cur S. Augustinus dixerit, consilia eiusmodi separationis non solum esse inania, & periculosa, sed etiam sacrilega, & superba; quoniam qui ita separantur, assumunt sibi officium Dei, qui solus potest separare omnes bonos ab omnibus malis, quod fiet in nouissimo die: atque interim oportet pisces bonos esse in eodem reti cum piscibus malis, & triticum cum paleis in eadem area, & zizania cum frumento in eodem agro. Porrò

Gregorius nihil tale sibi desumpsit, sed solum Ecclesiastica censura coercere voluit hominem, qui publicè multorū, & intolerabiliū criminū reus erat.

Tertiò, quod Dominus ait Matth. 13. *Sinite vtrāq; crescere vsque ad messem; non sic intelligitur, quasi prohibitum sit, purgare agrum à zizanijis, excommunicando incorrigibiles, necando maleficos, cōburendo hæreticos, persequendo latrones, aliasq; Ecclesiæ, vel Reipubl. pestes: alioqui grauer peccasset Dauid, qui in Psalm. 100. dicit, Interficiebam omnes peccatores terra: peccarent Principes omnes, qui quotidie suspendunt fures, & latrones, ac viarum grassatores, & quo plures esse cognouerint, eo maiori diligentia, grauioribusq; supplicijs delere, atq; extirpare conantur: peccasset Innocentius tertius Pontifex cum Lateranensi Concilio excommunicans omnes hæreticos, quamuis plurimos esse non ignoraret: peccasset Principes Catholici, qui hæreticos Albigenfes, penè innumerabiles armis domuerunt, & vsque ad internecionem deleuerunt. Igitur cum Dominus ait, *Sinite vtraque crescere vsque ad messem*, potest fieri, vt Dominus noster non tam imperando quam prædicendo, quod futurum erat, locutus sit. Significauit. n. semper fore malos cum bonis, neque vlla diligentia effecturos homines, vt oēs mali ab omnib⁹ bonis separentur, qualis est etiam illa loquutio Isaïæ 6. *Audite audientes, & nolite intelligere, videte visionem, & nolite cognoscere: excæca cor populi hui⁹, & aures eius aggravauit*; quod explicat Dominus Matth. 13. *Auditu audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non videbitis: incrassatum enim est cor populi huius*, &c. Et Apostolus Act. 28. citans eundem locum Isaïæ: *Aure, inquit, audie-**

audietis, & non intelligetis, & videntes videbitis, & non perspicietis: incrassatum enim est cor populi huius, &c. Itaque verba Isaïæ, *Audite, & nolite intelligere*; hoc significant, *audietis, & non intelligetis*: & illud, *excæca cor populi huius*; significat, excæcabitur cor populi huius, siue, vt explicat S. Ioan. cap. 12. *Excæcatum est cor populi huius*. Hoc modo S. Augustinus in Psalmorum explicatione omnes imprecationes malas, quæ exprimuntur per modum imperandi, vt, *Effunde iram tuam in gentes*, & alias similes, docet esse prædictiones, non imprecationes. Tales etiam loquutiones inueniuntur in Euangelijs, vt Ioan. 2. *Soluite templum hoc*, id est, soluetis vel permittam vt soluatis. Matth. 23. *Impletis mensuram patrum vestrorum*, id est, implebitis, vel, sinam, vt impleatis. Ioan. 13. *Quod facis, fac citius*, id est, quod mente agitas, vt me tradas, citius implebis quam putas; idque me permittente. Sic igitur, *Sinite vtraque crescere vsque ad messem*, hoc videtur significare, Sinite, siue permittetis, velitis nolitis, vtraque crescere vsq; ad messem: nam omni vestra diligentia nunquam persicietis, vt mali permixti cum bonis permixti non sint vsq; ad diem iudicij: tunc. n. ego mittam Angelos meos, qui separabunt malos de medio iustorum.

Quarto dico, approbare me sententiam eorum, qui dicunt prohiberi in hac parabola, separationem malorum, siue hæreticorum, siue aliorum iniquorum, non absolutè; sed quando periculū est, ne cum zizanijis eradicetur triticum, id est, ne cum impijs inuoluantur pij; alioquin licitum esse, zizania euellere, quando non est periculum, vt eradicetur triticum, & contra periculum est, ne ex commixtione zizaniorum triticum corrumpatur. Sed hoc iudicium

dicium non pertinet ad quoscunque; sed ad Patrem familias, siue ad illum, quem Christus constituit super familiam suam. Quare ad Barclaium non pertinebat iudicare, an Gregorius septim^o, rectè fecisset, cum excommunicando Henricum, partem zizaniorum euellendam curauit; sed ad Pontificem maximum pertineret, si Barclaius adhuc esset in uiuis, eius temeritatem castigare.

Addit ultimo loco Barclaius argumentum ex historia Sigeberti, vt probet, Gregorium Papam valde errasse in ijs, quæ egit aduersus Henricum Imperatorem. *Hilibrandus Papa (inquit Sigebertus in Chronico anni 1085) qui & Gregorius VII. apud Salernum exulans moritur; de hoc ita scriptum reperit. Volumus vos scire, qui Ecclesiasticæ curæ solliciti estis, quod Dominus Apostolicus Hilibrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis positus ad se vocauit vnum de duodecim Cardinalibus, quem multum diligebat præ cæteris, & confessus est Deo, & sancto Petro, & toti Ecclesiæ, se valde peccasse in Pastoralis curæ, quæ ei ad regendum commissa erat, & suadente Diabolo contra humanum genus iram, & odium concitasse. Tunc demum misit prædictum confessorem ad Imperatorem, & ad totam Ecclesiæ, vt optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ suæ afficiebat, & tam cito induebat se angelicæ veste: & dimisit, ac dissoluit vincula omnium bannorum suorum Imperatori, & omni populo Christiano, viuis, & defunctis, clericis, & laicis; & iussit suos abire de domo Deodorici, & amicos Imperatoris ascendere.]*

Respondeo. Sigebertus, teste Trithemio in Catalogo Scriptorum, vnus fuit ex sectatoribus Henrici Imperatoris, propterea nullam fidem meretur, & sine

& sine dubio falsum est, quod hoc loco scribit, cum certum auctorem non habeat, aut indicare non audeat. Nos autem habemus auctorem certum fideique dignissimum, qui scribit, Gregorium paulò antè mortem dixisse, *Dilexi iustitiam, & odium iniquitatem, propterea morior in exilio*; quæ sunt omninò contraria ijs, quæ scribit Sigebertus; nam in his iuste se egisse, in illis grauius se peccasse dicit; Habentur autem verba supradicta apud Othonem Frisingensem, lib. 6. cap. 36. Bertoldus in Chronico ad annum 1085. & Leo Hostiensis in Chronico Casinensi, lib. 3. cap. 64. describunt mortem Gregorij, ac docent eum in eadem constantia permanisse vsque ad vltimum spiritum; & miraculis magnis viuum, & mortuum claruisse. Præterea confirmatio sententiæ Gregorij in Henricum, quam supra demonstrauimus factam à quinque successoribus eius, Victore tertio, Urbano secundo, Paschali secundo, Gelasio secundo, & Callisto secundo, apertissime docet, fabulam esse, quam Sigebertus scripsit de poenitentia eiusdem Gregorij. Denique ipsa sibi narratio Sigeberti contradicit, ac repugnat. Nam si Gregorius grauius peccasse se agnoscebat in pastoralis curæ, & suadente Diabolo se fecisse, quæ fecerat: quo modo tam audacter ibidem affirmabat,

se mox veste Angelicæ induendum? certè ob peccatum tam graue non vestem

Angelicam; sed gehennæ,
aut purgatorij graues
pœnas expectare
debuisset.

DISCVTITVR SENTENTIA

*Othonis Frisingensis de iudicio**Gregory septimi Pontificis.*

CAPVT X.

IN decimo capite actum agit Barclaius. Redit enim ad probandum auctoritate Othonis Frisingensis, non licuisse Gregorio Pontifici Imperatorem Henricum communionem, vel regno priuare. Ac primum repetit, quæ supra citauerat ex Othone, lib. 6. cap. 35. *Ilego, & relego Romanorum Regum, & Imperatorum gesta, & nusquam inuenio quemquam eorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno priuatum.* Deinde addit ex lib. 1. de gestis Friderici Imperatoris, cap. 1. nouum esse visum Othoni Frisingensi, quod Henricus Imperator à Pontifice Romano, anathematis gladio percussus fuerit. Sed ad hæc respondimus cap. superiore: atque ista non esse noua luculenter ostendimus.

Addit ex eo posse intelligi sententiam Gregorij fuisse iniustam, quod Otho Frisingensis eodem loco, id est, lib. 6. cap. 37. scribit, ex decreto Gregorij inter alia mala illud consecutum esse, vt Papa super Papam, & Rex super Regem poneretur. §. *Quibus verbis*, inquit Barclaius, *ostendit Otho, vtrunque pari iure, sed potius pari iniuria factum esse, vt sicut iniuste Papa super Papam ab Imperatore, ita etiam iniuste Rex super Regem à Papa positus sit.*]

Respondeo. Scribit quidem Otho, occasione decreti Gregorij factum esse, vt Papa super Papam, &

Rex

Rex super Regem poneretur; sed vtrunque pari iure, vel iniustitia pari, factum esse Otho non dicit, neque dicere potuit. Nam Regem super Regem posuit auctoritas legitima capituli Ecclesiæ; Papam super Papam posuit inobedientia schismatici Regis: quod enim iure possit Imperator Papam deponere, & alium super ponere, nescio an si vel vnum Barclaius inueniet virum Catholicum, qui dixerit, aut scripserit: quod autem possit Papa Imperatorem excommunicare, & deponere iustus de causis, scripserunt auctores Catholici plurimi, & id ipsum censuerunt concilia multa generalia, quorum testimonia retulimus in prolegomenis huius libri, & nonnulla attigimus capite superiore. Itaque Otho enumerat mala, quæ nata sunt ex Henrici excommunicatione, & eiusdem inobedientia; sed non determinat, an ea iusta fuerint, vel iniusta: possunt enim aliqua esse mala, & iusta, qualia sunt mala poenæ; & talis fuit depositio Henrici: possunt quoque alia esse mala, & iniusta, qualia sunt mala culpæ; & talis fuit creatio Antipapæ Guiberti ab Imperatore procurata, vel facta.

Pergit Barclaius, & ponderat illa verba eiusdem Othonis Frisingensis ex eodem lib. 6. cap. 36. *Quia ergo in Principe suo Regnum ab Ecclesia præcisum grauius percussus fuit, Ecclesia quoque tantopastore, qui inter omnes Sacerdotes, & Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, orbat a dolore non modicum habuit.* §. Id, inquit Barclaius, quid aliud sonat, quam propter violatam in Principe Imperium, violatam fuisse in Pontifice Ecclesiam, siue propter percussum Regnum in persona Principis, percussam fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; inter

qua

qua cum nullum iuris, aut iniuria discrimen faciat, nec possit vtrunque iuste fieri, consequens est vtrunque iniuste factum esse existimet.]

Respondeo. Non intellexit Barclaius verba Othonis: non enim loquitur Otho, de depositione Gregorij à Pontificatu; quemadmodum loquitur de depositione Henrici ab Imperio. Sed dicit, percussum fuisse Imperium in persona Principis, quia Princeps excommunicatus, & depositus fuit: percussam autem fuisse Ecclesiam in persona Pontificis; quia per mortem subtractus ab hominibus dolorum magnum Ecclesie reliquit. Quare non bene colligit Barclaius, tam in percussione Imperij in persona Principis, quam in percussione Ecclesie in persona Pontificis iniustitiam interuenisse. Nam Henricus quidem per sententiam Ecclesie depositus fuit ab Imperio; in qua sententia iustitia, & iniustitia locum habere potuit, & satis constat, sententiam illam fuisse iustissimam: Gregorius autem naturali morbo extinctus est, vbi si locum habet iniustitia, Deus iniustus dicendus erit, quæ est ingens blasphemia: non enim Gregorius occisus fuit ab Henrico, quemadmodum Henricus depositus fuit à Gregorio; sed, vt diximus, naturali morbo, piè, & religiosè obijt: mors autem naturalis post originale peccatum à Deo est: ipse enim sententiam illam, & quidem iustissimam tulit, *Puluis es, & in puluere reuertes*. Gen. 2. & de Deo dicitur, *Dominus mortificat, & viuificat.* 1. Reg. 2. & Sap. 16. *Tu es Domine, qui vita, & mortis habes potestatem:* & Ecclesiastici 11. *vita, & mors à Deo est.* Neque dici potest, Gregorium Papam, ex sententia Othonis occisum fuisse à Deo in pœnam peccati commissi in de.

in depositione Imperatoris: nam ipse idem Otho fateatur, Gregorium fuisse hominem præcipui zeli, sed etiam si Gregorius in pœnam peccati occisus fuisset à Deo, non tamen iniusta mors eius dici posset, nisi Deo iniustitia tribueretur.

Pergit Barclaius, & ex lib. 1. de gestis Friderici cap. 6. Othonis Frisingensis, probare nititur, iniustam fuisse depositionem Imperatoris per Gregorium factam, quia Otho defectionem Rudolphi Ducis Sueviæ ab Imperatore rebellionem appellat: rebellio autem dicitur, cum inferior deficit à superiore; sed Imperator superior non fuisset, si iure depositus fuisset, igitur non iure depositus erat ex Othonis sententia. Idem probat ex lib. 7. historiarum cap. 8. vbi Otho Frisingensis Henricum quartum, Imperatorem vocat, etiam post depositionem.

Respondeo. Rebelle dicitur non is solum, qui à Principe legitimo deficit; sed etiam qui deficit à Principe regnante *de facto*, quamuis non *de iure*: quemadmodum etiam Rex dicitur non solum, qui iure regnat; sed etiam qui de facto regnat: non enim vbique Scriptores proprietatem illam vocabulorum obseruant, vt neminem dicant Regem, nisi qui à legitimo Principe deficit. libro 4. Reg. cap. 18. ponitur in laudibus Ezechie Regis optimi, quod rebellauerit contra Regem Assyriorum. vbi rebellio dicitur defectio à Rege non legitimo, eodem lib. 4. Reg. cap. 9. Iehu iussu Dei Rex factus, viuente adhuc Ioram Rege, dicitur coniuersalle contra Dominum suum, eumque occidisse cum omni progenie. vbi coniuersatio, quæ aliquid amplius est, quam

quàm simplex rebellio, in bonam partem accipitur: coniurauit enim contra Regem à Deo abdicatum, & damnatum. Quare dixit ad Iehu Dominus 4. Reg. 10. *Quia studiosè egisti, quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti contra domum Achab, filij tui vsque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel.* Habemus igitur non esse mirum, si Otho Frisingensis, rebellionem appellat defectionem à Rege iam abdicato, cum eundem ipsum loquendi modum habeamus in diuinis literis. Idem dicere possumus de nomine *Regis*: nam lib. 2. Reg. cap. 15. cum Absalon filius Dauid eiecit Patre regnare cepisset in Hierusalem, neque Rex legitimus, sed Tyrannus reuera esset; tamen Dauid ipse Regem ipsum appellabat, cum diceret ad Ethai Gethæum, *cur venis nobiscum? reuertere, & habita cum Rege:* sic etiam lib. 3. Regum cap. 16. Zambri, occiso Rege legitimo regnum sibi iniustissimè vsurpauit: & tamen Scriptura dicit; *Irruens ergò Zambri percussit, & odit eum* (Regem Ela) & regnauit pro eo; *cumquæ regnasset, & sedisset super solium eius, percussit omnem domum Baasa, &c.* Ac ne magnum videatur Barclaio, quod Otho Frisingensis vocet Imperatorem Henricum, etiam post excommunicationem, & depositionem: sciat idem nomen inueniri apud Abbatem Urspergensem, aliosque Scriptores, imò & apud ipsum Leonem Ostiensem, qui ad dictissimus erat Gregorio VII. Nam lib. 3. Chronici Cassinensis cap. 49. plus quam decies Henricus Imperator dicitur à Leone Ostiense, & Leone referente, sepiusquè Desiderius Abbas, qui Gregorio in Pontificatu successit, eundem Henricum post abdicatio-

dicatione, Imperatorem appellat, non alia de causa, nisi quia re ipsa, quamuis non iure imperabat.

Pergit Barclaius, & ait: *S. Est & alius eiusdem auctoris locus lib. 1. de gestis Friderici cap. 8. in quo id ipsum manifestius declarat, Papam scilicet per illam excommunicationem, & abdicacionem nihil iuris Regni Henrico ademisse. Nam postquam narrauit, Bertolfum Rudolphi generum (quem, vt dictum est, Papa Regem creauerat) perempto socero, Ducatum Sueuiæ, tamquam sibi à socero concessum vsurpasse; & ex altera parte Henricum, Papæ iudicio depositum, concessisse eundem Ducatum nobili cuidam Sueuiæ, cui Friderico nomen: qui Bertolfum ad pacis conditiones, & ad exstercacionem Ducatus adegit, addit, Bertolfus iste quamuis in hoc negocio Imperio simul, & iustitiæ cesserit, tamen strenuissimus, & fortissimus fuisse traditur. Et vt nihil circuitione vsus affirmat, Imperium, & iustitiam ab Henrico stare, in quem Pontifex sententiam depositionis multò antè eulerat.]*

Respondeo. Testem hoc loco Barclaius suspectum adducit: nam ab isto Friderico Fridericus primus Imperator descendit: cuius Imperatoris patruus fuit Otho Frisingensis; nec solum patruus Friderici Imperatoris; sed etiam Nepos Henrici quarti. Itaque Otho, ne Annum maternum, Henricum quartum Imperatorem, & filium fratris veterini Fridericum primum Imperatorem læderet, scripsit, Bertolfum Imperio, iustitiæque; celsisse in negotio Ducatus Sueuiæ. Quæ etiam causa fuit, cur idem Otho in historia sua mediam viam elegerit. Nam Gregorium VII. eximie laudat lib. 6. cap. 34. neque enim poterat salua conscientia, reprehendere hominem notissimæ sanctitatis: Henricum autem, non vt ceteri

cæteri historici, turpissimorum plurimorumque criminum reum facit; sed modestissimè excessum eius vitamque lasciuam notat, lib. 7. cap. 11. Quod autem hoc loco dicit, Bertolfum Imperio, iustitiæque cessisse: non cogit, vt existimemus, sensisse Othonem, iniuste Henricum à Gregorio fuisse depositum: nam, vt idem Otho narrat, post longam disceptationem coëgit Fridericus ab Imperatore aditus Bertolfum ad conditiones pacis, quæ erant, vt Bertolfus retineret Turegum nobilissimum Sueuiæ oppidum, reliquam Sueuiam Friderico cederet. Cessit ergò Bertolfus Imperio, tamquam potentiore, cui par esse non poterat; cessit etiam iustitiæ, quoniam in re dubia iustum esse censuit, retento nomine *Ducis*, & oppido nobilissimo, reliqua cedere fortiori. Nam si Bertolfus existimasset iniuste à se possessam fuisse Sueuiam, debuisset totam dimittere, & neque partem præcipuam, neque *Ducis* nomen sibi retinere, vt eodem teste Othone retinuit, ad posterosque transmisit, Quod si Barclaius vellet, Othonem sensisse, Henricum à Gregorio iniuste fuisse damnatum, repugnabit eidem Othoni, qui lib. 6. historię, cap. 34. dicit, Gregorium fuisse fortem per omnia athletam, murumque se pro domo Domini opponere non timuisse. & cap. 36. dicit, gladio anathematis Imperatorem ferire de cuiusse: & ibidem refert Gregorium in morte dixisse: *Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem*: & Ecclesiã in obitu tanti Pastoris, qui inter omnes Romanos Pontifices præcipui zeli, & auctoritatis erat, non modicum dolorem habuisse. & lib. 7. cap. 1. ait, *Defuncto apud Salernum Beata memorie Gregorio Summo Pontifice, &c.* Ista enim nullo modo coherent cū opi-

opinionem grauissimæ iniustitiæ, qualis fuisset depositio Imperatoris, si eum iuste Gregorius deponere non potuisset: hæc enim sola iniustitia omnes Gregorij laudes sine dubio corrupisset.

Postremò Barclaius cum non haberet aliud, quod ex Othone adferret, nec tamen quiescere posset, repetit quod supra dixerat, Reges ex Othonis sententia non habere vllum, præter Deum super se, quem timeant. Repetit quoque quod supra verbosissimè deplorauerat, multa mala occasione excommunicationis Henrici Imperatoris in orbem terrarum, ac præcipuè in Ecclesiam irruisse. Ad quæ omnia iam antè respondimus, neque libet eadem frustra repetere.

In extremo capite producit in medium verba Gregorij VII. quibus cum Henricum deponeret, precatus est Apostolos Petrum, & Paulum, vt sententiam suam ex eorum auctoritate prolatam confirmarent: & iudicium citò in Henricum eiusmodi exercerent, vt omnes intelligerent, iniquitatis filium non fortuito, sed ipsorum opera ex imperio cecidisse. Hanc precationem dicit Barclaius non fuisse ab Apostolis auditam; cum nihil non infustum Pontifici, pontificiæ parti auctoribus, & fautoribus acciderit, triumphante interim, & Imperiũ tenente Henrico.]

Respondeo. Precationem Gregorij omninò exauditam fuisse, testantur ærumnæ maximæ, quæ Henricum diuinitus oppresserunt. Primum enim à magna parte Germaniæ destitutus ad Pontificis pedes abiectus misericordiam demississimis precibus implorare compulsus est. Deinde cum duobus æmulis, Rudolpho, & Hermannò diu ambiguo

marte certauit. Postea à proprio filio carceri mancipatus, coronam, sceptrum, & reliqua Imperatorum insignia resignare coactus est. Inde elapsus Leodium se recepit, vnde miseriam suam incredibilem proprijs literis, quæ apud Vrspergensem Abbatem extant, testatus est. Deinde repentina morte sublatus, neminem inuenit, qui eius mortem desleret: cum è contrario Mundus totus ob eius infelicem exitum summo gaudio exultaret, vt supra ex Abbate Vrspergensis retulimus. Hic videlicet est triumphus Henrici, quem flagit Barclaius. Porrò pontificiam partem in melius profecisse, cooperante Domino signis, & prodigijs, & tandem omninò præualuisse, constat ex ijs, quæ de Callisto secundo, & Henrico quinto omnes historici narrant, ac præsertim Abbas Vrspergensis in Chronico anni 1120. & sequentibus.

DE COMPARATIONE IULII
II. & Clementis VIII.

CAPVT XI.

IN capite vndecimo Barclaius multa repetit ex ijs, quæ antea dixerat: neque aliquid addit, quod mihi refellendum noua responsione esse videatur, nisi cum Clementem octauum Pontificem veris laudibus effert, non tam vt eum laudet, quam vt ex eius comparatione Iulium secundum carpat. S. Quis, inquit, non paternam Clementis VIII. pietatem, cum summa prudentia coniunctam, qua Reges, & Principes Christianos ad concordiam reducere, & in concordia retinere annititur, infinitis partibus Ecclesiæ vtiliorem iudicet, quam Iulij secundi lo-

ricati

ricati furores martios, quibus Italam, Galliam, Germaniam, Hispaniam, ceterasq; gentes Christianas hostilibus animis inter se committere, impiè, & inhumane conitabatur?]

Ad hæc ego, vt respondeam, admonitos Lectores esse volo, Romanos Pontifices, qui simul etiã Principes sunt temporales non contemnendi Imperij, non minus ex officio obligari ad ea conseruanda, quæ Sedis Apostolicæ, siue Ecclesiæ Romanæ sunt, quam Principes ceteros. Quæ e quemadmodum Reges, & Principes supremi ceteri pro defensione Regnorum suorum, siue ditionum aliarum bella gerere possunt, & debent; & si ad ea defendenda confœderatione cum alijs Principibus opus habent, iure possunt cum socijs Principibus societas inire; & coniunctis viribus hostem propulsare, quando iustam belli gerendi causam habent: sic etiam Romani Pôtifices, quæ Principes supremi sunt, omni iure possunt, & debent populos sibi creditos armis protegere, & si res ita postulet aduersus hostes bella gerere, nec non ad auxilium, vel belli societatem Principes alios euocare. Neque primus fuit Iulius secundus, qui pro recuperandis Ecclesiæ Romanæ prouincijs bella gessit, vel cum magnis Principibus societas percussit. Nam Pius secundus multò antea exercitum armatum habuit, & bella cum hostibus cum laude gessit, vt Nauclerus, & Platina referunt: & ante Pij secundi tempora Innocentius sextus, vir prudentia, & vitæ innocentia clarus per Legatum suum Albernotum Cardinalem, Ecclesiasticam ditionem à Tyrannis diuersis occupatam, fidelissimè armis recuperauit, vt scribunt eidem Nauclerus, & Platina, multiq; alij

alij historici. Clemens IV. qui Innocentium sextū, multis annis præcessit, & Pontifex sanctus est habitus, Carolum Andegauensem Ducem, sancti Ludouici Regis Francorum fratrem, è Galijs euocauit, vt Manfredum Tyrannum è Regno Neapolitano, quod est Ecclesiæ Romanæ feudum, armis expelleret, ipsumque Carolum Regem instituit, imposita quadraginta millia numerum aureorum pensione quotannis soluenda in recognitionem feudi; testes sunt auctores ijdem & alij, quos ipsi citant. Sed ante hæc tempora Leo IX. Pontifex, non solum vitæ probitate, sed etiam diuinis miraculis clarus, atque aded in Sanctorum numerum relatus, aduersus Northmānos pro Beneuentana ciuitate recuperanda præsens ipse in exercitu armis decertauit, vt Hermannus Cōtractus in Chronico, & Leo Ostiensis in historia Cassinensi lib. 2. cap. 88. testes sunt. Vbi illud memorabile accidit, quod cū Pontifex à Northmannis victus, & captus fuisset, ea submissione, & reuerentia victores erga victum vsi sunt, vt Pontifex victus, & captus victoribus imperare, ac dominari videretur. Porro Leo quartus Pontifex plus ducentis annis Leone IX. antiquior, vir sanctissimus, & miraculis clarus, teste Anastasio in eius vita, exercitum duxit aduersus Saracenos, qui ad Ostia Tyberina cum ingenti classe appulsi Romanam urbem capere, & spoliare cupiebant; & oratione præmissa ad Deum, & exercitu Apostolica benedictione munito, memorabilem victoriam reportauit. Omitto confederationem Zachariæ, Stephani secundi, Adriani, Leonis tertij, aliorumque Pontificum cum Regibus Francorum, pro recuperatione, & defensione prouinciarum, & ciuitatum

earum, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebant aduersus Longobardos, & Græcos. Omitto etiam fortissimos Machabæos, qui & Summi Sacerdotes, & Principes erant, & pro patriæ defensione grauissima bella gesserunt. Omitto denique Moysis Pontificis, & Principis sapientissimi, qui aduersus Amorrhæos, aliosque populi sui perturbatores armis decertare non dubitauit. Hos igitur clarissimos sacrosque viros Iulius secundus imitatus, eorumque virtutem, & diligentiam æmulatus, partim armis proprijs, partim auxilio foederatorum Regum Ecclesiasticam ditionem, ferè totam amissam magno labore recuperauit. Quod factum qui reprehendere voluerit, oportebit etiam, vt industriam, & virtutem sanctorum Pontificum, addo etiam Machabæorum, & ipsius Moysis, virtutem bellicam reprehendar. Neque ab hoc numero Clemens Octauus eximendus est, qui quem admodum pacem inter Christianos Principes reformare studuit, vt Barclaius dicit; sic etiam exercitum comparare non neglexit, cū ei Ferraria recuperanda esset: & ad bellum pro Ecclesiastica ditione faciendum, occasio defuit illi, non animus. Placuit enim Deo, in cuius manu sunt corda Principum, vt nobilissima Ciuitas ante ad Ecclesiam rediret, quam militem gladij nudarentur. Hanc verò Clementis Octauij laudem Barclaius non ignorauit, sed dissimulare voluit, vt liberius Iulium reprehenderet.

*DILVNTVR ARGVMENTA
aduersus Theologorum sententiam de
Potestate Pontificis Maximi
in temporalibus.*

CAPVT XII.

IN capite duodecimo conatur Barclaius, ex proposito affirmare, ac demonstrare, nullam habere Pontificem Maximum potestatem in temporalibus super Reges, aliosque Principes Christianos.

Primum argumentum eius est, *quia tota antiquitas Christiana semper censuit, Reges solo Deo minores esse.* Quod argumentum iam ante proposuerat in cap. 8. ubi & nos illi copiose respondimus. Id enim habet veluti proprium hic auctor, vt eadem argumenta sapius repetat, & inculcet, nescio an vt librum grandiore faciat, an vt importunitate obtineat assensum, quem vi rationum extorquere non potest. Hoc igitur primo argumento prætermissio, secundum audiamus.

2. S. *Quid, inquit, quod ipsi Pontifices fatentur, Reges non habere superiores in temporalibus? cap. Per venerab. Quisq; sint legitimi. Habent, & non habent, simul vera esse nequeunt. Falsum est ergo Reges non habere superiorem in temporalibus, si alius possit iure ijs temporalia auferre, alteriq; conferre.*

Respondeo. Sententia Pontificis in eo capite est, Reges supremos esse Principes temporales, & ideo nullum habere supra se Principem temporalem, quemadmodum Duces, alijque Principes inferior

res in eodem Regno superiores in temporalibus Regem habent: sic enim loquitur Ecclesiastes cap. 7. *Excelsus excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersa terra Rex imperat seruenti.* & Sanctus Petrus in priore epist. cap. 2. *Subiecti estote omni humane creature propter Deum, siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus, tanquam ab eo missis.* Idem igitur est Regem non habere superiore in temporalibus, & Regem non habere supra se alium Regem, siue Principem alium temporalem, alioquin non esset Rex supremus in ordine Principatus temporalis, siue politici. Et ea fortè ratio est, cur idem Innocentius in eodem cap. *Per venerabilem*, paulò antè dixerit, nonnullos Principes nullum inter homines, excepto Romano Pontifice, superiorem agnoscere: addidit enī illam exceptionem, vt cū postea dicit, Regem Francorum nullum in temporalibus superiorem agnoscere, intelligamus, sermonem fuisse de superioribus temporalibus: non enim Rex agnoscit vllum supra se Principem temporalem, sed agnoscit Romanum Pontificem, Principem spiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad spiritualia iudicare potest. *At,* inquit Barclaius, *habent, & non habent simul vera esse nequeunt.* Respondeo. Habent, & non habent de re eadem, simul vera esse nequeunt: de re diuersa, nihil impedit quo minus vera esse possint. Habet coccineum pallium, & non habet coccineum pallium, simul vera esse nequeunt: sed habet coccineum pallium, & non habet nigrum pallium, vera simul esse queunt. sic igitur. Habet Rex in temporalibus superiorem temporalem, & non habet in temporalibus

superiorem temporalem, vera esse nequeunt. Sed habet Rex in temporalibus superiorem spiritualem, & non habet in temporalibus superiorē temporalem, verissima simul esse queunt, & sunt.

3. Sed instat Barclaius. §. Quod, inquit, in verbis directè, & indirectè discrimen statuunt, id non ad facultatem iudicandi, & effectum iudicij, sed solum ad modum, & rationem acquirendi tantam potestatem pertinet. Canonista enim dicunt, Papam directè Dominium temporale totius orbis à Christo accepisse. Hi verò negant eum accepisse tale Dominium directè, quasi dicas per se, simpliciter & sine alterius rei consideratione, sed tantum indirectè, hoc est, per consequentiam, ratione illius potestatis spiritualis, quam directè à Domino accepit. Hæc igitur ex verbis istius differentia ad initium, & modum acquirendi temporalem potestatem, non autem ad eius vim & effectum referri debet.] Hæc ille, qui vult, Pontificem ex sententia Theologorum habere potestatem temporalem super Reges indirectè acquisitam; esseque eorum Iudicem in temporalibus: quod repugnare videtur Innocentio, in capite citato, ubi dicit Innocentius, Reges non habere superiorem in temporalibus.

Respondeo. Distinctione opus est, vt planè intelligatur verene, an falsò Barclaius colligat, Pontificem habere potestatem temporalem super Reges, esseque eorum Iudicem temporalem. Nam si per potestatem temporalem, intelligatur potestas disponendi de temporalibus, siue ipsa potestas in se sit spiritualis, siue temporalis, verè colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges: si verò per temporalem potestatem intelligatur potestas

testas quæ sit in se temporalis, vt est potestas Regū, & aliorum Principum politicorum, falsò colligit, Pontificem habere potestatem temporalem in Reges ex Theologorum sententia. Theologi enim tribuunt Summo Pontifici temporalem, & spiritualem potestatem in Ecclesiastica ditione tantum, quam potestatem plenam in patrimonio S. Petri appellat Innocentius, in cap. *Per venerabilem*: in reliquis Prouincijs Christianas, & Principes Christianos, tribuunt Pontifici potestatem solum spiritualem, quæ per se, & propriè respicit spiritualia; temporalia verò respicit, vt subordinantur spiritualibus. Et idè quando propriè loquimur, dicimus Pötificem habere potestatem in temporalibus, non autem habere potestatem temporalem, qua Pontifex est, Ex quo sequitur, vt discrimen vocum, directè & indirectè, non referatur propriè loquendo, ad modum acquirendi potestatem, vt Barclaius falsò dicit; sed ad explicandum obiectū secundarium, & consecutaneum supremæ spiritualis potestatis, quæ vt supra diximus, primario, & directè respicit spiritualia, secundario & indirectè, id est, in ordine ad spiritualia, respicit temporalia; quæ sententia Theologorum nullo modo repugnat verbis Innocentij in cap. *Per venerabilem*, vt ex dictis perspicuum est.

4. Addit præterea Barclaius hoc argumentum. §. Quod si aduersariorum sententia locus sit, Reges, & Principes Christiani, non erunt solum Vasalli, & Clientes Papa in temporalibus; sed (quod vilius est) quasi precario Regna, & Principatus ab eo possidebunt. Id facile ex ipsius aduersariorum principijs, sic ostendo: Summus Pontifex potest alicui Regnum auferre, &

alteri conferre, si necessarium sit ad animarum salutem; At qui iudicare, & decernere, an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem de cuius iudicio, aequum ne sit, an iniuuum, nemo potest iudicare: ergo ubi libitum ei erit, poterit quemlibet Regno priuare, & illud alteri conferre.]

Respondeo. Reges Christiani, alijque Principes ijs exceptis, qui feudatarij sunt Ecclesie, neque Vasalli, neque clientes Pontificis Maximi dici debent, quamuis ita eos ad confidendam Ecclesie inuidiam, Barclaijo appellare libuerit: multò minus precario Regna, & Principatus ab eo possident: sed sunt veri Reges, veri que Principes, tantoque Ethnicis Regibus, & Principibus nobiliores, & feliciores; quanto nò solum in terris ad tempus regnant; sed etiam post hanc vitam, si iuste, pieque regnauerint, ad Regnum coeleste, & sempiternum transferuntur. Argumentum verò Barclaij ab omni parte viciosum est: illa enim propositio, *Summus Pontifex potest alicui Regnum auferre, & alteri conferre, si id necessarium sit ad animarum salutem*: explicacione indiget; nam & bene, & secus intelligi, & vera, & falsa esse potest. Potest quidem Pontifex, si necessarium ad salutem animarum sit, alicui Regnum auferre; sed si antea admonuerit, si spacium respiscendi dederit, si perniciosum, & incorrigibilem esse perspexerit. Potest quoque alteri Regnum conferre, non pro arbitrio tamen cui libuerit; sic enim verè precario Reges regnarent; sed cui iure debetur, siue successio, siue electio locum habeat. Et si fortè nemini debeatur; cui ratio dictauerit, esse tribuendum. Sic enim Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi cum Fridericu Imperatorè depouisset, electionè successoris

Electo-

Electo-
 ribus, quibus iure competit, liberam reliquit: sic etiam Gregorius VII. post depositionem Henrici, Rudolphum à Principibus electum confirmauit. Sic etià Zacharias Regnum Francorum Pipino adiudicauit, quonià ille re ipsa Regnum administrabat, & Proceres eundem expetebat. Leo quoque tertius Imperium Occidentale à Grecis ad Francos transtulit, quoniam ipsi in Occidente potentissimi erant, & soli poterant eam dignitatem sustinere, & eosdem Romanus populus maximè cupiebant. Sic etiam in testamento veteri Ioioda Pontifex postea quam Athaliam Reginam, quæ Regnum inuaserat, interficere iussit, Regnum contulit Regis demortui filio, cui iure hæreditario debebatur. 4. Reg. 11. & Azarias Pontifex Rege Ozia ob lepram diuinitus immisam ab hominum commercio segregato, Regni administrationem nò cui voluit, sed cui debebatur, id est, Regis filio dereliquit. 2. Paralip. 26. Illa igitur propositio Barclaij, aut malè intellecta falsa est, aut rectè explicata nò efficit, vt Reges precario regnèt, iam verò assumptio illa, *At qui iudicare, & decernere an sit necessarium, pertinet ad eundem Pontificem, de cuius iudicio aequum ne sit, an iniuuum, nemo potest iudicare*: similis est propositioni: nam perperam intellecta, falsa est; rectè explicata, vera quidem est; sed nò inde concluditur, precario Regna à Summo Pontifice data possideri, quæ est Barclaij conclusio. Pertinet quidem ad Pontificem iudicare an sit necessarium ad salutem animarum, Regem aliquem, Regno priuare; sed non pertinet ad eundem necessitates pro libito fingere, vel sub colore necessitatis cupiditati seruire. Et quonià res hæc grauissima est, & necessitas manifesta, & explorata esse debet,

idcirco

idcirco Pontifices ordinariè in Synodis Episcoporum, vel Consistorijs S. R. E. Cardinarum, expositis rationibus, & consentientibus Patribus, ista gesserunt, vt supra ostendimus.

5. Pergit Barclaius, & posteaquam rationem superiorem multis verbis more suo amplificauit, & repetiuit, subiungit hæc verba: *§. Sed & omnis potestas, omneq; dominium, & iurisdictio, aut iure diuino acquiritur, aut iure humano: & qui aliquid possidet, seu tenet, si neutro horum possideat, iniuste possidet, vt præclare in Donatistas ratiocinatur Augustinus, tract. 6. ad caput primum Ioannis. Can. Quo iure, dist. 8. Fieri igitur non potest, vt Papa Imperium aliquod temporale in Reges, & Principes seculares iuste exerceat, nisi constet id ei iure diuino, vel humano esse tributum.]*

Respondeo. Iure diuino potestas in Reges, & Principes Christianos, non propriè temporalis, sed quæ se ad temporalia extendat, Summo Pontifici Christi Vicario attributa est. Vnde enim Barclaius ipse deducit, potestatem spiritualem amplissimam iure diuino Romano Pontifici in omnes Reges, Principesque competere: inde nos colligimus, eodem diuino iure Pontifici Romano competere potestatem, quæ ad temporalia pertingat; quoniam id requirit ordo potestatis superioris ad inferiorem, spiritualis ad temporalem. *At, inquit aduersarius, nullus neque in diuinis, neque in humanis legibus locus reperitur, qui talem illi potestatem conferat.* Respondeo. Imò locus inuenitur in diuina lege, qui potestatem illi conferat, & locus inuenitur in humana lege, qui locum diuinæ legis exponat. Quod enim scriptum est *Matth. 16. Tibi dabo*
claves

claves Regni caelorum, &c. & Io. 21. Pasce oues meas explicatum inuenimus in multis Concilijs, ac potissimum in Romano, sub Gregorio VII. In Lateranensi sub Innocentio tertio, & in Lugdunensi sub Innocentio IV. in eum sensum, vt potestas ligandi atque soluendi, nec non pascendi, atque regendi Ecclesiæ vniuersam, non ad sola spiritualia; sed etiam ad temporalia ratione spiritualium porrigitur: quod idem communis Doctorum Catholicorum sententia, & ipsa praxis, atque experientia confirmat.

6. *At, inquit, Regum dominatio, & auctoritas multis sacrarum literarum testimonijs aperte commendatur, & probatur, vt cum dicitur, Per me Reges regnant. Data est à Domino potestas vobis. Reges gentium dominantur eorum. Cor Regis in manu Dei. Dabo illis Regem in furore meo. Time Dominum fili mi, & Regem. Regem honorificate, & passim id genus similia.]*

Respondeo. Primus locus non demonstrat potestatem datam à Deo Regibus; sed sapientiam Regibus esse necessariam, vt regnent, sicut oportet. Verba enim illa sapientiæ sunt, quæ Reges hortatur ad ipsius sapientiæ studium, si volunt verè regnare, & leges ferendo iusta decernere. Secundus locus dicit, quidem potestatem Regiam esse à Domino; sed hoc dicit, vt Reges non superbiant, sed intelligant habere supra se Dominum, à quo grauius punientur, si potestate abutantur. Tertius locus, non potestatem tribuit; sed abusum potestatis reprehendit. Reges enim gentium, qui vera Dei cognitione carent non contenti administratione Regia, plerunque dominari populis, quasi mancipijs affectant, & politicum Imperium in despotum
transmu-

transmutant, ac de Regibus Tyranni fiunt: quæ ab-
sum Græca vox *υπαρχεισθη*, quæ violentam
dominationem significat, magis apertè demonstrat.
Quartus locus potestatem Dei in Reges, non po-
testatem datam à Deo Regibus ostendit: ea enim est
omnipotentia Dei, vt non solùm corpora Regum;
sed etiam corda in potestate habeat, eaque vertat,
& conuertat, vt sibi libuerit. Quintus locus non
potestatem Regiam commendat; sed minatur se
permissurum, vt populus ob sua peccata in Regem
iniquum, & crudelem incidat, à quo non tam regatur,
quàm deuretur. Sextus, & septimus locus, timo-
rem populi erga Regem; non potestatem Regis
erga populum docet. Sed quicquid de his locis sit,
vt non negamus Regiam potestatem esse à Deo; sic
etiam negari non debet, Apostolicam potestatem esse
à Deo; imò omnem potestatem esse à Deo, iuxta il-
lud Apostoli Rom. 13. *Non est potestas nisi à Deo.*
quod autem potestas Regia subiecta non sit Apo-
stolicæ potestati, vel quod subiecta sit in spirita-
libus tantum, non etiam in temporalibus; in his
locis, neque apertè, neque obscurè habetur, atque
hoc est quod queritur.

7. Postremò adducit Barclaius argumentum,
quod etiam supra non semel adduxit. *S. Postremò,*
inquit, *quandoquidem potestas, & iurisdictio ista*
temporalis Papæ, de qua nobis sermo, neque expresso
Dei Verbo in scripturis comprehensa, neque ex tradi-
tione Apostolorum, quasi per manus recepta, neque vsu,
& consuetudine in Ecclesia per totos mille annos,
& amplius obseruata, aut ab vlllo Pontifice occupata,
neque ab antiquis Ecclesie Patribus laudata, & pro-
bata, imò ne memorata quidem inuenitur: qua nos ob-
secro

secro credendi nec scitas cogit eam admittere? aut
qua nobis eam auctoritate persuadeant?]

Respondeo. Multa sunt quæ ex verbo Dei per Ec-
clesiam explicata credimus, quamuis in verbo Dei
expressè non habeantur. Filium Dei esse patri con-
substantialem, expressè in scripturis non legimus;
credimus tamen, quia sic docet Ecclesia intelligen-
da esse verba Domini Ioan. 10. *Ego & Pater vnum*
sumus. Spiritum à Filio procedere expressè in Scri-
pturis non legimus; credimus tamen quia sic docet
Ecclesia intelligenda esse verba Domini Ioan. 16.
Ille me clarificabit, quia de meo accipiet. & annun-
cabit vobis: omnia que habet Pater, mea sunt, idè dixi
vobis, quia de meo accipiet. Baptismum paruulorum
expressè in scripturis non legimus; credimus tamè,
quia sic docet Ecclesia intelligenda esse verba illa
Ioann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu*
sancto, &c. & Matth. 19. Mite paruos venire ad me,
Sic ergo potestatem Summi Pontificis extendere
se ad temporalia, ac præsertim ad Regna, & Imper-
ria expressè in scripturis nõ legimus; credimus ta-
men, quia Ecclesia in concilijs generalibus, sic do-
cet intelligenda esse illa verba Domini Matth. 16.
Tibi dabo clauis, &c. Falsum verò est, potestatem istam
non fuisse in vsu apud Ecclesiã per totos mille
annos, & amplius. Iam enim supra docuimus, in
vsu fuisse post annum septingentesimum, tempore
Gregorij secundi, & Zachariæ Pontificum. Item
post annum octingentesimum tempore Leonis ter-
tij, & Gregorij quarti. Falsum quoque est ab anti-
quis Patribus non fuisse laudatam, vel commemo-
ratam; cum à Gregorio Nazianzeno paulò obscu-
rius; sed à Gregorio Romano apertè cõmemorata,
ac de-

ac deinde posterioribus seculis ab omnibus scriptoribus, quorum nonnulli in album sanctorum relati sunt, apertissime commendata, & celebrata fuerit. Quod in extremo capite Barclaius dicit, rationes nostras non esse demonstrationes, sed dialecticos syllogismos: proinde eas non certam fidem facere; id quale sit, & quantum ponderis, & momenti habeat, in sequenti capite explicabimus.

DEFENDITVR PRIMA

ratio Bellarmini pro potestate

Pontificis in temporalibus.

CAPVT XIII.

IN capite tertio decimo aggreditur Barclaius refutare eas rationes, quas ego in lib. 5. de Pontif. cap. 7. adduxi ad probandam Pontificis Maximi potestatem in temporalibus. Et quoniam ille præfatur, neminem Bellarmino diligentiam rationes pro hac potestate collegisse, vel argutius proposuisse, vel breuius, & subtilius conclusisse; ut videlicet lectoribus persuadeat Bellarmino superato, rem totam esse confectam: ego quoque præfari debeo, me non admittere, quæ Barclaius de mea diligentia, argutia, & subtilitate dicit. Scio enim multos esse me longè doctiores, & diligentiores, ac subtiliores, qui in eodem argumento ante me versati sunt, & quorum ego diligentiam, & studium pro ingenij mei tenuitate æmulari studui: proinde nõ in me superando stat summa victoriæ, ut Barclaius persuadere lectoribus nititur. Admonendum quoq; lectorem esse duxi, me in hac re cõprobanda rationes

rationes tantum, & exempla, non Scripturas, Concilia, & Patres adduxisse: quoniam ista in libris superioribus copiosissime persecutus fueram in confirmando primatu spirituali summi Pontificis; quo confirmato & firmiter stabilito facillimum esse censui, ex eo tamquam ex fonte deducere riuulos rationum ad potestatem in temporalibus cõprobendam.

Prima igitur ratio mea, quam Barclaius ad verbum refert, hæc fuit.

Potestas ciuili subiecta est potestati spirituali, quando utraq; pars est eiusdem Reip. Christianæ: ergo potest Princeps spiritualis imperare Principibus temporalibus, & disponere de temporalibus rebus in ordine ad bonum spirituale; omnis enim superior imperare potest inferiori suo.

Quod autem potestas politica nõ solum, vt Christiana; sed etiam vt politica, sit subiecta Ecclesiastica, vt talis est: Primò demonstratur ex finibus vt vsq;. Nã finis temporalis subordinatur fini spirituali, vt patet, quia felicitas temporalis, non est absolute ultimus finis; & ideo referri debet in felicitate æternam. Constat autem ex Arist. lib. 1. Eth. cap. 11. ita subordinari facultates, vt subordinantur fines.

Secundo, Reges, & Pontifices, Clerici & Laici non faciunt duas Respublicas, sed vnã, id est, vnã Ecclesiam. Sumus enim omnes vnũ corpus Roman. 11. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnũ ab alio: non autem recte asseritur, spiritualia pendere à temporalibus: ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq; subijciuntur.

Tertio, si temporalis administratio impedit spirituale

rituale bonum, omnium iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrandi, etiam cum detrimento temporalis boni: ergo signum est, subiectam esse temporalem potestatem spirituali. Hæc est mea ratio prima satis fideliter à Barclaiorelata.

Huic rationi responder ipse, falsum esse, quod ego assumpsi, ciuili potestatem subiectam esse spirituali, quando vtraq; pars est eiusdem Reip. Christianæ. Id autem falsum esse probare conatur his verbis: §. *Siquidem hæc due potestates ita sunt partes Reipubl. Christianæ, vt neutri in alteram imperium sit, vt potè cum liberæ, & sui iuris essent, mutuo amore coierunt. Vtraq; ergo alteram in suo ordine, & munere recognoscit, & veneratur, & suam vtraq; functionem arbitrato suo exercet; tantum inter eas conspirans quidam consensus, & societas est, ad Christianam Remp. conseruandam.*]

Respondeo. In his verbis affirmari video, non probari, politicam, & Ecclesiasticam potestates in eadem Ecclesia Christiana coniunctas esse vinculo benevolentia, non autem subiectione vnus ad alteram. Sed hoc rectè diceretur, si politica & Ecclesiastica potestas eiusdè ordinis essent, & quasi duas foederatas Resp. facerēt, vt sunt pagi Heluetiorum. At ex scripturis diuinis Pontifices, & Reges, clerici, & laici in Christo regenerati vnã Remp. in ò vnã ciuitatem, in ò vnã domum, in ò vnũ corpus efficiunt. Neque potestas spiritualis, & temporalis in Ecclesia conueniunt, vt duæ Resp. in vnã confederationem, sed vt spiritus, & caro in vnũ hominem, vt Gregorius Nazianzenus præclare docuit in oratione ad populum timore percussum: certum

certum autem est, spiritum in carnem imperiũ habere debere, non contra: neq; sunt in Ecclesia Christi Pontifices, & Reges, vt principales Arietes in Ouil, sed vt Pastores, & oũes: neque in dubium reuocari potest, an Pastores ouibus, vel oues pastori- bus cum imperio præfint.

Subiungit Barclaius: §. *Vtraque potestate, siue vt Genebrardi verbis vtat, vtroq; magistratu Ecclesia cõtinetur, munitur, & viget: ad quam protegendam, & sartam tectũ conseruandam alterius sic*

Alter a possit opem res, & coniuat amice.

vt quandiu societatem retinent, Resp. Christiana innumeris concordia, & pacis commodis efflorescat. At vbi coitam dissolunt, spiritualis quidem potestas, licet diuina virtute præstans, imbecillior tamen in oculis hominum, & corporalibus auxilijs destituta plerumque contemnitur: temporalis verò, quantumuis potens, atque fortis in suam ipsius perniciem per omne scelus, & insaniam properat, nimirum cælesti gratia destituta, qua per spiritualis potestatis coitionem fruebatur.

Respondeo. Hæc omnia contra sum auctorem, non contra Bellarminum pugnant. Faretur enim, Bellarminus, optimum esse, vt duæ istæ potestates cõcordes sint, & valdè perniciosum si inter se pugnent: sed non inde sequitur vnã alteri non esse iure subiectam. Nam & in homine optimum est, vt spiritus, & caro concordēs sint, & perniciosum, si dissideant, vt sæpè carne reluctante imperio spiritus, & spiritu carnem in seruitutem redigere conante, discordant: nec tamen vllus sapiens ex hac discordia colliget, non debere esse spiritui in carnem suam

suam imperium; cū contrarium apertissimè inde colligatur. Igitur eodem modo ex eo quod ex discordia duarum potestatum, spiritualis, & politicæ in eadem Christiana Republica tam multa incommoda sequuntur, & vtrique valdè necessaria concordia est: colligi debet, pertinuisse ad sapientiam Christi, Christianæ Reip. Conditoris, vt vnam potestatem alteri subijceret, quò facilius pacem, & concordiam inter se retinerent, & colerent.

Addit Barclaius testimonium Hosij Cordubensis, & S. Bernardi: sed quoniam ad testimonium non semel supra respondimus; audiamus verba S. Bernardi lib. 1. de Consideratione cap. 5. *Habent, inquit, hac infima & terrena Iudices suos, Reges, & Principes terra quid fines alienos inuaditis? quid salcem vestram in alienam messem extenditis?*

Respondeo. S. Bernardus ipse se declarat; cū in eodem loco subiungit. *Non quia indigni vos, sed quia indignum vobis talibus insistere, quippè potioribus occupatis: denique vbi necessitas exigit, audi quid censeat non ego, sed Apostolus. Si enim in vobis iudicabitur hic mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Sed aliud est incidere in ista, causa quidem urgente, aliud verò incumbere istis, tamquam magna, digna, tali, & talium intentione rebus.*] Vbi demonstrat Pontifices maximos, vt plurimum debere in rebus maioribus occupari, & infima ista, ac terrena relinquere Iudicibus minoribus, Regibus videlicet, & Principibus terræ. Quæadmodum Apollolus 1. Corinth. 6. dixit. *Iudicia secularia si habueritis contemptibiles qui sunt in Ecclesia, his constituite ad iudicandum.* Itaque S. Bernardus eò loco fines alienos, & messem alienam, iudicia ter-

rena vocauit, nō quod non possit Pontifex, sed quod vt plurimum non debeat, dimissis rebus grauioribus, istis terrenis, & vilibus implicari: Et Barclaius non satis prudenter, ne dicam fraudulenter, verba citat, quæ secum adferunt explicationem, si locus integer adferatur.

Pari astutia Ioannem Driedonem allegat ex lib. 2. de libertate Christiana cap. 2. cuius hæc sunt verba: § *Christus vtriusque potestatis officia discreuit, vt vna diuinis, & spiritualibus rebus, atque personis, altera profanis, atque mundanis præfideret. Et mox: En plane vides Christum discreuisse vtriusque potestatis officia. distinctio igitur Ecclesiastica potestatis Papa- lis à potestate seculari, ac Imperiali est de iure diuino facta.*]

Respondeo. Scribit Ioannes Driedo, potestates illas duas distinctas esse; sed vnam alteri subiectam esse, temporalem videlicet spirituali hoc loco non negat, & paulè infra in eodem capite discretis verbis affirmat, dicens: *Vnde Papa, & Imperator sunt in Ecclesia non tamquam duo Rectores summi in se diuisi, quorum neuter alterum cognoscit, & veneratur, tamquam superiorem: quia Regnum sic contra se desolabitur. hæc ille: nec valet glossa Barclaij, quod Imperator in spiritualibus Papam, Papa in temporalibus Imperatorem cognoscere debeat, & venerari tamquam superiorem. Nam Ioann Driedo explicuit sententiam suam lib. 1. eiusdem operis. cap. 9. vbi docuit, in ordine ad finem supernaturalem, subiectam esse potestatem temporalem potestati spirituali. & cap. 14. docuit Papam habere plenitudinem potestatis super omnes Reges, & Principes Christianos, & posse eos Regnis*

priuare, & in temporalibus prorsus eximere plebem Christianam ab eorum obedientia, & subiectione: & nusquam docuit, potestatem spirituales subiectam esse temporali, aut posse à Regibus priuari Pontificem Papatu, aut ab eius obedientia, & subiectione populos liberari. Allegat Barclaius antiquam glossam in can. *Hadrianus*, dist. 63. sic dicentem. *Quemadmodum ille huic in spiritualibus: ita hic illi in temporalibus pater est.* Sed ego istam glossam neque in nouis, neque in antiquis editionibus inuenire potui. Fortasè tamquam delira Anus antiquata est, aut præ nimio senio iam dudum excelsit è viuis.

Postremò addit Barclaius testimonium Bellarmini, vt Bellarminum cum Bellarmino committat, eumque proprio gladio vulneratum prosterнат. *Nota, inquit Bellarminus lib. 5. de Pontifice cap. 3. quemadmodum non est idem sidus Sol, & Luna, & sicut Lunam non instituit sol, sed Deus: ita quoque non esse idem Pontificatui & Imperium, neque vnā ab alio absolutè pendere.* His verbis recitatis subiungit Barclaius, §. *Sunt quidem Sol, & Luna duo luminaria magna, quæ Pontifex Innocentius, cap. Solita, de maiorit. & obediē. per allegoriam interpretatur duas dignitates, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & Regalis potestas, & illam Soli, hanc Lunæ comparat. Vnde hoc modo disputo. Quemadmodum Luna non minus Luna est, nec minus per se consistit, tunc cum à sole recedit, & mutuat um ab eo lumen errans amittit, quàm cum ijs radijs pleno orbe, atque aspectu illustratur, & neutro casu hæc ab illo, aut ille ab hac dependet: sed ambo institutionis suæ ordinem, & modum tenentes Deo, Mundoque deseruiunt: sic etiam potestas Regalis,*

Regalis, siue politica proprijs subnixā viribus per se semper consistit, & licet magnum quidem lumen ad bene, beatèq. viuendum à Pontificali, spiritualiq. potestate accipiat: tamen eius, neq. accessu neq. recessu vlla ex parte in sua essentia, siue essentia mutatur, minuitur, vel augetur, multoque minus aduenienti subiicitur.]

Respondeo. Similitudines non in omnibus locum habent, sed in eatantum re, ad quam explicandam adhibentur. Idè frustra queritur accommodatio in omnibus. Christus agnus Dei dictus est propter mansuetudinem, & leo propter fortitudinem, & petra propter firmitatem, & vitis propter fecunditatem: nec tamen licet Christo tribuere stoliditatem ouis, aut sæuitiam leonis, aut duritiem lapidis, aut fragilitatem vitis. Rectè igitur comparauit Innocentius tertius potestatem Pontificiam Soli, & potestatem Regiam Lunæ, quod illa præsit spiritualibus, ista temporalibus, illa sit maior, ista minor. Nec malè ego notauī, Pontificatum, & Imperium instar Solis, & Lunæ esse distincta, & à Deo; & Imperium absolutè non pendere à Pontificatu: quia videlicet Imperium Rom. fuit ante Pontificatum Christianum, ac per hoc institutum non fuit à Pontifice: neque Pontifex Imperium sustulit vnquam, sed solum transtulit ab vno homine ad alium, vel ab vna gente ad aliam. Concedimus autem Barclaiō potestates Pontificiam, & Regiam instar Solis & Lunæ non pendere ab inuicem quoad essentiam. Sed non concedimus, quod Barclaius in fine addidit, Lunam Soli non subijci. Subijcitur enim Luna Soli, cum ab eo lumen recipiat, & non subijcitur

Lunæ Sol, qui nihil recipit à Luna. Nec solum Luna, sed omnes etiam stellæ subijciuntur Soli, quoniam ab illo lumen recipiunt, & rectè Marcus Tullius in Sónio Scipionis de sole dicit, *Dux est & Princeps, & moderator luminum reliquorum.* Itaque quemadmodum Soli subijcitur Luna, & Lunæ non subijcitur Sol: ita quoq; Pontifici subijcitur Rex, & Regi non subijcitur Pontifex.

DEFENDITVR CONFIRMATIO
primæ rationis Bellarmini

CAPVT XIV.

IN capite quartodecimo Barclaius examinat tria illa argumenta, quibus ego probaui assumptionem primæ rationis, siue antecedens primi enthymematis, vt Scholarum verbis vtamur. Primum argumentum illud fuit: *Finis temporalis subordinatur fini spirituali; sed facultates subordinantur, vt subordinantur fines; igitur facultas siue potestas temporalis, subordinatur facultati, siue potestati spirituali.* Ad hoc argumentum respondet Barclaius his verbis.

S. Nego constanter talem ordinationem, vel subordinationem finem harum potestatum esse, quatenus ipsæ tales potestates sunt. Nam finis politica, seu ciuilis potestatis, quatenus politica est, nihil aliud absolute complectitur quam felicitatem temporalem, commune scilicet bonum, & vita degenda ordinatam tranquillitatem, vt ipsemet alibi Bellarminus fateatur. Politica potestas, inquit, habet suos Principes, le-

ges, iudicia, &c. & similiter Ecclesiastica suos Episcopos, Canones, iudicia. Illa habet pro fine temporalem pacem, ista salutem æternam. Hæc Barclaius, qui postea rem eandem confirmat ex Apostolo 1. ad Tim. 2. qui iubet nos orare pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus in omni pietate, & castitate. Item ex Nauarro, qui cap. Nouit, de Iudic. numer. 90. dicit, finem potestatis laicæ esse vitam bonam, beatam, & quietam temporalem mortalium, quæ & finis est legum ab ipsa emanantium: potestatis verò Ecclesiasticæ, finem esse vitam æternam supernaturalem, eundemque esse finem legum ab ipsa emanantium.]

Respondeo. Negat Barclaius rem certissimam omnium consensione Doctorum; nec potest aliter paradoxa sua defendere, nisi audacter omnia negando, quæ illi obijciuntur. Quid enim apud Theologos, & Philosophos notius, quam inter causas tum efficientes, tum finales ordinem esse, & inferiores superioribus subordinari? Certè Deus est primæ causa efficiens omnium rerum, eiq; subordinantur, causæ secundæ, siue vniuersales, quales sunt cœli, siue particulares, quales sunt res ipsæ inferiores, quarum vnaquæq; producit effectus sibi similes, non absque actione cœlorum, & cooperatione Dei, primæ videlicet, atque altissimæ causæ. Eodem igitur modo finis vltimus absolute Deus est, atque ad eum ordine quodam referuntur, & subordinantur omnes alij fines. Finis quidem immediatus potestatis Politicæ est pax Reip. temporalis, sed hæc pax subordinatur paci supernaturali hominis cum Deo; ista verò paci beatæ, quæ est in superna Hierusalem: quæ tandem subordinatur gloriæ Dei Conditoris,

qui est primum principum, & vltimus finis omnium rerum. Atque hoc ipsum docent auctores, quos hic Barclaius citat, Bellarminus enim, quem primo loco nominat, lib. 5. de Pontif. cap. 6. vbi scripsit, finem politicæ potestatis esse pacem temporalem, & finem potestatis Ecclesiasticæ esse salutem æternam: paulò post addidit hæc verba: *Quando ista potestates sunt coniunctæ, vnum corpus efficiunt, ideoq; debent esse connexæ, & inferior superiori subiecta, & subordinata*: cuius rei rationem reddit cap. 7. *quia finis temporalis potestatis subordinatur fini potestatis spiritualis*. Sanctus quoque Apostolus 1. ad Timoch. cap. 2. quem Barclaius secundo loco citauit, cum iussit orari pro Regibus, vt tranquillam vitam agamus; adiunxit, *in omni pietate, & castitate*; vt ostenderet tranquillitatem vitæ, quæ est finis politicæ potestatis, subordinari pietati, & castitati, quæ finis est potestatis spiritualis, per quæ ad finem vltimum peruenitur, qui est felicitas sempiterna. Denique Nauarrus, quem tertio loco Barclaius attulit, in ca. Nonit. de Iudic. num. 90. scribit, finem potestatis temporalis esse vitam bonam, & beatam mortali-um temporalium: finem spiritualis potestatis esse vitam æternam in coelis. Sed idem auctor eodem loco, num. 99. demonstrat, finem temporalis potestatis subordinari fini potestati spiritualis, cum docet ex S. Thom. lib. 3. de Regimine Principum c. 15. Christi dominium ordinari ad salutem animæ & spiritualia bona, licet à temporalibus nõ excludatur, eo modo quo ad spiritualia ordinatur. Expende, inquit, Nauarrus, *illa verba. eo modo, quo ad spiritualia ordinantur: nam illo & non alio modo suprema hæc Papa Patriæ potestas extenditur ad illa, id est,*

est, ad temporalia. Ibidem Nauarrus adducit alium locum S. Thomæ ex 2. 2. q. 40. art. 2. ad tertium. *Omnis persona, inquit Sanctus Thomas, vel ars, vel virtus ad quam pertinet finis, habet disponere de his, quæ sunt ad finem: bella autem carnalia in populo fidelis sunt referenda ad spirituale bonum diuinum, cui Clerici deputantur: & ideo ad Clericos pertinet disponere, & inducere alios ad bellandum bella iusta*. Vbi Sanctus Thomas docet bella carnalia ordinari ad bonum spirituale, vt ad finem non immediatum, sed mediatum: finis enim belli carnalis immediatus est victoria, & pax temporalis: sed quia hæc ordinantur ad bonum spirituale, vt alia omnia temporalia, ideo dicitur bellum carnale ordinari vt ad finem, mediatum videlicet, ad bonum spirituale: & ea de causa disponere de bellis iustis agendis pertinet aliquo modo ad Clericos, id est, ad Ecclesiasticam potestatem, cuius finis immediatus est bonum spirituale. Multa similia habet idem Sanctus Thomas, de subordinatione finium in 1. 2. q. 1. art. 4. & lib. 3. contra gentes cap. 17. 18. & sequentibus.

Aggreditur deinde Barclaius secundum argumentum meum, quod erat huiusmodi: *Reges, & Pontifices, Clerici & laici non faciunt duas Resp. sed vnã, id est, vnã Ecclesiam: sumus enim vnum corpus Rom. 12. & 1. Corinth. 12. At in omni corpore membra sunt connexa, & dependentia vnum ab alio: non autem rectè afferitur spiritualia pendere à temporalibus, ergo temporalia à spiritualibus pendent, illisq; subijciuntur*.

De hoc secundo argumento ita loquitur Barclaius. §. Secundum verò argumentum vsque adeò frivo-

frivolum est, & fallax: vt nihil inficitius dici, aut vitiosius colligi possit, quam quod eo concluditur: equas enim Anus tam excors est, vt nesciat non valere hanc cofecutionem: Sunt membra vnius corporis, ergo vnum ab alio pendet: nam neq; pes à pede, neque brachium à brachio, neque humerus ab humero pendet, sed ab vno tertio.]

Respondeo. Oblitus erat Barclaius, cum hæc scriberet, eorum, quæ paulò ante dixerat, neminem Bellarmino argutius argumenta proponere, neminem breuius, subtiliusque concludere. ista siquidem nõ bene cohærent: argumenta proposita argutissime subtilissimeque conclusa à qualibet ex corde Anu posse nullo labore dissolui. Sed omitto Barclaij inconstantiam, qui Bellarminum nunc laudibus euehit in cœlum, nunc conuicijs deprimit in abyssum: parũ enim Bellarmino est, vt à Barclaio iudicetur, aut ab alijs ei similibus, qui Iudices eius legitimi nõ sunt; omnes enim stabimus ante tribunal Christi, & ab illo iustè vereque, ac sine omni animi perturbatione iudicabimur. Quòd ergo dixi, membra eiusdem corporis esse connexa, & vnum pendere ab alio; de membris diuersi generis intellexi, qualia sunt digitus, manus, brachium, humerus, & caput: non de membris eiusdem generis, qualia sunt duæ manus, duo pedes, duo oculi, duæ aures: potestas enim politica, & Ecclesiastica, de quibus loquebamur diuersi generis sunt, vt notum est: & secundum subiectam materiam verba intelligenda sunt; alioqui nulla esset tam certa demonstratio, quæ calumiam pati non posset. Itaq; potestas Regia, quæ in suo genere principalis est, si cum potestate Pontificia, quæ etiam in suo genere principalis est, ia

vnum

vnum corpus coalescat, necessariò debet, aut subesse, aut præesse, ne sint in vno corpore duo capita: & cum satis constet Pontificem esse caput Ecclesiæ vice Christi, apertè sequitur, vt debeat Rex, aut non esse membrũ huius corporis, aut Pontifici subesse; & eodem modo potestas politica, quæ præcipuè residet in Rege, aut debet subiecta esse spirituali, quæ præcipuè residet in Pontifice, aut extra Ecclesiam remanere: quæ madmodum non potest esse digitus in corpore, qui non pendeat à manu; neque manus, quæ non pendeat à brachio; neque brachium, quod non pendeat ab humero: neq; humerus, qui nõ pendeat à capite. Quod autem Barclaius dicit paulò post, *potestatem spiritualem, & politicam, esse veluti duos humeros in corpore, quorum neuter alteri subicitur; sed vterque subicitur vni capiti Christo*: non solum est falsum, quia potestates illæ non sunt eiusdem generis, vt duobus humeris cõparari possint, quomodo rectè compararentur duobus humeris duæ Regiæ potestates: sed etiam ad hæresim pertinet, quæ hoc tempore maximè viger: quid enim hæretici huius temporis maiori conatu populis persuadere conantur, quàm non esse summum Pontificem caput visibile corporis Ecclesiæ, cui omnes Christiani, quantumuis magni, necessariò subijci debeant, si salui esse velint? Atqui hoc illis vltro concedit Barclaius, qui ramen in toto libro Catholicum se facit. Itaq; potestas spiritualis, & politica non rectè comparantur duobus humeris; sed vel spiritui, & carni comparari debent, vt facit S. Gregorius Nazianzenus in oratione sæpè citata ad populum timore perculsum, & Præsidem irascentem: vel brachio, & capiti, membris videlicet principa-

libus,

libus, quorum tamen vnum, quamuis in se valde potens, & robustum ab altero superiore dirigi debeat, & gubernari.

Sed instat Barclaius, atque obijcit mihi mea ipsius scripta, lib. 3. de Pontifice cap. 19. vbi admitto Reges terræ non habere in terris iudicem, quantum ad res politicas pertinet: & contendit, me contraria loqui, cum vno in loco doceo, Reges non habere iudicem in terris, quo ad res politicas: in alio loco admitto, Pontificem iudicem esse Regum, vt etiam eos per sententiam Regno priuare possit.

Respondéo. Innocentius tertius in cap. *Per venerabilem*, Qui filij sint legit. scribit Reges in temporalibus, non habere superiorem: & tamen ipse idem Othonem quartum Imperatorem deposuit. Audeat ergo Barclaius Innocentium, tamquam secum ipsum pugnantem arguere: & ego cum tanto Pontifice reprehendi non molestè feram. Sed defensio in promptu est: Reges enim non habere iudicem in terris, quoad res politicas, sine in temporalibus, dum eorum regimen ita intra res politicas, & temporalia se continet, vt spiritualibus non officiat. Præterea dicuntur Reges non habere iudicem in politicis, & temporalibus, quia non habent super se iudicem politicum, siue temporalem, quamuis habeant iudicem spiritualem, à quo dirigi, & iudicari possunt etiam in temporalibus per ordinem ad spiritualia.

Quod verò Barclaius addit, discrimen vocum *directe*, & *indirecte* ad formam, & modum pertinere, non ad vim, & effectum iudicij: iam supra refutatū est in cap. 12. vbi de his vocibus ex proposito disputauimus.

Restat

Restat argumentum meum tertium, quod tale erat. *Si temporalis administratio impedit spirituale bonum omnium, iudicio tenetur Princeps temporalis mutare illum modum administrationis, etiam cum detrimento temporalis boni, ergo signum est, subiectam esse temporalem potestatem spirituali.*

§. Huic argumento duobus modis Barclaius occurrit: primum enim notat, quod cum rem demonstrandam susceperim, signum tantum protulerim: deinde negat consecutionem argumenti: nam ex eo quod tenetur Princeps temporalis mutare formam regiminis, si per eam bonum spirituale impediatur: dicit Barclaius sequi, spiritualia esse digniora temporalibus, non autem potestatem temporalem spirituali esse subiectam.]

Respondeo. Non est nouum, neque insolitum, post demonstrationes adferre quoque argumenta à signo. Quod autem attinet ad consecutionem, fallitur Barclaius. Nam ex illo antecedente, *Tenetur Princeps Politicus mutare administrationem suam, si obstat bono spirituali*; non sequitur absolute, *ergo bonum spirituale est nobilius ac dignius temporali*: sed sequitur, *ergo ad bonum spirituale ordinatur, vt ad suum finem bonū temporale*, ac per hoc potestas temporalis subiecta est potestati spirituali: necessitas enim mutandi administrationem in eo casu non oritur ex dignitate, vel nobilitate boni spiritualis præcisè, sed ex subordinatione vnius ad alterum: quod perspicuè ostendi in meo lib. 5. de Pontifice cap. 7. in explicatione huius argumenti tertij, ad quæ Barclaius nihil respondit.

RE-

REFVTATVR DIGRESSIO

Barclajj.

CAPVT XV.

IN capite quintodecimo Barclaius non contentus ijs, quæ dixerat in responsione ad primam rationem meam: antequam transeat ad secundam examinandam, & refellendam, iterum repetit sententiam suam de potestate Ecclesiastica, ac politica, quod videlicet, Principes temporales subiecti esse debeant Episcopis, quoad spiritualia, & contra Episcopi subiecti esse debeant Principibus, quo ad temporalia: quemadmodum Episcopi cogere possunt spiritualibus pœnis Principes temporales ad obediendum in ijs, quæ ad animam pertinent: sic possunt Principes temporales cogere Episcopos corporalibus pœnis ad obediendum in ijs, quæ pertinent ad temporalia, modò fidei Catholicae, & bonis moribus non sint contraria. Excipit tamè summum Pontificem, quem dicit non esse subiectum vlli Principi temporali, quoniam ipse quoque est Princeps supremus temporalis in prouincijs ditionis Ecclesiasticæ. In summa tollit Barclaius de medio omnem exemptionem Ecclesiasticorum à potestate Principum secularium. Ac primum ad hanc sententiam stabiliendam producit testimonium Francisci Romuli in responsione ad certa capita Apologiæ, &c. qui disertis verbis affirmat, Episcopos Regibus in temporalibus rebus, & Reges Episcopis in rebus spiritualibus debere esse

esse subiectos. Sed facilis est responsio. Loquitur enim Franciscus Romulus eo loco de subiectione, quam habent Episcopi, & reliqui Clerici ad obseruandas leges politicas, & non perturbandum ordinem politicum à Regibus constitutum; vt etiam docet Gelasius, & Nicolaus Pontifex: ille in Epist. ad Anastasium Imperatorem, hic in Epistola ad Imperatorem Michaellem, quos eo loco Franciscus Romulus allegauit. Sed hinc non sequitur, posse cogi Episcopum à Rege ad obediendū, vel puniri, si non obediat, cum Rex nullam habeat in Episcopos, vel Clericos potestatem, quod apertissimè legitur in Concilio Constantiensi, Sess. 31.

Secundo producit testimonium ipsius Bellarmini, ex lib. de Clericis, cap. 28. vbi docet, Clericos, vt ciues, esse partes, & membra Reipubl. politicæ, ac per hoc obligari ad leges politicas obseruandas. Sed quoniam idem Bellarminus in eodem loco, excipit potestatem coactiuam à qua liberos esse dicit Clericos: Barclaius reclamationem, ac dicit; *Verius est Clericos ad obsequium legum, vbi causa postulat, à temporali Iudice cogi posse, vt nec in eare exemptionis sua beneficio gaudeant, quod ab Imperatorum, & Principum legibus, eos accepisse satis constat. Frustra enim legum auxilium inuocat, qui contra eas committit.*

At hic Barclaius more suo contra sententiam Catholicorum omnium loquitur: quamuis enim disputet Theologi, & Canonistæ de iure exemptionis, tamen esse Clericos aliquo iure exemptos, & non posse cogi à laica potestate, omnes docent. Vtrum autem verius sit existimandum, quod vnus, an quod vniuersitas docet, alijs iudicandum relin-

quo: sed de hac re inferius plura dicemus, & multa etiam in lib. de Clericis diximus.

Tertio Barclaius producit testimonium sancti Gregorij, in epist. 15. lib. 4. ubi sanctus Gregorius ad Mauritium scribens, sic loquitur: *Sacerdotibus non ex terrena potestate Dominus noster citius indignetur; sed excellenti consideratione propter eum, cuius serui sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reuerentiam impendat.*

S. Dominetur nimirum, addit Barclaius, *quatenus ciues sunt, & partes Reipub. reuerentiam impendat, qua Dei Sacerdotes, & Patres spirituales, quibus ipse Imperator, ut Ecclesia filius subicitur.*

Respondeo. Possent verba sancti Gregorij in eum sensum exponi, ut significare voluerit, Imperatorem dominari posse Sacerdotibus constituendo leges politicas, quas ipsi quoque vi rationis, sed non vi legis obseruare tenentur; sed eis reuerentiam illam impendere debere, ut non eos ipse puniat, si leges non seruent, sed Prælati ipsorum puniendos relinquat. Sed quoniam ex ipso Gregorio in Commentario Psalm. 101. didicimus, Mauritium Tyrannicè imperasse in vltimis Imperij sui annis, ac potissimum in Sacerdotes seuire cæpisse: mirum non est, si sanctus Gregorius ita loquatur, ut iugum Tyrannicum si auferre non poterat, mitigare saltem, & moderari niteretur.

Quarto producit testimonium Scripturæ, lib. 3. Reg. c. 2. Vbi Salomon Rex sacerdotem Abiatharem reum mortis pronunciauit, quod coniuranti Adonix consensisset: & eiecit eum, ne sacerdotio fungeretur.]

Respondeo. Non est improbable in testamento veteri

veteri Regem absolute maiorem fuisse Pontifice, tum quod ita doceat sanctus Thomas in lib. 1. de Regimine Principum, cap. 14. tum quod in testamento veteri promissiones essent temporales, & sacrificia carnalia; sed quoniam probabilius est, in ipso etiam testamento veteri, maiorem fuisse Pontificem Rege, ut ostendimus, lib. 2. de Pontif. cap. 19. idè perstitimus in ea responsione, quam in eo loco scripsimus, Salomonem non vt Regem; sed vt Prophetam diuina instinctu iudicasse Abiatharè mortis reum, & ei sacerdotium abrogasse, aliisque ei substituisse. Nam quod in scriptura 3. Reg. 2. legimus, *Vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo*: ratio est, cur Salomon hoc fecerit. At, inquit Barclaius, *illud, Vt impleretur sermo Domini, nihil aliud significat, nisi tunc impletum fuisse, quod Dominus prædixerat futurum: quemadmodum Matth. 27. cum dicitur, impios milites diuisisse inter se vestimenta Christi, ut impleretur illud Psalmi, Diuiserunt sibi vestimenta mea.*

Respondeo. Illud, *ut impleretur verbum Domini*, aliquando significat solum, in illud fuisse prædictum, & postea impletum, vt in loco allegato ab Aduersario. Aliquando significat id factum esse eo animo, eaque intentione, ut obedientia præstaretur Deo, qui voluit per eum id fieri, vt lib. 4. Reg. ca. 9. Iehu iussit, Ioram Regem occisum proijci de curru in agrum Iezrael, *ut impleretur verbum Domini, quod locutus fuerat per Eliam Prophetam. Tolle, inquit, eum, & proijce de curru in terram, iuxta verbum Domini.* Quod autem locus allatus ex lib. 3. Reg. cap. 1. debeat intelligi hoc secundo modo, probari potest ex voce hebraica: nam vbi nos habemus in textu

Eiecit ergo Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini; vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo: in hebræo est verbum actiuae significationis אָבִיָּאֵר ad implendum, siue vt ipse impleret sermonem Domini. Quare verba textus lacini debent sic intelligi, vt impleretur, supple, ab ipso Salomone sermo Domini. &c. Adde, quod ex sententia Barclaij, Rex non potest punire Sacerdotem poena spiritali, neque miscere se in negotijs spiritalibus, sed solum in temporalibus: Salomon autem priuauit Abiathar munere sacerdotali, & alium eius loco substituit; ergo vel excessit modum potestatis suæ, vel hoc fecit non vt Rex, sed vt Propheta, ex peculiari instinctu Dei, vt nos supra diximus. Deinde si hæc Lectori non facis faciunt; dicere possumus, in Scriptura sacra narrari factum Salomonis, sed non definiti, iure ne, an iniuria id fecerit: quemadmodum etiam in eo loco narratur cædes Adoniae fratris Salomonis, iussu eiusdem Salomonis patrata, ob id quod Adonias petierit sibi dari in vxorem Abisag Sunamitidem: quod recte ne, an secus factum fuerit, disputari potest. Itaque non bene colligeret, qui diceret, Rex Salomon priuauit sacerdotem functione sua, & occidit fratrem suum, quia petierat in vxorem illam puellam, quæ fuerat ancilla patris sui: ergo possunt Reges priuare functione sua Sacerdotes, aliosque in eorum locum substituere: & possunt fratres suos interficere, si speciosam aliquam puellam, quam Rex ipse forasce amat, sibi dari postulent in vxorem. Iste, inquam, non bene colligeret, quia Reges multa sæpè faciunt ex potestate, non ex iustitia: & videndum est non tam quid possint, quam quid debe-

ant,

ant, siue quid iure possint: non enim verum est, quod Imperatori Antonino Caracallæ dictum fuit, *Regibus quodlibet, licet.*

Addit Barclaius: §. *Aequè fallitur vir idem doctissimus, cum ait eodem lib. 2. de Summo Pontif. cap. 29. non mirum esse, si in Testamento veteri summa potestas fuit temporalis, in nouo spiritalis, quia in veteri Testamento promissiones tantum temporales fuerunt, & in nouo spiritalis, & æternæ.*]

Respondeo. Eam ego sententiam vt probabilem posui, propter auctoritatem S. Thomæ in lib. 1. de Regimine Principum, siue auctoris illius libri, quicumque fuerit, & propter non condemnam rationem ab eodem auctore allatam. Barclaius autem dicit quidem in vtroque testamento potestatem Regiam fuisse solum temporalem; potestatem Pontificiam, solum spiritalem, sed nulla vel auctoritate, vel ratione probat. Quare nemo mirari debet, si veterem auctorem cum ratione loquentem anteponamus Barclaijo, auctori recenti, & sine ratione veteres carpenti.

His expeditis percenset, ac numerat Barclaius ordine priuilegia exemptionum, quæ data sunt à Regibus, vel Imperatoribus ordini Ecclesiastico; ex quibus colligit, Ecclesiasticos ex se subiectos esse in temporalibus politice potestati: nisi enim subiecti essent, non egerent priuilegijs, neque illa vel quæsiuissent, vel etiam oblata accepissent.

Ad hæc breuiter respondeo, nos hoc loco non suscepisse disputationem de potestate Regum in Ecclesiasticos, sed de potestate Summi Pontificis in temporalibus: neque æquum est, de vna disputatione ad aliam transire. Quare Lectorem remitti-

mus ad ea quæ in Controuerſijs de exemptione Ecclēſiaſticorum diſputauimus, præſertim in editionibus poſt annum Domini 1598. in quibus paulò planius & plenius ſententiam noſtram explicuimus, quàm in editionibus prioribus. Accedit etiam, quod Barclaius infra iterum de hac re, & ſuſius tractat, capite videlicet triceſimo ſecundo, & triceſimotertio, vbi ſe in materia exemptionis nouam doctrinam contra ſcriptores omnes inueniſſe gloriatur.

REFVTATVR ALIA DIGREſſio Barclaij.

CAPVT XVI.

IN capite ſextodecimo Barclaius intermiſſa reſponſione ad orationes meas, pro poteſtate Pontificis in temporalibus, iterum digreditur ad poteſtatem Regum in Pontifices. Et quoniam ego in lib. 2. de Pontif. cap. 29. dixeram, diſcrimen eſſe agnoſcendum inter Reges Ethnicos & Chriſtianos, quòd illi non ſubiectiſſent ſe per Baptiſmum Summo Pontifici, vt Chriſti Vicario, iſti autem ſubiectiſſent: & idèò probabiliter dici potuiſſe, Summos Pontifices olim ſubiectos fuiſſe Imperatoribus Ethnicis quoad temporalia; Imperatoribus autem Chriſtianiſ, nunquam fuiſſe de iure ſubiectos: aggreſſitur hoc diſcrimen impugnare, ſeque demonſtraturum pollicetur, Pontifices Summos non minus ſubiectos eſſe de iure Regibus Chriſtianiſ, quàm Ethnicis, quòd attinet ad temporalia. Excipit tamen eos Pontifices, qui poſt adeptam temporalem ditio-

net

nem in certis prouincijs coeperunt eſſe ſupremi Principes politici, vt ſunt Reges alijsque Principes abſoluti. Veitur autem hac ratiocinatione: *Principes temporales per baptiſmum ſubiecerunt ſe poteſtati ſpirituali Summi Pontificis, vt Chriſti Vicarij: ex hac autem ſubiectiōe non ſequitur Summum Pontificem, non eſſe ſubiectū poteſtati temporalis Principum Chriſtianoꝝ; ergo Bellarminus vitioſè argumentatur.*

Reſpondeo. Quòd dixeram in loco citato de ſubiectiōe temporali Summorum Pontificum ad Ethnicos Imperatores, in Recognitione operum meorum ante duos annos edita mutauī: ſecutus enim fueram auctoritatem Alberti Pighij; ſed animaduerti poſtea, rationem eius ſententia, non eſſe ſatis firmam. Sed nihil ad Barclaium: ſiue enim Pontifices ſubiecti fuerint temporalī poteſtati Imperatorum Ethnicorū, ſiue non fuerint, Barclaij ratiocinatio vitioſa eſt, & Bellarmini argumentū vitio caret. Per hoc. n. quòd Reges per Baptiſmum poteſtati ſpirituali Pontificis ſe ſubiecerunt, cenſentur etiam eidem poteſtati ſpirituali Regna ſua ſubiectiſſe, & politicam poteſtatē, vt videlicet à Pontifice dirigi, & corrigi vellent, ſi quo modo circa temporalia à via ſolutis deſteterēt. Vana ſunt autē omnia quæ Barclaius ſubiungit de Conſtantino Imperatore, Clodeueo, & Donaldò Regibus, qui per baptiſmū Imperio, & Regnis nō exciderūt. Nā neque nos dicimus, Reges per baptiſmū Regnis excidere, aut quicquam ſui iuris amittere; ſed cōtra potius affirmamus, Reges poſt baptiſmum ſelicius, veriusq; regnare. Neq; enim Chriſti Vicarijs Regna filioꝝ ſuorum ſpiritualium affectat, aut in iurisdictionem illorum temporalem imminuere, aut perturbare

L 4

cupit,

cupit, vt apertè scripsit Innocentius tertius in capite sæpè citato, *Per venerabilem*, Qui filij sunt legitimi; sed prouidere nititur, vt regnent in terris, vt Regnum cœleste non amittant, & vt Regna terrena Regno cœlesti famulentur, vt præclare scribit Sanctus Gregorius in lib. 2. epist. 61.

Subiungit postea Barclaius similitudinem, qua explicari aptissimè, & confirmari efficacissimè sententiam suam censet. hæc est autem similitudo. *S. Si quis filius familias patre suo adhuc superstitè magistratum publicum gerat: debet patri parere in ijs, quæ ad res domesticas pertinent, & poterit, si male se gesserit erga patrem, à patre puniri per exheredationem, aliasq; pœnas ad quæ patria potestatis se extendit: non tamen parere tenebitur in ijs, quæ ad publicam administrationem pertinent, neque poterit à patre priuari Magistratu, alijsve pœnis coerceri, quæ à publico Magistratu infligi solent. Contra verò pater tenebitur filio Magistratum gerenti assurgere, eiq; parere in rebus publicis, & politicis; non autem in domesticis: & poterit in patrem animaduertere, atque in eum lege agere, vt in alios homines priuatos, si contra publicas leges aliquid fortè peccauerit. Sic igitur Pontifex, qui pater est omnium Christianorum, etiam Regum, & Principum, poterit Regibus imperare in ijs, quæ ad res domesticas, id est, Ecclesiasticas pertinent, eosq; punire pœna grauissima exheredationis, id est, excommunicationis: sed non poterit aliquid eis iubere circa regimen politicum, neque eos Regnis priuare: contra Reges poterunt Pontifici imperare in ijs, quæ spectant ad regimen politicum, non autem in rebus Ecclesiasticis & spiritualibus.]*

Respondeo. Iam supra admonui, Barclaium eadem

eadem sæpius repetendo librum suum augere, vt ex paruo libello, liber iustæ staturæ efficiatur. Hæc enim similitudinem iam ante proposuerat capite tertio, eo excepto, quod eo loco Patri adoptiuo Pontificem comparauerat, hoc loco Patri simpliciter comparat: sed quod attinet ad rem præsentem, eadem similitudo est. Atque vt capite tertio admonuimus, similitudo illa tam est inepta, & puerilis, vt mirum sit, Barclaium ipsum non animaduertisse vitia similitudinis à se allatæ. Nam potestas publici Magistratus maior est potestate patriæ ciuium priuatorum, & potest eam dirigere, & corrigere, & si iustitia postulet, potest Patrem patriæ potestate priuare: contra verò, Pater, cum ciuis priuatus sit, non potest Magistratum publicum dirigere, & corrigere, multò minus illum potestate priuare. Potestas autem Summi Pontificis, patria quidem potestas est; sed haud similis potestati patriæ ciuium priuatorum; sed potestati Dei, cuius Pontifex vices gerit in terris; proinde potestas est supernaturalis, spiritualis, publica, & omni potestate politica, atque humana longè sublimior. Itaque duo sunt in hac similitudine Barclaij: vnum quod potestatem politicam magistratus, & potestatem ciuium priuatorum pares facit; cum tamen priori, vt superiori, posterior vt inferiori subijciatur: alterum, quod Potestatem Pontificiam similem fecerit potestati patriæ humanæ, & priuatiæ; cum sit potestas publica, & diuina, qua neque maior, neque par in terris inueniri potest. Vide quæ diximus de hæc cap. tertio.

Addit postremò Barclaius testimonium Nicolai Cardinalis de Cusa, qui in lib. 3. de Concordia

Catholica cap. 3. scribit, fuisse in antiqua quadam glossa ad Canonem *Hadrianus* dist. 63. Papam esse Patrem Patricij in spiritualibus, & Patricium esse Patrem Patrum in temporalibus. & cap. 4. scribit, non esse in manu Romani Pontificis dare cuiunque prouinciæ per Mundum Regem, vel Imperatorem, ipsa non consentiente.

Ad primum testimonium iam supra respondi, glossam illam antiquam merito fuisse antiquatam, & explosam. Ad secundum respondeo, Pontificem Romanum posse; præsertim in casu hæresis, Imperatores, ac Reges excommunicare, atque deponere, eorumque subditos ab obedientia liberare: quis autem in locum ipsorum succedere debeat, liberum relinquere illis ad quos de iure pertinet. Itaque non obrudit Imperatores, aut Reges pro arbitrio populis inuitis, neque iura hæreditariæ successions, aut electionis tollit; atque hoc est solum, quod Cardinalis ille requirit.

*DEFENDITVR SECVND A R A T I O
pro potestate Summi Pontificis in
temporalibus.*

CAPVT XVII.

IN capite septimodecimo Barclaius digressionibus expeditis, redit ad examinandas, & refellendas Bellarmini rationes: & quoniam de prima ratione satis multa dicta sunt in capite quartodecimo, aggreditur nunc secundam, quam fideliter transcripsit in hæc verba.

Secundæ ratio, inquit, est: Respublica Ecclesiastica

astica debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum: tales enim sunt omnes Respublice bene instituta: ergo debet habere omnem potestatem necessariam ad finem suum consequendum: sed necessaria est ad finem spiritualem potestas vtendi, & disponendi de temporalibus rebus; quia alioqui possent mali Principes impunè fouere hæreticos, euertere Religionem; igitur, & hanc potestatem habet. Item potest qualibet Respubl. quia perfecta, & sibi sufficiens esse debet, imperare alteri Reipubl. non sibi subiecta. & eã cogere ad mutandã administrationem, imò etiam deponere eius Principem, & alium instituere, quando non potest aliter se defendere ab eius iniurijs: ergo multo magis poterit spiritualis Respubl. imperare & temporali Reip. sibi subiecta, & cogere ad mutandam administrationem, & deponere Principes, atque alios instituere, quando aliter non potest bonum suum spirituale tueri.

Hanc rationem satis fideliter allatam ex duplici capite Barclaius reprehendit. Primum enim negat duas esse Respublicas in Ecclesia, vnam Ecclesiasticorum, alteram laicorum, siue vnam spiritualem, alteram temporalem; vnam sacram, alteram politicam: & probat ex prima mea ratione, in qua dixi, potestatem politicam, & spiritualemente partes eiusdem Reipubl. Christianæ, & Clericos, & laicos non facere in Ecclesia duas Resp. sed vnam.

Deinde negat, potestatem disponendi de rebus temporalibus necessariam esse ad finem spiritualemente: quod ex eo probat, quod Apostolus Petrus indicat Act. 5. se non habuisse potestatem disponendi de bonis temporalibus Ananiæ, cui dixit, *Nonne manens tibi manebat, & venundatum erat in tua potestate.*

Ad primum caput facillima responsio est. Respublica enim spiritualis, siue Ecclesiastica, & Respublica temporalis, siue politica, & duæ sunt, & vnæ; duæ partialis, vna totalis: quemadmodum spiritus, & caro simul iuncta vnum hominem faciunt, imò vnus homo sunt, vt sanctus Athanasius in Symbolo fidei loquitur: & colligitur ex 2.ca. Geneleos, vbi legimus, *Formauit Deus hominem de limo terra, & inspirauit in faciem eius spiraculum vite, & factus est homo in animam viuentem*: & tamen ita distinctæ sunt potentijs, & legibus, & motibus, vt Apostolus ad Rom. 7. dicat, *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*: & ad Gal. 5. *Caro concupiscit aduersus spiritum; spiritus autem aduersus carnem*; & quod magis est admirandum, 2. Corinth. 4. vocatur spiritus, homo interior, & caro homo exterior, cum dicitur, *Licet is, qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem*. & Rom. 7. *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem*. Itaque spiritus, & caro sunt vnus homo, & duo homines: neque spiritus sanctus, qui vtrunque dicit, sibi ipse contradicit: quare nec Bellarminus secum pugnat, cum Republicam Ecclesiasticam, & politicam in Ecclesia nunc considerat, vt partes vnius Reipublicæ Christianæ, nunc vt duas Respublicas inter se distinctas, nam simillimam esse Respublicam Ecclesiasticam spiritui, & politicam carni, non Bellarminus solus, aut primus docuit; sed ante eum Thomas Valdensis, & ante Valdensem S. Thomas, & ante S. Thomam, Alexander Alensis, & ante Alensem, Hugo de S. Victore, & ante Hugonem S. Gregorius Nazianzenus, vt supra non semel admonuimus.

Ad

Ad secundum caput respondeo, Verba S. Petri ad Ananiam, non significare, non fuisse in Apostolorum Principe potestatem disponendi de rebus temporalibus Ananiæ, si ea necessaria fuissent ad finem spirituale: sed indicare solùm, non vsum fuisse sanctum Petrum ea potestate, neque vti voluisse, cum necessitas nulla esset: & certe si argumentum Barclaij aliquid valeret, efficeret etiam nullum Regem posse disponere de bonis temporalibus subditorum suorum in casu quo necessaria essent ad Rempublicam conservandam. Omnis enim Rex dicere potest subditis suis, Ager tuus nonne tibi manebat, & venundatus in tua erat potestate? quis te illum Reipub. donare coegit? & si donasse integrum profiteris, cur parte retenta integrum te donasse mentiris? Itaque quemadmodum ius, quod habent Reges disponendi de rebus temporalibus ciuium, non est vt pro arbitrio spoliarent ciues Dominio rerum suarum; sed vt possint ciues cogere ad bona sua exponenda pro communi bono conservando: sic etiam potestas Apostoli Petri in bona temporalia Christianorum, non erat (vt Barclaius dicere nos fingit) vt posset Apostolus sine vlla causa priuare domino rerum suarum omnes Christianos, neque eis aliquid proprium relinquere: sed tantum vt posset prouidere, ne Christiani bonis temporalibus abuterentur contra legem Dei; & contra, vt eis rectè vterentur ad vitam æternam consequendam. Habuisse autem Apostolos potestatem aliquam disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia vel ex eo constat, quod statuerunt, vt populi Christiani Prædicatores Euangelij ex facultatibus suis alerent, idque iuxta ordinationem Domini; vt patet

tet ex Apostolo in priore ad Corinth. c. 9.

At, inquit Barclaius, *primis trecentis annis non fuit in Ecclesia potestas disponendi de rebus temporalibus Christianorum, inuitis Dominis; ergo vel Republica Christiana tunc fuit imperfecta, vel non est necessaria ista potestas ad finem spiritualem consequendum.*] Atque hic multa verba Barclaius frustra profundit, vt ostendat ad prouidentiam Dei pertinuisse, vt Ecclesia illa prima instructa esset omnibus ijs rebus, quæ ad eius conseruationem necessaria essent.

Respondeo. Ecclesia illa prima instructa fuit omni potestate, atque omnibus præsidijs, quæ ad perfectam Remp. constituendam necessaria erant: primis autem trecentis annis non fuerunt in Ecclesia multi Principes politici: fuerunt tamen aliqui, vt Philippus Imperator, & Rex Lucius, ac Rex Donaldus. Sed fingamus, nullos fuisse: non ideo defuit Ecclesiæ potestas disponendi de bonis temporalibus Principum, & dirigendi potestatem eorum politicam, quâdo illi Ecclesiæ membra, vel filij effici velent. Præterea, vt paulò ante dixi, in ipso principio Ecclesiæ, quamquam nulli fuerint Principes Christiani, Apostolis ipsis Ecclesiam regentibus; fuerunt tamen multi homines diuites, de quorum diuitijs Apostoli disposuerunt, statuentes, vt ex ijs ministros Euangelij sustentarent.

Adducit postea Barclaius verba sancti Bernardi, ex lib. 4. de Consider. cap. 3. *Petrus hic est, qui nescitur proceperisse aliquando vel gemmis ornatus, vel sericis, non tectus auro, non vecius equo albo, nec stipatus militæ, nec circumstrepentibus septus ministris: absque his tamen credit satis posse implere salutare manda-*

mandatum, si amas me, pasce oues meas: in his successisti non Petro; sed Constantino. hæc Bernardus: quibus subiungit Barclaius, S. *Quamuis itaque potestas temporalis, de qua nobis sermo, hominibus videri potuerit Ecclesiæ necessaria; Deo tamen neque necessaria, neq, vt ilis visa est.*]

Respondeo. Posset hoc loco Barclaio dici, quod in libro Iob cap. 38. Deus ipse dicit, *Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis?* Sanctus Bernardus scribit, Apostolum Petrum pauperem fuisse diuitiarum huius Mundi, & potuisse sine auro, & argento proprio, sine equo albo, & sine satellitibus implere salutare mandatum pascenti oues: non tamen sanctus Bernardus dicit, non fuisse in Apostolo Petro potestatem disponendi de temporalibus bonis Christianorum, & de ipsis Regnis, & Imperijs, si necessitas spiritualis id requireret; imò contrarium dicit, cum Pontifici, qua Pontifex est, & Christi Vicarius, ac Petri successor, applicat illa verba Hierem. 1. *Ecce constitui te super gentes, & super Regna, vt euellas, & disperdas, & dissipes, & adifices, & plantes:* non enim pugnat paupertas propria cum potestate disponendi de diuitijs, & iudicandi Reges, & Principes terræ. Sic enim Prælati ordinum religiosorum, cum sint ipsi voto paupertatis obstricti, potestatem habent de opibus amplissimis sui ordinis disponendi. Et apud veteres Romanos multi ciues inopes, vt Fabricius, Curius, Cincinnatus, & alij Consules, vel Dictatores effecti, disponebant de Regnis, & Regum opibus, cum ipsi tamen in pristina sua egestate remanerent. Ergò non debuit Barclaius diuitias cum potestate confundere; quasi non possit idem homo

& pau-

& pauper esse pecunijs, & diues potestate. Deinde sanctus Bernardus dicit, Pontificem in diuitijs, & temporali principatu non successisse Petro, sed Constantino: quid inde colligit Barclaius? potuisse Pontificem sine temporali principatu fungi munere Apostolico? Quid tum? non enim quæstio nostra est de principatu temporali Summi Pontificis, sed de potestate spirituali, & Apostolica, quam nos dicimus extendi ad disponendum de rebus temporalibus, & de ipsis Regnis, & Imperijs in ordine ad finem spiritualem. Barclaius autem vt hoc refellat, disputationem transfert ad principatum temporalem, quo Apostolus actu caruit, vt omnia confundendo, & permiscendo aliquid dixisse videatur. Denique Barclaius, quasi raptus ad tertium cœlum in consilio Dei fuerit, absolute pronuntiat. *Deo neq, necessariam, neq, vtilem Ecclesia visam esse potestatem temporalem*, de qua nobis sermo. Ego verò à Barclaius quæro, de qua potestate temporali loqueris? Nam si de potestate illa loqueris, quæ in se spiritualis cum sit, extenditur ad temporalia, non obscure Deo falsum imponis. Illam enim potestatem Deus Ecclesiastico Principi necessariam esse duxit, ideoque eam illi tribuit, cum ait, *Quodcumque ligaueris super terrâ, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cœlis*. Sic enim ista verba intelligi debere docuerunt Concilia generalia, quæ supra citauimus; quæque verissimè dicere poterant, *Visum est Spiritui sancto, & nobis*. Sin autem loqueris de potestate temporalis principatus, quem Ecclesia nunc possidet, & ante annos octingentos possedit: omninò temerè affirmas hanc potestatem Ecclesiæ, neque necessa-

riam

riam, neq; vtilem Deo esse visam. Nam (vt alia nunc omitram) si Deo visum esset, non esse vtilem Ecclesiæ hunc principatum, certè summi Pontifices Zacharias, Adrianus, Nicolaus primus, & secundus, Leo tertius, & quartus, & nonus, & alij, qui communi omnium Scriptorum sententia optimi, & sanctissimi, & Deo gratissimi fuerunt, eum principatum non retinissent, & multò minus pro eo cōseruando decertassent. Verum autem de iudicio diuino magis credendum sic tot sanctis Pontificibus, quàm vni Barclaius, in dubium certè reuocari non potest.

At rursus instat Barclaius, & argumentum in nos retorquet his verbis: *§. Omitto quòd si ratio illorum bona esset, sequeretur e contrario, Respublicam temporalem habere potestatem disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi supremum Reipublicæ Ecclesiasticæ Principem, quia debet esse perfecta, & sibi sufficiens in ordine ad finem suum, & habere omnem potestatem necessariam ad finem consequendum. Sed necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de rebus spiritualibus, & deponendi Principem Ecclesiasticum, quia aliqui possent mali Principes Ecclesiastici turbare statum, & quietem Reip. temporalis, & impedire finem ciuili gubernationis, vt de factò aliquando nonnulli Summi Pontifices perturbarunt: Igitur hanc potestatem habet Respublica temporalis. Consequens planè falsum est, & absurdum (nam Princeps temporalis quatenus talis est, nullam habet potestatem spiritualem) proinde, & illud quoque falsum est, cui hoc est consequens.]*

Respondeo. Tantum interest inter argumentum quod nos fecimus, & illud quod nunc Barclaius re-

M

torquen-

torquendo facit, quantum distat verum à falso, & bonum à malo: illa enim propositio nostra, *Necessaria est ad finem spiritualem potestas disponendi de rebus temporalibus*, verissima est, quoniam temporalia s. ordinantur ad spiritualia, & bona est consecutio, Ergo *Respubl. spiritualis potest disponere de temporalibus in ordine ad spiritualia*, quoniam qui potest consequi finem, potest etiam ordinare media ad illum finem. At propositio Barclaij, *Necessaria est ad finem temporalem potestas disponendi de spiritualibus*, falsa est, quoniam spiritualia non ordinantur ad temporalia, & potestas ordinandi spiritualia ad temporalia non est vera potestas, sed abusus potestatis, & peruersio ordinis: fieri autem non potest, vt alicui Reipubl. sit necessaria abusus potestatis, vel ordinis peruersio: & cum necessaria non sit ad finem temporalem consequendum potestas disponendi de rebus spiritualibus; non potest bona esse consecutio, ergo *Respubl. temporalis potest disponere de spiritualibus in ordine ad temporalia*: Hoc totum facile potest intelligi ex similitudine iam saepius repetita, spiritus, & carnis in homine: potest enim spiritus disponere de sensibus, & membris corporis in ordine ad vitam æternam, indicendo illis continentiam, abstinentiam, flagella, ieiunia, vigiliis, labores; & quod maximum est, iubendo carni, vt mortem patiatur pro confessione fidei: non tamen potest caro disponere de intelligentia, & voluntate, neque prohibere actiones orandi, & laudandi Deum, & multò minus potest spiritui iubere, vt mortem spiritualem, atque æternam patiatur, pro quocunque temporali bono: quod si fortè spiritus indiscretis

labo-

laboribus mentis, vt nimis orando, vel meditando lædat corporis sanitatem, peccabit quidem spiritus, sed non ideo poterit caro in spiritum imperium sumere; sed gemendo, & fatiscendo faciet, vt spiritus remittat a liquid de nimio feruore suo. Sic etiam si fortè Princeps spiritualis abutatur potestate sua iniuste excommunicando temporalem Principem, vel eius subditos sine iusta causa ab obedientia eius absoluendo, & eo modo perturbet statum Reip. temporalis: peccabit Princeps spiritualis; sed non poterit tamen Princeps temporalis iudicium sibi sumere de spiritualibus rebus, aut spiritualem Principem iudicare, & multò minus de Sede sua spirituali deponere. Animaduertit Barclaius infirmitatem argumenti sui; propterea reuertitur ad priorem solutionem, dicen:

S. Sed, vt dici solet, dare absurdum, non est soluere argumentum. Respondeo igitur aliter ad priorem partem huius secundæ rationis, non esse scilicet hic duas Respubl. vt ille retur, sed vnam tantum, in qua sunt due potestates, siue duo magistratus, Ecclesiasticus, & Politicus, quorum vterque habet ea, quibus necessario indiget ad suum finem obtinendum, alter nempe spiritualem, alter temporalem iurisdictionem: & neq. hanc iurisdictionem illi potestati, neq. illam huic esse necessariam, alioqui fatendum esset, vtramque potestatem medijs necessarijs fuisse destitutam tunc, cum separata, vt olim fuerunt.]

Respondeo. Hæc non est alia solutio, sed prior repetita; quam solutionem refutaui paulò ante, cum ostendi, Rempubl. Ecclesiasticam, & Politicam, posse dici duas, & vnam; quoniam distinctæ sunt, & separatæ inueniri possunt; tamen cum

in vnum corpus Ecclesiæ conueniunt, ita vna subordinatur alteri, vt sint duæ partiales, & vna totalis. Neque sequitur, vt quo tempore separatæ erant in initio nascentis Ecclesiæ, medijs necessarijs fuerint destitutæ: nam Resp. politica non poterat aliquid detrimenti timere à potestate spirituali, cum non esset capax censurarum Ecclesiasticarum, quæ in solos Christianos vim habent: & Resp. spiritualis habebat potestatem disponendi actu de rebus temporalibus eorum, qui ad ipsam accesserant, & in potentia eorum, qui accessuri erant. Denique non est verum, potestatem spiritualem, & politicam esse similes duobus Magistratibus, quorum neuter indiget iurisdictione alterius. Nam duo Magistratus pendunt à Rege, cuius potestas supereminet vtrique Magistratui, & potest operam dare, vt neuter alterum impediatur: at spiritualis, & politica potestas, non habent vnam tertiam potestatem in Ecclesia, cui subordinentur, & quæ vtramque in officio contineat. Quare necesse est, vt vna subordinetur alteri, inferior videlicet superiori, temporalis spirituali. Atque ex hac responsione soluta manent omnia, quæ vsque ad finem capituli Barclaius disputat de officio Cancellarij & Comestabuli amplissimorum Magistratuum, quibus Rex solus imperat. Quod autem Barclaius addit, Principem spiritualem, & Politicum vni Deo subesse, quemadmodum Cancellarius & Comestabulus subsunt Regi: salua fide Catholica admitti non potest. Ecclesia siquidem, quæ Regnum Christi est, non solum Christum pro Domino, & Rege suo agnoscit, sed etiam ex Scripturis sanctis, & traditione Apostolica, & declaratione generalium Conciliorum, &

com-

communi Patrum, & Doctorum consensu nouit, vnicum esse in terris Christi Vicarium generalem, qui caput sit visibile visibilis Ecclesiæ. Hunc autem Christi Vicarium, Romanum esse Pontificem in toto suo libro Barclaius admittit: proinde (si Catholicus dici velit) admittere etiam debet, Pontificem, & Regem, non esse duos Magistratus immediate sub Christo: sed Regem Christo & Pontifici, Pontificem soli Christo subiectum esse debere.

*DEFENDITVR SECUNDA
pars rationis secundæ pro potestate
Summi Pontificis in temporalibus.*

CAPVT XVIII.

IN capite decimo octauo Barclaius refutare nititur secundam partem secundæ rationis, quæ initio capituli superioris proposita fuit. Argumenti summa hæc est, *Potest vna Respublica, si ab alia Republica iniuriam accipiat, & per eius malam administrationem perturbetur, ac vexetur, armis cogere Rempubl. illam, quamuis aliam non sibi subiectam, vt mutet formam administrationis suæ; & si opus sit, potest eius Principem deponere: igitur maiori ratione poterit Respublica spiritualis, si à temporali iniuriam accipiat, atque ab ea perturbetur, & vexetur, imperare Reipublica temporali sibi subiectæ, vt mutet formam administrationis, & si opus sit, poterit etiam Principem temporalem deponere.*

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, quod iam ante responderat, non esse duas Respublicas, spirituales, & temporales, sed vnam cum duabus

potestatis, quarum neutra pendet ab altera. Sed quoniam hanc solutionem videbat non esse solidam: admittit cætum Ecclesiasticorum, quorum Princeps est Papa, & cætum laicorum quorũ Princeps est Rex, posse dici duas Respubl. intra eiusdem Ecclesiæ finem constitutas: & hoc admisso respondet, priorem Rempubicam, id est, Ecclesiasticorum, nõ habere arma nisi spiritualia; posteriorem, id est, laicorum, non habere arma nisi corporalia, & ideo nõ esse similes duabus Rebuspublicis, quæ armis corporalibus se defendunt, & vna alteram cogit, & subijcit.

Sed hæc solutio non est priore solidior, quamvis enim arma Reipublicæ spiritualis, quibus ipsa per se vitur, sint spiritualia; tamen arma corporalia sunt etiam in eius potestate, quia gladius est sub gladio, & potest Ecclesia inuocare brachium seculare, & per illud vti gladio corporali. Sed præterea arma ipsa spiritualia possunt cogere Rempubl. temporalem, & eius Principem, quia potest Princeps spiritualis excommunicare Principem temporalem, & eius subditos à subiectione liberare, & ipsis sub excommunicationis pœna mandare, vt Principem excommunicatum pro Principe non agnoscant, sed alium sibi eligant, vel legitimo successori adhæreant.

Addit postremò Barclaius, S. *Quid multis? licet illis suam comparationem, conclusionemq; concedamus, nihil inde effici potest, nisi Papam habere talem potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum, & eorum Principes deponendi, qualem vel Rex Francia in Anglos, Hispanos, aliosve populos vicinos sibi in-*

bi iniurios, vel horum singuli, in res, Regesq; Francorũ ipsi infestos habere dignoscuntur: qua qualis, quantaque sit, ferro tantum cerni potest:]

Respondeo. Comparatio, & ratiocinatio, qua nõ vsi sumus in comprobanda Pontificis potestate, non procedit à simili, sed à maiori. hoc enim est quod diximus, si potest ratione solius iniuriæ vna Respublica, aliam non sibi subiectam cogere, & eius Principem deponere: quãtò magis poterit Respublica spiritualis cogere temporalem sibi subiectam, eiusque Principem deponere, si ab illa tale detrimentum accipiat, vt non possit alia ratione sibi prospicere, nisi Principem illum remouendo, atque alium substituendo? Itaque non est similis potestas quàm habet Respub. spiritualis in temporalem, potestati Francorum in Anglos, vel Anglorum in Francos: sed potestati, quam habet spiritus in carnem sibi coniunctam, vel caput in membra sibi adhærentia.

*DE SENTENTIA S. BERNARDI
di circa potestatem Pontificis maximi
in temporalibus.*

CAPVT XIX.

IN capite decimonono Barclaius respondere nititur ad testimonium S. Bernardi ex li. 4. de Consid. cap. 4. quod testimonium ad confirmandam rationem meam secundam ego adduxeram. Et quoniam S. Bernardus loco notato scribit, gladium materiale exerendum esse manu militis, ad iussum Imperatoris, sed ad nutum Summi Sacerdotis:

tis: Barclaius affirmat, per *nutum* non debere intelligi imperium, vel potestatem, sed assensum: felicius enim bella geruntur, cum ad potestatem Regum accedit assensus Sacerdotum, quorum est iudicare, an bellum sit iustum, vel iniustum. Probat autem per *nutum*, non intelligi potestatem, quoniam si fortè Imperator Pontifice dissentiente bellum gerere velit, S. Bernardus non tribuit Pontifici potestatem ullam in Imperatorem, imò aperte docet, nullam ei potestatem competere, cum dicat materialem gladium ab Ecclesia exerceri non posse, sed tantum manu militis, & iussu Imperatoris: & cõfirmat hanc sententiam suam testimonio Gratiani. 23. q. 8. in principio, qui scribit, Pontificibus interdictum esse gladium materialem, & solum spirituale esse concessum.

Respondeo. Vox illa, *nutus*, significare potest assensum, præsertim quando alicui petenti aliquid, annuendo respondemus: sed quando *nutus* præcedit alias causas, imperium significare solet, vel potius imperium ita potens, & efficax, vt sine alio expresso mandato, solus *nutus* ad rem efficiendam sit satis: sic accipitur Gen. 42. vbi dicitur: *Et Ioseph erat Princeps in terra Aegypti, & ad nutum eius frumenta populis vendebantur.* & clarius lib. 2. Reg. c. 17. *Domini nutu dissipatum est consilium Achitophel vtile.* vbi ridiculum esset, per *nutum*, intelligere assensum; cum Scriptura loquatur de nutu Dei, qui solus potest corda Regum vertere quocunq; voluerit. & 2. Machab. 8. eadem Scriptura de Deo dicit, *Potest vniuersum mundum vno nutu delere.* & Iob. 26. *Columna cæli contremiscunt, & pauent ad nutum eius:* cui simile est illud Poëtæ,

Annuat

Annuat & totum nutu tremescit Olympum.

Quod autem hoc loco per *nutum*, intelligat S. Bernardus imperium, & non simplicem assensum, perspicuum est ex eo quòd primo loco inter causas efficiences ponit *nutum* Pontificis, deindè iussum Imperatoris, vltimò executionem militis: proindè quemadmodum miles ex sententia S. Bernardi exequitur iussum Imperatoris, ita Imperator mouetur ad iubendum militi ex *nutu*, id est, *iussu*, Pontificis. Deindè si *nutus* ille Pontificis esset simplex assensus, non diceret S. Bernardus vtrumque gladium esse Pontificis; sed vnum esse Pontificis, alterum Imperatoris. Cum ergo dicit, *Vterque tuus est; sed non vterque tua manu exerendus;* manifestè docet vtrumque esse in potestate Pontificis; sed vnum ab ipso immediatè, alterum mediatè, id est, per alium; sed *nutu* siue *iussu* ipsius exerendum.

S. *Sed quid si Imperator (inquit Barclaius) nolit ad nutum sacerdotis gladium stringere? imò quid si planè contra nutum sacerdotis strinxerit? nunquid aliquam sanctus Bernardus hoc casu potestatem temporalem sacerdoti tribuit in Imperatorem?*

Respondeo. Si nolit Imperator ad *nutum* sacerdotis gladium stringere, vel si contra *nutum* eius strinxerit, & res sit ad bonum spirituale necessaria, coget illum Pontifex gladio spirituali, id est, censuris Ecclesiasticis, gladium materialem stringere, aut in vaginam recondere: & si sensuris non mouebitur, & Ecclesiæ necessitas id requirat, liberabit subditos eius ab obedientia, eique Imperium abrogabit. Ita ostendet gladium esse sub gladio, & vtrumque gladium ad potestatem Ecclesiæ pertinere, quamuis non eodem modo.

M 5

At, in-

At, inquit Barclaius, *sanctus Bernardus nullam temporalem potestatem Pontifici competere posse docet cum dicat, materialem gladium (quo verbo summx potestas temporalis significatur) ab Ecclesia exerceri non posse; sed tantum manu militis, & iussu Imperatoris: quod idem apertius tradit Gratianus Bernardi ferè conat-
neus, 23. q. 8. in principio:*

Respondeo. S. Bernardus solum docet, gladium materialem non esse exerendum manu Sacerdotali, quod nos libenter fatemur; sed non negat, imò potius affirmat, gladium materialem subesse gladio spirituali, & nutu Pontificis exerendum, vel in vaginam esse condendum. Gratianus quoque nihil aliud docet, nisi non licere clericis materiali gladio uti, & homines interficere, quod multis canonibus Pontificum, & conciliorum confirmat, quæ vera sunt; sed non potest inde colligi, non habere Potestatem vllam in temporalibus.

Adducit postea Barclaius verba sancti Ambrosij ex lib. 10. Commentariorum in Lucam, vbi hæc leguntur: *Lex ferire non vetat: & ideo fortasse Petro duos gladios offerenti, sat est, dicit Christus, quasi licuerit vsque ad Euangelium, vt sit in lege aequitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio.* Ex quo loco colligit Barclaius, materialem gladium Sacerdotibus, vsque ad Euangelium fuisse concessum.

Respondeo. Non negamus, vt paulò ante diximus, Sacerdotibus post Euangelium, nõ licere propria manu gladium materialem stringere: nisi fortè in defensionem propriam, aut ob aliam causam dispensante Pontifice: vsus enim ordinarius materialis gladij militum est, non sacerdotum. Nec tamè eo loco S. Ambrosius de solis Sacerdotibus; sed de Chri-

de Christianis omnibus loquitur: & ideo Erasmus hoc loco abusus est ad probandum prohibitum esse bellum Christianis. Cæterum sanctus Ambrosius, neque Erasmo, neque Barclaiio fauet: docet enim in lege fuisse licitam non solum defensionem, sed etiam vindictam, in Euangelio defensionem licitam esse, non vindictam: hæc enim sunt eius verba: *O Domine cur emere me iubes gladium, qui ferire me prohibes? nisi fortè vt sit parata defensio, non vltio necessaria, & videar potuisse vindicari, sed noluisse. Lex tamè referire* (sic enim legendum est, non ferre, vt Barclaius falsò citauit) *non vetat: & ideo fortasse Petro duos gladios offerenti, sat est, dicit, quasi licuerit vsque ad Euangelium, vt sit in lege aequitatis eruditio, in Euangelio bonitatis perfectio.* hæc ille, qui non defensionem in Euangelio prohiberi dicit, sed vindictam: & referire non ferire veritum. Cum autem S. Ambrosius dicit, *Lex referire non vetat*, respicere videtur ad illa verba Domini Matth. 5. *Audistis quia dictum est antiquis, oculus pro oculo, dentem pro dente; ego autem dico vobis non resistere malo, &c.* Vbi non significatur, licitam fuisse vindictam antiquis auctoritate propria; sed auctoritate Magistratus publici, eamque non vindictæ cupiditate; sed amore iustitiæ: quod idem Christianis licet. Sed Magister bonus hortatur tuos ad vitæ perfectionem, vt Ambrosius dicit; quæ perfectio in eo consistit, vt radices contentionum extirpent, & supportantes inuicem in charitate non dent occasiones grauioribus malis, vt vulneribus, & cædibus, ob quæ necesse sit, vt publici Magistratus vindictam de malefactoribus sumant.

Addit rursus Barclaius, verba Euangelij de duobus gla-

gladijs in fenſu literali non ſignificare duas poteſtates, Eccleſiaſticam, & politicam: ſed ideò nos nõ facimus argumentum ex verbis Euangelij; ſed ex verbis ſancti Bernardi, & Bonifacij V I I. qui myſticè Euangelij verba exponentes, per duos gladios duas poteſtates intelligi docuerunt. Sanctus enim Bernardus, quem Bonifacius ſecutus eſt, duo loca Euangelij ſimul iunxit, vnum ex cap. 18. Ioannis, *Mitte gladium tuum in vaginam*: alterum ex cap. 21. Lucæ, *Ecce duo gladij hic*: & quidem prior locus ad literam ſignificat, noluiſſe Chriſtum à Petro defendi gladio materiali, & impediri paſſionem ſuam: ideò enim ſubiunxit, *Calicem quem dedit mihi Pater, non vis vt bibam illum?* poſterior locus dependet à verbis ſuperioribus, vbi Dominus dixerat, *Qui non habet, vendat tunicam, & emat gladium*: exiſtimantes enim Diſcipuli, Dominum per ea verba iuſſiſſe gladios parari, dixerunt, *Ecce duo gladij hic. Dominus autem ait, ſatis eſt*; vel ironicè, vt exponit Theophilactus, quaſi diceret, *Quid ſunt duo gladij aduerſus cohortem militum armatam?* vel vt alij volunt, *videns eos non intellexiſſe, impoſuit eis ſilentium dicens, ſatis eſt*, ſatis loquuti eſtis, tacete de hac re. Verè enim cùm dixit, *Qui non habet gladium, vendat tunicam, & emat eum*, non iuſſit, vt emerent gladios; ſed ſignificauit ad eas anguſtias eos eſſe venturos, in qua ſunt, qui exiſtimant, bonum eſſe vendere tunicam, & emere gladium. Denique cùm Apoſtoli non emerint gladios venditis tunicis, ſignum eſt, hoc non fuiſſe illis à Chriſto mandatum. Sed quidquid ſit de expoſitione huius obſcuriſſimi loci; Sanctus Bernardus, & Pontifex Bonifacius myſticè; ſed appoſitè, & eleganter, quæ dicuntur de duobus

duobus gladijs ad duas poteſtates, Eccleſiaſticam, & politicam tranſtulerunt.

Rurſus Barclaius obijcit: *admiſſa hac myſtica expoſitione, non poteſt colligi gladium eſſe ſub gladio, vel vtrunque in manu Pontificis eſſe. Sanctus enim Bernardus hoc non dicit, nec potuit ſine calumnia dicere.*

Reſpondeo. Gladium eſſe ſub gladio, Bonifacius aperte dicit: Sanctus autem Bernardus idem dicit; ſed alijs verbis: nam cum affirmat vtrunque gladium ad Pontificem pertinere, imò vtrunque ipſius eſſe, & vnum manu eius, alterum nutu eius euaginandum, ſatis oſtendit, vnum eſſe ſub alio, materiale videlicet ſub ſpirituale, & vtrūque eſſe in manu, id eſt, in poteſtate Pontificis.

Ad extremum Barclaius gloriatur ſe ſubtiliter aliquid in verbis S. Bernardi notaſſe, quod neſcit an vllus alius antea animaduernerit; cur videlicet S. Bernardus dixerit, *Tuo forſit an nutu, eſi non tua manu euaginandus*; ac paulò poſt eadem repetens omiſerit illud, *forſit an*. Scribit enim Barclaius diſtinguendum eſſe inter Pontificem, vt Pontifex eſt, & vt talis homo eſt. Pontifex enim, vt Pontifex, non abſolutè, ſed *forſit an* annuit, vt gladius euaginetur, id eſt, tunc ſolum, cùm id Eccleſiæ vtile eſt, cùm ſano, & ſobrio conſilio id iudicauerit expedire: Pontifex autem, vt talis homo eſt, inimicitias cum alio gerens, vel ambitioſam dominandi cupiditatem explere cupiens, abſolutè gladium euaginari mandat.

Sed iſtam ſubtilitatem demonſtrauit Barclaius non acumen ingenij, neque ſtudium ſcripturarum; ſed odium in Pontifices. certè ea ſubtilitas S. Bernardo

nardo nunquam venisset in mentem: neque enim *forfitan*, opponitur, *absolutè*; neque accipi potest pro, *aliquando*, vel pro, *quando verè expedit*; nisi apud eum, qui peruersus ipse cum sit, vocabula quoque ipsa peruertit. Cur ergo initio dixit, *forfitan*, postea repetens omisit? responso quædam in promptu: quia initio non posuerat nisi duo quædam, videlicet nutum, & executionem: & quoniam dubitauit, an deceret Pontificem annuere militi, vt gladium vibraret: idè dixit, *Tuo forfitan nutu, non tuam manu euaginandus*: postea verò tria posuit, nutum Pontificis, iussu Imperatoris, & executionem militis, & quia dubium esse non poterat, an deceret Pontificem annuere Imperatori, vt eius iussu miles gladio vteretur, omisit, *forfitan*, & substituit, sanè: ac de sententia S. Bernardi satis multa dicta sunt.

DEFENDITVR TERTIA
ratio Bellarmini.

CAPVT XX.

IN capite vicesimo aggreditur Barclaius tertiam rationem principalem Bellarmini, pro confirmanda potestate summi Pontificis in temporibus, excutere, atque refellere. Ratio hæc erat. *Non licet Christianis tolerare Regem infidelem, aut hæreticum, si ille conetur pertrahere subditos ad suam hæresim, vel infidelitatem: at iudicare, an Rex pertrahat ad hæresim, nec ne, pertinet ad Pontificem, cui est commissæ cura Religionis: ergo Pontificis est iudicare, Regem esse deponendum, vel non deponendum.* Huius ratio-

rationis propositionem tribus argumentis confirmauit; sed Barclaius eandem refellit his verbis.

S. *Quod non liceat Christianis tolerare Regem hæreticum, vel infidelem, id adeò falsum est, quàm quòd falsissimum: alioqui damnanda tota antiquitas, quæ Reges hæreticos, & infideles Ecclesiam Dei destruere conantes submisè pertulit, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, hoc est, nõ quod deficerentur viribus ad impios Principes exigendos: sed quòd id sibi per Dei legem non licere iudicarent.*

Respondeo. Vbi veritas quæritur inter cordatos, & serios disputatores, non vincit ille, qui maiore exaggeratione sententiam suam affirmat; sed qui fortioribus argumentis eam confirmat. Barclaius dicit quidem, Propositionem argumenti mei, tam esse falsam, quàm id quod falsissimum est; sed quod dicit non probat, nisi ex eo quòd antiquitas tota Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiã destruere conantes pertulit, nõ solum propter irã, sed etiam propter conscientiam. At hoc ipsum probare debuisset, videlicet Reges hæreticos, vel infideles Ecclesiam destruere conantes non solum propter irã, sed etiam propter conscientiam toleratos ab Antiquitate fuisse. Nos enim contra dicimus, eos fuisse toleratos propterea, quod ad eos deiiciendos vires Ecclesiæ non suppetebant: Potuisse autem Ecclesiã, si vires adfuissent, imò etiam debuisse Regibus illis imperium super fideles abrogare, nisi causa aliqua esset, cur hæc abrogatio in tempus commodiùs differenda videretur: probamus hoc argumento, quod est prima confirmatio propositionis meæ. *Prohibiti sunt Iudæi constituere super se Regem non Iudæum Deuteron. 17. & quia lex illa moralis est, eodem iure pro-*

probibentur Christiani constituere super se Regem non Christianum, ne ab illo pertrahantur ad infidelitatem: at eiusdem periculi, & damni est tolerare super se Regem hæreticum, vel infidelem conantem auertere populum à fide: ergo, si vires adsint, tenentur eum non tolerare, sed deponere.

Ad hoc argumentum ita respondet Barclaius, vt admissa propositione, & assumptione, quas negare non potuit, solam neget consecutionem: dicit enim non rectè colligi ex paritate periculi, & damni, ita ius esse populo Regem deijcere, quemadmodum ius illi fuit eum non admittere. Id autem non rectè colligi probat tribus argumentis ductis à simili: *nam qui plagas accipit, aut fortunis spoliatur, idem periculum, & damnum accipit, sicut id à Latrone per vim, siue à Iudice per iniquam sententiam patiatur: & tamen Latroni armis resistere potest, Iudici non potest. Rursus eiusdem periculi, & damni est in nauim cogitato conscendere, cuius carinam scis esse quassatam, & illud intrare, quod putas esse bonum, cum reuera rimosum, ac dissolutum sit: & tamen non est eiusdem peccati ex industria, & ex ignorantia periculo naufragij se committere. Denique eiusdem periculi, & damni est, vxorem ducere valde morosam, & rixosam, siue id consultò propter fortunas, aut formam; siue ex errore, & imprudentia fiat: & tamen neque par peccatum est, eiusmodi matrimonio studiosè, vel ignorantè implicari: neque licitum est vxorem repudiare, etiam si licitum fuit eam initio non ducere.]*

Ad hæc argumenta respondeo, ea non à simili, sed à dissimili duci, ac per hoc non impedire, quominus consecutio rationis meæ optima sit. Primum argumentum non ducitur à simili; quoniam popu-

lus

lus ad quem pertinet Regem eligere, non solum potest, sed debet Regem eligere *de fratribus suis*, vt lex iubet, id est, Christianum, atque Catholicum, & grauissimè peccat, si secus fecerit: qui autem incidit in latrones, potest, si velit, vim vi repellere; sed potest etiam iniuriam illam æquo animo tolerare, & magis apud Deum meretur, si malit iniuste à latrone occidi, quam iuste se defendendo latronem occidere.

Alterum exemplum de ascendente nauim rimosam, cum periculo naufragij faciendi, nullam habet cum re, de qua nos agimus, similitudinem: non enim ignoramus non esse idem peccatum, si quis ex industria, vel ex imprudentia eidem periculo se exponat: sed quod dicimus est idem, esse peccatū consulto eligere Regem hæreticum, & consulto tolerare Regem hæreticum, si is conetur populum à veritate Fidei auocare, & ad eum remouendam vires non desint: nam sicut nunquam licet adire periculum salutis æternæ amittendæ, ita nunquam licet perseuerare in simili periculo, modo possit illud vitari: *qui enim amat periculum, in illo peribit;* Eccl. 3. Tertium exemplum de vxore rixosa, non est etiam multum ad rem, tum quia, vt modò diximus, disputamus de eo, qui studiosè adit periculum, & studiosè in periculo perseuerat: Aduersarius autem ponit exemplum de eo, qui per ignorantiam, aut imprudentiam ducit vxorem rixosam, & de altero, qui sciens, & prudens id facit. Deinde qui duxit vxorem more Christiano, siue prudens, siue imprudens id faciat, nō potest post matrimonium cōsummatum vlla ratione ab eo vinculo solui: quod enim Deus coniunxit, non potest homo separare: popu-

N

lus

Ius autem, qui Regem eligit, potest per Pontificiam auctoritatem ab eius obedientia, & iuramento fidelitatis liberari. Itaque si exemplum aptum, & simile per omnia Barclaius à Matrimonio ducere velit, accipiat matrimonium fidelis cum infideli: quemadmodum enim non licet fideli vxorem ducere infidelem, quoniam periculum est, ne illum à fide auertat: sic etiam non licet cum vxore infideli perseuerare, non solum quia matrimonium illud non est legitimum, sed quia idem est periculum vxorem infidelem ducere, & cum infideli perseuerare. Nam etiam si matrimonium legitimum esset, vt est matrimonium infidelis cum infideli: tamen si alter coniugum conuertatur ad fidem, & altera nolit sine iniuria Creatoris viro cohabitare, potest matrimonium ritè contractum ritè dissolui, ex Apostolo in priore ad Corinth. cap. 7. & vsus Ecclesie nunc habet, vt propter ingens periculum fidei, non solum liceat eiusmodi coniugium solui, sed etiam non liceat viro ad fidem conuerso cum infideli coniuge cohabitare.

*DEFENDITVR CONFIRMATIO
rationis tertia principalis.*

CAPVT XXI.

IN capite vicesimo primo Barclaius magno studio, nec minore dicendi vi resutare conatur alteram confirmationem rationis mee tertia principalis. Confirmatio hæc erat, *Quod si Christiani olim non deposuerunt Neronem, & Diocletianum, & Iulianum apostatam, ac Valentem Arianum, & similes: id fuit, quia deerant vires temporales Christianis: nam quod*

quod aliqui iure potuissent id facere, patet ex Apostolo 1. Cor. 6. vbi iubet constitui novos Iudices Christianos temporalium causarum, ne cogentur Christiani causam dicere coram Iudice Christi persecutore. Sicut enim noui Iudices constitui potuerunt, ita, & noui Principes & Reges. propter eandem causam, si vires adfuisent.

Hanc confirmationem multis modis reprehendi posse Barclaius dicit: ac primū reprehendit, quod dixerim defectionem virium in causa fuisse, cur Christiani olim non deposuerint Neronem, Diocletianum, Iulianum & Valentem, ac Lectorem remittit ad ea, quæ supra scripsit de hac re, cap. 6. 7. & 8.

Nos quoque Lectorem remittimus ad ea, quæ scripsimus cap. 6. 7. & 8. Id solum hoc loco admo-
neo, quod ego hoc loco dixi, dictum antea fuisse à S. Thom. in 2. 2. q. 12. art. 2. ad primum. Itaque non me solum, sed sanctum quoque Thomam Barclaius reprehendit: sed qui legere voluerit loca paulò ante notata, facile iudicabit à qua parte stet veritas.

Deinde refellere nititur quod dixi, Apostolum iussisse vt Christiani constituerent sibi Iudices Christianos ciuiliū controuersiarum; ex quo deduxi, potuisse eodem modo iubere, vt Principes Christianos sibi Christiani populi eligerent, infidelibus & persecutoribus abrogatis, si vires ad id efficiendum præsto fuissent. Dicit autè Barclaius, Iudices illos de quibus Apostolus loquitur, fuisse meros Arbitros, siue iudices voluntarios, sine imperio; ex quorum constitutione nihil iurisdictionis detrahebatur Principibus Ethnicis, sub quibus tunc

Christiani viuebant. Atque ad hunc sensum confirmandum allegat S. Thomam & Nicolaum Liranum in commentario ad hunc locum Apostoli.

Ego verò fateor quidem, non habuisse iudices illos Christianos in iussu Apostoli constitutos vim coactiuam in foro exteriori, & si Christiani vocati fuissent, siue ab Ethnicis, siue à Christianis ad tribunalia iudicum Ethnicorum, debuisse omninò parere: & hoc est solùm quod S. Thom. & Liranus docent: tamen nego, eos fuisse meros Arbitros, siue Iudices voluntarios: Arbitri enim eliguntur à personis litigantibus, neque aliam habent iudicandi potestatem, nisi eam, quam litigantes ex pacto inter se inuito illis attribuunt. Isti verò constituebantur auctoritate publica multitudinis; & obligabantur, qui causas ciuiles habebant, ad istos adire, & prohibebantur ad tribunalia Gentilium accedere. Id ex verbis Apostoli facile probari potest: *Audet, inquit, aliquis vestrum negocium habens aduersus alterum iudicari apud iniquos, & non apud Sanctos?* Vbi ostendit, non esse bonum adire tribunalia Iudicum Gentilium, quos *iniquos* vocat: & sic loquitur de vero iudicio, non de solo arbitrio, cum prohibet iudicari apud *iniquos*; ita loquitur de vero iudicio, cum iubet iudicari apud *sanctos*, id est, Christianos. Addit Apostolus, *An nescitis quia sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur Mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? nescitis quoniam Angelos iudicabimus? quanto magis secularia?* Vbi demonstrat auctoritatem Ecclesie, quæ iure suo potest de secularibus rebus iudicare, cum sit iudicatura cum Christo totum Mundum, & ipsos Angelos apostatas in die vltimi iudicij: & certè Chri-

Christus, & Ecclesia non iudicabunt vt arbitri, siue imperio, & iurisdictione Mundum. Sequitur: *Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum.* Vbi concludit ex dictis, vt quoniam malum est iudicari apud iniquos Gentiles, & Ecclesia auctoritatem habet iudicandi, communi consensu constituent aliquos de Ecclesia, qui sint Iudices eiusmodi secularium controuersiarum, & non dicit vnusquisque eligat sibi arbitros: sed vos congregati in vnum constituite Iudices. Monet (inquit Cardin. Caiet. in hunc locum) vt sapiens aliquis constitutur Iudex multitudinis fratrum. adiungit, *Ad verecundiam vestram dico, sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles.* Vbi declarat quod dixerat, *contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum;* se non dixisse, vt re vera sapientibus relictis, insipientes constituerent ad iudicandum: sed vt eos confunderet, qui sic adibant tribunalia infidelium, quasi nullus esset in Ecclesia vir sapiens, qui Iudex constitui posset; cum contra deberent *contemptibiles*, id est, infimi Christiani aptiores esse ad iudicandum, quam supremi & sapientissimi infideles. Iam verò ex hoc principio, quod videlicet Apostolo teste, habeat Ecclesia ius, & auctoritatem constituendi sibi Iudices; rectè colligunt Theologi, atque in primis S. Thomas in 2.2. q. 10. art. 10. habere eandem Ecclesiam auctoritatem abrogandi Principibus infidelibus imperium super fideles. Neque obstat, quod S. Ioannes Chrysostomus hunc locum exponens, mentionem faciat *Arbitri*. Nam neque ipse,

neque alius interpres, quod sciam, dicit Apostolum hic loqui de *Arbitrio* electis à partibus: sed solum Chrysofomus dicit, non esse necessariam magnam sapientiam *Arbitro* controuersæ inter fratres. Vbi vocat Iudicem, *Arbitrum* controuersæ, quamuis publicam haberet iudicandi potestatem. Quomodo Iustinus initio historię scribit, arbitria Principum pro legibus erant: quamuis enim Principes veri Iudices essent, tamen eorum iudicia vocata sunt arbitria, quia non iudicabant ex præscripto legum, sed ex naturali suo iudicio: sic etiam Iudices ab Ecclesia constituti in causis ciuilibus Christianorum, veri Iudices erant, sed non tenebantur legum ciuiliu apices sequi, idè à Chrysofomo *Arbitri* dicti sunt.

Sed contradicit Barclaius, atque ait, §. *Nihil iubet Apostolus eo loco, quod iudicium infidelium iurisdictionem, & imperium in Christianos aut tollat, aut minuat, aut ei aliquo modo præiudicet. Imò verò nihil contra eiusmodi subiectionem iuste iubere potuit, cum sit iuris naturalis, Dei auctoritate confirmati teste S. Ambrosio, ipsemet Apost. docet ad Rom. 13.*

Respondeo. Non præiudicat Apostolus per illam Iudicum Christianorum constitutionem iurisdictioni, & Imperio Principum infidelium; quoniam non iubet Christianis, vt non compareant coram Iudice infideli, si vocentur: sed tantum præcipit, vt spontè non accedant. Sed quod non potuerit Apostolus eximere Christianos à subiectione Principu infidelium, si id utile, vel necessarium censuisset, & vires ad perficiendum habuisset: id sine graui errore dici non posse arbitror: & ratio, quam pro sua sententia Barclaius profert, omninò infirma est.

Nam

Nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati est, vt omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: sed non est iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati, vt non possit sublimior potestas per aliam sublimiorem tolli de medio, & per hoc fieri vt ei subiectio, & obedientia non amplius debeatur. Siquidem Magistratum quoque inferiorum potestati iure diuino parendum est, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam: & tamen potest Magistratus inferior per Principem tolli, aut mutari, & tunc personæ illi, cui Magistratus abrogatus est, nemo iam subiectionem, aut obedientiam debet. Sic etiam vel Rex, vel à suprema spirituali potestate in casu hæresis, vel ab alio Rege in casu victoriæ de solio deponitur, non amplius ad illu pertinet quod Apost. ait, *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Idem dici potest de patria, & despotica potestate: nam iuris naturalis à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati ad Ephe. 6. est, vt filij obediant parentibus, & serui dominis; & tamè filij emancipari, & serui libertate donari possunt, & per hoc fieri potest, vt nec illi parentibus, nec isti Dominis suis obedire teneantur. Itaque nisi Barclaius naturalis iuris, à Deo confirmati, & ab Apostolo declarati esse demonstraret, vt Principes seculares, siue fideles, siue infideles in certis casibus, per Ecclesiasticam auctoritatem deponi non possint: nihil quod ad rem faciat, adhuc dixit, quantumuis multis verbis sæpè, ac sæpius repetitis sententiam suam in hoc capite persuadere conatus sit.

Addit postea Barclaius aliam solutionem nihilo

priore solidiorem. §. Prater ea, inquit, si quis locum illum Apostoli non limis oculis percurrerit, animaduertet eum id sibi negotij dare, vt ad Euangelicam perfectionem, qua consilij magis, quam præcepti est, Christianos animos erudiat, cum eos hortetur, vt potius iniuriam ferant, & se fraudem patiantur, quam vt iudicia inter se habeant, &c.

Respondeo, cum Apostolus hortatur vt Christiani iudicia inter se non habeant, sed mansuetudine & patientia occasiones iudiciorum præueniant, consilium perfectionis, non præceptum iustitiæ docet: sed cum iubet, vt si iudicia inter se habuerint, ad Iudices Christianos, non ad infideles causas suas deferant; tùm verò non consilium, sed præceptum dare se luculenter ostendit, cum ait, *Audet aliquis vestrum negotium habens aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos? & Contemptibiles, qui sunt in Ecclesia, hos constituite ad iudicandum.*

Pergit Barclaius, & omisso Bellarmino S. Thomam aggreditur dicens: §. Quoniam autem singula persequimur, admonere oportet D. Thomam in 2. 2. q. 10. artic. 10. in ea opinione esse, vt existimet ius dominij, & prælatis Ethnicorum Principum iuste illis aufervi posse per sententiam, vel ordinationem Ecclesiæ auctoritatem Dei habentis, vt ille ait. D. Thomas magna apud me auctoritas est, sed non tantum, vt omnes eius disputationes pro canonicis scripturis habeam, vel vt rationem vincat, aut legem Eius ergo manes veneror, & suspicio: sed non est tamen, cur illa eius opinione aliquis moueatur: tum quia nullam sua sententia, vel rationem idoneam & efficacem, vel auctoritatem profert: tum etiam quia in expli-

catione

catione Epistola Pauli ad Corinthios contrarium planè sentit: tum denique quia neminem secum antiquorum Patrum consentientem habet, & rationes multæ, auctoritatæque in contrarium suppetunt. Ratio autem quam adfert, est, quia infideles merito sua infidelitatis merentur potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei. Malaratio & tanto viro indigna: quasi verò si quis meretur priuari officio, beneficio, dignitate, auctoritate, aliove iure, quod possidet, idcirco statim spoliari possit ab alio, quam ab eo à quo id accepit, retinetque, vel ab alio expressum mandatum, & potestatem ab ipso habente.]

Respondeo. Admiranda est huius Aristarchi importunitas, qui tam liberè Principè Theologorum reprehendit, vt dicat, *Malaratio, & tanto viro indigna*; cum ipse iure consultum se profiteatur, & sacre Theologiæ adyta, ne à limine quidem salutaerit. Illud autem non miror; quod manes S. Thomæ se venerari dicat: nam liber eius vocabulis improprijis plenissimus est: neque enim spiritus huius sanctissimi Doctoris cum *Dij's* manibus apud inferos, sed cum Angelis apud iuperos æuo sempiterno fruitur. Quod verò Barclaius dicit sancti Thomæ sententiam nulla efficaci ratione esse munitam, falsum est; quamuis sit verum, vim rationis S. Thomæ ab ingenio Barclaij penetrari minimè potuisse. Quod autem addit, eundem sanctum Thomam in Commentario Epist. ad Corinth. contraria scripsisse; manifestæ ignorantæ Barclaium arguit. Siquidem in eo Commentario scribit quidem sanctus Thomas, esse contra ius diuinum prohibere, quod iudicio Principis infidelis non steur,

N 3

& sub-

&, subiectionem deberi Principibus etiam infidelibus: quæ verissima sunt; sed ex ijs non sequitur, non esse in Ecclesia auctoritatem priuandi Principes infideles dominio, quod habent super fideles: proinde ista non sunt contraria, *Debetur subiectio Principi infideli, dum Princeps est: &, Potest Principi infidelis priuari dominio, quod habet super fideles per auctoritatem Ecclesia:* Et Barclaius, qui ea contraria esse iudicat, vel dialecticam non didicit, vel eius regulas obliuioni tradidit: quemadmodum etiam paulò infra cum idem Barclaius dicit.

S. Et verò sanctus Thomas in expositione Epistola Pauli superius hoc capite relata, satis apertè indicat, Ecclesiam non habere eam auctoritatem, qua possit Ethnicos deponere: ait enim esse contra ius diuinum prohibere, ne Principum infidelium iudicio stetur à subditis.] Manifeste hallucinatur, & fallitur: tamen enim contra ius diuinum est, negare Principi obedientiam, dum Princeps est, non tamen est contra ius diuinum, quod Ecclesia potestatem habeat Principem deponendi: nam est etiam contra ius diuinum prohibere filios ne parentibus obediant, dum sub patria potestate sunt; nec tamen est contra ius diuinum, quod aliquando filij eximantur à patria potestate, vt re ipse eximitur filius familias cum ad Episcopale fastigium euehitur. Porrò illa sancti Thomæ ratio. *Infideles merentur ratione sua infidelitatis potestatem amittere super fideles, qui transferuntur in filios Dei: ergo potest Ecclesia priuare Principes infideles dominio, quod habent super fideles:* non est adedò debilis ratio, vt Barclaius dicit sed verè debile argumentum est, quo S. Thomæ rationem

tionem Barclaius oppugnat: hoc enim est argumentum Barclaij, *Merentur infideles amittere potestatem super fideles, sed non potest eos potestate priuare, nisi qui dedit eam potestatem, aut qui mandatum expressum ab illo habeat. At Principes à Deo potestatem habent, & solo Deo sunt minores: ergo à solo Deo priuari potestate possunt: non autem ab Ecclesia, qua neque dedit potestatem infidelibus, neque habet expressum mandatum Dei, quo illam auferre debeat, aut possit.]*

Hoc, inquam, argumentum nullas vires habet: nam falsum est, Principes politicos à solo Deo potestatem habere: habent enim illam à Deo, quatenus Deus instinctum naturalem in animis hominum iniecit, vt ab aliquo gubernari velint. Vt autem gubernentur homines à Regibus, vel à consulibus; ab vno, vel à multis; à magistratu perpetuo, vel temporario, ab hominum voluntate dependet: quemadmodum etiam quod iste sit Rex potius, quam ille non Dei specialis iussio, sed hominum voluntas fecit: quare idem S. Thom. loco citato, 2. 2. q. 10. art. 10. & q. 12. ar. 2. tamquam rem certam, & exploratâ ponit, dominia, & Principatus politicos, non esse de iure diuino; sed de iure humano: cum nemo doctus contradicit, neque Barclaius contradiceret, si rationem non passionem in consilium adhiberet.

Præterea etiam si concederemus, Regem esse immediatè constitutum à Deo, & ab illo solo potestatem habere, quod tamen nos concedimus, adhuc argumentum Barclaij nihil efficeret aduersus rationem S. Thomæ: responderet enim S. Thomas, Ecclesiam habere auctoritatem à Deo per suum Recto-

Rectorem, & Pastorem auferendi potestatem in certis casibus, illis, quibus Deus eam dedit: Summus enim Pontifex Vicarius Dei est, ac per hoc potestatem habet à Deo dispensandi, & mutandi in multis, secundum voluntatem Dei, cuius ipse interpret est: hoc enim modo dispensat Pontifex in votis, & iuramentis, quæ Deus ipse iussit reddi, & quorum solutio de iure diuino est: dispensat autem, nõ quod sit ipse super ius diuinum; sed quia interpretatur Deo placere, vt in tali, vel tali casu, iuramentum aut votum relaxetur: quemadmodum & Apostolus ait in posteriore ad Corinth. cap. 2. *Nam & ego, quod donavi, si quid donavi propter vos in persona Christi.* Vbi dicit in Persona Christi condonasse Corinthio incestuoso poenam, quam diuino iure, vel in hac vita, vel in Purgatorio luere debuisset: atque hoc est, quod S. Thom. in loco notato dicit, Ecclesiam habere auctoritatem Dei, qua Principes infideles priuare possit dominio, quod habent super fideles.

Deinde Barclaius, vt nihil intactum relinquat: capit etiam illud, quod S. Thom. in eodem art. 10. q. 10. in 2. 2. dicit; Ecclesiam non semper vt iure suo in deponendis Principibus infidelibus, ad vitandum scandalum: quemadmodum Dominus soluit didrachma, ad quod non tenebatur, ne scandalizaret eos, qui censum illum colligebant; & Apostolus monet seruos obedire Dominis carnalibus, ne doctrina Domini blasphemetur.

S. Non solum, inquit Barclaius, propter scandalum abstinuit, vt putat Thomas eo loco, sed propter defectum potestatis, quia non erat Iudex infidelium, secundum illud Apostoli 1. Corinth. 5. *Quid mihi de*

us, qui foris sunt iudicare? & quia Principes à Deo constituti, solum Deum supra se Iudicem habent, à quo solo deponi possunt. Nec ad rem pertinet, quod Paulus tum iubet, seruos Christianos Dominis suis infidelibus omnem honorem exhibere, illud solum addit, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur.]

Respondeo. Intolerabilis est huius morosi censoris carpenti, & vellicandi libido: Sanctus enim Thomas cum ait, Ecclesiam non vt suo iure propter scandalum: non addit particulam, solum: quare si fiat etiam alia causa, non ideo reprehendi debet S. Doctor, qui vnã causam, eamque verissimam attigit, & illam ipsam, quam in simili causa Christus ipse, & eius Apostolus attigerunt: nam neque Dominus dixit propter solum scandalum à se solutum fuisse didrachma, neque Apostolus iussit honorandos esse Dominos à seruis, ea solum de causa, ne nomen Domini, & doctrina blasphemetur. Quod autem addit Barclaius, Ecclesiam non habuisse potestatem vllam in Principes infideles, quia scribit Apostolus, *quid ad me de his qui foris sunt iudicare?* non est contra S. Thomam, qui in 2. 2. q. 12. art. 2. declarat hunc locum Apost. intelligi de infidelibus, qui nunquam fidem receperunt, quatenus infideles sunt, non quatenus dominantur fidelibus: ob solam enim infidelitatem Ecclesia non potest infideles iudicare; quia ad eius regimen non pertinet. Sed quando dominantur fidelibus, & præsertim quando subditos fideles auertere conantur à fide: tunc Ecclesia ius habet illos priuandi dominio, quod habent super fideles. Sed non sepe vtitur iure suo, vel quia vires non adlunt, vel ob scandalum euitandum.

Quod verò dicit, Principes à Deo esse constitutos, & nullum præter Deum super se iudicem habere, antiqua est cantilena Barclaij vsque ad nauseam repetita, & in ipso capite, atque in superioribus refutata.

In extremo cap. Barclaius S. Thom. dimisso reuertitur ad Bellarminum, quem ex proprijs scriptis conuincere se posse dicit; producit autem verba quædam ex l. 2. c. 29. de Summo Pontifice, vbi cum Alberto Pighio admittit, Apostolos subiectos fuisse de iure, & de facto Principibus infidelibus in ciuilibus omnibus causis: & Principes infideles, non fuisse Apostolis subiectos, neque de iure, neque de facto. Ex quo loco deducit Barclaius, Bellarminum sensisse, non habuisse illis temporibus Ecclesiam ius vllum ad deponendos Principes infideles.

Respondeo. Iam in recognitione scriptorum meorum admonui, improbabilem esse sententiam Pighij, quam ego quoque olim sequutus fueram, & cum melioribus Doctoribus sentiendum esse, Apostolos de iure exemptos fuisse ab omni subiectione Principum terrenorum. Sed quamuis etiam vera esset sententia Pighij, non tamen sequeretur, nõ habuisse tunc Ecclesiam ius priuandi Principes infideles dominio, quod habebant super fideles. Diceret enim Pighius Ecclesiam, & ipsos Apostolos subiectos fuisse Principibus infidelibus, quamdiu Principes erant: sed si ab Ecclesia auctoritatem Dei habente, priuati fuissent, tunc demum non fuisse amplius de iure subiectos. Nam & populus subiectus est Regi, quamdiu regnat, sed si ab alio Rege victus in prælio, regnare desierit, non amplius illi subiectus erit.

Addu-

Adducit postremò Barclaius aliud Bellarmini dictum in eodem lib. 2. de Pontif. cap. 29. Quod videlicet, iudicare, punire, deponere ad superiorem tantum pertinet. Quod quidem dictum verissimum est; sed tamè ex eo Barclaius secundum dialecticam suam hunc syllogismum texit.

S. Subiecti non possunt iure iudicare, punire, deponere superiorem: At qui omnes Christiani erant subiecti Neroni, Diocletiano, & cæteris Imperatoribus, & Regibus Ethnicis: ergo non poterant eiusmodi Imperatores & Reges deponere. Propositio concessa est, itemq; subsumptio, & certissima veritate nituntur: conclusio autem ex antecedentibus consecutione pendet, atque ex diametro opponitur ei, quod dixit Bellarminus, Christianos olim iure potuisse deponere Neronem, Diocletianum, & c. sed quia viribus temporalibus deficiebantur, eo consilio abstinuisse: Falsum igitur illud est, & reprehensione dignum: siquidè aientia, & negantia simul vera esse nequeunt. Hinc etiam patet falsitas opinionis D. Thom. quam supra hoc capite refutauimus.]

Respondeo. Magnus omninò Magister in arte Dialectica Barclaius est, qui vnicò syllogismo, non solùm Bellarminum prostrauit, sed S. Thomam etiam, qui Doctoris Angelici cognomento ob eximium sapientiæ splendorem meritò celebratur. Ad syllogismum eius in forma sic respondeo. Propositio illa, *Subiecti non possunt iure deponere superiores*; vera est, sed deberet esse vniuersalis, vt syllogismus legitimus esset: & præterea intelligi debet formaliter, id est, subiectus, vt subiectus, siue quam diu subiectus est, non potest deponere superiorem, vt superiorem, siue quamdiu superior est.

Affum.

Assumptio autem illa, *omnes Christiani erant subiecti Neroni, Diocletiano, &c.* falsa est, quoniam Apostoli, eorumque successores, qui Principes erant spirituales, non erant iure subiecti Regibus terrenis. Deinde populus Christianus, etiam si aliqui subiectus esset Regibus, & Imperatoribus infidelibus, tamē in casu periculi amittendæ fidei diuinæ, poterat iure iustæ defensionis excutere iugū Principis infidelis: præsertim si Ecclesia per Summos Pontifices, ita faciendum esse censuisset. Ex his sequitur cōclusionem Barclaij esse manifestè falsam, & doctrinam S. Thomæ, ac Bellarmini, qui S. Thomam sequutus est, esse verissimam.

DEFENDITVR ALTERA CONFIRMATIO RATIONIS TERTIÆ PRINCIPALIS.

CAPVT XXII.

IN capite vicesimosecundo Barclaius oppugnat confirmationem secundam rationis tertix principalis, quam in meo libro posui ad probandam Summi Pontificis potestatem in temporalibus. Hęc autem erat confirmatio. *Tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad suam sectam, est exponere Religionem euidentissimo periculo. At non tenentur Christiani, imò nec debent cum euidenti periculo Religionis, Regem infidelem tolerare: nam quando ius diuinum & humanum pugnant, debet seruari ius diuinum omisso humano: de iure autem diuino est seruare veram fidem & Religionem, quæ vnatantum est, non multi: de iure autem humano est, quod hunc aut illum habeamus Regem.]*

Ad

Ad hanc confirmationem respondet primò Barclaius, argumentum non esse in forma syllogismi, sed hoc cauillari est: nam neque ego volui, nec cogitavi redigere argumentum ad formam syllogismi, quod vel ex eo potest intelligi, quod non expressè posui conclusionem, & multa inferui ex scriptura sacra, ex prophanis auctoribus, & ex experimentis veteribus & nouis, quæ Barclaius omisit. Deinde omissa cauillatione de forma syllogismi, vim ipsam argumenti retundere conatur, dicens:

S. Demus eum optima forma ratiocinationem confecisse, & ad vim argumenti respondere. Dico igitur propositionem eius falsam esse, dico, inquam, non verum esse, quod tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere homines ad sectam suam est exponere Religionem euidentissimo periculo, sed est tantum pati Religionem versari in periculo, in quod incidit vitio Regis hæretici, aut infidelis, & cui iam sine culpa populi exposita est: cum nullam eius liberandam iustum, & legitimum remedium, præter constantiam, & tolerantiam, populo superstit.]

Respondeo. Quando non suppetunt vires Ecclesiæ excutiendi iugum infidelium Tyrannorum, vt verè temporibus Neronis, Diocletiani, Constantij, Iuliani, & Valentis non suppetebant: tùm verum est, tolerare Regem hæreticum, vel infidelem conantem pertrahere populum ad sectam suam, non esse Religionem exponere periculo, sed pati eam in periculo versari: sed quando vires suppetunt, & potest Ecclesia, si velit, per auctoritatem Vicarij Christi priuare Regem hæreticum, vel infidelem dominio, quod habet super fideles: tùm si non faciat, verè, proprieque exponit Religionem euident-

O

den-

dentissimo periculo, cum nolit adhibere remedium quod in promptu habet, nisi forte ratio suadeat, hoc remedium ad tempus differre, & alia leniora interim experiri.

Quod autem hic subiungit Barclaius, facillimum fuisse Christianis olim deponere Iulianum, Constantium, & Valentem; iam supra copiose refutatum est cap. 6. 7. & 8. neque libet Barclaium imitari in iisdem rebus sapius repetendis.

Pergit Barclaius, & ait, §. *Iam verò ad illud, quod deducit ex pugna iuris diuini, & humani, respondeo breuiter, illum valde falli in eo, quòd putet esse ibi concursum, & conflictum diuini iuris, & humani: non sunt enim pugnantia, seruare veram fidem, & Religionem; & tolerare Regem hæreticum, vel infidelem: neque alterum de iure diuino est, alterum de iure humano, vt ille putat; sed sunt duo præcepta iuris diuini, colere Deum verâ Religione. & seruire, atque obedire Regi, quæ simul seruari, & expleri possunt, vt ipsimet Iesuita docent.*]

Respondeo. Non ignorabam, seruire, & obedire Regi, esse iuris diuini; & idè non hoc negaui in meo libro: sed dixi, iuris humani esse, vt hunc, aut illum habeamus Regem; iuris autem diuini, seruare veram fidem, ac Religionem: quamuis enim iure diuino teneamur Regi parere, dum Rex est; non tamen iure diuino cauetur, vt Regi nullis de causis Regnum abrogari possit: alioqui quotquot ab exordio Mundi Regnis exuti sunt, omnes per iniuriam exuti fuissent: neque vlla esset Respublica, aut penè nulla iure instituta: Respublicæ siquidem vt plurimum exactis Regibus constituuntur. Hoc est igitur quod dicimus, vt ius diuinum seruetur de

con-

conseruanda vera Religione, fas esse aliquando mutari ius humanum, & transferri Regnum ab infideli ad fidelem, quando vel non possit, aut vix possit alia ratione vera conseruari Religio.

At rursum excipit Barclaius. §. *Id quidem, inquit, totum verum est, iure videlicet humano fieri, vt hic aut ille sit Rex. Sed caue lectior, ne captaris. Omisit Bellarminus, quod est præcipuum: adlere enim debuit, At vbi hunc aut illum Regem semel habemus, de iure diuino est, vt illi in civilibus causis cum omni honore, & reuerentia pareamus. Hac abiectione, quam nemo Catholicus negare potest, illud eius argumentum profus eliditur.*]

Respondeo. Iam ante docui, vbi hunc, vel illum Regem semel habemus, iure diuino illi parendum esse, dum in solio præsidet. Sed non esse de iure diuino, vt semper, dum viuunt, in solio regali præfideat: nam fieri potest, vt vel ipse se abdicet potestate, vel ab alio Rege superatus cadat à Regno, vel hæresis cauta deponatur, & quocunque modo Rex esse desinat, obedientia quoque ei debere definit.

At, inquit Barclaius. §. *Ex Bellarmini sententia, lib. 2. de Pontif. cap. 29. non licet Concilio iudicare. punire, vel deponere Papam nitentem turbare, & destruere Ecclesiam Dei; sed tantum ei resistere non faciendum, quod iubet, & impediendo ne exequatur voluntatem suam. Cur non similiter, & potiore etiâ ratione idem de Regibus etiâ censeamus? cum & ipsi sint populi (teste eodem auctore, lib. 1. de Pontif. cap. 9. & lib. 3. ca. 19.) superiores, & Iudicem in terris nullum habeant? cumq; præterea nonnullis magni nominis Theologis visum sit, Concilium Oecumenicum maiore supra Papam*

auctoritate praditum esse, quam habeat populum in Principem?]

Respondeo. Si Pontifex Maximus hæreticus fieret, & Ecclesiam destruere, abducendo eam à fide Catholica, niteretur; sine dubio deponi, aut certe depositus declarari à Concilio posset, vt colligitur ex Can. *Si Papa*, di. f. 40. & hoc neque Bellarminus, neque vllus Catholicus negat. quare ex hoc ipso potuisset Barclaius intelligere, non esse mirum, si Reges propter hæresim deponi possint, quamuis nõ habeat in temporalibus superiores, cum Papa propter similem causam deponi possit, qui neque in temporalibus, neque in spiritualibus superiorem habet in terris. Quod autem scripsi in lib. 2. cap. 29. Pontificem non posse iudicari, aut deponi à Concilio, intelligitur extra causam hæresis, si vita solùm, & moribus Ecclesiam perturbare, atque destruere velle videretur. Est autem discrimen inter Pontificem, & Regem; quod Pontifex nullum omninò in terris superiorem habet, cum sit ille seruus principalis quem posuit Dominus super omnem familiam suam Luc. 12. de quo idem Dominus eodem loco dicit; quod si seruus ille malè se gesserit, & cœperit percutere seruos, & ancillas, manducare, & bibere cum ebriosis: veniet Dominus in die, qua non sperat, eumque severissimè puniet: proinde non vult Dominus, vt à familia, vel aliquo de familia puniatur; sed ipse Dominus iudicium de seruo illo sibi reseruat. Rex autem, qui non immediatè à Deo Regnum accepit; sed populum in eum potestatem suam transtulit: & præterea si Christianus est, aut fuit, Pontifici, vt ovis Pastori, subiectus est, & quamuis non habeat in temporalibus superiorem aliquem tempo-

temporalem; habet tamen superiorem spiritua-lem, cuius potestas ad temporalia etiam se extendit: idè deponi à Summo Pontifice, vt Christi Vicario potest. Quod si aliqui viri docti senserunt, Concilium esse supra Papam, magis quàm Regnum supra Regem; non multum de eorum sententia laboramus, cum ex scripturis, & conciliorum etiam generalium decretis contrarium colligatur: de qua re satis multa scripsimus in secundo libro de concilijs.

Sed fortè quaeret aliquis, *si Papa nullum omninò superiorem habet in terris: quo iure deponi potest à Concilio, vel Ecclesia propter hæresim?* Respõsio est in promptu, quoniam cum propter alia crimina eiciantur homines per excommunicationem ab Ecclesia, hæretici per se exeunt, & recedunt, & ipsi se quodam modo excommunicant; vt sanctus Hieronymus notauit explicans illa verba Apostoli ad Titum cap. 3. hæreticum esse proprio iudicio cédemnatum. Itaque si Pontifex, quod fieri non posse arbitror, hæreticus, vel infidelis, vel Apostata fieret, non tam deponendus, quàm declarandus depositus à concilio esset.

DEFENDITVR TERTIA CONFIRMATIO TERTIÆ RATIONIS PRINCIPALIS.

CAPVT XXIII.

IN capite vicefimo tertio Barclaius resellere nititur confirmationem tertiam rationis meæ tertix principalis: hæc autem est confirmatio:

Denique cur non potest liberari populus fidelis à iugo Regis infidelis, & pertrahentis ad infidelitatem; si coniunx fidelis liber est ab obligatione manendi cum coniuge infidelis, quando ille non vult manere cum coniuge Christiana sine iniuria fidei, vt aperte deducit ex Paulo, 1. Cor. 7. Innocentius III. in cap. Gaudemus, extra de diuortijs? non enim minor est potestas coniugis in coniugem, quam Regis in subditos, sed aliquanto etiam maior.

Ad hanc confirmationem Barclaius ita respondet, vt videatur de industria intelligere noluisse, in quo vis rationis consistat: idque ea de causa facit, vt occasione habeat, multa scribendi, vel doctrinam suam ostentandi, vel librum suum locupletandi. Sed prudens lector facile animaduertet eum extra rem vagari. Initio enim fingit me loqui de coniugio inter fides contracto, quorum alter postea in hæresim labitur: quod matrimonium omninò insolubile est, & non rectè comparari potest cum vinculo, quod est inter Regem, & populum.

Sed mihi nunquam venit in mentem de matrimonio eiusmodi loqui. Igitur locutus sum de matrimonio contracto inter infideles, quorum alter cum ad fidem conuerteritur, liber est à cohabitatione, & à iugo coniugis infidelis, Quod autem de hoc matrimonio locutus sim, plenum est ex Apostolo, & Innocentio, quos citauit: non enim Apostolus, aut Innocentius liberum pronunciant à coniugio eum, qui contraxit post baptismum cum fidei, sed eum qui contraxerat ante baptismum cum infideli, & postea conuersus est ad fidem coniuge in infidelitate permanente.

At, inquit Barclaius, tu non dixisti coniugem infidelem

delem liberum esse à iugo, aut vinculo, sed ab obligatione manendi cum coniuge infideli.

Respondeo. Me dixisse, quod Apostolus dixit, & intellexisse, quod Apostolus intellexit. Apostoli verba hæc sunt: Si quis frater habet uxorem infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam: & si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum: quod si infidelis discedit, discedat: non enim seruituti subiectus est frater, aut soror in huiusmodi. Vbi loquitur de obligatione cohabitandi, quemadmodum & ego loquutus sum; sed non intellexit Apostolus per libertatem ab obligatione cohabitandi, solam libertatem ab obligatione cohabitandi, manente vinculo, & iugo coniugij; sed plenam libertatem cum potestate ineundi aliud coniugium, soluto vinculo, & iugo coniugij prioris: & hoc eodem modo verba mea intelligi volui, quo modo verba Apostoli intelligunt omnes Theologi. Itaque poterat Barclaius omittere plus quam partem dimidiam huius capituli xxiiij.

Accedit deinde propius ad rem, sed vt argumentum soluat, implicat se grauissimo erroris; sic enim loquitur.

S. Quod si de posterioribus coniugibus argumentum intelligat, in promptu responsio est ex eadem Innocentij Epistola decretali: nimirum inter tales coniuges, non esse ratum matrimonium, quantum ad insolubile coniunctionis vinculum attinet: & ideo eiusmodi coniuges plenam dissoluedi matrimonij libertatem habent, vs vel mutuo consensu, & bona gratia, vel cum ira sui animi, & offensa discedat: & alter inuito altero, vbi ei libitū sit, ne xū illū coniugij per reputandum,

dium, & diuortium dissoluat, & infra: Non mirum ergo si coniux ad fidē per ductus a coniugis in infidelitate permanentis consortio, & potestate liber sit: cum etiam si ambo in infidelitate mansissent, & aequum alterutri eorum fuisset ab altero recedere, & matrimonium repudio dissoluere; quia nullum initio inter eos ratum, & firmum obligationis vinculum intercessit, & infra: Cum itaque nullum inter istos ratum coniugium existat: & subiectio politica, & regalis dominatio inter omnes gentes, & in omni lege, tam iure diuino, quam humano rata, & probata sit: quid absurdius, aut ineptius dici potest, quam illa inter se componere, & argumentum aliquod ab infidelium coniugum societate, & iugo, quod excuri pro arbitrio potest, ad Regalis imperij iugum repellendum deducere, & idem de utroque quasi de plane similibus iudicare?]

Respondeo. Mirum est, cur tantus Iureconsultus ex vno verbo Innocentij malè intellecto in tantum errorem se precipitauerit. nam quod ait Innocentius in cap. *Quanto*, de diuort. matrimonium infidelium non esse ratum, non significat, esse solubile ad libitum; sed non esse insolubile omnino, vt matrimonium fidelium: solum enim solubile est in casu Apostoli, ipso Apostolo declarante in eare voluntatem Dei. Quod autem matrimonium infidelium legitime contractum sit firmum, & insolubile, excepto illo casu, perspicuum est, primo ex ipso Innocentio in cap. *Quanto*, iam citato: Vbi dicit, Matrimonium infidelium esse verum: matrimonium autem verum definitur, *Coniunctio viri, & femine in diuina vitæ consuetudinem retinens*, cap. *Illud*, de præsumptionibus. Vbi Canonistæ communitè eam definitionē approbant, vt etiam Theologi apud

apud Magistrum in 4. sent. dist. 27. Secundò idem Innocentius in cap. *Gaudemus*, de Diuort. expressè docet, repudium etiam apud infideles non esse licitum: quod idem habetur in Can. *Si quis Iudæica* 28. q. 1. vbi dicitur apud infideles valere repudium lege fori, non lege poli. Tertio Concilium Tridentinum sess. 24. in principio: *Matrimonij*, inquit, *perpetuum, insolubilemque nexum primus humani generis parens diuini spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit, Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: quamobrem relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne vna.* Ecce certè Adam non de matrimonio tantum Christianorum, sed de matrimonio in genere locus est: proinde omne verum matrimonium perpetuum insolubilemque nexum habet. Accedit quartò, cõmunis Doctorum sententia: siquidem magister sententiarum lib. 4. dist. 33. Et cum eo sanctus Bonaventura, Richardus, Dominicus à Soro, & alij plurimi docent, repudium permissum fuisse Iudæis à Deo per Moysen, vt minus malum, sed nõquam fuisse licitum, neq; apud Iudæos, neque apud Gentiles. Alij verò non pauci, vt sanctus Thomas, Scotus, Durandus, Paludanus, docent quidem cum Iudæis ita dispensatum fuisse circa repudium ad duritiam cordis eorum, vt licitum eis esset repudium: sed tamen à Christo sublata fuisse eam dispensationem, vt postea non fuerit amplius, neque Iudæis, neque gentibus licitum: sunt enim Christi verba satis aperta, Marci. 5. *Qui dimissam duxerit machatur.* & cap. 10. *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium commisit super eam: & si uxor dimiserit virum, & alij nupsit, macha-*

machatur. Itaque excusari non potest Barclaius, qui Turcarum errorem sequutus, voluit licitum esse infidelibus pro arbitrio matrimonia separare. Tametsi enim Turcæ id faciunt, tamen cum errore manifesto faciunt. Ex quibus argumentum nostrum, quod frustra Barclaius soluere tentauit, omnino insolubile demonstratur. Nam si licet coniugi fideli propter fidem, & religionem disrumpere vinculum, alioqui insolubile, quo alligatus erat coniugi infideli ante conuersionem suam ad fidem: quanto magis licebit populo fideli disrumpere vinculum propter fidem, & religionem, quo alligatus erat Principi infideli, præsertim si is populum fidem peruertere fatagat? Debilius enim esse vinculum quo adstringitur populus Principi suo, quam sit illud, quo astringitur vxor viro suo, perspicuum est, cum vinculum populi ad Principem multis de causis solui potuerit, & adhuc possit; vinculum autem vxoris ad virum, apud Christianos in nullo casu solui possit, si ratum, & consummatum fuerit: apud infideles autem iure solui non possit, nisi per conuersionem alterius eorum ad fidem, altero perseverante in infidelitate.

*DEFENDITVR RATIO QUAR-
ta Bellarmini pro potestate Pontificis
in temporalibus.*

CAPVT XXIV.

IN capite vicesimoquarto proponit Barclaius rationem quartam, qua ego vsus fueram ad stabiliendam potestatem Summi Pontificis in temporalibus vsque ad ipsos Principes in certis

casibus abdicandos. Hæc est autem ratio. Quando Reges, & Principes ad Ecclesiam veniunt, vt Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso, vel tacito, vt sceptrum suum subijciant Christo, & polliceantur, se Christi fidem seruaturus, & defensuros etiam sub pena Regni perdendi: ergo quando fiunt heretici, aut Religioni obsunt, possunt ab Ecclesia iudicari, & etiam deponi à Principatu, nec vlla fiet eis iniuria si deponantur. Hucusque recitat Barclaius, quamuis in meo libro plura addantur ad confirmationem huius rationis.

Respondet autem admittendo antecedens, & negando consequentiam. §. Nam, inquit, licet verum sit Principes ad Ecclesiam venientes se sceptrum suum Christo subijcere, & vel vtrud ea promissa seu tacite, seu expresse facere, qua Bellarminus commemorat: non tamen verum est, nec inde sequitur, eos iudicari, & deponi posse ab Ecclesia, vel Summo Pontifice, si fidem fallant, & pactum, ac iusiurandum negligant: quia suprema illa Christi iurisdictio, & potestas temporalis in Reges omnes, & Mundum vniuersum, quam habet, vt Dei filius, non competit Ecclesia, vel Pontifici, sed tantum illa potestas, quam Christus sibi assumpsit, dum inter homines humano more versaretur: at Christus nullum temporale dominium, & potestatem usurpauit, dum in terris, vt homo inter homines ageret, ac proinde neq; Ecclesia, vt Ecclesia, neq; Papa, vt caput Ecclesie, & Vicarius Christi vllam temporalem potestatem, vt pluribus explicat, & probat idem vir doctissimus lib. 2. de Pontif. cap. 4.]

Respondeo. Argumentum Barclaij, quo mei argumenti consequentia oppugnatur, malam habet consequentiam, & falsum antecedens; quare sine viri-

bus vllis solo strepitu verborum pugnat. Consequencia, inquam, eius argumenti mala est, quoniam etiamsi Ecclesia, vel Papa non haberet ex se potestatem Principes hæreticos deponendi, haberet tamen ex ipsa promissione iurata, & ex pacto inito cum ipsis Principibus, quando ad Ecclesiam Christianam admissi sunt: id quod exemplo illustrari potest. quando enim Reges cum Romano Imperio societatem inibant, & fidelitatem illi iurabant; si postea Rex foecius ad hostes Romanorum deficeret, non existimabant Romani iniuriam se illi Regi facturos, si eum Regno priuarent: quoniam tamen ante initam societatem, nullam haberent Romani potestatem in eum Regem: tamen fides data, & iuramento firmata potestatem illis dabat. Deinde falsum est antecedens argumenti Barclaiiani, vt hucusque factis ostendimus disputatione tam prolixâ, & ex ijs, quæ Barclaius hoc loco admittit, nullo negotio demonstrari potest. admittit enim habere Summum Pontificem, vt Christi Vicarium, eam potestatem, quam Christus habuit, dum vt homo inter homines vixit. Christus autem, quamuis noluerit vllum temporale Regnum eripere ijs, qui ea possidebant, idque vel sibi assumere, vel alijs tradere; tamen qui negat potuisse Christum id facere, Euangelium ipsum negat: quid enim est quod idem Christus dicit Ioan. 13. *Dedit ei omnia Pater in manus?* Si habuit omnia in manus, certè super omnia potestatem habuit: si super omnia potestatem habuit, cur non potuit de temporalibus rebus omnium hominum disponere? Item Ioan. 17. Idem Dominus ait Patri, *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis.* Vbi per omnem carnem, omnes homi-

homines intelliguntur. Habuit igitur Christus homo in terris potestatem super omnes homines, ac per hoc super Imperatores etiam, & Reges, potuitque eos, si voluisset, iudicare, punire, Regnis, Imperijsque priuare: cuius potestatis exemplum aliquod ostendit, cum dæmonibus concessit, vt ingentem porcorum multitudinem irruerent, eoque omnes in mare suffocandos præcipitarent: neque timuit ne fortè iniuria afficeret eos, qui ex interitu tam numerosi gregis, qui ad duo millia ascendebat, teste S. Marco, cap. 5. non leuem iacturam patiebantur: Iudicauit enim Dominus expedire ad gloriam Dei, vt de re illa temporali disponderet etiam cum detrimento Dominorum, vt sciretur quanta multitudo spirituum immandorum hominem obsedisset, & quanta facilitate ipse tantum numerum dæmonum solo imperio eiecisset.

Quod addit Barclaius, me docuisse, Ecclesiam, vt Ecclesiam, vel Pontificem, vt caput Ecclesiæ, & Christi Vicarium, nullam temporalem potestatem habere posse: mera impostura est. Ego enim solum docui, Pontificis potestatem directè spiritualem esse, sed indirectè extendi ad temporalia, atque ad ipsam etiam Principum terrenorum depositionem. Et cur, obsecro, tantum laborat Barclaius in examinandis, & refellendis Bellarmini rationibus pro confirmanda Pontificia potestate in temporalibus, si Bellarminus cum Barclaiio conuenit in abneganda Pontificia potestate in temporalibus? Sed libri sæpius recusi extant, & facile poterit lector iudicare, vtrum ego in eodem libro mecum ipse pugné, an potius Barclaius impostorem agat, ea sententia nobilis Poëta fretus,

Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?

Addit postea Barclaius aliam responfionem, quoniam non erat tam stupidus, vt non videret priorem solutione nullas vires habere. ait igitur: *S. Qua omnia promittunt quidem Principes Christo, acceptante promissionem Ecclesia, tanquam eius Sponsa, in cuius sinu regenerantur, aut ipso Pontifice, non vt homine, sed vt Christi Dei ministro vicariam operam praebeante; ac proinde ipsi Christo per Ecclesiam, vel Papam obligatio principaliter acquiritur. & infra: Si pactum conuentum postea neglexerint, aut prorsus contempserint, ab eo solo puniri possunt, in cuius verba iurauerunt, quisq; omnium verum temporalium Dominus est, & quem supra se Iudicem in temporalibus salum habent; non autem ab eo cui verum tantummodo spiritualium, & recipienda promissionis cura commissa est.]*

Respondeo. Promissio, qua Principes infideles eum ad Ecclesiam veniunt, pollicentur se fideles futuros, & Ecclesiam defensuros, neque ab ea unquam recessuros, aut eam oppugnaturus, sub poena priuationis Regni: promissio, inquam, eiusmodi principaliter quidem ad Christum dirigitur: sed tamen transgressores non solus Christus immediate, & per se punire potest: sed potest etiam Christi Vicarius, qui auctoritate à Christo accepta Ecclesiam regit, transgressores pacti, & iuramenti punire: quemadmodum quotidie videmus, eos qui absenti Regi coram Prorege fidelitatem iurant: si forte defectiorem moliantur, ab ipso Prorege continuo puniri: & Clericos, qui absente Episcopo, coram eius Vicario generali obedientiam spondent, si forte contumaces efficiantur, ab eodem Vicario carceribus mancipari, & plecti.

At,

At, inquit Barclaius. *S. Raro Rex ipse fidelitatis iusurandum acceptat, sed vt plurimum per Cancellarium id opus exequitur. Cancellarius itaque cum Magnates in verba Regis iurantes ad feuda, & dignitates admittit, eas in civili administratione, & iurisdictione temporalis sub Rege partes obit, quas Pontifex in Christo in spirituali gubernatione Ecclesiae, cum Principes ad eam venientes interposito fidelitatis, & pietatis erga Deum sacramento, recipit. Et vt ille quidem clienti semel recepto (licet postea fidem frangat, crimenque committat, quod feloniam vocant) ex nulla causa feudum auferre potest, quod solius Regis sit, minimeq; Cancellario concessum. Ita neque hic recepto in Ecclesiam Principes, quantumuis grauius postea delinquant, fideique desertores fiant, Regnis, & dignitatibus priuare, aut alio modo temporaliter punire potest.]*

Respondeo. Hæc est tota ratio deceptionis Barclaij, quod summum Pontificem Cancellario similem esse ducit, in quo nulla est iurisdicatio. Quæ similitudo longissime abest à veritate: si quidem Scripturæ diuinæ veram potestatem, & iurisdictionem, eamque amplissimam, & supremam Pontifici tribuunt: nam quod dicitur. *Matth. 16. Quodcunque ligaueris, & quodcunque solueris, non officium Cancellarij, sed officium Præsidis iurisdictionem habentis sonat.* Et illud, *Pasce oues meas, Ioan. yltim.* non officium Cancellarij in Regno, sed potestatem illam Pontifici tribuit in Christianos, quam habet Pastor in oues, qui eas vtrique regere, & ligare, & baculo ferire, & ad omnem obedientiam cogere potest. Illud etiam quod Apostolus in *Actis cap. 10* dicit, *Attendite vobis, & vniuerso gregi,* in quo

in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei: non officium Cancellarij, sed officium Rectoris, & Præpositi significat. Deniq; illud Matr. 24. Quis putas est fidelis seruus, quem constituit Dominus super familiam suam? non officium Cancellarij nobis ostendit, sed officium Magistri domus, qui toti familiæ cum potestate præest. Quare Summus Pontifex non Cancellario, sed Proregi in Regno, vel Vicario in Episcopatu, vel Rectori in ciuitate, vel Præposito in familia, vel capiti in corpore comparari debuit: & hæc quidem à nobis dicta sunt, si admittenda esset sententia illa Barclaij, quod Principes cum ad Ecclesiam veniunt, soli Christo fidelitatem, & obedientiam spondent: sed ea sententia falsa est, neq; eam admittere vlla ratione possumus. Spondent enim Principes obedientiam, & fidelitatem expressè, vel tacitè, non Christo solùm, sed etiam ijs, qui Christi locum in terris gerunt. Atque huc pertinet illa confirmatio argumenti, quam ego rationi meæ quartæ subieci, & quam Barclaius in extremo capite vicésimo quarto refert, & quorsum pertineat ignorare se dicit, aut fingit.

§. Quod autem, inquit, huic quartæ rationi subiecit: (nam non est idoneus Sacramento Baptismi, qui non est paratus Christo seruire, & propter ipsum amittere quicquid habet: ait enim Dominus Luc. 14. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem, & uxorem, adhuc autem, & animam suam, non potest meus esse discipulus.) id quorsum spectet, non video: nemo certè hoc negat. sed quid inde? talis ratio non magis ad institutum pertinet, quam quod remotissimum est: vt nec illud, quod ibidem sequitur. (Præterea Ecclesia grauius erraret, si admitteret aliquem regem, qui vellet

vellet impunè fouere quamlibet sectam, & defendere hæreticos, & euertere Religionem.) est hoc verissimùm, sed, vt dixi, nihil ad institutum pertinet: non enim de eare hic questio est, sed de potestate temporali Ecclesia, siue Summi Pontificis.]

Respondeo. Quorsum ista pertineant, & quod ad rem propositam maximè faciant, ita ostendo. Fingamus Regem aliquem infidelem ad Ecclesiam venire, & à Barclaiio institutum ita loqui, Ego ciuis Sanctorum per Baptismum effici cupio: sed sanctè promitto, sceptrum meum Christo velle subijcere, Ecclesiam eius pro viribus defendere, & nunquam à sancto proposito deficere: protector tamen, quod si fortè fidem fregero, si hæreticus, si Apostata, si paganus euasero, si Religionem Catholicam persequi, & funditus euertere conatus fuero: nolo ab Ecclesia, vel eius Præside, sed à solo Christo poena temporali puniri: & si fortè Præsides Ecclesiæ per sententiam excommunicationis me de cœtu piorum expulerit; volo vt nihilominus fideles Ecclesiæ filij mihi, vt Regi seruire, & obedire teneantur, neque ab huius obedientiæ vinculo absolui vlllo modo possint. Quæro nunc à Barclaiio, an eiusmodi Rex ab Ecclesia, vt idoneus, ad Baptismum possit admitti? affirmabit opinor; sed à prudentibus irridebitur. Nam si quis ciuitate terrena donari vellet, & protectori ciuitatis fieret, nolle se à Præside ciuitatis, sed à solo Rege in longinqua regione manente, immediatè posse puniri: quis non rideret? Certè qui paratus esse debet, iuxta Euangelium, vitam propriam exponere pro Christi fide, nonne magis paratus esse debet Regnum terrenum amittere? ridiculum autem est, dicere,

paratus sum Regno priuari, si Fidem fregero; sed nolo priuari per sententiam hominum, volo per Angelos de cœlo sententiam pronuntiari. Certè etiam Ecclesia valdè esset imprudens, si in gremium suum admitteret eum, qui vellet impunè grassari in Ecclesiæ membra, & nollet fidelem populum, posse per vllam hominum mortalium auctoritatem à sua tyrannide liberari.

DEFENDITVR QVINTA RATIO
Bellarmini pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXV.

IN capite vicesimoquinto Barclaius excutit rationem meam quintam, ac primum eam refert his verbis: *Quinta, & postrema ratio est ex cura, & officio pastorali. Cum Petro dictum est, inquit, Pasce oves meas, Ioan. vii. Data est illi facultas omnis, quæ est Pastori necessaria ad gregem tuendum: at Pastori necessaria est potestas triplex, vna circa lupos, vt eos arceat omniratione, qua poterit: altera circa arietes, vt si quando cornibus ledant gregem, possit eos recludere: tertia circa oves reliquas, vt singulis tribuat conuenientia pabula; ergo hanc triplicem potestatem habet Summus Pontifex.*

His recitatis subiungit Barclaius: §. Ex hoc principio, & fundamentum tria, vt illi videtur, argumenta vrgentia deducuntur. Sed ne longius abeat, respondeo in primis ad istud ipsum fundamentum, totum verum esse, ac pro me stare, atque inde contrarium eius, quod ipse asserit bellissimè colligi.] hæc ille, qui post multa inania verba texit hunc syllogismum:

mmum: Christus commendando suas oves Petro dedit omnem potestatem necessariam ad tuendum gregem: At qui non dedit ei potestatem temporalem: Ergo potestas temporalis, non est necessaria ad tuendum gregem.]

Respondeo. Si per potestatem temporalem intelligi velit Barclaius potestatem, quæ sit in se propriè, & formaliter temporalis; admitti potest argumentum: sed nego inde sequi, non esse necessariam Summo Pontifici potestatem, quæ licet sit in se spiritualis, tamen extendi possit ad temporalia, prout ad spiritualia referuntur, eis quæ subordinantur. Sin autem per potestatem temporalem intelligat potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia: tum dico, fallam esse assumptionem; & addo syllogismum Barclaij eo vitio laborare, quo nullum est in arte disserendi notius. id enim assumit, & sibi concedi petit, quod vertitur in quæstionem. Assumit enim S. Petro non fuisse datam temporalem potestatem, quasi hoc ipsum non esset quod in toto libro suo probare contendit. Et certè si isto modo disputare liceret, possem ego quoque ita ratiocinari: *Christus Petro dedit eam solum potestatem, quæ necessaria est ad tuendum & pascendum gregem: At qui dedit potestatem spiritualem, quæ extenditur ad temporalia, vt ad spiritualia referuntur; ergo eiusmodi potestas necessaria est ad gregem tuendum, atque pascendum.* Sed audiamus alium syllogismum Barclaij, priori non dissimilem.

§. Deinde, inquit, progredimur hoc modo, *Ab surdum est Summum Pontificem, quatenus successor est Beati Petri, habere plus potestatis, quam habuit Petrus: At Petrus nullam habuit potestatem tempo-*

ralem in Christianos: ergò nec Summus nunc Pontifex, quatenus successor eius est.

Ac ne hic quoque obijciatur, eum assumere, quod erat probandum: probat assumptionem ex Bellarmino lib. s. de Pontif. cap. 6. Vbi dicit, potestatem spiritualem, & temporalem esse similes spiritui, & carni: & quemadmodum spiritus, & caro possunt esse coniuncta, vt in homine: & separata, vt in Angelis, & Bestijs: sic etiam potestas spiritualis, & temporalis possunt esse coniuncta, vt nunc sunt inter Christianos; & separata, vt erant tempore Apostolorum, quando nullus erat in Ecclesia Princeps politicus. Ex his ita colligit Barclaius.

S. Si separata erant hæ potestates tempore Apostolorum, vt erant re vera de iure, & de facto: consequitur necessario, D. Petrum nullam habuisse temporalem potestatem: alioqui falsum esset eas fuisse separatas.]

Hoc argumentum tanti facit Barclaius, vt paulò infra dicat.

S. Et verò hæ rationes apertiores sunt, quam quibus aliquis sine fraude reniti, & repugnare possit; vt mirum sit homines eruditos, cæterosque pios, ita zelo quodam inconsiderato occacari, vt dubia pro certis, pro perspicuis obscura, pro rectis contorta, pro expeditis denique inuoluta, & implicata multis controuersis, & contradictionibus amplecti, & sequi non dubitent:] hæc ille, qui vsque ad finem capitis pergit reuerentiam suam erga sedem Apostolicam prædicare, nostram cæcitatem redarguere, & multa ex ijs, quæ antea dixerat, more suo, repetere.

Respondeo. Verissimè dictum est à Bellarmino similitudinem esse potestatem spiritualem, siue Ecclesiasticam spiritui, & temporalem, siue politicam carni;

carni: quam similitudinem ante Bellarminum ad hanc rem explicandam adhibuerunt sanctus Gregorius Nazianzenus, Hugo de sancto Victore, sanctus Thomas, Alexander Aletensis, Thomas Valdensis, & alij. Nec minus verè dictum est, eas potestates tempore Apostolorum fuisse separatas, quomodo spiritus Angelicus separatus est à carne: & caro brutorum separata est à spiritu: nunc autem coniunctas esse, quo modo spiritus, & caro coniunguntur in homine. Ex his autem rectè colligitur, sanctum Petrum habuisse potestatem Apostolicam, id est, spiritualem, & Ecclesiasticam, supremam, & amplissimam, & non habuisse potestatem Regiam, siue Imperatoriam, aliamve merè temporalem, atque politicam: sed non rectè colligitur, potestatem spiritualem sancti Petri non se potuisse extendere ad omnia temporalia, & ad ipsa Regna, & Imperia dirigenda, & corrigenda, si Reges, & Imperatores Christiani fierent. Itaque discrimen inter tempus Apostolicum, & nostrum, non est circa potestatem quæ semper eadem fuit in sancto Petro, & in successoribus; sed circa materiam subiectam, siue circa vsum potestatis: tunc enim potestas Apostolica non exercebatur in Regibus dirigendis, quia nulli erant Reges in Ecclesia Christiana, cuius Ecclesiæ Pastor, & Rector est Christi Vicarius: nunc autem eadem illa potestas exercetur in Regibus dirigendis, & corrigendis, quoniam non desunt in Ecclesia Reges, & Principes politici.

Ac vt exemplis rem illustremus, certè spiritus humani à corporibus separati, iidem sunt, qui antea erant cum corpora animarent, & eandem ipsam potestatem habent, quam antea habebant: & tamen

nunc separati non regunt corpora, vt antea regerant, & iterum post resurrectione regent, sic etiam spiritus Angelici siue boni, siue mali, dum corpora nulla assumunt, non exercent potestatem in membra corporis: cum autem vel corpora aëria sibi adiungunt, vel in corpora humana ingrediuntur, corpora illa nunc mouent, eisq; imperant, & moderantur: nec tamen vllus erit tam imprudens, qui existimet Angelos acquirere potestatem nouam, cum corpora assumunt. Pari ratione cum in corpore humano membrum aliquod abscinditur, & à reliquo corpore separatur; non potest spiritus membrum illud mouere, eisq; dominari; non quod potestas spiritui desit, sed quia deest membrum, in quo mouendo spiritus exerceatur. Denique initio Ecclesie Christiane antequam Apostoli Diaconos ordina-rent, non poterant Apostoli Diaconis vti, eisq; imperare: posteaquam autem ordinati sunt, ijs Apostoli vtebantur, eisq; imperabant. Num igitur concedemus defuisse Apostolis aliquam potestatem Ecclesiasticam, antequam Diaconi esse cœpissent in Ecclesia? concedemus omnino, si cum Barclaiio desipiamus, qui ex defectu materia defectum colligit potestatis. Ex his apparet, quam leuia sint argumenta Barclaii, quæ ipsius iudicio demonstrationes indissolubiles videbantur.

DEFENDITVR PRIMA PARS

rationis quinta pro potestate Summi

Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXVI.

IN capite vicesimo sexto aggreditur Barclaius refutare primam partem rationis meæ quintæ:

erat

erat autem hæc ratiocinatio. *Pastori necessaria est potestas circa lupos, vt eos arceat omniratione qua poterit ab oculi: lupi autem, qui Ecclesiam vastant sunt heretici: Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete lupus fiat, id est, ex Christiano fiat hereticus, poterit Pastor Ecclesia eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur: ac proinde priuare dominio, quod habet in subditos.*

Ad hanc ratiocinationem Barclaius respondens admittit omnia, excepta illa extrema parte conclusionis, qua diximus, Possè Pastorem iubere populo, vt non sequatur amplius Regem suum: distinguit enim hanc partem, ac dicit. Possè quidem Pastorem iubere fidelibus, vt non sequantur Regem hereticum in hæresibus, sed non posse iubere, vt non sequantur eum in rebus politicis.

Addit autem posse quidem Regem hereticum priuari communionem fidelium in rebus sacris, sed neque hoc esse faciendum, si periculum sit schismatis, & scandali, & grauiorum malorum, ex Aug. lib. 3. cap. 2. contra Epistolam Armeniani: de qua rediximus, cap. 9. Vbi hæc eadem Barclaius fusius tractauit: iam enim admonui Barclaium in repetitione rerum earundem magnam partem libri sui consumere voluisse.

His igitur omissis, tota ratio ob quam negat Barclaius posse à summo Pastore prohiberi fidelibus, vt Regi heretico obedientiam etiam in rebus politicis præstent, ea est, quoniam iure diuino debetur Regibus obedientia: & non potest vllus homo, ac ne ipse quidem Summus Pontifex dispensare in iure diuino; & ad hoc probandum adducit

P 4

refere-

rescriptum Innocentij III. qui cap. *Cum ad monasterium*, de statu Monach. dicit, Non posse dispensari cum Monacho, vt vxorē ducat, vel rerum proprietatem habeat: & hoc loco multa disputat de iure diuino, & humano, & de matrimonio Constantiæ Rogerij Regis filix, quæ cum esset sanctimonialis dispensatione Clementis III. Pontificis, nupsisse dicitur Henrico VI. Imperatori.

At nos supra, rationem Barclaj nullius roboris esse demonstrauius: quoniam de iure diuino est, vt inferior obediat superiori, quamdiu superior est, sed si desierit esse superior, desinet etiam præceptum de obedientia illi exhibenda. Id quod ostendimus ex multis similibus: siquidem iuris diuini est, nõ solum, vt populus obediat Regi; sed etiam vt filij obediant Patri, serui Domino, vxores Maritis: & tamen si filius emancipetur, & seruus libertate donetur, & vxor per diuortium, aut repudium à marito separetur, non amplius tenentur lege illa diuina: quemadmodum etiam promissio iurata iure diuino seruanda est, & tamen si is, cui promissio facta est, eam relaxet, non tenbitur eam implere qui promissit. Restitutio iure diuino sancita est, & tamen si creditor debitum remittat, restitutionis obligatio nulla restat: atque exempla similia plurima possent adduci. Sic igitur, iure diuino tenetur populus Regi seruire, dum Rex est: sed si Rex desinat esse, quod multis modis fieri potest; nulla remanet obligatio seruitutis, aut obedientiæ. non est autem de iure diuino, vt Rex iustis de causis deponi non possit: multoque minus iuris diuini est, vt Summus Pontifex declarare non possit, Regem hæreticum non esse legitimum Regem, nul-

lamque

lamque ei deberi à fideli populo obedientiam.

Quod autem attinet ad cap. *Cum ad monasterium*, de statu monachorum, res facilis est: id enim solum Innocentius docet, non posse consistere matrimonium & proprietatem rerum cum statu Moanchorum; cum ad essentialia vitæ monastica pertineant continentia, & paupertas. Itaque non poterit Summus Pontifex facere, vt idem Monachus sit, & coniugatus: idem Monachus, & diues opum in particulari. Aliud autem est, vtrum possit Summus Pontifex dispensare cum Monacho, vt transeat à vita monastica ad vitam secularem, & secularis effectus matrimonium iure possit, & opes proprias retinere, de hoc enim variè sentiunt Doctores. De Constantia verò Rogerij Regis filia fabulam esse existimamus, quod sanctimonialis, & vetula cum esset, dispensatione Clementis III. nupsit Henrico sexto. Nam Gotsfridus Viterbiensis, qui Henricum VI. in literis, & moribus instituebat, scribit, nuptias Henrici cum Constantia celebratas Mediolani anno salutis 1186. sedente in Apostolica Sede, Urbano tertio, & ipsa Constantia annum tricesimum agente. ex quo sequitur, vt falsum sit dispensasse cum ea in votis monasticis Clementem tertium, vel vt alij dicunt, Celestinum tertium, vel, vt alij, Alexandrum tertium: nam hic iam obierat, illi nõdum sedere coeperant: falsum quoque sit, eam nupsisse cum esset vetula annorum supra quinquaginta: falsum denique fuisse antea sanctimonialem, cum id nullus scribat ex ijs, qui eo tempore

vixerunt. Vide Card. Baronium tomo 12.

annalium ad annum

1186.

P 5

VTRVM

VTRVM VOTVM, AN IURAMENTUM magis obliget.

CAPVT XXVII.

IN capite vicesimoseptimo Barclaius, vt eausuæ vndique adiumenta conquirat, confert votum Monachorum cum iuramento illo, quo populi Regibus fidelitatem, & obedientiam pollicentur. Ac dicit, Pontificem ex aliquorum Doctorum sententia dispensare posse in votis Monachorum; sed etiam si hoc deetur, non esse admittendum, vt dispensare possit in iuramento, quo populi ad Regis obedientiam se adstringunt. Videtur igitur sentire Barclaius maius vinculum iuramenti esse, quàm voti, cuius tamen contrarium disertè docet S. Thomas in 2. 2. quæst. 89. art. 8. & omnis ferè schola Theologorum in 3. Sent. dist. 39. Votum enim est promissio facta Deo; iuramentum est confirmatio promissionis homini factæ: magis autem tenetur homo implere promissionem factam Deo, quàm homini. deinde qui votum violat, infidelis est Deo; qui iuramentum frangit, crimen irreuerentiæ in Deum committit: grauius autem crimen infidelitatis est, quàm irreuerentiæ; cum fidelitas omnis erga superiorem irreuerentiam coniunctam habeat, non omnis irreuerentiâ infidelitatem. Igitur grauius peccat votifragus, quàm iuramenti violator; proinde magis obligat votum, quàm iuramentum. Denique votum res est absolutè bona; iuramentum bonum est necessitate cogente: alioqui Dominus Matth. 5. dicit, *Ego autem dico vobis non*

IURARE

iurare omnino. Et Iacobus in epistola sua cap. 5. *Aute omnia*, inquit, *fratres mei nolite iurare*: nusquam autem legimus, *nolite vouere*; sed contra, Rex & Propheta Dauid hortatur, dicens in Psalm. 75. *Vouete, & reddite Domino Deo vestro.* Igitur votum nobilius iuramento est, ac per hoc grauius peccat; qui votum frangit, quàm qui iuramentum violat proinde magis obligat votum, quàm iuramentum: quare si Summus Pontifex dispensare potest in votis, multò magis poterit in iuramento.

Sed Barclaius resistit hac ratione: §. *Totus ordo monachalis, aliq̄, in Ecclesia, vt quidam volunt, ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profecti sunt, in quos idcirco plena, & omnimoda potestas Pontifici est, vti superius paulo diximus: at submissio, & obedientia Regibus, ac Principibus, atque omnibus omnino Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini vtroq̄, testamento confirmata.* Nam licet de humano iure sit, vt hac, aut illa Reip. forma vtamur, vel hunc, aut illum Principem habeamus: tamen vt eum, quem semel accepimus, reuerentiamur, siḡ in omnibus, qua Dei mandatis non repugnant, submissio pareamus, non humana solùm, sed naturalis, & diuina est ordinatio.]

Respondeo. Hoc argumentum ab omni parte nutat: nihil enim solidi, nihil firmi habet. Nam quod totus ordo monachalis ab humanis constitutionibus, & iure positiuo profectus sit, non modo fallum, sed etiam hæreticum est. siquidem consilia Evangelica, in quibus ordo monasticus fundatur, non ex humana constitutione, sed ex ipso ore Domini, ac Dei nostri Iesu Christi profecta sūt: de qua re fusè tractaui in lib. de Monachis, neque id vllus

Catho.

Catholicus negat. Deinde vota ipsa monastica, in quibus essentia Monastica vitæ consistit, iuris esse diuini, non modò Catholicis omnes docent, sed & ipse Barclaius paulò ante confessus est. Vnde ergo nunc totum ordinem Monasticum ab humanis constitutionibus, & iure positivo profectum esse dicit? Præterea si, vt ipse in hoc suo argumento assumit, submissio Regibus, ac principibus, atque omnibus, Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini, in vtroque testamento confirmata; ergo submissio Monachorum suis Præpositis, & superioribus debita, est iuris naturalis, & diuini, in vtroque testamento confirmata. Vnde igitur Barclaius colligit, posse Pontificem dispensare in obediētia, & submissione Monachorum erga suos Præpositos, & superiores; & non posse in obedientia, & submissione populorum erga Reges, & Principes, cum vtraque sit iuris naturalis, & diuini in vtroque testamento confirmata? quin etiam cum obedientia Monachorum habeat votum, idque solemne adiunctum; & obedientia populorum simplici iuramento confirmata sit: videtur omninò facilis posse dispensari per summum Pontificem, in obedientia populorum, quàm Monachorum, cum voti vinculum maius sit, quàm iuramenti, vt Theologi docent. Denique quemadmodum Barclaius teste iuris humani est, qua forma Reip. vtamur, & hunc aut illum Principem habeamus; sed posteaquam aliquem accepimus in Principem vt ei pareamus, iuris diuini est: sic etiam iuris humani est quo ritu, & forma viuendi Monachi vtantur; & hunc aut illum Præpositum habeant; & tamen vt ei, quem in Præpositum semel susceperunt, submissè pareant, iuris diuini

diuini est. Ergo omnia paria sunt, neque vlla est ratio cur possit Summus Pontifex in vno dispensare, & non in altero, id est, cur possit Monachos à vinculo obedientiæ Præposito suo promissæ absolueret, & non possit absolueret subditum à vinculo obedientiæ Regi suo promissæ.

Pergit Barclaius, & aliud argumentum texit ex naturâ voti, & iuramenti: quod argumentum, quia non multum ad rem facit, & tamen verbosissimè ab ipso proponitur, ego in pauca contraham, vt vis argumenti quanta sit appareat: sic igitur ille ratiocinatur, *Votum est promissio facta Deo, & Ecclesie, proinde creditor principalis est Deus: potest autem Pontifex, qui Vicarius Dei est, & caput Ecclesie, loco Christi, declarare non displicere Deo, & Ecclesie, vt promissio illa ob iustam aliquam causam, & magis Deo gratam, quam sit promissionis illius adimpletio, remittatur, & condonetur ei, qui vouerat: At iuramentum quo pactum aliquod, vel sponsio ob signatur, non facit Deum proprie creditorem, sed hominem, cum quo pactum inuitum, & cui promissio iurata facta est: quod ex eo perspicuum est, quod homo creditor potest etiam sine vlla causa liberare debitorem, & iuramento soluere: si illi promissionem sibi factam liberè remittere velit: neque hic habet locum interpretatio, aut declaratio summi Pontificis, cum homo ipse creditor per se loquatur. Ergo non potest summus Pontifex homines à iuramento soluere, quoniam priuaret creditorem inuitum obligatione sibi optimo iure acquisita, & omni iure diuino, & humano licita.*

Respondeo. Quando summus Pontifex soluit homines iuramento, non tollit ius quæsitum ex iusta, & licita obligatione: sed vel declarat obligationem,

tionem, & promissionem fuisse, vel factam esse illicitam, vt cum absoluit populos à iuramento fidelitatis præstito Principi hæretico, vel qui postea in hæresim lapsus est: aut tollit vinculum iuramenti, relicta promissione in suo vigore, ad eum finem tantum, vt possit, qui promiserat, sine periculo sacrilegij prosequi ius suū corā legitimis Iudicibus.

Sed hæc Barclaius non erant incognita, vt qui iuris prudentiam præcipuè profiteretur: ideo subiungit: *S. Sed esto, auferre ex causa posit, & promissionem iurandi vinculo liberare (ne de hac re amplius cum Canonistis hic contendam) auferat igitur; quid ei deinde facta consequens in nostro hoc negotio videtur? liberum fore populum, dices, ab Imperio, & subiectione Principis, statim atq; iurandi nexus solutus est. Itane verò? an non perspicis, iusurandum hoc non esse nisi accessionem tantum confirmatricem illius obligationis, qua fides, & obedientia Principi promissa est? an ignoras accessiones tolli, & liberari posse sine interitu principalis obligationis? Manet ergo adhuc obligatio, cui iusurandum accesserit: quæ quoniam iuris naturalis, & diuini est, non minus tenet hominum mentes, & conscientias apud Deum, quam si esset iuramento sustentata.]*

Respondeo. Potest quidem, vt supra dixi, tolli vinculum iuramenti, etiã si non tollatur promissionis obligatio. Sed quando Summus Põtifex propter hæresim, aut aliam iustam causam, soluit populos à iuramento fidelitatis, simul etiã soluere solet à vinculo promissionis, ac iubere, vt populi non amplius obediant ei, cui promissionem obedientiæ fecerant: posse autem id Põntificem, vt Christi Vicarium, præstare, nos supra ex Doctoribus, & concilij,

lij, & ex ipsis etiam diuinis literis ostendimus, & ante multos annos id ipsum quinq; rationibus Theologicis ostendimus: neque Barclaius omnibus suis argumentis, & cauillationibus eas rationes refellere potuit. Nam quod hoc loco iterum repetit, & inculcat, obligationem parendi Regibus esse iuris naturalis, & diuini: non semel à nobis explicatum est, id esse intelligendum de obligatione parendi Regibus, dum Reges sunt: non esse autem iuris naturalis, & diuini, vt Rex non possit Regno priuari, si hæreticus efficiatur, & ratio manifesta, & vltus frequens apertissimè demonstrauit.

At, inquit Barclaius. *S. hoc axioma Bellarminus præcipuè nititur, dum vult ostendere, Papam non posse subijcere se ipsum sententiæ coactiuæ conciliorum: quoniam (inquit lib. 2. de Concilijs, cap. 18.) Papa potestas super omnes est de iure diuino: non autem potest Papa dispensare in iure diuino.]*

Respondeo. Si Papa se ipse subijceret sententiæ coactiuæ Conciliorum, at Principum quorumcunque, verè subijceret superiorem inferioribus, ac per hoc cum diuino, & naturali iure pugnaret: nam iure diuino Papa est Pastor, & Pater, & Præpositus omnium Christianorum, ac per hoc superior omnibus, qui oues, & filij, & subditi ipsius sunt: & iure etiam diuino superior ab inferiore iudicari nõ potest iudicio saltè coactiuo. At verò cum Papa iudicat Regem, vel etiam deponit, nihil agit contra ius diuinum, quoniam superior inferiorem iudicat, Pastor ouem, Pater filium, Præpositus subditum, quod est iuri diuino, & naturali rationi maximè consentaneū. Quãnis enim Reges in temporalibus non agnoscant superiorem temporalem, vel etiam nullum

nullum agnoscant directè nisi Deum: tamen agnoscere debent superiorem spiritualem, cuius potestas ad temporalia se extendit, quatenus ea spiritualibus subordinantur, vt supra non semel dictum est.

Ad extremum sic loquitur Barclaius. *S. Ne qua erremus, tenendum est, Apostolicæ potestatis plenitudinem eam tantum potestatem complecti, quam Dominus Iesus Dei filius, cum in hoc mundo versaretur, vt homo inter homines habere voluit: & eatenus Papam nobis Christum referre, & eius esse Vicarium; non autem potestatem illam, quam vt Dei filius, Deus ipse Patri æqualis ab æterno habuit, & diuinitatis sue omnipotentia referuauit, de qua ait, Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.]*

Respondeo, Non admitto solùm, quod Barclaius hic postulat, plenitudinem Apostolicæ potestatis, non esse parem omnipotentia diuinitatis Christi: sed addo etiam, non esse omninò æqualem illi potestati, quam in terris habere voluit, & habuit Christus vt homo. Christus enim dum mortalitatis cum mortalibus versaretur, habuit potestatem, quam Theologi vocant *excellentiã*, per quam sacramenta instituire poterat, & sine sacramentis peccata remittere, & alia id genus, ad quæ plenitudo potestatis Pontificiæ non pertingit. Itaque non sum de numero eorum de quibus ais, Io. de Turrecremata scripsisse, in Can. *Coniunctiones* 35. q. 2. *Mirum est, quod summi Pontifices loquantur moderatè de potestate eis data, & quidam Doctorculi sine aliquo vero fundamento volunt adulando eos quasi equiparare Deo.* Nihilominus tamen securus affirmo, potuisse Dominum nostrum Iesum Christum tempore

tempore mortalitatis suæ, disponere de temporalibus omnibus, & Reges, ac Principes Regnis dominijque priuare; & hanc potestatem Vicario suo sine dubio concessisse, vt ea vtiatur, quando necessarium iudicauerit ad animarum salutem, quæ illi præcipuè curæ esse debet.

*DIGRESSIO CIRCA SENTENTIAM
cap. Inter corporalia, de translatione
Episcopi.*

CAPVT XXVIII.

IN capite vicessimo octauo inuehitur Barclaius in Canonistas, quos dicit potestatem omnem diuinam, & humanam Pontifici attribuere, ex ignoratione veræ sententiæ verborum Innocentij III. Pontificis, quæ habentur cap. *inter corporalia*, & de translatione Episcopi. Ibi enim Innocentius dicit, fortius esse vinculum coniugij spiritualis, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, quam sit vinculum coniugij carnalis inter virum, & mulierem. Et quoniam vinculum coniugij carnalis homo soluere non potest, iuxta illud Matth. 19. *Quos Deus coniunxit homo non separet*: vinculum autem coniugij spiritualis non ratio Papa dissoluit: videtur sequi, vt, aut falsum scripserit Innocentius, aut Papæ Deo æquare voluerit.

Sed quoniam hæc disputatio ad institutum nostrum nõ pertinet, & Barclaius, ideo solùm hanc digressionem libro suo inseruit, vt occasionem haberet Canonistas carpendi: nam & in hoc capite audacter scribit, nihil esse meris Canonistis imperitius; & in capite sequenti non veretur dicere, Innocentium

tium quartum, & Ioannem Andream Canonistarū facile Principes ineptissimè hunc locum Innocentij III. explicauisse: propterea non ero in hoc capite confutando prolixior. Nam neque Canonistæ, inter quos multi viri doctissimi inueniuntur, defensione mea indigent; neq; ego scientiam Canonū ita calleo, vt audeam me patronum Canonistarum profiteri. Illud vnum annotare placuit, Barclaium calumniatorem videri, dum dicit Canonistas summo Pontifici diuinam auctoritatem ex verbis Innocentij perperâ intellectis, tribuere. Id enim tantum abest à vero, vt contra potius nonnulli eorum propter istum canonem Pontifici detrahere, aut illum corrigere, non vereantur. Glossa certè, vbi Innocentius dicit, fortius esse vinculum spirituale, corrigit dicens, *dignius, non fortius*: & Ostiensis in Summa, de Elect. num. 21. vt ipse hoc loco Barclaius refert, *illa, inquit, ratio non est sufficiens, salua auctoritate, & reuerentia reddentis*. Denique neque Innocentius IV. neque Io. Andreas, neque Abbas Panormitanus, neque Ancharanus, neq; vlius alius ex ijs quos videre potui, ex verbis Innocentij III. diuinam potestatem summo Pontifici tribuunt, vt Barclaius calumniatur.

DE VERO SENSV CAP. INTER CORPORALIA, de translatione
Episcopi.

CAPVT XXIX.

IN capite vicesimonono Barclaius reiectis aliorum explanationibus, profert sententiam suam

suam de vero sensu cap. *Inter corporalia*, de translatione Episcopi: & in summa dicit, verba huius capituli pugnare cum mente legislatoris: vt aliud Pontifex senserit, aliud scripserit. Hoc autem, quid aliud est, nisi Pontificem facere vel ignorantem, qui nescierit mentem suam explicare, vel malignum, qui voluerit mentiendò Lectores decipere? At fuit Innocentius omnium consensu Pontifex optimus, & sapientissimus, vt procul ab eo abfuerit tum ignorantia, tum malignitas. Dicam igitur quid mihi videatur Pontifex in hoc obscuro capitulo docere voluisse; & nisi fallor, ostendam, verba capituli non tantum in se esse verissima, sed etiam ad mentem Pontificis explicandam aptissima. Fortius esse dicit Pontifex vinculum coniugij spiritualis, quàm carnalis. id esse verum probatur hac ratione, quoniam vinculum coniugij spiritualis non potest in totum solui, ne per mortem quidem: semper enim manet impressus character Episcopalis, qui nulla vi deleri potest: vinculum autem coniugij carnalis per mortem ita soluitur, vt si maritus defunctus ad vitam rediret, non posset vxorem repetere, quam viuens duxerat. Doctrina est Apostoli ad Roman. 7. Deinde vinculum coniugij spiritualis à solo Pontifice Maximo solui potest, non quidem omninò, vt diximus, sed in ordine ad Ecclesiam particularem cui iunctus erat. Solus enim Christi Vicarius Episcopos transferendo, vel deponendo, vel facultatem renunciandi tribuendo, soluit à vinculo, quo Ecclesie sue tenebantur obstricti: vinculum autem coniugij carnalis non solus Papa, sed ipsi etiam contrahentes aliquando licitè, libere

Q. 2. que

quæ dissoluunt. Siquidem matrimonium ratum, non consummatum potest alter coniugum iure soluere, si ordinem religiosum profiteri velit ex Concil. Trid. sess. 24. can. 7. neque in hac re ullam à Summo Pontifice facultatem petere debet. Item matrimonium inter fideles contractum, & consummatum, quod utique verum matrimonium est, potest dissolvere alter coniugum, si ad fidem Christianam conuertatur altero coniuge in infidelitate remanente, ex Apostolo 1. Cor. 7. Item in testamento veteri, matrimonia etiam consummata passim ipsi coniuges per libellum repudij dissoluebant, neque Pontificis auctoritatem expectabant, ex Deuteronom. cap. 24. Denique matrimonia rata, & consummata fidelium solui possunt quoad thorum, & cohabitationem certis de causis ab Episcopis particularibus: matrimonium spirituale, ne quoad cohabitationem quidem ab alio, quam à summo Pontifice solui potest. Ex his igitur manifestè colligitur vinculum spiritualis coniugij, quod à solo Pontifice solui potest, firmitus ac fortius esse, quam vinculum coniugij carnalis, quod ab ipsis coniugibus, vel ab inferioribus Sacerdotibus soluitur. Atque huc repperisse videtur Innocentius Pontifex, cuius propositum in eo capitulo erat docere, translationes Episcoporum sine Pontificis

Maximi consentu fieri non posse.

R. B.

RESPONDETUR AD OBJECTIONES
contra primam partem rationis quin-
tæ pro potestate Summi Pontificis
in temporalibus.

CAPVT XXX.

IN capite tricesimo Barclaius post longas digressiones reuertitur ad primam partem rationis quintæ Bellarmini, quam in capite vicesimo quinto sibi refutandam susceperat. Air igitur.

§ Admittimus quidem eius propositionem, Pastori scilicet necessarium esse potestatem circa lupos, ut eos arceat omniratione qua potest. Admittimus & assumptionem, lupos videlicet, qui Ecclesiam Dei vastant, esse hereticos. Ex quibus concludit hoc modo. Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, id est, ex Christiano fiat hereticus, poterit Pastor Ecclesie eum arcere per excommunicationem, & simul iubere populo ne eum sequatur, ac proinde privare eum dominio in subditos. Vitiosa collectio, cuius loco in bona dialectica reponendum est. Ergo si Princeps aliquis ex oue, aut ariete fiat lupus, poterit Princeps Ecclesie eum arcere omniratione qua potest.]

Respondeo. Nullum hic est vitium, sed compendio dictum est, quod longiori circuitu dici potuisset: nam ratio, qua potest, & solit Pastor Ecclesie hereticos, quasi lupos ab ovili suo arcere illa est, ut per sententiam excommunicationis eos removeat à commercio Catholicorum, & per absolutionem à vinculo subiectionis efficiat, ne populus Catholi-

cus Principem hæreticum deinceps sequatur. Neque propositum mihi fuit in libris scribendis, syllogismos propriè formare secundum figuras & modos, vt in scholis faciunt, qui de proposita quaestione, exercendi ingenij gratia disputant: sed vim rationum explicare, atq; ostendere, vt alij faciunt, qui libros Theologicos scribunt.

At, inquit Barclaius, *S. Potest quidem Pastor Ecclesie iure suo excommunicare Regem hæreticum: sed absoluerit populum à iuramento fidelitatis, aut iubere ne populus Catholicus Regem hæreticum in rebus politicis sequatur, iure non potest, cum hoc iuri diuino, & naturali repugnet.*]

Ac ne illi fortasè obijciamus, quod non serauerit formam argumentandi, format hunc syllogismum.

S. Summus Pontifex nihil precipere, vel dispensare potest contra ius naturale, & diuinum: At qui subiectio, & obedientia Principibus, & superioribus debita, est de iure naturali, & diuino: Ergo Summus Pōtifex nihil contra eam precipere, vel dispensare potest: & per consequens non potest precipere subditis, ne Principi suo temporali obediāt in eo, in quo Princeps est, & superior: & si de facto præceperit, licebit subditis, tanquam extra territorium ius dicenti, impune non parere. Vtrunque propositum est certo certius, ex quibus conclusio necessaria consecutione inducitur: Qui huius argumēti vim eneruauerit, is magnam mecum gratiā inibit. Ego mercede, vt ingenij mei tenuitatem ingenue fatear, non satis perspicio, quare possit solida ratione elidi.

Respondeo. Hæc sunt omnia refutata in capita vicefimo sexto, neq; aliquid noui Barclaius attulit hoc loco, sed alijs, & alijs verbis more suo eadem re-
repe-

repetiuit. Sed ne queratur nihil nos ad insolubilem eius demonstrationem in forma respondisse, distinguo assumptionem: nam cum assumit, *At qui subiectio, & obedientia Principibus, & superioribus debita, est de iure naturali, & diuino;* si intelligat de Principibus, & superioribus, pro tempore quo Principes, & superiores legitimi sunt; verum assumit, sed nihil inde concludere potest: nam Principes hæretici post sententiam Summi Pontificis declarantis illos excommunicatos, & depositos, non sunt amplius legitimi Principes, vel superiores: si autē intelligat de Principibus, & superioribus, pro quocumq; tempore, etiam post abrogatum illis imperium? falsum assumit, neque de hac re vllum esse dubium potest. Nam iure diuino tenentur subditi non solum obedire Regi tamquam præcellenti, sed etiam Ducibus; tamquam ab eo missis, vt scribit S. Petrus in priore epist. cap. 2. & tamen posteaquam Rex abrogauit Daci potestatem, non tenentur amplius illi obedire, quemadmodum neque ipsi Regi obedire tenentur, quando iure à Regni folio deiectus est. Quare Barclaius si aliquid solidi adferre voluisset, debuisset probare, Principes terræ cum semel Principatum adepti sunt, iure diuino in Principatu ita stabilitos esse, vt nulla vi, nulloque iure deijci possint à Principatu. hoc autem in quo totius vertitur cardo quaestionis, nunquam probare potuit.

Sed dicit, *esto Principes deponi possunt, non tamen deponi possunt, nisi à superiore.*

Respondeo. Papam omninò superiorem esse cum sit Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed Dei & hominis, ac per hoc sit vice Christi Pastor,

& Pater, & Rector, & Caput omnium Christianorum, etiam Principum, Regum, & Imperatorum vt sepè dictum est, & ex ipsis diuinis literis manifestè deducitur.

At, inquit Barclaius, Pater quidem superior est, sed non in eadem specie superioritatis: superior enim est Regibus, & Principibus in rebus diuinis, & spiritualibus: in temporalibus autem fatentur ipsi Pontifices, se Regibus superiores non esse, vt notum est ex cap. Per Venerabilem, Qui filij sint legitimi. Vbi Pontifex dicit, Regem non habere superiorem in temporalibus.]

Respondeo. Iam hæc omnia supra esse tractata, & discussa: ostendimus enim, Pontificem superiorem esse Regibus etiam in temporalibus, quando propter spiritualia necesse est disponere de temporalibus, quæ spiritualibus subordinata esse debent: idq; ostendimus ex communi sententia Doctorum, allatis testimonijs supra septuaginta; item ex concilijs Ecclesiæ generalibus non paucis, denique ex ratione diuinis literis fundata: aduersus quæ nihil attulit Barclaius, nisi clamores tragicos, & verba turgida, sed inania. Quod autem Innocentius scribit, Reges non habere superiorem in temporalibus, verissimum est in eo sensu, in quo id Innocentius dicit, quod videlicet sint Reges, supremi Principes temporales, neque habeant super se alios Reges, vel Imperatores, excepto Deo, qui est *Rex Regum, & Dominus Dominantium*: sed hoc non prohibet, quo minus habeant Reges superiorem spiritualem tanta præditum potestate, vt possit temporalia dirigere ad spiritualia, cum ordinis ratio postulet, vt potestas temporalis subiecta sit spirituali, quando in v-

num conueniunt, & vnã Ecclesiam faciunt, quomodo corpus in homine subijcitur spiritui, & ab eo regitur, & vbi opus est, corrigitur & castigatur.

Subiungit postea Barclaius longissimam apostrophem populorum ad Pontificem, in qua quod ipse millies repetiuit, iterum repetendo tribuit populis; quæ imperitos, & leues permouere forsità possint: sed homines cordati, & prudentes facillè intelligent, hæc esse refugia miserorum, qui quod viribus obtinere non valent, ea gemitibus, & importunitate extorquere conantur. Veruntamen, ne lector existimet, nos laborem respondendi subterfugere velle, aut quæ Barclaius in persona populi dicit, maiora esse, quàm re vera sint, institutam responsionem per modum dialogi, & populum verbis Barclaij loquentem, & Pontificem verbis meis respondentem inducam.

*DIALOGISMVS INTER POPV-
lum nimis addictum Regi terreno, &
Pontificem Populo salubriter
consulentem*

CAPVT XXXI.

POP. Pater sancte, nequaquam es Rege nostro in temporalibus superior: eog, non potes obsequium temporale, quod illi præstamus, impedire.

PONT. Quando salustua æterna in periculum adducitur: propter obsequium temporale, quod Regi præstas; tunc omninò superior sum Rege tuo

etiam in temporalibus: nam & illum, & te ad vitam æternam dirigere debeo; & omnia impedimenta de medio tollere, quæ hoc iter impediunt.

POP. *Cur nos facere prohibes, quod Deus nos facere imperat?*

PONT. Absit; non hoc prohibeo, sed contra potius impero, ne facias, quod Deus te facere prohibet. Ego Pastor sum à Christo, qui Dominus gregis est constitutus. Vos populi, ouiculæ estis, Reges vestri arietes sunt. Itaque dum Reges vestri arietes esse perseverant, sino ut vos regant, & ducant: sed si verantur in lupos; æquumne erit, ut patiar duci oves Domini mei à lupis? Itaque iure vero, ne illos sequamini: nam & hoc Dominus vetat, quoniam cum nimis grandi periculo ouiculæ reguntur à lupis.

POP. *An quia tuum est, voluntatem Dei in lege diuina, & scripturis comprehensam interpretari?*

PONT. Tu dixisti.

POP. *At non est tamen illa interpretatio adhibenda, qua legem penitus euacuet, & mandatum omnino destruat, ac dissoluat.*

PONT. Quam legem Dei interpretando destruximus, aut dissoluimus vnquam, vel prædecessores mei, vel ego?

POP. *Si quid dubij, aut obscuri est in lege diuina, ad sedem Petri, id est, ad sedem quam tu nunc tenes, interpretationis veritatem accepturi confugimus: quod autem per se clarum est, & perspicuum, id nulla interpretationis luce indiget.*

PONT. Quid tum?

POP. *Cum Dominus, & Saluator noster iubeat, nos reddere Casari, quæ sunt Casaris, & quæ sunt Dei*

Deo.

Deo: & deinde per Apostolum Principibus, & potestatibus subditos esse, & dicto obedire: tuum est nobis declarare, quæ sunt Casaris, id est, quæ à nobis Regi nostro debentur, & quæ sunt Dei, ut sua vtrique reddamus: & in ea distinctione vocem tuam libenter audiamus. At cum dicitis, nolite quidquam Casari, siue Principi vestro reddere, contra dicitis Christo, ac proinde vocem tuam non audimus.

PONT. Quando Dominus dixit, *Reddite quæ sunt Casaris, Casari*, iussit censum dari ei, qui tunc imperabat, neque Iudæos ad idololatriam cogebat, neque adhuc erat ab vlla legitima potestate depositus: quod idem iussit multò antea per Hieremiam Prophetam Deus fieri erga Nabuchodonosor Regem Babylonis propter eandem causam, sed cum tempore Machabæorum Antiochus Rex populum auerterat à fide, & Religione diuina, non iussit Deus, ut cum pro Rege habere pergerent, sed inspirauit Marathix, & filijs eius, viris fortissimis, & religiosissimis, ut exercitu congregato bellum cum Antiocho tamquam cum hoste gererent, & populum in libertatem vindicarent. Sic igitur & tu popule Christiane Regi legitimo, & qui à lege Dei, & Catholica Religione te non auertit, quique propterea à me Christi Vicario amatur, ut filius: reddes obedientiam debitam, in ijs quæ contra legem Dei, & fidem Catholicam non iubebit. Regem autem, qui te siue minis, siue blanditijs, siue alio modo à via, quæ ducit ad vitam, reuocare conatur, & per sententiam meam à coetu piorum eiectus, & Regno priuatus est, pro Rege nõ habebis; sed obedientiam ciuilem Regi debitam alteri exhibebis, qui in eius locum legitime successerit.

Por.

Porrò Deo, quæ Dei sunt reddes, quando fide, spe, & charitate Deum coles, neque vilius hominis timore, vel amore à Dei timore, vel amore separari te fines. Itaque nunquam ex me audies, nolite quidquam Cæsari, aut Principi vestro reddere; sed hoc audies, nolite seduci, vt etiam pro Cæsare, aut Principe vestro habeatis, qui re vera Cæsar & Princeps esse desijt.

POP. *Fatemur quidem, & profitemur Sanctitatis tuæ expositioni atque interpretationi in legis diuina obseruatione locum esse: sed eam non admitti asserimus, quæ facit vt ius naturale, & diuinum sit ludibrio, & penitus contemnatur, veluti ne à re, quia de agitur, aberremus: iubemur Principibus, & potestatibus obedire: tuas in huius mandati obseruatione explanationes, & restrictiones, quæ modo mandatum ipsum non extinguunt, tamquam filij obedientes libenter amplectimur: veluti cum nullam inde obligationem parendi Regibus oriri dicas, nisi in ijs, quæ ad temporalem ipsorum iurisdictionem pertinent: spiritualia omnia Vicario Christi, atque Ecclesiæ referuanda esse. Item cum admones non esse Regi obediendum in eo, quod contra ius diuinum, vel naturale imperat, aut quod aliqui bonis moribus aduersatur. At quando simpliciter, & absolute præcipis, ne Principi nostro legirimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus villo modo obediamus: præcepto tuo parere non possumus quia hoc non est mandata Dei interpretari, quod Sanctitati tuæ conceditur: sed penitus antiquare, & abrogare, quod nullo modo potes.*

PONT. *In multiloquio non deerit peccatum: videris enim ex Barclaj alicuius scholâ prodijisse, dū tot verba sine ratione multiplicas: grauius autem*

tem peccas dum doctorem tuum docere, & legiflatore legem dare præsumis: sed grauissimè delinquis, & erras, dum Christi Vicario imponis, quod faciat ius naturale, & diuinum ludibrio haberi, quodque mandatum Dei de obedientia Principibus debita antiquare & abrogare velit. nusquam enim ego, aut prædecessores mei simpliciter, & absolute (vt tu loqueris) præcepimus, ne Principi legitimo, eiusve monitis, mandatis, & legibus villo modo obediatur. Istæ calumniæ, & imposturæ sunt Doctoris tui Barclaj: quod enim dicimus, & docemus, hoc est, vt Principi ab Ecclesia, publica auctoritate excommunicato, & deposito, qui proinde legitimus Princeps esse desijt, nulla deinceps obedientia debeatur. Id verò cum nullo diuino mandato pugnat: diuinum enim mandatum non hoc habet, vt ei, qui Princeps legitimus esse desijt, obedientia deferatur. Tu verò diligenter attende, & expende vtrum maiorem fidem habere debeas Patri tuo, Christi Vicario, & Matri tuæ, Ecclesiæ; an vni falso fratri, qui te seducit, ac facit, vt contra mandatum Dei, Patri, & Matri non obediās, dum obedientię Regiæ zelum sine scientia vis habere.

POP. *Christus cum clauēs Regni cælestis Petro tradidit, non dedit ei potestatem faciendi de peccato non peccatum.*

PONT. *Nescis quid loquaris: siquidem in bono sensu dedit Christus Petro potestatem faciendi de peccato non peccatum, & de nō peccato peccatum. peccatum est inire matrimonium in gradu prohibito, non ieiunare in quadagesima, die festo laborare seruiliter: & tamen hæc omnia, & alia id genus plurima, dispensante Petro, auctoritate clauis sibi*

sibi datarum peccata esse desinunt. contra verò potest Petrus addere nouum gradum consanguinitatis, & affinitatis, addere nouum diem ieiunij, addere nouum diem festum, & hinc fient peccata, si quis in gradu illo addito coniugium contrahat, aut diebus additis non ieiunet, aut ab opere seruili non se absteineat, quæ tamen antea peccata non fuissent. Sic igitur peccatum fuisset Regi tali, vel tali non obedire; & tamen si per clauas Petri ille talis Rex, hæreticus declaretur, excommunicetur, & deponatur, iam non erit peccatum illi non obedire. Verum est tamen clauas Petri ad id non se extendere, vt possit summus Pontifex declarare, non esse peccatum, quod est peccatum, aut esse peccatum, quod peccatum non est: id enim esset dicere malum bonum, & bonum malum: quod longissimè abest, & semper abfuit, & aberit à doctrina illius, qui Ecclesiæ præest, quæ est columna, & firmamentum veritatis.

POP. Nos igitur cõmunem Canonistarum doctrinam in hac parte sequemur, qui tradunt, mandato Papa nõ esse parandum, si vel iniustum sit, vel ex eo multa mala seu scandala verisimiliter est futurum, aut turbatio status Ecclesiæ & Reip. Christiana oritura: & ideo si Papa mandaret Religiosis aliquid, quod esset contra substantiam ordinis, id est, quod repugnaret regula ab ijs professæ, vt interpretatur Felinus, in cap. Accepim⁹, de sid. instrum. & cap. Si quando, de rescrip. non tenetur ei obedire, vt idem Innoc. docet in cap. Ne Dei, de Simonia, quem refert, & sequitur Martinus de Corazijs, in tract. de Principibus q. 408. & Felinus dicto c. Si quando, & dicto cap. Accepimus: quanto igitur minus debent Regum subditi Pontificem, eos ab obedientia

tia iure diuino, & naturali Regi suo debita, & archiesimo iurisdictionis sãdere sancta, retrahere conantem audire?

PONT. Quæ sit communis sententia non solum Canonistarum, sed etiam Theologorum, & iuris ciuilibus peritorum, imò & ipsorum sacrorum Conciliorum, discere poteris ex prolegomenis huius libri, vbi communi consensu affirmatur, iure posse à summo Pontifice iustis de causis Regem excommunicari, & deponi, & subditos ab omni obedientiæ, & fidelitatis vinculo liberari. Non est autem credibile, Canonistas omnes secum ipsos pugnare. Cum ergo dicunt aliqui Canonistarum non esse obediendum Pontifici, quando mandatum ipsius iniustum est, aut scandalorum, & perturbationis causa; primum: non loquuntur de Pontifice ex Cathedra docente Ecclesiam vniuersam: deinde non loquuntur absolute, sed conditionaliter. si id fieret, si forè contingeret, vt Pontifex alicui particulari homini mandaret aliquid contra legem Dei: tunc enim nota est S. Petri doctrina, Act. 5. *Obediendum est Deo magis quam hominibus.* Sed quando Pontifices prædecessores mei, vt Greg. VII. Innocentius IV. & alij Principes magnos excommunicare ac deponere, & subditos eorum ab obedientia liberare voluerunt: id fecerunt ex Cathedra, in Concilio, publica cerimonia, ex auctoritate Dei, & SS. Apost. Petri, & Pauli sibi diuinitus communicata: proinde, qui dicit, non esse obediendum Vicario Christi, ita præcipienti, is vniuersam condemnat Ecclesiam, & non tam Canonista, quàm Canonum deprauator dici debet. & quamquam nõ existimamus vllum bonum Canonistam in hunc errorem incidisse: tamen

tamen si quis esset, securè posset fidelis Christianus & prudens vni, vel alteri Canonistæ conditores Canonum antepone. quod autem dicis, iure diuino. & naturali deberi obedientiam Regibus; verum est de Regibus legitimis, & nondum per sententiam Iudicis depositis: & quoniam ab horum, non ab illorum obedientia te retrahimus; propterea vel falsum nobis imponis, vel frustra de nobis quereris.

POP. *Si ob eam causam vos iubet Regu nostri iugum abijcere, quod per obedientiam illi exhibitam, spirituale bonum immedietur: respondemus, id quicquid est mali, ex quodam accedente euenire, siue per accidens fieri: malum enim ex bono, aut bonum ex malo per se oriri non potest: accidens autem illud dolenter ferimus, sed immedire non possumus. Nos officiu Regi debitum Dei iussu persoluimus, & secundum patientiam boni operis gloriam, honorem, & incorruptionem querimus. Ille si debito sibi obsequio, & tanto Dei beneficio abutatur, Deum supra se Iudicem, & vindicem aerrimum sentiet: nobis non licet officium deserere. & Dei mandatum oraterire: vt bonum inde, quantum magnum consequatur, ne eam, quam Apostolus nunciat, damnationem nobis ipsis acquiramus.*

PONT. Videatur tibi satis aptè conuenire, quod Spiritus sanctus per os Dauid Prophetæ, & Regis, ait, *Noluit intelligere vt bene ageret*: siquidem detrimentum spirituale, id est, periculum subuersionis animarum, quod est annexum obedientiæ ad Regem hæreticum, præsertim quando is Rex fidem Catholicam molitur euertere, sufficiens causa est Vicario Christi, qui super totam Christi familiam constitutus est, vt Regem illum excommunicationis senten-

sententia feriat, & dominio illo priuet, quod super fideles habebat. Vbi verò Rex, alioqui legitimus, ob detrimentum spirituale Regno priuatus est, per sententiam eius, qui Ecclesiam vniuersam regit, nõ solùm non tenetur populus illi parere, sed tenetur non parere; ac per hoc cùm illi iure depositio obedientiam præbet, non per accidens, sed per se causa est mali, & inobedienciæ peccatum incurrit, vt inobedienciæ peccatum euitet. Neque officium Regi debitum Dei iussu persoluit; sed officium Regi indebitum Deo prohibente persoluit. qui verò Regi, vt dictum est, iure depositio obedientiam denegat, non facit malum, vt bonum inde sequatur: sed facit bonum, vt malum grauissimum euitetur: neque damnationem sibi ipse acquirit, sed à damnatione, quam alioqui incurreret, liberatur. Quod si hæc non intelligis popule stulte, & insipiens; cur non audis me Pastorem tuum? cur iudicio tuo fidis? cur seduceris ab alieno? Ques certè Pastorem proprium sequuntur, quia sciunt vocem eius: alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, quia non nouerunt vocem alienorum, inquit Veritas, Ioan. 10.

POP. *Qui iubet nos Regibus obedire, & reddere Cesari qua sunt Cesaris, nullam bonos inter & malos Principes distinctionem facit, ac per hoc nec nos distinguere debemus.*

PONT. Addo etiam cum Apostolo Petro, obediendum esse *non tantu bonis, & modestis, sed etiam dyscolis.* 1. Petr. 2. Itaque non distinguimus inter bonos & malos, dum superiores sunt: sed quaestio nostra est, An sit obediendum Regi per sententiam reiecto, ac deposito; huic enim obedientiam exhiberi

Christus non iubet, & Vicarius Christi prohibet, vel potius per Vicarium suum Christus ipse prohibet: proinde qui obedientiam illi exhibet, Christo non obsequitur, & Vicarium Christi lædit.

POP. Si, vt docet B. Augustinus, is qui continentiam Deo vouerit, nullo modo debet ista compensatione peccare, vt idè credat uxorem sibi esse ducendam, quia promissit qua nuptias eius appetit, futuram se esse Christianam: atque ita acquirat Christo animam in morte infidelitatis positam: quæ parata est, si huic nupserit fieri Christiana: qua nos apud Deum excusatione vt emur si vt sperat aliquid bonum eueniat, iuristarum religionem, & fidem violamus Deo, Regi, nostro datam? nihil enim anima preciosum, pro qua Dominus & Saluator mori dignatus est: si ergo vt eam Christo lucremur, peccare non liceret, eccum rei causa peccandum.

PONT. Non sunt facienda mala, vt veniant bona. hæc doctrina Apostolica est, ac per hoc & nostra: hinc non licet votum castitatis violare, vt animas Christo lucremur: neque licet contra iurandam religionem aliquid facere, vt Mundum vniuersum saluum faciamus: sed non idè non licet mihi, cui Christus dixit in persona S. Petri, *Quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis, & in vocis dispensare, & à iuramenti vinculo soluere, qui autem Apostolica auctoritate, vel voto, vel iuramento solutus est, iam non peccat contra votum, vel iramentum, si ea faciat, quæ antea ligatus voto vel iuramento facere non poterat: quæ admodum enim inter homines, qui debet alteri pecunias, peccat, si non restituat: sed si creditor soluerit debitorem obligatione reddendi, iam non peccat.*

peccabit etiam si nunquam restituat: sic etiam dum votum, aut iuramentum viget, & ligat; peccat qui illa non seruat; sed si Vicarius Dei, accepta à Deo auctoritate, & ipsius Dei nomine relaxat obligationem voti, vel iuramenti, iam non peccat qui ea non seruat. Rulta igitur est illa interrogatio tua, *eccum gratia peccandum?* quasi hoc à populo Sacerdos dicere opus habeat.

POP. *Quod autem præterea dicis, te nos ab huius officij vinculo absolueres, atque absolutos declarare: id non omnem conscientiam nostris scrupulum admittit; sed animo pendere, ac dubitare magis de tua potestate facit: quod sciamus præceptum, cuius tu nobis gratiam te facturum promittis, Dei & naturæ lege esse sancitum: Sanctitatem verò tuam non posse, ne qui lem de plenitudine potestatis, legis naturalis, & diuinæ gratiam cuiquam facere.*

PONT. iam indocilem omnino te præbes, cum ad eadem semper reuolueris. Non ego tibi gratiam facio præcepti naturalis, vel diuini, cum ab obedientia vinculo te absoluo, non enim permitto vt Regi non pareas, quod esset contra ius diuinum; sed facio, vt ille qui tibi Rex erat, non sit tibi deinceps Rex: quemadmodum, qui donat seruum libertate, non concedit, vt seruus non teneatur obedire Domino, quod esset etiam contra ius diuinum: sed facit vt Dominum non habeat, cui obediatur, & qui filium emancipando eximit à potestate patria, non docet liberum esse filium, parentibus non obedire, sed facit vt ille, qui filius erat, iam non censeatur filius. Et qui votum, aut iuramentum relaxat, non dat facultatem violandi vota, vel iuramenta, sed facit, vt non habeat votum, vel iuramentum.

POP. *Tibrigitur in spiritualibus, Regi in temporalibus obsequemur: vtrumque Deus iubet, vtrumque prestabimus.*

PONT. Si (vt paulò ante dicebas) pendebas animi, & dubitabas; cur in re dubia te ipse Iudicem constituisti; & tam audacter conclusisti? Deus certe in Deuter. cap. 17. in rebus dubijs, & obscuris remittit homines ad Sacerdotem, nec vult vt vnusquisque sit iudex. Et tu ipse paulò ante dixisti, in rebus dubijs ad Sedem Petri esse confugiendum; cur igitur in dubitatione tam graui, ad locum quem elegit Dominus, id est, ad Sedem Petri non confugisti? Ac vt intelligas te tua conclusione nihil effecisse: attende primum, Deum quidè iubere, vt Pontifici obedias in spiritualibus, sed non iubere vt in spiritualibus tantùm; imò iubere, vt consequenter etiam obedias in temporalibus; sed Regi qui legitime regnat, non Regi, qui ob hæresim, vel alia iusta de causa Regno priuatus est: nam & ipsi Pontifici obedire non deberes in spiritualibus, si fortè (quod fieri non posse piè credimus) in hæresim lapsus ab Ecclesia Pontificatu priuatus esse denunciaretur. Attende postremò, dubitationem de potestate Papæ, an ad temporalia se extendat non esse dubitationem de re temporali, sed de re spirituali, & supernaturali, quæque non ab arbitrio, vel iudicio hominum; sed ab intelligentia Scripturarum, & interpretatione voluntatis diuinæ dependet. quare non tuo iudicio, sed Ecclesiæ in tam graui dubitatione stare debuisti. Ecclesia verò, & per caput suū Christi Vicarium, & per Concilia, id est, per principalia membra sua, & per Doctores Theologos, & Canonistas, id est, per linguas suas, non obscure docuit,

docuit, Potestati spirituali subiectam esse potestatem temporalem, vt corpus animæ, & idèò potestatem temporalem etiam Regiam, à potestate spirituali, quæ plenissimè reperitur in Papa, dirigi, & corrigi, iudicari, & mutari posse, cum deuiat.

POP. *Minas denique, quas mandato inferis miramur quidem, & ex parte metumus: sed non ita sumus meticulosi tamen, vt plus eas, quam oportet timeamus; aut ipsa a terreamur, vt metu iniuste excommunicationis, iustum, ac iure debitum obsequium Regi nostro denegemus. Licet enim vulgo iactetur, omnem excommunicationem esse timendam: scire tamen oportet iniustam excommunicationem, non ledere eum in quem fertur, sed eum potius à quo fertur: si idèò nos anathematizauimus, quia nolumus mandatum Dei, te iubente, prætergredi, & malum facere: maledictio vertetur in benedictionem, vt quamuis ligati exterius videamur, interius soluti, atque innocentes maneamus.*

PONT. Hoc nimirum est quod Sapiens dicit, *Impius cum in profundum venerit, contemnit.* In hanc te foueam præcipitem egit superbia, quia te ipse Iudicem rerum diuinarum, & cœlestium constituisti: & in huius foueæ profundum demersus iudicium non solum Vicarij Christi, sed ipsius etiam Christi contemnis. Nam etiam si timere te dicas minas censurarum Ecclesiæ; tamen cum audacter pronuncias, eis te non pariturum, non solum timorem excludis, sed addis manifestè contemptum; qui enim verè timet, saltem ex timore mandatum obseruat. Quod autem dicis, iniustam sententiam non ledere eum, in quem fertur: verum est quando is, in quem fertur, eam humiliter tolerat, & obseruat,

feruat, donec iniustitia, vel potius nullitas eius manifestè se prodatur. Sed cum is, in quem fertur, eam superbè contemnit, & audacter mandata transgreditur, si non lædit eum excommunicatione iniusta, vel nulla, lædit tamen superbia, & timor, quo Pastoris mandata contemnit. Sed hæc dicenda essent, si censura, & mandata, de quibus nunc loquitur, aliqua iniustitiæ, vel nullitatis speciem præferrent. At cum Vicarius Christi sub excommunicationis poena populis iubet, vt Regi hæretico, vel alias iustè excommunicato, atque deposito, non obediant: quæ suspicio iniustitiæ suboriri potest? non enim vt tu falsò affirmas, Pontifex anathematis mucrone te ferit, quia non vis mandatum Dei, ipso iubente prætergredi, & malum facere: sed contra potius, quia mandatum Dei, Pontifice prohibente, vis transgredi, & malum inobedientiæ facere. Nusquam enim mandauit Deus, vt Regi hæretico, & excommunicato, ac deposito, populus obsequium præstet: sed mandauit, vt hæreticos vitet, & ne *Aue* quidem illis dicat, vt Pastori suo obediat, & vocem eius audiat.

Atque hæc sunt, quæ Barclaiio in persona populi dicere placuit; ad quæ non sine stomacho respondit, cum valdè me pigeat eadem toties replicando tempus, & operam perdere: & tamen hæc puerili apostrophe tandem finita, iactat Barclaius firmissimis demonstrationibus, & ineluctabilibus argumentis rem totam esse conclusam.

RE-

*REFVTANTVR FALSA
quadam pronuntiata Barclaij,
qua digrediendo effu-
tjt.*

CAPVT XXXII.

IN capite tricesimo secundo Barclaius multa reperit, quæ supra dixerat de maioribus nostris, qui Principes infideles, cum facilè possent eos opprimere, patienter tolerarunt: item de turbis excitatis in Ecclesia occasione Gregorij septimi, & Bonifacij octaui, qui Principes Christianos, vel re ipsa deposuerunt, vel deponere tentarunt. Addit verò reprehensionem Clementis Septimi, & Pauli Tertij in hæc verba.

S. De postremis duobus Pontificibus ausum affirmare (est enim orbi notissimum) in causa eos fuisse perdenda Religionis in Anglia, quod istam tam inuidiosam, & late patentem potestatem in Regni illius Principem, & populum sibi assumere, & exercere conati sunt.

Hæc verò falsitas & calumnia tam est manifesta, & notoria, vt mirum sit ab homine, qui se in historijs versatum proficetur, proficisci potuisse. Sed odium in Pontifices, & maledicendi libido, non solum mentem exæcat, sed etiam memoriam perdit. Quis enim ignorat Clementem Septimum optasse modis omnibus Henrico octauo, Angliæ Regi sibi amicissimo gratificari, modo iustitia, & Religio id pateretur? At Henricum anathemate ferijt: & ait sententia Clementis in Henricum apud Nicolaium

Sanderum lib. 1. de Schismate Anglicano. Verum est, sed coactus fuit, & causa anathematis ad eum iusta fuit, vt ne Barclaius quidem eam reprehendere possit, quamuis maximè vellet: nimirum Henricus contra omnia iura, cum maximo totius orbis terrarum scandalo, lite pendente ad tribunal Summi Pontificis, & ipso Summo Pontifice palam prohibente, & censuras Ecclesiæ comminante, Catharinam legitimam coniugem à se abdicauit, & Annam Bolenam sibi multis modis affinem matrimonio iunxit; ita separauit quod Deus coniunxit, & coniunxit quæ Deus separari mandauit. Quæro igitur à Barclaiio an potuerit Clemens Pontifex, salua pietate, aliud agere quam quod egit? certè peccare non licet vilius boni acquirendi gratia: quomodo autem Pontifex non peccasset, si matrimonium Regis cum Catharina iure contractum diremisset: & matrimonium eiusdem Regis cum Anna, quæ ipsius Regis soror & filia ex affinitate erat, approbasset? id enim ita se habere, ex confessione ipsius Regis, Nicolai Sanderus demonstrat. li. 1. de schismate Anglicano. Ergo causa perditionis Angliæ, non Pontificis iustitia, sed Regis impotens libido fuit. Paulus verò tertius seueriorè quidem sententiã in Henricum protulit, sed quãdo iam Rex à Catholica Fide defecerat, seq̃ per nouã & inauditã hæresim caput Ecclesiæ constituerat, & Regnum suum à communionem corporis Christi mystici separauerat. Quare non potuit esse cautã Paulus Pontifex, perditionis Angliæ, quæ iam perierat: neq; aliud propositum fuit Põtifici, nisi vt gregẽ, & Regẽ perditũ, si quò modo posset, inueniret, atque ad viam veritatis errantem reduceret, & mortuum in peccatis ad vitã gratiæ reuocaret; vt de

co di-

eo dicere posset, *Filius meus mortuus erat, & reuixit perierat, & inuentus est.* Vide apud Sanderum loco citato, defectionem Regis, & Regni anno 1534. & sententiam Pontificis Pauli II anno 1535. quam etiam sententiam idem Pontifex ob spem aliquam conuersionis Regis ostensam, vt in eodem loco Sanderus notat, executioni mandari noluit.

Subiungit postea falsitatem aliam, non in historia, sed quod grauius est in Fide, & Religione Catholica: §. Reges, inquit, non in eadem causa sunt, sed supra omnes leges humanas, omneq; ius positiuum, soli Deo administrationem reddituri, & quãto tardius, tantò seuerius puniendi. *Aduersus priuatos executio parata est, quam nequeunt nisi ex indulgentia Principis euitare. Aduersus Principes quæ potest fieri executio, cum nullis humanarum legum sanctionibus teneantur, nullisque ad penam vocentur legibus, tuti imperij potestate? Nam quod in iure expressum est, Principem legibus esse solutum, cum de omnibus legibus, tum maximè de penarijs intelligunt, vt ijs Princeps, etiam si delinquat, non coercetur.]*

Hæc verò Barclaij sententia primùm secum ipsa pugnat: nam si legibus omnibus humanis Reges soluti sunt, certè non delinquent, cum secundum eas non operantur. *Vbi enim non est lex, nec prauaricatio,* inquit Apostolus ad Rom. 4. quomodo ergò Barclaius in vltimis verbis dixit, Principes non puniri, etiam si delinquant? admittit enim eos delinquere, cum leges humanas non seruant, & tamen affirmat eos legibus non teneri: qui autem legibus non tenentur, vtique non delinquent, si eas non seruent. Respondebit fortasse, Principes non teneri

R 5

legi-

legibus, quantum ad coactionem; teneri autē quantum ad directionem. Quamvis autem videantur verba eius Principes ab omni legum humanarum obligatione liberare: tamen admitta responsione paulò antè allata: iterum quæro, velit ne Barclaius Principes solutos vi coactiua legum humanarum omnium tum ciuiliū tum Ecclesiasticarum, ac ciuiliū tantūm: nam si dixerit, eos solutos esse vi legum ciuiliū tantūm; certè aliter sentit, aliter loquitur. disertis enim verbis dicit, Principes esse super omnes leges humanas, omneque ius positiuū, & nullis humanarum legum sanctionibus teneri: leges autem Ecclesiasticas, quæ à summis Pontificibus, concilijsve Episcoporum conduntur, humanas esse, & ad ius positiuū pertinere dubitari non potest. Sin autem, vt verba sonant, solutos vult esse Barclaius Principes legibus Ecclesiasticis Pontificum, & Cōciliūm, errat in doctrina fidei manifestè, & repugnat ijs, quæ supra non semel repetiuit, Principes Christianos omnes subiectos esse spirituali potestati Summi Pontificis, vt oues baculo pastoris, & posse censuris Ecclesiasticis, & ipsa etiam excommunicatione coerceri. & cap. 32. addit, Possè Principes per summum Pontificem priuari omnibus commodis regenerationis in Christo, item traditi Satanæ vsque ad legitimam errati, & contumacię satisfactionem. Et quoniam priuari tot commodis, & Satanæ tradi, grauisima poena est omnium consensu, faceri debet, paratam esse aduersus Principes executionem, & eos quoque ad poenam legibus vocari: quæ sunt omninò contraria ijs, quæ hoc loco scripsit. sed veniamus ad ea, quæ ad institutum nostrum propriè pertinent.

DEFEN.

DEFENDITVR PARS SECVNDA
rationis quintæ principalis pro potestate Summi Pontificis in temporalibus.

CAPVT XXXIII.

IN capite tricesimo tertio Barclaius ex longa digressionē domum rediens, proponit, ac discutit, & refellere nititur secundam partem rationis meæ principalis, quæ hac ratiocinatione continebatur, *Potest Pastor arietes furiosos destruētes ouile separare, & recludere: Princeps autem est artes furiosus destruētes ouile, quando est Catholicus fide, sed ad eodē malus, vt multum obstat Religioni, & Ecclesie, vt si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c.* Ergo poterit Pastor Ecclesiam eum recludere, vel redigere in ordinem ouium.

Hanc ratiocinationem Barclaius impugnaturus incipit à censura vocabulorum, ac dicit, *excludere* dicendum erat, non *recludere*: recludere enim aperire est. At ego per recludere, non excludere, sed includere significare volui: solent enim Pastores Arietes furiosos includere in aliquem locum, vt non possint cornibus ouiculas petere, vel pedibus conculcare. *Sed recludere*, inquit ille, *aperire est, non claudere*. Verum est id quidem, cum dicimus, recludere fores, aut domum, aut carcerem; sed cum dicimus, recludere aliquid intra fores, aut hominem in domo, vel carcere recludere; tum recludere, accipitur pro eo quod est claudere, vel includere: & hoc posteriori modo significare, volui, Arietem à pastore recludi in loco aliquo angusto

& muni.

& munito, vnde non facile possit egredi. Ac ne putet Barclaius, me sine auctore esse loquutum, legat Hancmarum in vita S. Remigij, Iuonem in Epist. 49. Aimoinum, in lib. 4. historix cap. 57. & inueniet passim *recludere* ab Auctoribus non malis vsurpato pro *includere*, quo modo religare, non est solueri, sed iterum, vel arctius ligare. Ac vt os Barclaij penitus obstruamus, audiat sanctum Hieronymum, auctorem primæ classis, in libro aduersus Vigilantium, sic loquentem: *Au vel in Sinu Abraha, vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei animas Apostolorum, & Martyrum confedisse, nec posse suis tumultis, & vbi voluerint adesse presentes: Senatoria videlicet dignitate sunt, & non inter homicidas teterrimo carere, sed in libera, honestaq; custodia, in Fortunatorum Insulis & in campis Elijus recluduntur:* hæc sanctus Hieronymus, cui non audebit, opinor, Barclaius dicere, recludere aperire est, proinde includuntur dicendum erat, non recluduntur. Ac vt ex eodem sancto Hieronymo referamus Barclaiio gratiam fraternæ correptionis: meminert se capite tricesimo iurasse per Herculem, cum ait, *Ego me Hercule, &c.* & audiat sanctum Hieronymum in Epistola ad Damasum, de filio prodigo dicentem, *Absit vt de ore Christiano sonet, me Hercule, & me Castor, & cetera magis portentosa, quam numina.* Sed his omisissis, veniamus ad seria.

Admittit Barclaius ratiocinationem meam totam, & omnia, quæ inde per bonam consecutionem deducuntur. Sed negat inde aliud effici posse, nisi vt Pastor id est Papa, Arietem furiosum, id est, Regem deterrimum possit per excommunicationem ab oili excludere, & priuare spiritualibus beneficijs

scilicet Sacramentorum, & suffragiorum: sed non vltra procedere ad vllam poenam temporalem, qualis in primis est priuatio temporalis iurisdictionis, aut dominij.

Sed Barclaius non percepit vim argumenti ex propofita similitudine, quam admisit, vt aptam atque idoneam ad hanc rem explicandam, & probandam. Neque enim Pastor arietem furiosum solum excludit à grege; sed alligat, & recludit, siue includit in aliquo angulo, vt non possit amplius Dux esse gregis. Et ad huius pastoris similitudinem successor sancti Petri, & Vicarius Christi Principé Christianum destruentem Ecclesiam, alligat vinculis excommunicationis, & quodam modo includit in angulum, dum non finit, vt regat amplius populos Christianos.

Quod autem Barclaius dicit, Possé Principem excommunicari, sed non posse priuari nisi spiritualibus bonis, ac per hoc non posse priuari auctoritate, vel iurisdictione, vel dominio temporali, neque posse subditos eius absolui à fidelitate, & obedientia, quam illi debebant: mirum est, cum sacri Canonés, quorum scientiam ipse profitetur, inter excommunicationis effectus ponant, non solum priuationem Sacramentorum, & suffragiorum; sed etiam commercij ciuilibis, ac præcipuè forensis, vt non possit excommunicatus pro tribunali sedere, & iudicare, neque subditi comparere in iudicio coram excommunicato, vt est communis sententia, ex ca. *Ad probandum*, de sent. & re iudic. & ex cap. *Decernimus*, de sent. excommunic. in 6. Item priuationem vel suspensionem iurisdictionis, & absolutionem subditorum à fidelitate: de qua re apud Gratianum

15. q. 6. Can. penultimo sic legimus, *Nos sanctorum predecessorum nostrorum statuta tenentes, eos qui excommunicationis fidelitate, aut sacramento constricti sunt, Apostolica auctoritate à iuramento absoluiimus, & ne sibi fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus, quousq; ipsi ad satisfactionem veniant.* & Can. ult. *Iuratos milites Hugoni Comiti, ne ipsi quamdiu excommunicatus est, seruiant, prohibeto, qui si sacramenta præstenderint, moneantur, oportere Deo magis seruire quam hominibus.* Denique in casu hæresis priuari etiam dominio docet sanctus Thomas in 2. 2. q. 12. art. 2. his verbis, *Quam citò aliquis per sententiam denunciatur excommunicatus propter apostasiam à fide, ipso facto subditi absoluti sunt à dominio eius, & à fidelitate iuramento, quo ei tenebantur.* Et quamuis extra casum hæresis ex vi sententiæ excommunicationis non sequatur priuatio dominij temporalis, siue rerum particularium, siue Regnorum, & Principatum; tamen posse per Summum Pontificem priuari Reges, aliosq; Principes iustus de causis Regno, vel Principatu, probatum est supra testimonijs, & rationibus multis, neque ea potuit Barclaius cauillationibus suis vllò modo conuellere.

At, inquit, bona temporalia, quæ civili, & humana potestate possidentur, de manu Principis politici accipiuntur: ergo non possunt auferri per excommunicationem, quæ est sententia Iudicis spiritualis: quemadmodum spiritualia, non possunt tolli per sententiam Iudicis temporalis.

Respondeo. Bona temporalia, quamuis humana, & civili potestate possideantur, tamen bonis spiritualibus subordinantur, & potestas ipsa temporalis potestati spirituali subijcitur. Idèò verum quidem

dem est, non posse spiritualia tolli per sententiam Iudicis temporalis, quoniam spiritualia non subordinantur temporalibus, neque potestas spiritualis temporali subijcitur: sed non est verum, non posse temporalia aliqua tolli per excommunicationem, quæ est sententia Iudicis spiritualis. Neque hoc in dubium reuocari potest, cum satis constet commercium civile, & actiones forenses, bona esse temporalia, & ciuilia: & tamen illis bonis temporalibus priuari excommunicatos, præsertim post publicam denuntiationem, vel declarationem.

REFUTATVR ERROR BARCLAI de exemptione Clericorum.

C A P V T XXXIV.

TRansit deinde Barclaius ad exemptionem Clericorum, sumpta occasione ex eo quod dixerat, bona temporalia non posse dari, nec auferri, nisi à Principe temporali, & neminem posse iudicium Principis in temporalibus declinare. Et quia poterat aliquis obijcere, Clericos exemptos esse à potestate Principum, ac per hoc etiam in temporalibus posse eorum iudicium declinare: responderet, Clericos priuilegio Principum exemptos esse, cum alioqui iure communi subditi essent, sicut ceteri. Digreditur igitur in hoc cap. & sequenti ad exemptionem Clericorum, & multa dicit, quæ non solum à veritate, sed etiam à communi scriptorum sententia abhorrent.

Primum dicit, antequam Clerici beneficio Principum eximerentur, iure communi subiectos fuisse iudi-

iudicio Magistratum temporalium. Id probat duplici ratione: primum ex eo, quod Clerici, non solum Clerici sunt, sed etiam ciues Reipublicæ politicæ; & citat librum meum de Clericis cap. 28. Deinde ex eo quod olim sub optimis, & pijs Principibus causæ Clericorum tam ciuiles, quam criminales, exceptis causis Ecclesiasticis, apud politicos, & temporales Iudices agerantur, & citat caput quintumdecimum huius libri, vbi hoc demonstrasse se putat.

Ad hoc respondeo, Clericos non solo priuilegio Principum, sed etiam decretis Summorum Pontificum, & quod maius est, diuino iure exemptos fuisse, ac per hoc exemptos fuisse, antequam Principum priuilegio eximerentur. Quod autem Clerici sint ciues, & pars quædam Reip. politicæ, probat, eos teneri ad obseruandas leges ciuiles vi rationis, non vi legis. atque ad hoc probandum ego rationem illam adduxi, qua nunc abutitur Barclaius ad probandum iure communi subiectos fuisse Clericos ciuili magistratui: quod tamen inde non rectè probatur. Quod verò sub pijs Principibus ante Iustiniani tempora causæ ciuiles, & criminales Clericorum apud Magistratus politicos aliquando agerantur: dico, inueniri quidem leges Principum in Codice, tit. *de Episcopis, & Clericis*, quæ disponunt de causis Clericorum apud seculares Iudices terminandis: sed inueniri etiam Canones Conciliorum eiusdem ætatis, vt Carthaginensis tertij can. 9. Mileuitani can. 19. Calcedonensis can. 9. & aliorum, quibus prohibetur Clericis accessus ad iudicia secularia. Itaque pijs Principibus nondum satis nota, & explicata erat exemptio

ptio, quam iure diuino Clerici habebant: & Sancti Patres paulatim eam explicare, atque introducere nitentur.

Secundò, Barclaius dicit, mirari se, Bellarminum asserere, Papam potuisse eximere simpliciter Clericos, propria auctoritate per legem canonicam, à subiectione temporalium Principum. *Id enim inquit, pace tanti viri dicam, est falso falsius: quia lex Christi memine priuare iure, dominioq; suo. priuaret autem, si per eam ius. & dominium temporale, quod Principes antequam fierent Christiani in Clericis habebant, ipsis inuitis auferret.* Hæc ille.

Sed vt magis Barclaius miretur, non solus Bellarminus, neque soli illi, qui inter Theologos, & iureconsultos maximè fauere videntur exemptioni Clericorum; sed illi etiam, qui parum fauere existimati sunt, idem prorsus dicunt. hæc enim sunt verba Dominici à Soto, in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 2. conclus. 6. *Papa potuit etiam inconsultis Principibus, & debuit Clericos ab eorum exactionibus, & foro excipere: cui quidem exemptioni Principes contrarij auenire nequeunt.* Atque hoc idem docet Didacus Couaruias iureconsultus nobilis Sotum sequens in practicijs quæst. q. 31. conclus. 3. his verbis, *Potuit Summus Pontifex Clericos, & eorum res à iurisdictione seculari eximere: idq; conueniens fuit, & est Christiana Reip. non tantum in spiritualibus, quod iure diuino iam erat institutum, sed etiam in temporalibus.* & conclus. 4. *Quamuis exemptio Clericorum à iurisdictione seculari iure tantum humano sit introducta, Princeps tantum secularis, vt cunctis summus sit, non poterit huic immunitati, aut exemptioni proprijs legibus, propriæ auctoritate derogare.* Desinat ergò iam Barclaius mirari, si

Bellar. dicit, quod ferè omnes dicunt, & nolit ipse, quasi solus sapiat, id negare, quod ferè nullus negat.

At, inquit, *lex Christi in neminem priuat iure, dominiq̄e suo.* Verum est per se, ac propriè; quasi hoc ipsum intendat, nisi aliquis culpa sua priuari mereatur. Sed tamen dum euehit laicos ad ordinem aliorum, id est, Clericorum, non est mirum, si consequenter priuet Principes iure, quod in eos habebat, dum essent in gradu inferiore: neque desunt exempla in alijs rebus, tam prophanis, quam sacris. Euehit Rex priuatum hominem, qui subiectus erat Comiti, ad Principatum; consequenter priuat Comitem iure quod in illo habebat, & fortasse Comitem eundem subijcit illi Principi iam effecto, cui idem Comes antea iam præerat. Euehit Papa simplicem Presbyterum, subiectum alias Episcopo in Metropolitanum, ac per hoc sine vllius iniuria facit, vt qui antea subiectus erat Episcopo, incipiat tamquam Metropolitanus Episcopo præesse, cui paulò ante subiectus erat. Ius habebat Maritus infidelis in coniugem infidelem; conuertitur mulier ad fidem, & consequenter liberatur à subiectione viri infidelis, & sine iniuria vlla lex Christi priuat virum infidelem iure, quod in vxorem suam habebat. pari ratione per matrimonium, per verba de presenti contractum, acquirit vir Christianus ius in vxorem Christianam, & tamen si intra tempus à iure præscriptum, velit illa ad professionem vitæ altioris ascendere, & sanctimonialis fieri, lex Christi priuat virum iure, quod acquisierat, non per se, sed consequenter: non enim intendit lex Christi virum illum iure suo priuare, sed feminam ad altiorum gradum euectam honorare. Denique euehitur

eur filius familias in Episcopum, priuatur Pater ipseus potestate patria, non vt ipse afficiatur iniuria, sed quia non decet patrem spiritualement subijci potestati parentis carnalis.

At rursus obijcit Barclaius dicens: *§. Deinde cum ipsemet Papa exemptionem suam non alio iure, quam Principum largitate, & beneficio nactus sit. (nam vt aduersarij fatentur, subiectus erat de iure, & de facto Ethnicis Principibus, sicut alij Ciuēs) absurdum est dicere, eum potuisse liberare alios ab illa subiectione: alioqui id in eum conueniret, alios saluos fecit: seipsum non potuit saluum facere.*

Respondeo. Argumentum Barclaij duplici vitio laborat: nam & antecedens habet falsum, & consecutionem vitiosam. Falsum in primis est, Pontificè non alio iure, quam Principum largitate, & beneficio, exemptionem suam nactum esse: qui enim Vicarium suum in terris eum instituit, is hoc ipso exemit eum ab omni potestate Principum terræ: sed etià si subiectus iure fuisset Regibus, vel Imperatoribus Ethnicis: non tamen sequeretur, eum subiectum quoque esse debere Regibus, vel Imperatoribus Christianis, nisi ipsorum largitate & beneficio eximeretur. Nam cum sit ipse super omnem familiam constitutus, & Reges, atque Imperatores ab eo in eandem familiam coaptentur, vt ab ipso regantur, & dirigantur, certè nulla ratio patitur, vt ipse illis subijciatur, quibus iure diuino præsidet. Sed benè habet, quod Barclaius ita irridendum putauit Vicarium Christi, quo modo perfidi Iudæi Christum irridebant: qui tamen vel inuiti confitebantur, multos à Christo ab ipsa morte saluos factos fuisse, & sacrilegè mentiebantur, eum nõ

potuisse se ipsum ab interitu saluum facere.

Tertio. Barclaius dicit, non esse verum quod multi dicunt, à veteribus Concilijs fuisse Clericos à potestate, & iurisdictione Magistratum ciuiliū exemptos; qui etiam addit, Patres, qui in Concilijs interfuerunt, vetuisse quidem, ne Clerici adirent tribunalia Iudicij secularium: sed non vetuisse, ne vocati responderent: neque vllō modo prohibuisse temporalibus Iudicibus, ne causas Clericorum audirent: sed nec prohibere vlla ratione potuisse. Ac primum id ostendere conatur ex Concilio iij. Carthaginensi, Can. 9. vbi sic legitur: *Item placuit, vt quisquis Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, siue Clericorum, cum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel ciuili causa fuerit commotus, si relicto Ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali iudicio: in ciuili verò perdat, quod euitit, si locum suum obtinere voluerit. Cui enim ad eligendos Iudices vndique patet auctoritas, ipse se indignum fraterno consortio iudicat, qui de vniuersa Ecclesia male sentiendo, de iudicio seculari poscit auxilium: cum priuatorum Christianorum causas Apostolus ad Ecclesiam deferri, atque ibi determinari precipiat.* Hactenus verba Concilij, in quibus nihil videre potuit Barclaius, pro Clericorum exemptione: sed tantum id ait egisse Patres, vt eorum Clericorum leuitatem, & procacitatē coërcerēt, qui post causam in Ecclesia tractari cœptam, spretis, & relictis Iudicibus Ecclesiasticis, laico se arbitrio, iudicioque committunt.

At nos multa videmus in huius concilij verbis pro exemptione Clericorum. Primum enim aperte damnant

damnant Patres recursum ad iudicia secularium Magistratum: quod certè non facerent, si seculares Magistratus omni ex parte legitimi Iudices Ecclesiasticorum fuissent. quæ enim culpa erat appellare à iudicio Episcopi ad iudicium Præsidis provincie, vel ipsius Principis, si Præses vel Princeps legitimus iudex erat, non solum Clerici, sed etiam Episcopi? Deinde Concilium rescindit sententiam Iudicis secularis contra Clericum latam, dum iudicat, vt in criminali iudicio Clericus à seculari iudice absolutus amittat locum suum; & in iudicio ciuili, perdat quod euitit, id est, neutri profuit sententia in fauorem eius à Iudice seculari pronunciata: quamuis autem hæc loco pœnæ decernantur; tamè iniusta fuisset pœna, si crimen non fuisset Clerico seculare iudicium agnoscere. Denique quia Barclaius dicit, Concilium reprehendere solum eos Clericos, qui post inchoatam causam in iudicio Ecclesiastico, eam transferunt ad iudicium secularium potestatum, quod iniuriosum videri potest Ecclesiasticis Iudicibus: audiat Mileuitanum Concilium eiusdem ætatis, & in eadem Africa celebratum: sic enim loquitur, Can. 19. *Placuit, vt quicumque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur; si autem Episcopale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obsit.* Vbi videmus non agi de iudicio inchoato, sed absoluto, & sub pœna grauissima prohiberi Clericis ne confugiant ad Imperatorem pro seculari iudicio obtinendo: concedi autem in Episcopale iudicium ab Imperatore petatur, ad euitandum videlicet seculare iudicium.

Transit deinde Barclaius ad Concilium Chalcedonense,

donense, in quo sic statuitur, *Can. 9. Si quis Clericus aduersus Clericum habeat negotium, non deelinquat proprium Episcopum, & ad secularia percurrat iudicia: sed prius actio ventiletur apud proprium Episcopum, vel certè consilio eiusdem Episcopi apud quos vtraque partes voluerint, iudicium obtinebunt: si quis præter hæc fecerit, Canonicis correptionibus subiacebit.*] Ex hoc Canone dicit Barclaius nihil colligi, nisi vt in prima instantia apud Episcopum causa ventiletur: deinde, si opus fuerit, ad secularis iudicis examen deferatur. Sed ista glossa destruit textum: nusquam enim in toto Canone, vel aperte, vel obscure mentio fit iudicij secularis; & expressè in hoc canone dicitur, vt Clerici ad secularia iudicia non recurrant. Præterea in eodem loco Concilium addit, *Quod si Clericus causam habeat aduersus Episcopum proprium, vel aduersus alterum, apud Synodum prouincia iudicetur. Quod si aduersus eiusdem prouincia Metropolitani Episcopum, vel Clericus habet querelam, petat aut Primatem dioceseos, aut Sedem Vrbis Regia Constantinopolitana, & apud ipsam iudicetur.*] Vbi cum optima esset occasio nominandi Præfidem prouinciæ, aut ipsum Imperatorem: nulla tamen eorum mentio facta est. *Quid igitur* (querit Barclaius) *sibi vult illud, sed prius actio ventiletur apud Episcopum? prius enim refertur ad posterius: & cum non sit in Concilio explicatum, quid posterius faciendū sit, ratio postulat, vt intelligamus, posterius recurrentum esse ad iudicium seculari, vt constituit postea Iustinianus Nouella constitutione, 83.*

Respondeo. Prius causa Clerici ventilanda est apud Episcopum proprium: quod si ibi terminata non fuerit, recurrentum est ad superiores media-

tos, Metropolitani videlicet, Patriarcham, & Papam: sed id non expressit concilium; quia notum erat, tum ex vsu aliorum tribunalium, vbi semper à minore Iudice appellatur ad maiorem: tum ex concilio Sardicensi generali Ca. 4. & 7. vbi vltima pro-uocatio Ecclesiasticorum, declaratur esse ad Episcopum Romanum, ad quos canones respiciens Gelasius Papa primus in Epistola ad Faustum scribit, *Ipsi sunt canones, qui appellationes totius Ecclesie ad huius sedis examen voluere deferri: ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt.* & in Epist. ad Episcopos Dardaniæ, *Ad illam, inquit, de qualibet Mundi parte canones appellari voluerunt: ab illis aut nemo est appellare permissus.* Neque oportuit canones Ecclesie per Nouellas Iustiniani exponere, cum possumus per alios canones, aut per vsum Ecclesie illos explicare.

Adducit postea contra se Barclaius concilium Agathense, vbi Can. 3. statuitur, ne clericus quemquam præsumat apud seculari Iudicem, Episcopo non permittente pulsare: & queritur corruptum esse hunc canonem à Gratiano, qui in sua collectione, II. q. 1. Can. *Clericum*, ita posuit, *Clericum nullus præsumat apud seculari Iudicem Episcopo non permittente pulsare*: miratur etiam cur Belarminus maluerit in huius canonis citatione sequi potius Gratiani corruptionem, quam Concilij veritatem.

Respondeo. Non est vlllo modo credibile, Gratianum, virum probum, & Christianæ perfectionis studiosum, voluisse textum concilij deprauare: sed potius credendum est, habuisse Gratianum aliam lectionem illius canonis, quam nos habeamus. Sed

vt vt res se habeat, veraq; lectio exemptionem clericorum satis apertè demonstrat. Nam in ipso concilio etiam si verba illa prima, *clericus nec quemquã præsumat apud secularem Iudicem pulsare*, non multum pro exemptione facere videantur; tamen sequentia verba, *Sed si pulsatus fuerit, non respondeat*; multum omninò faciunt pro exemptione, mandatur enim clerico, vt in iudicium coram seculari Iudice vocatus, non compareat. quo nihil apertius dici potuit: & in eùdem sensum recidit quod est apud Gratianum, *Clericum nullus præsumat apud secularem Iudicem pulsare*. Nam si non licet clerico respondere in iudicio seculari; neque licebit clerico, vel laico clericum ad iudicium seculare vocare.

Quod autem notat Barclaius in secunda parte canonis, puniri laicum grauißima pœna, qui per calumniam clericum, vel Ecclesiam fatigare tentauerit; non significat licitum fuisse laicis trahere clericum, vel causam Ecclesiæ ad forum seculare, modo id sine calumnia fieret: sed significat crimen longè grauius esse, & pœna grauißima puniendum, si addatur calumnia, quam si absque calumnia id fiat. Sed neque certum est, concilium loqui de foro seculari: potest enim fieri, vt laicus clericum accuset quidem ad suum forum, id est, Ecclesiasticum, & tamen eum per calumniam iniuste fatiget.

Addit deinde Barclaius Canonem octauum Concilij primi Matisconensis, vbi sic legitur, *Vt nullus clericus ad iudicem secularem quemcumque alium fratrem de clericis accusare, aut ad causam dicendam trahere quocumque loco præsumat: sed omne negocium clericorum, aut in Episcopi sui, aut Presbyteri, aut Archidiaconi presentia finiatur:*

Addit

Addit denique canonem tertiumdecimum concilij tertij Toletani, in hæc verba, *Diuturna indisciplinatio, & licentiæ inolitæ præsumptio vsque adeo illicitis ausibus aditum patefecit, vt clerici conclericos suos, relicto Pontifice suo, ad iudicia publica pertrahant: proinde statim hoc de cetero non præsumi: si quis hoc præsumperit facere, & causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.*

His testimonijs conciliorum allatis, subiungit Barclaius. *S. Hæc illa sunt solemnia, & ferè sola sacrorum canonum decreta, in quibus errorem suum fundant, qui falsò putant, concilia potuisse eximere, & de facto exemisse clericos de potestate laicorum, quos tamen ipsismet canones adeo perspicuè rearguunt, vt nihil necesse sit alia ad eam opinionem conuellendam aliundè accersere.]*

Respondeo. Primum non sunt hæc sola concilia, quæ exemptionem clericorum declarant, sed multa alia, ex quibus hæc breuiter commemoranda censui. In concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 43. sic legitur, *Nimis de iure diuino quidam laici vsurpare conantur, cum viros Ecclesiasticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præstanda sibi fidelitatis iuramenta compellunt.* In concilio Constantiensi, Sess. 31. habentur hæc verba; *Laici nullam in clericis iurisdictionem, aut potestatem habent.*

In concilio Lateranensi sub Leone X. Sess. 9. *Cum à iure tam diuino, quam humano laici potestatis nullæ, in Ecclesiasticas personas attributa sit, innouamus omnes, & singulas constitutiones, &c.* In concilio Tridentino Sess. 25. cap. 20. de reformatione: *Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum immunitas, seu ordinatione, & canonicis sanctionibus instituta est.*

S s

Ad hæc

Ad hæc, & similia, quæ nimis apertè loquuntur nihil Barclaius respondit, sed ea, quasi nunquam legisset, omisit.

Deindè nos non dicimus à concilijs propriè clericos fuisse exemptos, sed eorum exemptionem declaratam, & pœnis additis confirmatam.

Denique mirum est, cur Barclaius dicere audeat, ex canonibus allegatis redargui, & conuelli opinionem exemptionis, cum ea multis modis confirmetur, & roboretur. Nam si laici Magistratus legirimi Iudices clericorum essent; quo iure Matisconense concilium supra citatum, omnia negocia clericorum in Episcopi, aut Presbyteri, aut Archidiaconi præsentia finiendæ esse decerneret? Et cur concilium Toletanum etiam citatum, tanta verborum asperitate vocaret præsumptionem, & illicito ausu, recursum ad seculare Iudicium? Et quomodo denique idem concilium auderet sententiam Iudicis secularis irritare, & recurrentem clericum ad forum secularis Iudicis excommunicare? id enim significant illa verba, *Causam perdat, & à communione efficiatur extraneus.*

R E F V T A T V R G R A N D E
verbum Barclaj, quo exemptio
Clericorum funditus
soluitur.

C A P V T X X X V .

IN capite tricesimotertio Barclaius omni timore, vel pudore deposito, ita pronunciat. *S. Amplius dicam, & veritatem dicam, licet odium fortassis mihi parituram ab ijs, quibus omnia sunt inuidiosa,*

diosa, qua suo studio, & desiderio vel minimum aduersantur. Dicam ergo, & grande verbum proloquar, cuius fortè, aut nondum meminit quisquam, aut si meminit, saltè eos quorum intererat id scire, non ut debuisset commonescere, Clericos scilicet per totum orbem, quocunque ordine, vel gradu sint, non esse adhuc vlllo modo exemptos, & liberatos à potestate temporali Principum secularium, in quorum Regnis, & regionibus vitam degunt; sed perindè, ac ceteri ciues, ijs subiectos esse in omnibus; quæ ad politicam, & temporalem administrationem, & iurisdictionem pertinent, inq, eos ius vitæ, ac necis, sicut in cæteris subditos ad eiusmodi Principes pertinere.]

Hoc grande verbum Barclaj, nihil est aliud, nisi grandis temeritas, & intolerabilis error hominis vnius, qui vt Regibus aduleatur, non veretur opponere se veritati, & scriptoribus omnibus Theologis, & Canonistis, quorum duos paulò ante citauimus Sotum videlicet, & Couarruiam; quibus addere potuissimus scriptores alios innumerabiles, & quod maius est, concilia quatuor generalia paulò ante citata, Lateranensis videlicet duo, Constantiensis, & Tridentinum, in quibus generatim affirmatur, non habere laicos vllam in clericos potestatem; neque excipiuntur Imperatores vel Reges. Neque est quod laboremus in demonstranda huius doctrinæ nouitate. nã ipse fatetur, se verbû grande prolocuturû, cuius fortè nondum meminit quisquam.

Sed videamus, quibus argumentis, tam grande, & adhuc inauditum verbum Barclaius persuadere orbi terrarum nitatur. contraham autem in breue compendium totam eius ratiocinationem, vt quam vim habeat, facilius percipiatur. sic igitur illi:

Christiani tūm clerici, tūm laici subiecti erant Principibus infidelibus, atque ab eis iudicari poterant: ergo subiecti sunt etiam Principibus fidelibus, & ab eis iudicari possunt: quia Christi lex neminem priuat iure dominioꝝ suo. Rursus, Principes fideles exemerunt quidem priuilegijs suis clericos à potestate Magistratum inferiorum; sed non exemerunt à potestate sua: nusquam enim memoria proditum est ab vllō scriptore, Principes, qui istis clericos priuilegijs donarunt, ita eos à se liberos dimisisse, vt sibi amplius non subessent. Imò nec potuerunt Principes, nec adhuc possunt clericos in suis Regnis constitutos ea libertate donare, ne ipsis potestate temporalis subsint; neve delinquentes ab ijs iudicari, & puniri possint; nisi eadem opera sese Principatu abdicent. Nam proprium est Principis posse animaduertere in ciues, & membra sua Reipublica; sunt autem clerici quod ad temporalia attinet ciues, & membra Reipublica politica, cuius caput, & Rector est Princeps. Quare Carolus V. Imperator Hermannum Archiepiscopum Colonensem in ius ad se vocari iussit, vt de Criminibus à Clero, & vniuersitate ei obiectis se purgaret, teste Surio in Comment. anni 1545. Et multi Principes sibi quadam clericorum delicta specialiter vindicanda reseruarunt, eaq; suis Magistratibus iudicanda committunt; vt sunt illa crimina, que in Gallia priuilegiata vocantur, veluti Maiestatis, gestationis armorum, adulterina moneta, & similia: Hæc ille, Ex quibus omnibus sequitur, clericos non esse exemptos à potestate, & iurisdictione Principum temporalium.

Respondebo nunc ordine ad singulas propositiones, Ad primam illam de subiectione clericorū Principibus infidelibus duæ sententiæ sunt, vt supra

pra diximus: & neutra fauet Barclaiō. Vera sententia est, clericos iure fuisse exemptos etiam à potestate Principum infidelium, quamuis de facto subiecti essent: exemit autem eos, tamquam proprios suos Ministros ille, qui Apoc. 1. Verè dicitur Princeps Regum terra. Itaque iuxta hanc sententiam neganda est propositio prima Barclaij, quam neque ille vsquam probauit, neque hoc loco probat, sed assumit, vt concessam; quam tamen grauiores scriptores non concedunt, videlicet omnes illi, qui exemptionem istam de iure diuino esse docent. Sed etiam si concederetur, nihil inde Barclaius colligeret, quoniam negaretur illa consecutio, Ergo subiecti sunt clerici iudicio, & potestati Principū fidelium: hanc enim propositionem, quæ est secunda apud Barclaium, negant omnes Catholici scriptores, tam Theologi, quam Canonistæ: negatur autem illa consecutio, quoniam summus Pontifex clericos absolute exemit à potestate Principum fidelium, qui eius potestatem agnoscunt: à potestate autem Principum infidelium, qui eius potestatem non agnoscunt, non ita absolute exemit; cum eos censuris Ecclesiasticis coercere non possit: ipsi etiam Christiani Principes Clericos exemerunt, intelligentes, quanta sit dignitas clericorum, quod Principes infideles non fecerunt, cum eis spiritualis illa dignitas nota non esset. Ad illam tertiam propositionem, lex Christi neminem priuat iure, dominioꝝ suo: iam supra respondi capite superiore, vbi ostendi, per exemptionem Clericorum nō priuari Principes iure, quod habeant in eisdem, antequam Clerici essent, per se, & propriè; sed consequenter, & quasi per accideus: quemadmodum cum filius

familias euehitur ad Episcopale fastigium, eximitur à patria potestate; nec tamen sic iniuria patri, quoniam non priuatur pater iure suo per se, sed consequenter: non enim intendit Ecclesia priuare patrem iure patriæ potestatis, sed euehere personam illam ad gradum, quo dignus est, quamuis inde sequatur illa priuatio patriæ potestatis. Vide multa alia exempla capite superiore.

Ad quartam propositionem, quæ erat, à nullo scriptore memoriam proditum esse, quod Principes exempterint Clericos à potestate sua; sed solum quod exempterint à potestate Magistratuum inferiorum.

Respondeo. Videatur qui hoc dicit, aut nihil legisse, aut lectores fallere voluisse. Scribit enim Rufinus lib. 10. hist. cap. 2. Constantinum Imperatorem disertis verbis pronunciaffe, sibi non esse licitum iudicare Sacerdotes, sed ab illis potius se esse iudicandum. Vbi satis apertè declarauit, Sacerdotes exemptos esse non solum à potestate iudicum inferiorum, sed etiam ab ipsis supremi Principis imperio. Cui declarationi consentanea est lex eiusdem Constantini septima in Codice Theodosiano, de Episc. & Clericis. *Lectores, inquit, diuinorum apicū, & hypodiacoſi, & cateri Clerici, qui per iniuriã hereticorum ad curiam deuociati sunt, absoluantur; & de cetero ad similitudinem Orientis minime ad curias deuocentur, sed immunitate plenissima potiuntur.* hæc ille, qui cum absolutè prohibeat Clericos ad curias deuocari, & velit plenissima immunitate potiri, & nihil omnino excipiat, manifestum est, eum velle, vt neque ad ipsos Principis curiam deuocentur: non enim esset plenissima immunitas, si principali potestati essent obnoxij. Similis est lex Theodosij,

dofij, & Valentiniani Cod. Theod. lect. vlt. de Episc. & Clericis, vbi sic legimus, *Clericos, quos indiscretim ad seculares Iudices debere deduci insuultus presumptor dixerat, Episcopali audientia referuamus. Fas enim non est, vt diuini muneris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.* In qua lege dum nihil excipitur, omnia comprehendì videntur, nisi fortè Principis potestas, temporalis dici non debeat. Ipse quoque Iustinianus Nouella octogesima tertia, quæ sæpè ab Aduersarijs citatur, quasi in ea Clerici in criminalibus exempti non videntur à foro seculari: habet hæc verba, *Prius hunc spoliari à Deo amabili Episcopo sacerdotali dignitate, & ita sub legum fieri manu.* Vbi videmus, Clericos, dum Clerici permanent, non esse sub potestate legum, sed solum posteaquam Clericali honore per Episcopos priuati sunt: ac per hoc non solum exemptos esse, dum Clerici sunt, à potestate iudicij inferiorum, sed ab ipsis Principum legibus, quòd ad coactionem attinet: atq; hoc est quod Concilium Constantense sess. 31. dixit, Laicos nullam in Clericis iurisdictionem, vel potestatem habere. Et certè nomine *Laicorum* Principes etiã supremos comprehendit, cum & ipsi Laici sint. Denique, vt alia multa præteream, Imperator Fridericus Secundus in prima sua Constitutione generaliter loquitur, dum ait, *Item statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quaestione, vel ciuili trahere ad iudiciũ seculare presumat, contra Constitutiones Imperiales, & Canonicas sanctiones.* hæc ibi. Per seculare autem iudicium non intelliguntur iudicia solum iudicum inferiorum, sed etiam supremorum, cum omnia sint æquè secularia. Atque re ipsa sic obseruari videmus,

mus, vbi sacrorum Canonum reuerentia viget.

Ad quintam propositionem, quæ erat, *non potuisse Principes supremos eximere Clericos à sua Regia potestate*; respondemus, id manifestè fallum esse. Nam etiam si non possit summus Princeps, omnes qui in Regno suo degunt ab omni potestate sua eximere, nisi principatu se abdicet, tamen potest aliquam partem populi sui ab aliqua parte potestatis suæ, vel etiam à tota eximere, & simul verè Princeps dici, & esse. Proprium enim summi Principis est, tributum à populo sibi subiecto exigere, vt Apostolus docet ad Rom. 13. *Idè enim, inquit, & tributa præstatis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsi seruientes: & potest tamen Rex, quos vult in suo Regno immunes à tributis facere. Dicitur enim li. 1. Reg. cap. 17. Qui percusserit Philistæum, ditabit eum Rex diuitijs magnis, & domum patris eius faciet absq; tributo in Israel.* Sic etiam si magnus aliquis Rex in medio Regno suo ciuitatem vnã, vel liberam faciat, vel alicui absolutè donet, non idèò Rex dici non poterit totius Regni sui, præsertim si ciuitatem illam protegat, & defendat; & ciues illi leges Regni sponte seruent: sic igitur potuerunt Reges, Clericos in suo Regno degentes eximere à potestate sua regia, & Reges tamen dici, & esse non solum laicorum, sed etiam Clericorum, qui leges eius politicas liberè seruant; & causas quas cum laicis habent, cum actores sunt ad tribunal ipsius deferunt: & iudicio, ac sententiæ eius in eiusmodi causis acquiescunt. Et quoniam Rex pro defensione non solum laicorum, sed etiam Clericorum laborat, & vigilat, idèò non solum laici, sed etiam Clerici honorem ei deferunt, qui Regibus debetur, iuxta præ-

præceptum Apostoli Petri, *Deum time, Regem honorificat e.* 1. Petr. 2. Denique pro Rege Deum orant, vt Apostolus monet 1. Timoth. 2. dicens, *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in sublimitate sunt: nec solum pro Regibus generatim preces ad Deum fundunt, sed in specie dicunt, pro Rege nostro N. vel pro Imperatore nostro N.*

S. At, inquit Barclaius, *omnia membra debent subesse capiti, & omnes ciues Rectori ciuitatis, ita vt caput, & rector in omnia membra, & ciues animaduertere possit: sunt autem Clerici membra corporis politici, & ciues terrena ciuitatis, quo ad temporalia.*

Respondeo. In corpore naturali necesse est, vt omnia membra capiti subsint; quoniam in eiusmodi corpore locum non habet exemptio. Sed in corpore politico, in quo locum habet exemptio, non est necesse, vt omnia membra, id est, omnes ciues propriè subsint potestati capitis, id est, Rectoris; ac per hoc non est necesse, vt Principes in omnes ciues animaduertere possint, sicut non est necesse, vt omnes ciues soluant tributa, neque vt omnes armis Rempublicam defendant; sed satis est, si consilio, vel adhortatione, aut precibus apud Deum Rempublicam temporalem iuuent. *At perturbabitur Respublica, si Clerici leges Principum impunè transgrediantur.* Respondeo. Non impunè transgredientur, quoniam ab Episcopo suo, vel Pontifice Summo coëreebuntur. *At Carolus V. vocauit ad tribunal suum Hermannum Archiepiscopum Coloniensem.* Verum est, sed vocauit vt Principem Imperij. Eundè enim ad suum tribunal vocauit Paulus 111. Pontifex, vt

Archiepiscopum, eodem teste Surio, in eodem loco. qui SURIUS postea scribit, anno 1547. iussu Summi Pontificis, & Imperatoris HERMANNUM loco mortui fuisse. Sententia verò depositionis à Pontifice lata est. quàm autem fuerit CAROLUS V. diligens obseruator Ecclesiasticæ immunitatis, ex eo potest intelligi, quod anno salutis 1520. detecta atroci conspiratione aduersus eundem CAROLUM, in qua Ecclesiastici nonnulli intermissi erant: CAROLUS in laicos animaduertit, Ecclesiasticos superioribus Ecclesiasticis puniendos remisit. testis MOLIN. lib. 4. c. 21. de Hisp. primog.

Addebat BARCLAIUS, esse quædam delicta grauiora, quæ priuilegiata dicuntur in Gallia, summis Principibus referuata. Sed hoc argumentum in ipsam auctorem retorqueri potest: illa enim non dicuntur priuilegiata, quia Princeps ipse sibi referuauerit, quando priuilegium exemptionis Clericis concessit, vt BARCLAIUS existimat: sed dicuntur priuilegiata, quia priuilegio Sedis Apostolicæ indultum est Regibus Francorum, vt ea delicta cognoscere possint: id quod explicat CLARUS q. 36. §. fin. versic. *vlterius quæro.* & Aufrerius in Clementina, *Vt Clericorum,* de offic. Iudic. ordin. limit. 13.

Ad vltimam propositionem, quam colligit BARCLAIUS ex supradictis, quod videlicet, Exemptio Clericorum à potestate Principum nulla sit.

Respondeo. Eam propositionem ex dictis perperam colligi: tū quia demonstratum est, summos Principes potuisse, & voluisse Clericos à sua potestate eximere: cum quia licet ipsi non voluissent, aut non potuissent, potuit, & voluit Summus Pontifex illos eximere, aut iure diuino exemptos declarare: neque possunt

possunt Principes etiam supremi hanc exemptionem impedire. Atque hæc est communis Doctorum, Theologorum, & Canonistarum sententia, cui hactenus non nisi hæretici restiterunt. Et quidem quod hoc sentiant illi, qui exemptionem volunt esse de iure diuino, ne BARCLAIUS quidē dubitat, & expressè docet NAUARRUS in cap. *Novit.* de Iudicijs, notab. 6. num. 30. Quod autem idem etiam fateantur, & doceant illi, qui exemptionem arbitrantur non esse de iure diuino; perspicuum est ex FRANCISCO VICTORIA, Relect. de potestate Eccles. q. 6. propos. 5. ex DOMINICO à SOTO, in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. ex MARTINO LEDESMIO in quartum, parte 2. q. 20. art. 4. ex DOMINICO BANES in 22. q. 67. ar. 1. & ex DIDACO COUARRUUA præf. q. cap. 31. concl. 3. & 4. cuius verba, vt etiam SORI, capite superiore adduximus. Hinc soluitur quæstio, quam BARCLAIUS in extremo capite insolutam reliquit, *liceat ne Principi priuilegium exemptionis Clericorum reuocare.* Respondent enim Doctores allegati, nullo modo licere.

**DEFENDITVR SECVNDÀ, ET
tertia pars rationis quintæ principalis
pro potestate Pontificis Maximi
in temporalibus.**

CAPVT XXXVI.

IN capite tricesimoquarto BARCLAIUS post longam digressionem de exemptione Clericorum, redit ad oppugnandam secundam partem rationis meæ principalis, quã proposuerat initio capitis tricesimisecondi. Argumentum meum hoc erat, *Pastoris*

munus est Arietes furiosos, atque ouile destruentes separare, & recludere: Princeps autem est Arietis furiosus, atque ouile destruens, quando est Catholicus fide, sed adeo malus, vt multum obsit Ecclesie, & Religioni, vt si Episcopatus vendat, Ecclesias diripiat, &c. Ergo poterit Pastor Ecclesie eum recludere, & in ordinem redigere.

Ad hoc argumentum respondit in illo capite tricesimo secundo Barclaius, totum argumentum posse concedi, quoniam ex eo nihil aliud efficitur, nisi posse Principem malum, & Ecclesie noxium separari a gregis consortio per sententiam excommunicationis. Nos verò eam responsionem in capite xxxiij. refutauimus, ad quam Lectorem remittimus. Nunc igitur in capite tricesimo quarto Barclaius hæc addit.

§. Ad argumentum, inquit, nunc reuertor, quod capituli tricesimi secundi initio propositum est, & respondeo, nihil illud ad bonorum quorumlibet temporalium, nedum ad Regni ademptionem pertinere. Certum enim est, & certo certius, excommunicationem, qua sola separantur, & excluduntur peruersi Christiani à consortio fidelium, & communione Ecclesie, nemini patrimonio, & bona temporaria auferre. Hæc ille, qui post multa verba in hac re explicanda consumpra concludit, si non possit Papa per excommunicationem adimere patrimonia priuatis hominibus, multò minus posse per eandem celsuram priuare Reges, ac Principes Imperijs, atque Regnis.

§. Nunquid, inquit, plus ei potestatis in Principes, quam in priuatos, Dei lege, tributus esse constat? aut nunquid Principibus, quam priuatis duriore, & deteriore conditione est viuendum; vt quod Ecclesia in priuatis

priuatum nequeat, id in Principem possit exercere?]

Respondeo. Cùm dixi, Arietem furiosum posse per Pastorem separari, & recludi, non intellexi per separationem, & reclusionem solam excommunicationem, sed excommunicationem, & depositionem: quemadmodum enim Pastor non solum separat Arietem à grege, sed etiam recludit quasi in carcere, vt non amplius gregem ducat: sic Pontifex summus Regem destruentem Ecclesiam, non solum separat per excommunicationem à communione fidelium, sed etiam deponit, & in ordinem redigit, vt non amplius populos regat. Itaq; tota illa longissima disputatio, qua Barclaius probat, per excommunicationem non priuari homines proprio patrimonio superuacanea est; neque vim argumenti nostri Barclaius affectus est: quemadmodum etiam vocem, *recludere*, exposuit per vocem, *excludere*, cùm exponenda esset per vocem, *incluere*, vt cap. 33. docuimus.

Adde præterea magnum esse discrimen inter priuatas opes, & publicam iurisdictionem; vt etiam inter substantiam, siue diuitias, & potestatem, siue auctoritatem: potest enim homo aliquis pauperrimus esse priuatus opibus, & iurisdictionem publicam atque amplissimam habere; & potest contra ditissimus esse auro, atque argento, agris, & vineis, & armentis: & nullam habere in alios homines politicam potestatem. Ex quo discrimine fit, vt quamuis excommunicatio non priuet patrimonio proprio, & opibus, & diuitijs; priuet tamen iure, & potestate commercij humani, electionum, & contractuum, & similibus; & simul impediatur publicam forensensem iurisdictionem: neque enim licet excom-

municatis forensia iudicia exercere, audire causas, sententiam ferre, in fontes animaduertere, vt supra probauimus, ex ca. *Ad probandum*, de sen. & re iud.

Quamuis autē ex vi solius excommunicationis, nisi in casu hæresis, & apostasie, non sequatur amissio Regni, vel Imperij: tamen summus Pontifex, qui potest excommunicando suspendere iurisdictionē, vt diximus, potest etiam deponendo priuare omni iurisdictione, & potestate Regia: quæ vt in prolegomenis ostendimus, communis est Doctorum, & Ecclesiæ ipsius sententia. Nec tamen hinc sequitur, plus habere potestatis Pontificem in Principes, quā in priuatos: nam priuati non possunt deponi à Regno, quia Regnum non habent, non quia minus obnoxij sint potestati summi Pastoris: & tamē possunt etiam ipsi priuari rebus, quas habent; quod fit cum pœna pecuniaria, aut exilij, aut carceris, aut alia corporali pœna mulctantur: falsum enim est, quod Barclaius nimium sæpè repetit, corporalem pœnā in solius politici magistratus potestate positam esse: cuius contrarium praxis ostendit, præsertim in tribunali sancti officij.

Addit postea Barclaius aliam rationē, quā in forma syllogisticæ ratiocinationis hoc modo disponit. *Summus Pontifex non habet nunc maius imperium in Principes temporales, quam habuit antequam ipse esset Princeps temporalis:*

At qui antequam esset Princeps temporalis, nullum in eos temporale imperium vlllo modo habuit:

Ergo nullum nunc quoque in eos vlllo modo habet.

Et quoniam propositio manifesta videretur, probat assumptionem hoc modo.

Nemo inferior, & subiectus habet imperium in suum superiorē.

superiorē, & dominum, vt possit eum iudicare in eo ipso in quo est et subiectus:

Papa autem, antequam fieret Princeps temporalis, erat Regibus, & Imperatoribus, quantum ad temporalia inferior, & subiectus:

Ergo non habet in eos temporale imperium, vt possit eos in temporibus iudicare.

Respondeo. Assumptio prioris syllogismi falsa est, proinde etiam falsa conclusio est: Siquidem summus Pontifex ius quod habet in temporalibus supra Reges, & Principes Christianos, non acquisiuit ex Principatu temporali, quem hunc possidet, sed habuit à Christo, quando ab eo accepit potestatem Apostolicam, & supremam supra omnem Ecclesiam, vt esset ipsius Vicarius generalis, Caput, & Rector, & pastor, & Princeps omnium fidelium: quamuis enim, vt sæpè dictum est, ea potestas in se spiritualis sit, tamen extenditur ad temporalia eo modo, quo spiritus humanus, quamuis verè, & propriè spiritus sit, non corpus, vel corporalis; tamen regit membra corporis, qui præsidet, & ea castigat, & punit, prout ad salutem expedire cognoscit. Quare probatio assumptionis in posteriore syllogismo, nullas vires habet; nam assumptio quoque syllogismi posterioris est falsa, ac per hoc est etiam totius syllogismi falsa conclusio: si quidem falsum est, summum Pontificem fuisse vnquam Regibus, & Imperatoribus iure subiectum: neque id probauit Barclaius, quod vt probatum assumit.

At, inquit, aduersarij dicunt, exemptionem personarum Ecclesiasticarum iure humano introductā esse.

Respondeo. Bellarminus, qui citatur in margine, non dicit iure humano solum, sed iure humano,

& diuino. Deindè illi ipsi, qui exemptionem Clericorum dicunt esse de iure humano, addunt eam, quo ad personas, esse valdè conformem iuri naturali, & diuino, vt perspicuum est ex Dominico de Soto in 4. dist. 25. q. 2. art. 2. concl. 5. Præterea iidem auctores, qui negant exemptionem Clericorum esse de iure diuino disertè affirmant, summum Pontificem potuisse, & debuisse eximere Clericos, etiâ Principibus temporalibus inconsultis: neque posse temporales Principes contrarium suis legibus constituere, vt supra notauimus, ex Victoria, Soto, Ledesmio, Bannesio, & Couarruua: falsum est igitur quod tot verbis inanibus hoc loco Barclaius repetit de exemptione solo Principum priuilegio, & munere Clericis concessa.

Transit postea Barclaius ad tertiam partem rationis quintę principalis pro potestate summi Pontificis in temporalibus, omitto enim quæ ipse repetit ex cap. xv. qua ibi dem refutata sunt. sic autem loquitur. *Superest supremum Bellarmini argumentum, in quo refutando non multa opera a opus est. Tertium, inquit, argumentum est: Potest Pastor, ac debet omnes oues ita pascere, vt eis conuenit: ergo potest Pontifex Christianis ea iubere, atq; ad ea cogere ad qua quilibet eorum secundum statum suum tenetur: id est, singulos cogere, vt eo modo Deo seruiant, quo secundum statum suum debent: debent autem Reges Deo seruire defendendo Ecclesiam, puniendoq; hæreticos, & schismaticos: ergo potest, ac debet Regibus, iubere vt hoc faciant, & nisi fecerint, etiam cogere per excommunicationem, aliasq; commodas rationes.*

Ad hoc argumentum Barclaius respondet, si agatur de pastu, & poenis spiritualibus, totum argu-

mentum

mentum concedi posse: tenetur enim Summus Pontifex pascere omnes Christianos pastu spirituali: nam ad pascendum pastu corporali, facultates eius quantumuis amplæ sint, nullo modo sufficerent: sic etiam tenetur cogere omnes ad officium suum potest spiritualibus, quarum grauissima excommunicatione est; sed ulterius progredi non potest: & allegat ad hoc probandum Ioannem Driedonem in lib. 2. de libertate Christiana cap. 4.

Sed hæc Barclaij respõsio supra refutata est multis in locis. & nunc ex ipso Driedone, quem ipse citat, refutari potest: scribit enim Barclaius à Driedone nullam aliam iudicij, & correctionis Papalis in Imperatores delinquentes poenam, nisi solam excommunicationem poni. At Io. Driedo repugnat Barclaio, eumque his verbis confutat, lib. 2. de libertate Christiana, cap. 14. *Verum hoc non est silentio prætereundum, quod Papa ex plenitudine potestatis super vniuersos Principes Christianos, potest Reges, ac Principes propter hæresis crimen priuare suis Regnis, atq; Imperijs, & in temporalibus prius eximere plebem Christianam ab obedientia, & subiectione eorum.* hæc Driedo, quem in Patronum sententiæ suæ allegauit Barclaius; qui certè insignis Doctor Ioannes Driedo non poterat clarius mendacium, & imposturâ Barclaij redarguere. Quod ergò nos diximus, & docent omnes Catholici, posse Pastorem summum Christianorum cogere omnes ad officium suum præstandum in obsequium Dei; non intelligitur de sola coactione per excommunicationem, sed etiam per priuationem Regnorum, & Principatum, si ad salutem gregis idem Pastor expedire iudicauerit.

T §

DE-

DEFENDITVR PRIMVM EX
*emplum allatum pro potestate Summi
 Pontificis in temporalibus.*

CAPVT XXXVII.

IN capite tricesimo quinto, & tricesimo sexto refert, & refellit Barclaius argumenta quædam Nicolai Sanderi. quam totam disputationem omittendam hoc loco esse censeo, quoniam non suscepti onus probandi omnia argumenta, quæ à Catholicis scriptoribus proponuntur, esse insolubiles demonstrationes. Scio multa interdum probabilia admisceri argumentis solidioribus, quæ quamuis per se, ac sola, vim persuadendi non habent, tamen addita firmioribus argumentis, non parum iuant ad rem, de qua agitur, confirmandam. Itaque conclusionem Sanderi quæ communis est inter omnes Catholicos scriptores aduersus Barclaium, cuius manus sunt contra omnes, vt scriptura de Ismaele loquitur, defendendam mihi desumpsi, & simul ad ea, quæ propriè aduersus mea scripta Barclaius obiecit, respondendum mihi esse iudicavi. Igitur in capite tricesimo septimo refert argumentum meum primum ab exemplo, & figura veteris testamenti ductum. hæc autem est argumenti summa. *Ozias Rex in lib. 2. Paralip. cap. 26. cum Sacerdotum officium vsurparet, & à Sacerdotibus repulsus non acquiesceret, continuo lepra diuinitus percussus fuit, atque in iudicio Sacerdotum separatus à cætu populi, seorsim in domo solitaria habitauit vsq; ad obitum: ex quo factum est, vt Regni administratione priuatus fuerit*

fuerit, & filius ipsius in ciuitate populum iudicauerit. Hinc argumentum eiusmodi conficitur, Si ob lepram corporalem poterat Sacerdos olim Regem iudicare, & Regno priuare: quare id non poterit nunc propter lepram spiritualem, id est, propter hæresim, quæ per lepram figuratur, vt S. Augustinus docet lib. 2. quæst. Euang. quæst. 40. præsertim cum 1. Cor. 10. Paulus dicat, contigisse Iudæis omnia in figuram?

Ad hoc argumentum respondet Barclaius, iudicio Sacerdotum fuisse Regem Oziam propter lepram separatum à reliquo populo; & eodem modo posse nunc Regem iudicio summi Pontificis propter hæresim separari per excommunicationem à cætu fidelium: negat autem fuisse Regem Oziam Regno priuatum, & propterea etiam negat, posse Regem à Pontifice propter hæresim Regno priuari. Quod autem non fuerit Ozias Regno priuatus, probat ex eo quod scriptura testatur anno ætatis sextodecimo regnare cœpisse, & quinquaginta duobus annis regnasse. 4. Reg. 15. & 2. Paralip. 26. proinde regnasse ab anno sextodecimo vsque ad mortem. Idem etiam probat ex eo quod eadem scriptura dicit, *Ioatham filius Regis gubernabat palatium, & rexit domum Regis, & iudicabat populum terræ:* hinc enim colligitur, filium Regis non auctoritate propria, sed nomine Patris sui ægrotantis Regnum administrasse hæc Barclaius.

Respondeo. Ozias lepra percussus retinuit quidem nomen Regium, sed inane: filius verò eius sine Regio nomine Regnum cum plena potestate administravit. id verbis disertis testatur Iosephus libro 9. Antiquitatum, cap. 11. vbi dicit, Oziam priuatum vixisse in domo solitaria, & filium eius Rempub-
licam

licam administrasse. quod idem satis apertè indicat scriptura, cum ait, *Filius Regis iudicabat populum terræ*: neque addit, id eum fecisse iussu Patris, aut Patris nomine; neque toto eo tempore quo Rex percussus lepra mansit in domo solitaria, vllam partem regiminis ad eum vllò modo pertinuisse. Atque hoc intellexi, cum in argumento dixi, coactum fuisse Oziam filio Regnum renunciare: per Regnum enim non vocabulum Regis, sed auctoritatem significauit: quam auctoritatem Pater non retinuit, sed priuatus vixit, vt Iosephus loquitur. In hoc igitur vis argumenti ab exemplo ducti posita est, quod quemadmodum Rex Ozias lepra percussus iudicio sacerdotum coactus est habitare in domo solitaria, & Regni administratione dimissa priuatus viuere; sic etiam Rex hæreticus, iudicio summi Sacerdotis per excommunicationem separari possit à cœtu piorum, non solum quoad Sacramentorum, & precum communicationem, vt Barclaius admittit, sed etiam quoad forense iudicium, & Regni administrationem, quod Barclaius negat. *At Ozia relictum est nomen Regium*. Verum id quidem, sed non idèò nomen Regium relinqui debet homini propter hæresim excommunicato, atque deposito: nam lepra spiritualis deterior est lepra corporali: & sacerdos Christianus præstantior est Sacerdote Leuitico, & res figurata perfectior est, quam sit ipsa figura. sic enim Agnus Paschalis par non erat Christo crucifixo, & manna inferius est Eucharistia, & Circumcisio baptismum non æquat.

Quod autem Barclaius disputat de differentia auctoritatis regnandi, & administrationis Regni, non facit ad rem, tum quia Ozias non sola admini-

stratione, sed etiam auctoritate priuatus fuisse dicendus est, cum Iosephus dicat, eum priuatum in magnò mœrore vixisse post acceptam plagam lepræ: tum etiam quia Barclaius non concedit, Regem hæreticum posse priuari administratione Regni. sic enim ipse loquitur pag. 312. §. *Quod autem dixi, Papam posse separare Regem hæreticum à communione fidelium per excommunicationem, de separatione spirituali animorum, non corporum intelligendum est, subditi enim Regi excommunicato obsequium denegare non debent*. Ihæc ille, qui sine dubio, vt etiam supra docuit, non permittit posse per Pontificem interdicti Regi hæretico administrationem Regni, & curatorem illi dari, vt ipse fatetur: datum esse Regi Ozia filium Curatorè. Quare falsò postea dicitur figuram Ozia lepræ, separationis, bellissimè conuenire cum Rege, hæresi, & excommunicatione: & ex hac figuratemporalis Pontificis potestatem omninò fictitiam, vsurpata, atque à iure diuino alienam ostendi. Quomodo enim figura cum re figurata concordat, si in figura ponitur Rex coactus habitare in domo solitaria, & negotia Regni nulla tractare: in re figurata ponitur Rex liberè in Vrbe Regia residere, & ius dicere, vt antea faciebat? Et si veritas figuræ requirit, vt nihil minus, sed potius aliquid amplius in re figurata reperiat, quàm in ipsa figura, & idèò necesse est, vt Rex hæreticus per sententiam Pontificis administratione Regni, & ipsa quoque auctoritate priuetur, quo modo ex hac figura temporalis potestas Papæ fictitia, & vsurpata, & à iure diuino aliena monstratur? Maneat ergo argumentum nostrum ab exemplo appositè ductum esse: neque à Barclaio potuisse conuelli.

*DEFENDITVR SECVNDVM EX-
emplum pro potestate Pontificis in
temporalibus.*

CAPVT XXXVIII.

Proponit deinde Barclaius in capite tricesimo octauo secundum exemplum à nobis adductum ex lib. 2. Paralip. cap. 23. Vbi narratur, Athalia Reginam fauentem superstitioni, & idololatriæ Baal à Pontifice Ioiada Regno, & vita fuisse priuata, & Ioas Regem in eius locum institutum.

Ad hoc exemplum refutandū sternit sibi Barclaius viā digressiuacula quadam, ex confictis rumoribus, & solita maledicentia in pontificis. Scribit enim hoc exemplum à me allatum, ne indiligentia, aut præuaricationis apud Sixtum V. Pontificem accusarer, si illud ab alijs antea notatum omissem. At ego multò antea quàm Sixtus V. Pontifex crearetur, hæc scripseram, & in scholis dictauram: deinde, si tam multa alia exempla prætermisi, quæ in Sanderò legeram, vt Barclaius ipse testatur, eum timere debui offensionem Pontificis, si istud vnum prætermitterem? Quod verò addit Barclaius, Sixtum V. in animo habuisse ordinem Iesuitarum ad arctiorem formam viuendi, atq; ad certū vestimenti genus cogere; fabulæ sunt hominum ocioforum: & mirum est Barclaium in his etiam nugis referendis voluisse tempus consumere. Quod verò adiungit, Bullam eiusdem Sixti V. qua Pontificaliæ Academiæ perpetuus Rectoratus Iesuitis addicitur, supposititiam, vel obreptitiam videri, & quamuis verè sit à Sixto concessa, valere tamen

non

non debere, quia statim ab eius creatione fuerit impetrata: non iam ad fabulas, vel nugas, sed ad calūnias, & maledicentiam pertinet: quasi non potuerit idem Pontifex toto illo quinquennio, quo Pontificatum gessit, eam bullam reuocare, si supposititiam, aut obreptitiam, aut fraude extortam didicisset.

Sed his omisiss, ad exemplum Ioiadæ Pontificis Athalia Reginam exauctorantis, respondet Barclaius, exemplum illud ad rem non facere; quod Athalia nullo iure regnaret, sed immani tyrannide per vim, & scelus Regnum occupasset.

At verum quidem est, initium Regni Athalia tyrannicum, & violentum fuisse: sed cum annis sex quietè regnauerit, credibile est, populum consensu suo Regnum eius approbasse, præsertim cū ignoreretur superesse adhuc vnum ex filijs Regis defuncti, & fama esset, oēs omnino interisse. Neque nouum, aut insolitum est, vt initia Regnorum sint violenta, & tyrannica, & tamen paulò post consentiente populo Reges legitimi habeantur. Ipse certè Augustus, qui Imperator optimus habitus est, Republicanam iniuste initio oppressit, & Principatum sibi armis violenter vsurpauit. Otho Galbam occidit: Vitellius Othonem eiecit: Vespasianus Vitellium; & omnes tamen Imperatores à Senatu, populoque Romano salutati sunt. Quid atrocius, quàm quod Philippus gessit, cū Gordianum Imperatorem legitimum sustulit, & Imperium eius inuasit? & tamè ipse quoque legitimus Imperator habitus est. Mitto Odoacrem Herulum, Gothos, & Longobardos inuadores Italiae; & alios propè innumerabiles, qui per vim Regna occuparunt, & postea tamen accedente consensu populorum Reges legitimi habitusunt.

At,

At, inquit Barclaius, Sacerdos Ioiada, non auctoritate propria Athaliam deposuit, sed hortatus est Centuriones, & milites, & cum illis in Athaliam conspirauit: Sic enim Scriptura loquitur, Misit Ioiada Pontifex, & assumens Centuriones, & milites introduxit in templum Domini, pepigitq̄, cum eis fœdus.

Et hoc verum est, sed non impedit quominus Ioiadæ auctoritate Regina deposita fuerit. Sacerdos enim non poterat solus implere quod propoluerat; idè Centurionibus, & militibus ad se accersitis, exposuit illis propositum suum deturbandæ Reginæ de solio, tum ob alia crimina, tum quod fallam religionem Baal foueret: neque simplici promissionem militum contentus esse voluit, sed fœdus cum eis iniit, & adiurauit eos, vt fortiter proposito suo cooperarentur. Denique ipse armauit milites tradens eis hastas, & reliqua arma Regis Dauid, quæ erant in domo Domini; ipse iussit interfici Reginâ; ipse nouum Regem coronauit; ipso auctore totus populus templum Baal euerit, & aras Idolorum destruxit, & sacerdotem Baal aram ante ipsam occidit.

*DEFENDITVR TERTIVM EX-
emplum allatum pro potestate Summi
Pontificis in temporalibus.*

CAPVT XXXIX.

Tertium exemplum attuleram ex S. Ambrosio, qui Theodosium Imperatorem excommunicauit propter eadem, quam Thessalonicus nimis crudeliter fecerat: deinde coëgit eum, vt legem

legem ferret, ne sententiæ latæ de cæde, aut publicatione bonorum ratæ essent, nisi post triginta dies à pronuntiatione sententiæ, nimirum vt si quid per iracundiam præcipitanter dictasset, intra spatium illud sedato peccore reuocaret. Ex quo exemplo collegeram ab Episcopo Mediolanense potuisse iudicari Imperatorem, qui apud Mediolanum sedem habebat. Ex quo rursus deduxeram, si hoc potuit Episcopus, quanto magis Princeps Episcoporum Papa?

Ad hoc exemplum ita respondet Barclaius, vt primùm admitat, Episcopum posse cognoscere de crimine Principis in foro externo Ecclesiastico, & illud punire pœna Ecclesiastica, qualis in primis excommunicatio est: & hoc modo cognouisse Ambrosium causam Theodosij de cæde, vt peccatum erat, & eundem Theodosium reum factum excommunicasse: deinde concedit, ab Episcopo Ambrosio imperatum fuisse, vt Theodosius legem illam ferret in poenitentiam peccati commissi, sine quo poenitentia fructu vel signo, eum ab anathematis vinculo non soluisset. Ex his verò colligit, S. Ambrosium habuisse in Theodosium spirituales iurisdictiones, non autem temporalem, aut politicam.

At ego exemplum illud, quod attinet ad excommunicationem, non attuli aduersus Barclaium, qui nondum orbi terrarum innotuerat: sed aduersus alios, præsertim Anglos Calvinistas, qui negât Principem supremum excommunicari posse à Summo Pontifice, vel Summum Pontificem vllam habere in supremos principes iurisdictionem vel potestatem. Quod verò attinet ad legem politicam, quam Theodosius ex Ambrosij præcepto tulit; non vtique

vtique negamus, eam ad fructum pœnitentiæ pertinere, & à spirituali potestate Episcopi fuisse imperatâ: sed ostendere volumus, posse Principes Ecclesiasticos, non solum in foro interno conscientiæ sed etiâ in foro externo Ecclesiastico disponere de temporalibus, vt ad spiritualia ordinem habent. Certè enim qua potestate S. Ambrosius potuit Theodosium cogere, si à vinculo anathematis solui vellet, ad legem illam politicam ferendam: eadem potuit eundem cogere ad aliam legem politicam salutis animarum necessariam, ferendam, nisi vellet anathematis vinculo alligari. Ex quo manifestè colligitur, multò maiore ratione potuisse Pontificem Maximum, Ecclesiæ vniuersæ præsidem, imperare Principibus temporalibus sub anathematis pœna, vel leges politicas spirituali bono necessarias ferant, & contra, vt eas abrogent, quæ spirituale bonum impediunt: atque hoc modo spirituali potestati, temporalem potestatem esse subiectam.

DEFENDITVR EXEMPLVM

quartum.

CAPVT XL.

Quartum exemplum desumptum fuit ex priuilegio S. Gregorij monasterio S. Medardi concessio, quod habetur lib. 12. Epistolarum extremo, in quo leguntur hæc verba, *Si quis Regum, Antifitum, Iudicum, vel quarumcunque secularium personarum huius Apostolica, & nostræ præceptionis decreta violauerit, cuiuscunque dignitatis, vel sub-*

mitatis

mitatis sit, honore suo priuetur, &c. Et similia habentur in alio priuilegio eiusdem S. Gregorij lib. 11. ep. 10. ad Senatorem Abbatem.

De hoc exemplo sic loquitur Barclaius. §. *Si viueret hodie B. Gregorius, & superiora verba eo sensu accipi intelligeret, quasi ipse potestatem habuisset priuandi Reges suo honore, & dignitate: exclamaret profectò calumniosam esse interpretationem, & se nunquam tale quid, vel per somnium cogitasse: ea verò qua alibi scripta ab eo sunt, fidem abrogant huic expositioni sunt igitur ista, non imperantis, sed imprecantis verba, quibus admonet, & adiurat omne genus hominum, ne priuilegium a se datum violent: quod si violauerint, Deum vindicem fore, qui eos suo honore priuet. quod genus admonitionis & imprecationis nunquam addi solet extremis Bullarum, & constitutionum Pontificiarum, hoc modo, Nulli ergo hominum liceat hanc paginam, &c. si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius incurrat, siue, quod idem est, se noverit incursum.*

Respondeo. Interpretatio verborum S. Gregorij, non mea est, sed alterius S. Gregorij dignitate parisi, & sanctitate non multum inferioris. Sanctus, inquam, Gregorius VII. Papa in Epistola ad Episcopum Metensem, quæ est vicecima prima libri octauo, hunc locum S. Gregorij adducit ad probandum iure à te fuisse depositum Henricum Imperatorem: *B. Gregorius, inquit, Papa Reges à sua dignitate cadere statuit, qui Apostolica Sedis decreta violare presumpserint, scribens ad quandam Senatorem Abbatem his verbis. Si quis verò Regum, &c. Quod*

si B. Gregorius, Doctor vtique mitissimus, Reges, qui statuta violarent, non modo deponi, sed etiam excommunicari, atq; in aeterno examine damnari decreuit: qui nos Henricum non solum Apostolicorum iudiciorum contemptorem, verum etiam ipsius Matris Ecclesie, quantum in ipso est, conculcatorem, totiusque Regni, & Ecclesiarum impromissimum praeonem, & atrocissimum destructorem deposuisse, & excommunicasse reprehendat, nisi forte similis eius? hæc ille, cui Barclaius, si cedere noluerit in interpretatione verborum S. Gregorij, nimis temerarius erit: si autem cesserit, fateri debebit, S. Gregorium primum non ignorasse, potestatem sibi diuinitus datam extendi vsque ad Regum, & Principum depositionem. Sed addamus & alium interpretem verborum S. Gregorij, vt in ore duorum testium stet omne verbum. Thomas Valdensis, vir doctissimus in lib. 2. doctrinalis fidei antiquæ art. 3. cap. 75. profecto, inquit, nec Beatus Gregorius eminentiæ sui status super statum imperialem præiudicauit in aliquo, eum Regem sibi verbo tenus præposuit, negotio, quod tunc tractabatur attento. quod tunc apte videbimus, si posteriora eius facta, & scripta queramus. Vide an se Magistrum & Imperatorum & Regum non arbitratur, cum post priuilegia quadam Senatori Presbytero, & Abbati Xenodochij Francorum directa sub interminatione dignitatis, & honoris omni eius violatori conclusit, Si quis Regum, &c. En quam bene Doctor iste Barclaium nondum natum confutauit. Barclaius dicit ex alijs scriptis S. Gregorij colligi, S. Gregorium non existimasse habere se potestatem super Reges seculi, quamuis eius verba id significare videantur: Thomas Valdensis contradicit,

cit, ex alijs S. Gregorij scriptis colligi. Sanctum Gregorium verbo tenus se Imperatori iubeisse, re autem vera non ignorasse eminentiam sui status super statum Imperialem. Barclaius dicit, Verba sancti Gregorij sonare imprecationem, quam etiam quilibet priuatus adiungere potest literis suis: Thomas Valdensis contra dicit, Verba S. Gregorij sonare interminationem honoris, & dignitatis, quam literis suis adiungere non potest, nisi Princeps supremus. Vtrum autem maior fides habenda sit vni Barclai, quam duobus viris tantæ eminentiæ, atque doctrinæ, stultum est querere. Sed etiam si id queratur ex verbis ipsius S. Gregorij, tota quæstio nullo negotio dissoluetur. Siquidem S. Gregorius tria simul coniungit, videlicet, *honore suo priuetur, à communionem fidelium segregetur, in diuino examine ad pœnas æternas damnetur*. At duo posteriora non continent imprecationem, sed decretum, siue declarationem: non enim Prælati, qui dicit, *qui hoc fecerit, excommunicetur*, imprecatur excommunicationem, sed iubet excommunicari: & qui dicit, *qui hoc fecerit, in diuino iudicio ad pœnas æternas damnetur*, non imprecatur damnationem æternam (quis enim tam crudelis inuenitur, qui hoc imprecetur?) sed declarat, qui hoc fecerit, eum grauissimè peccaturum, & pœnas æternas diuino examine promeriturum. Igitur eodem modo illud, *Honore suo priuetur*, non est imprecatio, sed decretum, vt ab honore suo decidat, & declaratio, vt liceat populo non obedire eiusmodi Regi, tanquam honore suo ac dignitate priuato. Quemadmodum etiam verba extrema Constitutionum Apostolicarum non significant imprecationem, vt perperam

Barclaius exponit. (neque enim Summus Pastor & Vicarius boni illius Pastoris, qui animam suam pro ouibus suis posuit, imprecaretur ouibus suis indignationem omnipotentis Dei) sed declarationem, & denunciationem continent grauissimæ poenæ, quæ contemptores Apostolicorum præceptorum sine dubio consequentur. Hoc enim manifestè significant illa verba, *Indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli se nouerit incur surū.* Quare si S. Gregorius nunc in terris uiueret, haud dubio exclamaret, calumniosam esse interpretationem Barclaij, & se nihil tale vnquam vel per somnium cogitasse.

*DEFENDITVR EXEMPLVM
quintum.*

CAPVT XLI.

Quintum exemplum est Gregorij II. qui Leoni Imperatori à se excommunicato prohibuit vectigalia solui ab Italis, ac proinde eū Imperij parte multauit.

Ad huius, & sequentium exemplorum refutationem, præmittit Barclaius satis prolixam admonitionem aduersus argumenta, quæ petuntur ab exemplis, immemor argumentorum, quæ ipse duxit ab exemplis veterum Pontificum, & Imperatorum, ex quibus plenissimè constare duxit, nullam esse in Pontifice potestatem disponendi de temporalibus. Sed quoniam isti sunt loci communes, qui ad omnem disputationem accomodari possunt; ijs omisis ad rem propositam accedam. Igitur Barclaius præcisè negat, verum esse quod historici tradunt, à Grego-

rio II. Pontifice prohibitos fuisse Italos Imperatori hæretico, & excommunicato vectigalia pendere: tota verò eius ratio est, quia Platina in vita Gregorij II. scribit, volentibus populis deficere ab Imperatore hæretico, restitisse Gregorium, & auctoritate sua, eos in fide, & obedientia Imperatoris tenuisse. Cur autem vni Platinæ maior fides habenda sit, quam cæteris historicis antiquioribus, & pluribus; eam causam reddit, tum quia Platina scripsit historias Pontificum iussu Sixti IV. & habuit Romæ multa vetera monumenta: tum etiam quia Gregorius Pontifex optimus & iustissimus cum esset, nunquā iussisset contra Euangelium negari censum Cæsari, qui vsque ad obitum Cæsar, & Imperator Augustus permansit.

At hæc Barclaij disputatio, tam est infirma, ac debilis, vt mirum non sit, quod paulò antè tam longa præfatione exemplorum auctoritatem extenuare conatus sit. Videbat enim nihil firmum adferre se posse ad exemplum tam vetustum, & tam euidenter refutandum. Primum igitur aio Platinam non esse contrarium historicis cæteris, si tempora distinguantur. Verum est enim per multos annos Gregorium restitisse populis Italicis cupientibus ab Imperatore deficere. Sperabat enim assiduis cohortationibus suis aliquandò cessurum Imperatorem, & ad meliorem mentem, ac saniora consilia rediturum: atque hoc est quod Platina verè narrat, Sed vbi vidit Pontifex, se operam perdere, & Imperatorem quotidie deteriorem fieri: securim ad radicem misit, & Imperatorem cætu piorum eiecit, ac iussit, vt ei tamquā impio Italicis populi non parerent, neque vectigalia deinceps penderent. Id

verò Platina non negat, & historici plurimi Græci, & Latini affirmant, quos in libro meo citavi. Vide de hac tota causa Cardinalem Baronium Tom. 9. Annalium, ad annum salutis 726. & 730.

Aio secundò, si Platina contrarium dicat, magis credendum esse historicis cæteris, quam ipsi: nam & multi sunt, & antiquiores, & diligentiores, & historias temporum scribunt, non vitam vnius Pontificis, vt Platina facit: quàm autem Platina parum diligens fuerit in perscrutandis monumentis Romanorù Archiuuorum, vel ex eo potest intelligi, quod Onuphrius Panuinius in additionibus ad Platinam multa eiusdem Platinæ vel omissa, vel errata demonstrat: & in additione præmissa vitæ Gregorij secundi, admonet, Leoni tertio Imperatori hæretico iure ereptum fuisse Imperium, quod in Italia habebat, à Gregorio secundo Romano Pontifice.

Aio tertio Gregorium virum sanctissimum non peccasse in Euangelium, quâdo populos Italiæ prohibuit vectigalia pendere Imperatori hæretico. Quod enim Dominus ait, *Reddite qua sunt Cæsari Cæsari*, intelligitur de Cæsare legitimè imperante.

Leo verò ille qui ob crimen hæreseos à Summo Pontifice publicè excommunicatus fuerat, & ab Imperio depositus, non erat verè, & iure Cæsar, sed Tyrannus, & persecutor sub titulo Cæsaris.

At, inquit Barclaius, *vsq; ad mortem Leo permansit in Imperio.*

Respondeo. Apud Græcos, præsertim hæreticos, Imperator *de facto*, non *de iure* permansit: apud Latinos, ac præsertim Italos, neque de iure, neque de facto.

DEFENDITVR EXEMPLUM sextum.

CAPVT XLII.

Sextum exemplum est Zachariæ Pontificis, qui Childericum Regem Francorum deposuit, & Pipinum substituit.

Ad hoc exemplum Barclaius opponit multa, quæ per partes singulatim refellenda sunt.

Primum contendit, Childericum fuisse solo nomine Regè, qualis est, vt ipse loquitur, Rex Schacorum.

Respondeo. Negari non potest, quin Childericus nihil omninò in Regno per se gereret, sed Regnum, & Regni negocia per Principes, ac potissimum per Præfectum Palatij administraret, vt Aimoninus tradit lib. 4. cap. 61. cæterum verum non est, eum solo nomine Regem fuisse, fuit enim Rex iure successionis, & tanquam verus, ac legitimus Rex inunctus, & coronatus erat, & à populis iuramentum fidelitatis acceperat. Neque hoc negare Barclaius potest, nisi ipse sibi repugnare velit: nam paulò post scribit, grauissimam iniuriam Childerico factam esse à Zacharia Pontifice, & à Pipino Principe cum Regno deiectus est. At quæ iniuria fieri poterat ei, si absque vllò iure falsum Regis nomen gerebat? cur Pipinus in spem Regni exarserat, & Regium nomen non dissimulanter affectabat (vt paulò infra Barclaius loquitur) si Childericus nihil præter inane nomen habebat?

Secundo Barclaius dicit, Childericum iniuste depos.

depositum fuisse; in qua re socium habet Ioannem Caluinum, lib. 4. inquit. cap. 7. & Illyricum in historia Magdeburgensi Centuria 8. cap. 10.

Sed nos iuste fuisse depositum probamus, primo ex testimonijs omnium scriptorum: omnes enim cum laude hanc historiam narrant. Vide Cedrenum in vita Leonis Isaurici, Paulum Diaconum lib. 6. ca. 5. de gestis Longobardorum, Eginarthum in vita Caroli Magni, Reginonem lib. 2. Chronic. Marianum Scotum lib. 3. Chron. Othonem Frisingensem lib. 5. historiae ca. 55. Adonem Viennensem, in Chron. Aimoinum lib. 4. cap. 61. Abbatem Ursperg. & Sigebertum in Chron. Blondum lib. 10. Decadis primae, Paulum AEmilium lib. 1. & 2. de gestis Francorum, Robertum Gagulinum, Papium Massonium, & alios omnes, haereticis exceptis.

Secundo ex causa: nam non solum Childericus, & aliquot eius praedecessores nulla Regni negotia curabant, sed etiam ob eorum socordiam Christiana Religio in eo Regno maximè laborabat, scribit S. Bonifacius Episcopus Moguntinus in Epistola ad Zachariam Pontificem.

Tertio ex virtute auctoris, & executoris: nam Zacharias, cuius auctoritate haec res gesta est, omnium consensu vir sanctissimus & sapientissimus fuit. Sanctus verò Bonifacius, qui iussu Pontificis Pipinum vixit, & coronauit, non solum Doctor eximius, sed etiam Martyr gloriosissimus fuit. Denique ab euentu, nam translatio ista Regni Francorum à Childerico ad Pipinum Deo benedicente faustissima, & Regno, atque Ecclesiae utilissima fuit.

At, inquit Barclaius, nullo casu licet malum facere, vt bonam inde quantamuis magnum consequatur: *depo.*

deponi autem Regem legitimum à proprijs subditis, aut deponentibus consentire, cum ille solum Deum supra se habeat, cui soli gestorum suorum rationem reddere tenetur, per se & similiter malum esse iam supra ostendimus.

Respondeo. Childericum non subditi eius, sed Pontifex, qui superior erat, iure deposuit: non enim Zacharias solum assensum praebuit in depositione Childerici, sed ex auctoritate eum deposuit: vt mox ostendemus. Neque vlllo solido argumento supra Barclaius probauit, Reges non habere supra se nisi Deum, cui soli gestorum suorum rationem reddere teneantur. Videat lector, quae supra dicta sunt, & iudicet.

Tertio Barclaius ridet argumentum illud, quod ab euentu felici duxi, vt probarem, iuste Childericum fuisse depositum: ac dicit, plebeium, & puerile argumentum esse, & allegat Poëtam dicentem:

Careat successibus opto,

Quisquis ab euentu facta notanda putet.

Addit etiam, eundem felicem euentum habuisse translationem Regni Francorum à Carolouingis ad Capeuingos; & tamen constat Hugonem Capetum per summum scelus exiisse Carolouingos Regno, & illud ad Capeuingos suos transfuisse.

Respondeo. Argumentum à solo euentu fortuito sine dubio parum valet, vt si quis damnaret prudentiam, vel peritiam Imperatoris ex eo solum, quòd victor in praelio non fuisset: sapè enim aliundè accidit amissio victoriae, quàm ex imprudentia, vel imperitia Imperatoris: argumentum tamen à felici euentu ex prouidentia Dei, non parum valet, praesertim cum adiungitur alijs argumentis. solet. n.

Deus

Deus iustitiæ fauere, nisi ob aliquam causam sapientiz ipsius videatur aliter esse faciendum.

Quod autem Barclaius reprehendit Hugonem Capetum summi sceleris, & Regni vsurpati; & Gaguinum auctorem adducit: nos ei Cardinalem Baronium opponimus, qui tomo Annalium decimo ad annum Domini 987. multis argumentis probat, Hugonem fuisse legitimum Regem, & in eo non defecisse, sed propagatam esse Caroli Magni stirpem. Nec desunt alij, qui Hugonem istum defendunt, vt Papius Massonus, & alij: & Gaguinus non dicit *per summum scelus* id ab Hugone factum fuisse. Et certè magnum argumentum huius rei esse potest, quòd Robertus Pius, qui vnà cum Patre Hugone, & post eum regnauit, vir pijsimus, & sanctissimus fuerit: neque enim tanta pietas cum iniusta vsurpatione alieni Regni coherere potuisset.

Quarto dicit Barclaius, S. Bonificiæ non peccasse exequendo mandatum Zachariæ Pontificis, quamuis Zacharias mandando peccauerit: reddit autè rationem, *quia tenebatur*, inquit, *Papa sententiam exequi, licet sciuisset illà esse iniustã, & ideo licet fecisset Zachariã reũ inquit atis imperandi, innocentè esse ostendisset Bonificiũ, ordo seruiendi, & necessitas parèdi.* & allegat. ca. *Pastoralis*. §. *qui verò*, de off. iud. de leg. & Cã *quid culpatur*. 12. q. 1. & Cã. *miles*. 23. q. 5.

Respondeo. Hoc dictum non plebeium, aut puerile, sed planè hæreticum est; pugnat enim cum expresso verbo Dei, Oportet obedire magis Deo, quàm hominibus, Act. 5. quod ipsum declarauit S. Augustinus, & alij Patres, qui citantur. 11. q. 3. Can. *Iulianus*, & alijs multis Canonibus eiusdem quæstionis. In illo verò cap. *Pastoralis*. §. *quia verò*, vbi dicitur, senten-

sententiã iniustam ab inferiore exequutioni mandandam esse; glossa rectè docet, quæ ibi dicitur sententia iniusta, absolute iustam esse, quia iustè à lege inductum est, vt is qui in tempore præscripto non appellauit, aduersus eum sententia proferatur, etiamsi alioqui iustam causam habuisset, & ibidem rectissimè eadem glossa declarat, non esse obediendum mandato superioris euidenter iniusto. Et Can. *Quid culpatur*. 23. q. 1. S. Augustinus contra Barclaium; loquitur, cum dicit, esse obediendum superiori, quando vel certum est iustum esse, vel non est certum esse iniustum quod iubetur. ex quo sequitur, vt quando certum est esse iniustum, non sit vilo modo parendum. denique in Can. *Miles*. 28. q. 1. non agitur de iustitia, vel iniustitia mandati, atque id solùm definitur, priuata auctoritate hominem interficere peccatum esse, secus autem si publica auctoritate id fiat. Quare Barclaius sententiæ suæ amore cæcatus, vel noluit iura intelligere, vel non potuit.

Quinto dicit Zachariam Pontificem consensisse Francis volentibus Childericum deponere, & Pipinum Regem creare; non autem potestate, vel auctoritate sua, vel Childericum à Regno deposuisse, vel in Pipinum Regnum transfuisse: & propterea nihil ex hoc exemplo trahi posse ad ostendendam Romani Pontificis auctoritatem in Regibus vel deponendis, vel creandis.

Sed hæc nimia temeritas est, cum testimonijs historicorum omnium contrarium manifestè probeatur.

1. Annales Francorum vetustissimi sic habent, *Dat a auctoritate sua* (Zacharias) *iussit Pipinum Regem*

gem constitui.

2. Eginarthus in vita Caroli Magni: Pipinus, inquit, per auctoritatem Rom. Pontificis, ex Praefecto Palatii Rex constitutus est.

3. Aimoinus lib. 4. cap. 61. de gestis Francorum: Pontifex, inquit, data auctoritate sua, insit Pipinum Regem instituit.

4. Regino lib. 2. Chronici: Zacharias, inquit, per auctoritatem Apostolicam insit Pipinum Regem creari, & sanctae unktionis oleo iniungi.

5. Lambertus Schaphnaburgensis, in hist. Pipinus, inquit, decreto Zachariae Papae per unktionem sancti Bonifacii Rex appellatus est.

6. Sigebertus in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus Princeps auctoritate Apostolica, & Francorum electione à S. Bonifacio in Regem consecratur. & anno 752. iterum inungitur in Regem à Stephano Papa.

7. Hermannus Contractus, in Chronico, Anno, inquit, 752. Pipinus auctoritate Stephani Papae deorsu, ac deposito Rege Childerico, Rex Francorum factus est.

8. Marianus Scotus lib. 3. Chronici, Zacharias, inquit, Papa ex auctoritate S. Petri Apostoli mandato populo Francorum, vt Pipinus, qui potestate Regia utebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Childericus Rex qui vltimus Merouingorum Francus imperabat, depositus, & in monasterium missus est.

9. Abbas Urspergensis in Chronico, Anno, inquit, 750. Pipinus per auctoritatem Zachariae Papae more Francorum electus ad Regnum per manus S. Bonifacii eleuatus est in Regni solum. & infra, Stephanus Papa Pipinum sacra unktionem in Regia dignitate honoris confirmauit.

10. Otho Frisingensis lib. 5. hist. cap. 22. Auctoritate, in-

te, inquit, Zachariae Papae Pipinus ad Regnum eligitur.

11. Albertus Krantzius lib. 1. Metropolis cap. 14. Merito, inquit, Summus Pontifex, & Gallorum Res mutuis se atollunt fauoribus: quando ab initio haec Sedes domui Caroli hoc praestitit, vt Regiam haberet dignitatem.

12. Paulus AEmilius in Childerico, Zacharias, inquit, Francos sacramento Regi Childerico dicto soluit: huius conuentu habito Regem Pipinum salutauerunt.

Habemus duodecim testes, quorum aliqui auctoritate Pontificis, alij auctoritate Apostolica, alij auctoritate S. Petri, alij decreto Papae Childericum depositum, & Pipinum exaltatum testantur, postremus scribit, non ausos Francos Pipinum Regem salutare, nisi prius sacramento per Pontificem soluerentur, quo Regi Childerico tenebantur: & tamen Barclaius solita temeritate negat, auctoritate, vel decreto Pontificis id esse factum. Hoc solum supererat, vt cum Matthia Illyrico, nostri temporis haeretico notissimo, & historico mendacissimo diceret, mendacium, ac figmentum esse, quod nostri affirmant, à Zacharia Pontifice Regnum Francorum à Childerico in Pipinum esse translatum. Vide Illyricum initio libri, de translatione Imperij.

EPILOGVS.

Cvm exempla lex Barclaius frustra refutare tentasset; reliqua sex, quae supererant, aut volens praetermiserit, quod ea clariora esse intelligeret, quam vt cauillationum suarum tenebris obscurari possent: aut morte praeventus inchoatum opus dimittere coactus est inuitus. Vt cumq; sit, defunctus opere, & vita apud eum Iudicem constitutus est, quem nemo potest fallere, & apud quem Principum gratia nemine iuuat.

Ego verò, qui ad tribunal eiusdem supremi Iudicis breui sistendus sum, hoc bona conscientia testari me posse confido, nihil à me scriptum in gratiam, nihil in odium. Scripsi quod verum existimaui, quod ab Ecclesia didici, quod ante me plurimi non solum docti, sed etiam Sancti scripserunt. Neque vtrò in hanc arenam descendi, sed lacessitus ab homine mihi ignoro, coactus sum defendere senex, quod scripsi iuuenis. Quod si Pontificiam potestatem, & scripta mea ita defendi, vt oportebat, quod efficere vehementer optaui; Deo, in cuius manu sumus nos, & sermones nostri, gratias humillimas ago: sin contra accidit, & in aliquo, aut in multis, pro humana imbecillitate defeci, ab illo veniam peto, qui suavis, & mitis est, & multus in misericordia omnibus inuocantibus eum. Ecclesiæ quoque, & ipsius Summi Pontificis, Christi Vicarij censuræ non solum præsens opusculum, sed omnia scripta mea libens, & volens submitto.

FINIS.

INDEX CAPITVM HVIVS
OPERIS.

P refatio.	pag. 9.
Sententia illustrium scriptorum nationis Italica de potestate Pontificia.	6.
Sententia illustrium Scriptorum nationis Gallica.	13.
Sententia illustrium Scriptorum nationis Hispanica.	17.
Sententia illustrium Scriptorum nationis Germanica.	22.
Sententia illustrium Scriptorum nationis Anglicæ, & Scotica.	25.
Sententia Conciliorum de potestate summi Pŏtificis in temporalibus.	28.
De excusatione Barclaj. Cap. I.	34
Excutitur principium suæ fundamentum doctrina Barclaj. Cap. II.	37.
Potestatem Summi Pontificis in temporalibus, non esse rem dubiam, neque ab opinionibus Doctorum solum pendere Cap. III.	43.
De falsa causa originis temporalis potestatis Pontificia à Barclajo assignata. Cap. IV.	66.
De potestate in temporalia, quam indirectè Theologi summo Pontifici tribuunt. Cap. V.	73.
Cur primis septingentis annis Summi Pontifices non deposuerunt Reges hæreticos, vel Apostatas Cap. VI.	82.
Cur Ecclesia Constantium hæreticum, & Iulianum Apostatam Imperatores non deposuit. Cap. VII.	87.
Cur Ecclesia non deposuit Valentianum Iuniorum Arianum. Cap. VIII.	95
An potuerint posteriores Principes sine detrimento populi per Ecclesia auctoritatem Principatu priuari: & simul, iuste ne, an iniuste fuerit Gregorij VII. sententia in Henrico Imperatorem. Cap. IX.	103.
Discutitur sententia Orthonis Frisingensis de iudicio Gregorij septimi Pontificis Cap. X.	122.
De comparatione Iulij II. & Clementis VIII. Cap. XI.	130.
Diluentur argumenta adversus Theologorum sententiam de Po-	

I N D E X.

<i>de Potestate Pontificis maximi in temporalibus. Cap. XII.</i>	134.
<i>Defenditur prima ratio Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XIII.</i>	144
<i>Defenditur confirmatio prima rationis Bellarmini. Cap. XIV.</i>	152
<i>Refutatur digressio Barclaj. Cap. XV.</i>	160
<i>Refellitur alia digressio Barclaj. Cap. XVI.</i>	166
<i>Defenditur secunda ratio pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVII.</i>	176
<i>Defenditur secunda pars rationis secunda pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XVIII.</i>	181.
<i>De sententia S. Bernardi circa potestatem Pontificis Maximi in temporalibus. Cap. XIX.</i>	183.
<i>Defenditur tertia ratio Bellarmini. Cap. XX.</i>	196.
<i>Defenditur confirmatio rationis tertia principalis. Cap. XXI.</i>	194.
<i>Defenditur altera confirmatio rationis tertia principalis. Cap. XXII.</i>	208
<i>Defenditur tertia confirmatio tertia rationis principalis. Cap. XXIII.</i>	213.
<i>Defenditur ratio quarta Bellarmini pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XXIV.</i>	218
<i>Defenditur quinta ratio Bellarmini pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXV.</i>	226.
<i>Defenditur prima pars rationis quinta pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. 26.</i>	236.
<i>Verum votum, an iuramentum magis obliget. Cap. XXVII.</i>	234.
<i>Digressio circa sententiam cap. Inter corporalia de translatione Episcopi. Cap. XXVIII.</i>	241.
<i>De vero sensu cap. Inter corporalia, de translatione Episcopi. Cap. XXIX.</i>	242.
<i>Respondetur ad obiectiones contra primam partem rationis quinta pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXX.</i>	245.
<i>Dialogismus inter Populum nimis additum regi terreno.</i>	

☉ Pon-

I N D E X.

<i>☉ Pontificem populo salubriter cosulentem. Cap. XXXI.</i>	249.
<i>Refutatur falsa quadam pronuntiata Barclaj, qua digrediendo effutit. Cap. XXXII.</i>	263.
<i>Defenditur pars secunda rationis quinta principalis pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIII.</i>	267.
<i>Refutatur error Barclaj de exemptione Clericorum. Cap. XXXIV.</i>	271.
<i>Refutatur grande verbum Barclaj, quo exemptio Clericorum funditus tollitur. Cap. XXXV.</i>	282.
<i>Defenditur secunda, ☉ tertia pars rationis quinta principalis pro potestate Pontificis maximi in temporalibus. Cap. XXXVI.</i>	291.
<i>Defenditur primum exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVII.</i>	298.
<i>Defenditur secundum exemplum pro potestate Pontificis in temporalibus. Cap. XXXVIII.</i>	302.
<i>Defenditur tertium exemplum allatum pro potestate Summi Pontificis in temporalibus. Cap. XXXIX.</i>	304.
<i>Defenditur exemplum quartum. Cap. XL.</i>	306.
<i>Defenditur exemplum quintum. Cap. XLI.</i>	310.
<i>Defenditur exemplum sextum. Cap. XLII.</i>	315
<i>Epilogus.</i>	319

FINIS.

